

PŘÍBĚHY ze zkumavek

Sborník příspěvků z prvního ročníku
literární soutěže

PŘÍBĚHY ze zkumavek

Sborník příspěvků
z prvního ročníku
literární soutěže

VYSOKÁ ŠKOLA
CHEMICKO-TECHNOLOGICKÁ
V PRAZE

PŘÍBĚHY ze zkumavek

Sborník příspěvků z prvního ročníku
literární soutěže

PRAHA 2025

Publikace *Příběhy ze zkumavek* přináší výběr literárních textů z prvního ročníku stejnojmenné soutěže pořádané Vysokou školou chemicko-technologickou v Praze. Cílem soutěže bylo propojit zdánlivě nesourodé světy, exaktní vědu chemii a krásnou literaturu, a nabídnout prostor tvůrcům, kteří dokážou spojit fantazii s vědeckou inspirací. Sborník představuje téměř stovku příspěvků, které dokazují, že chemie může být silným literárním motivem i zdrojem obrazotvornosti.

Sborník byl vydán u příležitosti prvního ročníku literární soutěže, kterou pořádá VŠCHT Praha a jejíž konání bylo podpořeno Fakultou potravinářské a biochemické technologie spolu s vydavatelstvím VŠCHT Praha.

Za obsah příspěvků odpovídají jejich autoři, nikoli vydavatel.

Editorky:

Mgr. Zuzana Steklá

Ing. Eva Benešová, Ph.D.

Členové poroty:

Ing. Eva Benešová, Ph.D. (*Ústav biochemie a mikrobiologie, organizátorka soutěže*)

Ing. Jakub Drahonský (*Oddělení komunikace VŠCHT Praha*)

RNDr. Pavel Galář, Ph.D. (*Ústav fyziky a měřicí techniky*)

Mgr. Karolína Hanáková (*Poradenské a kariérní centrum VŠCHT Praha*)

prof. RNDr. Bohumil Kratochvíl, DSc. (*Ústav chemie pevných látek*)

Mgr. Zuzana Steklá (*Vydavatelství VŠCHT Praha*)

První elektronické vydání 2025.

© VŠCHT Praha, 2025

Cover Design © Dana Husníková, 2025

Typo a prepress © Dana Husníková, 2025

ISBN 978-80-7592-306-6 (pdf)

ISBN 978-80-7592-305-9 (brož.)

OBSAH

PŘEDMLUVA	7
------------------------	----------

SEZNAM OCENĚNÝCH	9
-------------------------------	----------

Kategorie

ZÁKLADNÍ ŠKOLY A NIŽŠÍ GYMNÁZIA.....	11
---	-----------

Parfémová hádka.....	12
Cukr v chemické laboratoři	15
Zamilovaná zkumavka	17
Chemie ve školní jídelně.....	19
Motýli v břiše	20
Já a chemie.....	22
Já a chemie.....	23
Hrátky s vesmírem	24
Chemie v roce 2100: Tajemství elementů	26
Ilegální experiment	28
Tvor ze zkumavky	29
Dvě teenagerky	31
Chemie ze zkumavky.....	42
Chemie nebo příroda?	43
Nová planeta, nový mikroorganismus	44
Pohádka o chemii.....	46
Svět chemických kouzel	48
Chemie léčí	52

Kategorie

STŘEDNÍ ŠKOLY A VYŠŠÍ GYMNÁZIA	53
---	-----------

Těžká jsou rána chemikova.....	54
Muž, který měřil city v mililitrech.....	58
Láska je otrava	60
Chemicko-právnícká hra.....	63
Chemie.....	68
Projekt Sovkostolom	70
Olovená láska	72
Yperit	73
Naděje umírá poslední	74
Nepovedlo se	78
Balada o zlaté lásce	81
Zakázaná reakce	83
Z deníku jedné molekuly	86
Bílý med	87
Mladé Královny	91
Poslední.....	94
Minamata.....	97
Genová editace.....	98
Pohřbení mezi kapkami.....	100
Projekt Immortalitas	104
Nedobrovolná titrace	108
Capička a čuramajzlík.....	109

Sodík & Chlor: Příběh reakce.....	110
Následky.....	112
Můj osobní vztah k chemii.....	114
Zmatená Petra	116
Zpověď jedné molekuly	118
Šílený vědec.....	120
VV – Vylepšené vodíky.....	123
Pod rouškou cholery.....	124
Nejkrásnější reakce	127
Stín posledního nádechu.....	128
41 %	138
Vakcína Medizin	142
O síle vazeb	146

Kategorie

VYSOKÉ ŠKOLY A OSTATNÍ DOSPĚLÍ.....149

Vzorce života.....	150
Devátý z osmi.....	154
Chemické epigramy.....	158
Umírající Chaos	160
Plamenné pojednání o dracích	165
Tekuté zlato.....	168
Pátek třináctého aneb Není všechno tak zlé, jak se na první pohled tváří.....	172
Manuál mladého chemika:	
Jak to správně dělat v laboratoři	175
Už se kácí v našem lese.....	178
Jak jsem se stala chemikem	182
Mraveniště.....	184
Mámy pochopí a tátové prominou aneb jeden obyčejný den na mateřské „dovolené“	187

Já, ty. Oxid Olovnatý	189
Věda pod pokličkou.....	190
Mezi námi chemie.....	194
Příběhy ze zkumavek	196
Zvýšené hladiny.....	198
Napořád.....	199
Za světlejšími zítřky	200
$C_8H_{11}N$	206
Láska ve zkumavce	207
Tajuplný návštěvník	208
Jak voní láska	209
Lék, který zničil svět	212
Příspěvky do soutěže Příběhy ze zkumavek.....	216
Komiks.....	222
Vinkristýna.....	225
Ženy vědkyně	226
Až na Muzeum	227
Případ vyloupené laboratoře	230
Aspirin pro maminku	236
Kterak doktor Horáček objevil génium.....	239
Zamilovaný Jednoruký Vodík	242
Nešťastná Svaťa	243
Zázrak ve zkumavce	247
Tahy šťastného polypeptidu	249
Jak působí drogy na organismus mládeže	253
Když maminka není doma	255
Není čas.....	257
Studentská technologická.....	262

PŘEDMLUVA

Milý čtenáři, do rukou se ti dostal sborník příspěvků prvního ročníku soutěže *Příběhy ze zkumavek*, kterou pořádá VŠCHT Praha a jejíž konání bylo podpořeno Fakultou potravinářské a biochemické technologie spolu s vydavatelstvím VŠCHT Praha.

Než se začteš do příběhů, které naši autoři sepsali, dovol mi pár slov na vysvětlení, proč tato soutěž vznikla. Na první pohled se totiž může zdát, že se snaží propojit dva naprosto odlišné světy. Chemii, jako exaktní vědu pracující s důkazy, experimenty a statistickým vyhodnocováním, a krásnou literaturu, umění, které by mělo oplývat květnatou mluvou a které je v mnoha případech založené na fikci a bohaté fantazii autora.

Opak je pravdou. Chemie a všechny související přírodní vědy jsou pro nás bezednou studnicí inspirace. Tvoří a ovlivňují vše kolem nás a jak se již přesvědčil i Faust, tajemství ukrytá ve vesmíru i v okem nerozeznatelných částechkách hmoty jsou pro naši mysl trvalým zdrojem poznání. Proto jsme nezapochybovali o tom, že se do soutěže zapojí lidé, kteří milují práci s jazykem a s fantazií, a kteří budou mít zájem vytvořit literární text, jehož hlavním tématem bude právě chemie.

Zároveň věříme, že podpora tohoto druhu kreativity je velmi důležitá pro další odborný a akademický růst vědecké komunity. Nároky, které současná doba klade na osoby, které se vědou zabývají nebo se jí v budoucnu věnovat chtějí jsou velmi vysoké. V ideálním případě by se mělo jednat o člověka renesančního, s širokým přehledem nejen v oboru, na který se specializuje, ale i v oblastech souvisejících. Automaticky se předpokládá jeho dobrá jazyková vybavenost, a to nejen v řeči mateřské, ale i v angličtině, která je nyní všeobecně uznávaným vědeckým dorozumívacím jazykem. Samozřejmostí pak jsou výborné vyjadřovací schopnosti. Mějme totiž na paměti, že ani geniální vědec nebude pro svět velkým přínosem, pokud své myšlenky nedokáže jasně formulovat, své výsledky přehledně popsat ve vědeckých publikacích, své žádosti o financování logicky zdůvodnit v grantových žádostech a své úspěchy srozumitelně prezentovat jak odborné, tak i laické veřejnosti. V tuto chvíli by snad mohlo být jasnější, proč jsme nepochybovali, že mezi chemiky najdeme autory nadané pro tvorbu krásné literatury.

Vystoupíme-li však z naší role chemiků, můžeme se na toto téma podívat i z jiného úhlu. Mnoho slavných autorů světových bestsellerů si zakládá na tom, že se dříve, než začnou psát, snaží pochopit prostředí, o kterém píší. Naučit se něco nového, na čem následně mohou stavět své fantazijní vzdušné zámky. I my doufáme, že jsme tuto možnost autorům nabídli, a že se díky tomu mohli do soutěže zapojit i zájemci, které chemie zatím neoslovila. Snad jsme jim touto soutěží pootevřeli dveře do našeho chemického světa.

Doufáme, že se naší soutěži podařilo naplnit své poslání, tedy propojit dva odlišné světy, které se však mohou navzájem velice dobře doplňovat. Naději, že jsme byli v tomto ohledu úspěšní, nám dává skutečnost, že se v soutěži sešlo téměř sto příspěvků. Porota tedy měla nelehkou práci zvolit mezi nimi ty nejlepší.

Možná by se na tomto místě slušelo říci, jak ke svému úkolu porota přistoupila. Znalci literárních soutěží by jistě nabídli celou řadu kritérií, která jsou v podobných soutěžích k hodnocení využívána. Naše porota si však našla vlastní cestu a nejvýše ocenila příspěvky, kterým se podařilo ukázat chemii jako hlavní hybnou sílu příběhu, nikoli pouhou kulisu. Laskavý čtenář může sám posoudit, jestli by se jeho hodnocení shodovalo s hodnocením poroty.

Nakonec je také potřeba zmínit, jakým způsobem jsme sestavili publikaci, kterou právě čtete. Sborník je rozdělen do tří částí podle kategorií, ve kterých byly soutěžní texty posuzovány. Vítězné příspěvky najdete vždy na začátku dané kategorie, dále jsou texty řazeny abecedně podle příjmení autora.

Za všechny členy poroty si trůfám říci, že nás u chemického (a jednoho redaktorského) srdíčka zahřál každý příspěvek, který do soutěže dorazil. Každému autorovi ze srdce děkujeme, že si našel čas a ponořil se s námi do světa chemie.

Eva Benešová
organizátorka soutěže

SEZNAM OCENĚNÝCH

Kategorie	ZÁKLADNÍ ŠKOLY A NIŽŠÍ GYMNÁZIA
1. místo	Adriana Konečná: <i>Parfémová hádka</i>
a Cena vydavatele	Stela Hemerlová: <i>Cukr v chemické laboratoři</i>
2. místo	Solomiia Shemota, Tereza Michálková a Emma Růžičková: <i>Zamilovaná zkumavka a Chemie ve školní jídelně</i>
3. místo	Lucie Bártová: <i>Motýli v břiše</i>

Kategorie	STŘEDNÍ ŠKOLY A VYŠŠÍ GYMNÁZIA
1. místo	Alžběta Nováková: <i>Těžká jsou rána chemikova</i>
2. místo	Ema Švábenská: <i>Muž, který měřil city v mililitrech</i>
3. místo	Matouš Kopřiva: <i>Láska je otrava</i>
	Klára Mužíková: <i>Chemicko-právnícká hra</i>
Cena vydavatele	Adéla Hanousková: <i>Chemie</i>

Kategorie	VYSOKÉ ŠKOLY A OSTATNÍ DOSPĚLÍ
1. místo	Vladimíra Hirsh: <i>Vzorce života</i>
2. místo	Eva Maříková: <i>Devátý z osmi</i>
3. místo	Matěj Říha: <i>Chemické epigramy</i>
	Liulka Yevheniia: <i>Umírající Chaos</i>
Cena vydavatele	Alena Čunátová: <i>Plamenné pojednání o dracích</i>

Kategorie

**ZÁKLADNÍ ŠKOLY
A NIŽŠÍ GYMNÁZIA**

Parfémová hádka

Adriana Konečná

„Připraviiit... aaa... můžeme! Akce!“

Helium si otře zpocené čelo hadříkem a unaveně sebou plácne na židli. Nový pořad pod jeho vedením právě začíná a je moc důležité, aby se nic nepokazilo. Do záběru již vstupuje Vodík, první moderátor, a nervózně si mne kravatu. Za ním už v krásném postrůbřeném obleku kráčí Sodík. V záběru je honosně zdobený pult, na kterém leží dva malé mikrofony, pět křesel pro hosty a dvě zbrusu nová křesla pro moderátory, kteří se k nim pomalu rozejdou. Jsou čirá, krásná a celá z vody. Vodík se pohodlně usadí a přehodí si nohu přes nohu. Sodík se chystá na to samé, jakmile však dosedne na povrch křesla, s hořícím plamenem za zády z něj vystřelí a zařve: „Vždyť to křeslo je z vody!!! Kdo mi ho proboha vybíral?!“

Helium vykulí oči a okamžitě zareaguje: „Přerušit natáčení! Okamžitě stop!!“ Jakmile jsou kamery sklopené, podívá se na celý ateliér a nasupeně hudruje. „Kdo z vás mu tohle křeslo podstrčil, dostává okamžitě vyhazov! Tohle je premiéra pořadu, nic se nesmí pokazit, je to jasné?“

Všichni horoucně kývají hlavami. „Někdo mu ho koukejte hned vyměnit!“ Kameraman přiskočí k Sodíku, který si s bolestivým výrazem drží ruce na spáleninách, a přitáhne mu jiné, obyčejné křeslo.

„Ale pane, teď nejsou stejná ...“ stěžuje si Vodík.

Helium mu nasupeně odpoví: „Chceš mít identická křesla nebo naprach shořelého kolegu?“

Vodík sklopí hlavu a omluvně si začne žmoulat kravatu mezi tekoucími prsty. „Nikdo už nic nepokazí, odteď jedeme naživo, je to dost jasné? A teď akce,“ rozkáže Helium.

Kamery vzápětí klapnou a Vodík hlasitě spustí: „Vážení diváci, vítejte u premiéry našeho zbrusu nového pořadu *Jak to chodí v parfumerii*! Mé jméno je Vodík, a společně s mým kolegou, Sodíkem, vás provedeme otázkami týkajícími se všech vůní a parfémů, o kterých jste kdy slyšeli, až po ty nejzapeklitější záhady kotlů a jiných zařízení, díky kterým je to vše možné. Nic z toho by ale nebylo možné bez našich hrdinů, prvků, které hrají při výrobě parfémů nepostradatelnou roli!“

Moderátor ukáže k velkým dveřím a radostně pokyne rukou: „Přivítejte našeho prvního hosta, který se sem nemohl dočkat, naši úžasnou Síru!!!“

Ze dveří vyběhne mávající Sira v honosném žlutém kabátku a vysokými podpatky a nadšeně si sedne na první křeslo. Sodík převezme slovo a pokračuje: „Naším dalším, avšak o nic méně oslnivým hostem, bez kterého by to v parfumerii rozhodně nefungovalo, je Kyslík! Potlesk prosím!“

Kyslík s krásnou pruhovanou kravatou elegantně projde dveřmi a s úsměvem na tváři se posadí se vedle Síry. Moderátoři postupně vyvolají ještě Měď s působivou rezavou róbou, Hliník, který nadšeně mává svým šedým cylindrem a nakonec poněkud nabručené Železo v dokonale vyleštěných černých botách.

Jakmile jsou všichni pohodlně usazeni, Vodík převezme slovo a tleskne: „Tak, když už tu teď máme všechny, pojďme začít tou nejjednodušší otázkou. Síro, jaký je tvůj nejoblíbenější parfém?“

Podá Síře mikrofon a ta se nadšeně rozvypráví: „No, když jsem byla malá, samozřejmě mi přišly nejkrásnější a nejlépe vonící sírové vůně...“

Železo se sarkasticky uchechtne. Sodík ho utne pobouřeným pohledem a vyzve Síru: „Prosím, pokračujte.“

Síra se poněkud uraženě znovu ujme slova. „Ehrm ehrm, takže, jak jsem říkala, v dětství mi nejvíce voněly parfémy s aroma síry, ale v poslední době jsem začala preferovat česnekové či hořčicové parfémy.“

Měď si zakryje ústa drobnou ručkou a přejede Síru pohoršeným pohledem.

Vodík to zachytí a předá jí mikrofon. „Copak vy s ní nesouhlasíte, slečno Mědi?“

Měď si vezme mikrofon a nakrčí malý nosík: „Naprostě a rozhodně ne! Česnekové vůně jsou ty nejhorší, které existují. Jednou jsem se z nich málem pozvracela. A beztak to říká jen proto, že jsou v nich obsažené její sloučeniny,“ odpudivě se na Síru podívá.

Ta jí nasupeně opětuje pohled a zatne pěsti. „No tohle, to bych od vás nikdy nečekala! Taková neúcta a disrespekt! Že se nestydíte!“

Vodík se Sodíkem se na sebe nervózně podívají a Sodík se pokusí zachránit situaci. „No, tak se zase uklidníme, tohle snad není zapotřebí...“

Železo mu skočí do řeči: „To tedy je, tady Měď má pravdu. Síra se pořád jen vychloubá tím, že její sloučeniny jsou obsažené v těch nechutných parfémeh, které voní jen jí, a mě už to taky začíná vytáčet. Přitom kdyby nebylo mě...“

Hliník mu nasupeně odpoví: „Ty radši nic neříkej, ty záškodníku, kvůli tobě musíme v parfumerii denně řešit rozklad esteru a to, že nám neustále rozkládáte parfémy, ty a ta tvoje kovová partička! Navíc nikdo neřeší, jak důležitý jsem já a Měď! Kdyby nebylo nás, nejhlavnějších součástí trubic vedoucích ochlazující protiproud, žádné parfémy by nevydržely.“

Měď na Hliník vděčně kývne a hrdě zvedne bradu. Kyslík, který byl celou dobu potichu jako pěna, se připojí do debaty: „To je všechno strašně hezký, ale myslíte, že by někdy něco z toho fungovalo beze mě?!“ Když promluví, všichni rázem ztichnou.

Sodík se pokusí využít příležitosti a zachránit poslední zbytky večera. „Já myslím, že všichni z vás na tom máte obrovský podíl, a ani bez jednoho z vás by se ne...“

Vodík se vzdá role moderátora a zařve na celý ateliér: „Vy egoističtí nafoukanci, máte vůbec někdo ponětí, co by se v parfumerii dělo beze mě?!“ Všichni rázem mlčí jako hroby a vyjeveně na něj civí.

Pak si Sodík odkašle a naprostě frustrovaně prones: „Mně voní nejvíc citrusy.“

A v tu chvíli se před kamerami strhne bitka. Mezi dohadováním, kdo je lepší a koho je v parfumerii potřeba víc, jsou slyšet postupně horší a horší nadávky a v další moment se obrazovka promění v bojový ring, když se do sebe pustí Vodík s Kyslíkem. V tu chvíli celý ateliér vybuchne a všechny kamery zavalí smršť prachu

a zbořeného materiálu. Na chvíli všechno ztichne a nikde se nepohne ani smítko. Pak se poslední kameraman, který zůstal opodál, pohotově přesune k Heliu, celému černému a se stojícími vlasy od výbuchu a pokusí se natočit poslední záběry pořadu. Kameraman cvakne kamerou a pro poslední scénu živého přenosu v televizi se vedoucího pořadu vystresovaně zeptá: „Tak co byste nám k této situaci řeklo vy?“

Helium, s celým černým obličejem, se naprosto rezignovaně podívá do kamery, dá si před nos kapesníček a frustrovaně odpoví: „Sírové parfémy jsou skutečně ty nejhorší.“

Cukr v chemické laboratoři

Stela Hemerlová

Byl jednou jeden cukr. Jmenoval se Eda. Žil si spokojeně v obchodě na polici. Kamarádil se s hladkou moukou a vždycky si říkali, jak se mají dobře.

Jednoho dne přišel do obchodu učitel chemie. Sháněl spoustu surovin na vědecké pokusy do školy. Eda si říkal, jak by bylo skvělé odejít s ním. Najednou se učitel začal přibližovat k polici s cukrem. Eda si pomyslel, že jde určitě pro něj, ale bohužel, učitel sáhl těsně vedle něj na jiný cukr. Eda byl moc smutný. Vážně si moc přál s ním odejít. Když se zase dali do řeči s moukou, všiml si, jak se k nim někdo blíží.

„Kdo to je?“ řekl si. Když se podíval pořádně, uviděl, že jde pan učitel. Eda najednou dostal naději. Viděl, jak učitel vrací do police cukr, který si vzal předtím, a natahuje ruku po něm.

„Na shledanou,“ stihl ještě říct mouce a potom odešel.

Když procházeli kasou, začal se těšit ven. Říkal si, jaké to tam asi je.

Jakmile prošel dveřmi, viděl úplně nový svět. Byl tak velký a krásný. Byl ještě lepší, než si ho představoval. Měl skvělý pocit. Ale vtom ho učitel strčil do kufru. Edovi se to v kufru moc nelíbilo, protože byl tmavý a malý, ale po chvílce ucítil, jak auto zastavuje. Učitel zastavil u školy a vyndal Edu z kufru. Potom se vydal do svého kabinetu. Cestou viděli spoustu dětí a cukr byl zvědavý, které z nich s ním asi bude dělat pokusy.

Když se dostali do kabinetu, pan učitel ho položil na stůl a nechal ho tam. Po několika hodinách se učitel konečně vrátil. Chvilí přemýšlel, co všechno bude potřebovat na další hodinu a potom sáhl po cukru. Eda už se nemohl dočkat, až se konečně setká s dětmi a bude si s nimi moct hrát. Taky se moc těšil do chemické laboratoře, protože tam nikdy nebyl.

Když konečně zazvonilo na hodinu, do třídy se nahrnulo spoustu dětí. Nejprve ho učitel rozbalil a rozdělil ho do čtyř zkumavek. Potom dlouho dětem něco vykládal. Eda si přál, aby už konečně zavřel pusu a začal s pokusy, ale musel dlouho čekat, než se mu to přání vyplnilo.

Po dlouhé přednášce se konečně všichni přesunuli k jednomu stolu. Pan učitel všem začal ukazovat, co se stane, když cukr rozpustí nad ohněm, co když ve vodě a tak dále. Všechny děti byly moc nadšené a strašně si to užívaly. Když zazvonilo na přestávku a děti odešly, Eda začal mít malé obavy.

„Co se se mnou stane teď?“ ptal se.

Učitel pomalu začal všechno uklízet. Nejdříve uklidil kahan a baňky s vodou. Potom si sundal bílý plášť a začal se přibližovat k Edovi. Eda se ho pokoušel zeptat, co s ním teď udělá, ale učitel ho neslyšel.

Najednou sebral Edu ze stolu a šel s ním směrem k umyvadlu. Těsně předtím, než ho učitel málem spláchl do umyvadla, příběhla malá holčička.

„Co se děje?“ zeptal se pan učitel.

„Já jsem si tu zapomněla mikinu.“

Když uviděla, jak chce pan učitel cukr spláchnout do umyvadla, rychle ho zastavila.

„Nemůžu si ho vzít domů?“ zeptala se holčička.

Pan učitel se na ni podíval a zeptal se jí, na co by jí byl.

„Mně je ho líto,“ odpověděla holčička.

„Nemůžete ho přeci jenom tak spláchnout do umyvadla.“

Pan učitel se na ni podíval a řekl: „A proč ne? Teď už nám k ničemu není.“

Holčička už nevěděla, co mu má říct, protože ani ona nevěděla, proč je jí líto jenom obyčejného cukru. Když tento rozhovor uslyšel Eda, nevěděl, co má říct. Byl moc rád, že ho chce holčička zachránit.

Po chvilce trapného ticha si učitel uvědomil, že mu vlastně může být úplně jedno, proč si ho chce holčička vzít domů. Pomalu k ní přišel a podal jí cukr. Holčička se rozzářila. Poděkovala mu a rychle utekla pryč. Eda nevěděl, co má říct, ale byl strašně moc nadšený. Po chvilce zjistil, že se holčička jmenuje Dianka a od té doby žil s Diankou a osladil jí každý den.

2.
místo

Zamilovaná zkumavka

Solomiia Shemota | Tereza Michálková | Emma Růžičková

17

Všechno to začalo jednoho nudného pondělního odpoledne v naší školní laboratoři. Učitelka chemie paní Hadravová zrovna vysvětlovala něco o kyselinách a zásadách, ale já jsem byla myšlenkami úplně jinde. Konkrétně u zkumavky číslo sedm.

Ne, vážně. Ta zkumavka byla prostě jiná. Na rozdíl od ostatních se vždycky tak trochu zatřásla, když jsem se na ni podívala, a jednou dokonce lehce praskla, když jsme se s Luckou hádaly, kdo si ji vezme do pokusu.

„To je jasný, ta zkumavka je do tebe zamilovaná,“ chechtala se Lucka.

„Jo, a asi bude žárlit, až uvidí, jak se bavíš s tím odměrným válcem,“ přidal se Jirka, náš třídní vtipálek.

Jenže ono to nebylo úplně normální. Když jsem tu zkumavku naplnila roztokem, začala uvnitř probublávat růžová pěna – a to jsme tam dávali jen vodu s trochou indikátoru. Paní učitelka si toho všimla, ale jen si zamumlala: „To je asi nějaký zbytkový iont z minula“.

Ale já jsem věděla svoje. Zkumavka číslo sedm mi jednou dokonce napsala vzkaz. No fakt! Ráno jsem přišla do laboranky a na jejím skle bylo napsáno: „H₂O? Spíš H₂LOVE.“ Trochu roztřeseným písmem, ale bylo to tam. Měla jsem z toho husí kůže.

Pak přišel velký den. Měli jsme dělat pokus s exotermickou reakcí – a paní učitelka rozdala nové zkumavky. Já ale nechtěla jinou. Moje zamilovaná zkumavka vypadala trochu smutně, jako by věděla, že jsem ji vyměnila.

A tak jsem ji nenápadně vyměnila zpět. Když jsem do ní nalila směs, zkumavka se rozzářila modrofialovým světlem a zvedl se z ní obláček ve tvaru srdce. Všichni koukali jako opaření.

„To je... chemie lásky!“ vykřikla Lucka.

Od té doby už zkumavku číslo sedm nikdo jiný nechce. Bojí se, že je začarovaná. Jen já ji občas vytáhnu při laboratorních pracích – a pokaždé se v ní stane něco trochu jiného, trochu kouzelného.

A jestli si myslíte, že jsem si to vymyslela, tak se přijďte podívat do naší laboranky. Zkumavka číslo sedm tam pořád je. A občas na skle zamlženým dechem nakreslí malé, chemické srdíčko.

Chemie ve školní jídelně

Solomiia Shemota | Tereza Michálková | Emma Růžičková

Nikdo přesně neví, co se ten den v jídelně stalo. Ale jedno je jisté – nebyla to jen tak obyčejná rajská omáčka. Všechno začalo, když pan školník omylem zaparkoval vozík s čisticími prostředky vedle kuchyňské linky. Paní kuchařka Milena si toho samozřejmě nevšimla, protože zrovna řešila, proč došlo kečupové pyré, a místo toho sáhla po neoznačené láhvi s nápisem „HCl 10 %“.

„Hmm, asi nějaký nový ocet,“ zamumlala si. Rajská dostala lehce pálivý říz.

První, kdo měl tu čest, byl Matěj z 9.A. Po dvou soustech mu začaly jemně kouřit uši a viditelně se mu napěnily sliny. „Je to trošku kyselý, ale docela dobrý,“ řekl statečně a pokračoval.

Pak to šlo ráz na ráz. Děti začaly bublat, zamlžily se jim brýle a jeden kluk tvrdil, že má v puse pH 1. Paní učitelka Kratochvílová zavolala do kabinetu chemie.

„To bude slabá kyselina chlorovodíková,“ řekla paní učitelka Havelková hned, jak vešla do jídelny a ucítila vůni. „Někdo tu vařil s učebnicovým příkladem!“

Nakonec musela přijet chemická jednotka. Celá jídelna byla evakuována, rajská zajištěna jako důkazní materiál a paní Milena dostala dvoudenní školení *Rozdíl mezi octem a kyselinou*.

Od té doby má naše škola nové pravidlo: „Co nemá etiketu, nejde do omáčky.“ A děti si v chemii konečně pamatují, co je HCl. Protože jak řekla paní Havelková: „Když vám jednou rajská vypálí díru do tácku, tak si to zapamatujete navždy.“

Motýli v břiše

Lucie Bártová

Začalo to nevinně
tenkrát v září v Kolíně.

Mladý muž to zřejmě uměl,
skateboard v listí jenom šuměl.

Pod stromem dívka seděla,
zasněně na něho hleděla.

V ruce knihu, zřejmě román,
sáček oříšků v kapse schován.

Prkno letí a zem duní,
chlapec spadl přímo u ní.

Pohledy jejich se setkaly,
v jeden příběh se vmotaly.

Mozkem tančil mu dopamin,
ta dívka byla vážně IN.

Láska jim v ten den přála,
v blízkosti voněla čerstvá káva.

Usedli spolu ke stolu
plní neklidných hormonů.

Noradrenalin – motýli v břiše,
občas na sebe hleděli tiše.

V tu dobu se zrodila LÁSKA,
osud je spojil jak pevná páska.
Za ruce se vodili,
na procházky chodili.

Oxytocin – hormon objetí,
o němž kdysi neměli ani ponětí.

Ten, kdo si myslel,
že jejich láska pomine,
zmýlil se,
byli stále jak Romeo a Julie.

Vasopresin dostal v jejich tělech přednost,
zelenou na plné čáře získala věrnost.

V jeden slunný den si řekli své „ANO“,
po veselce se vzbudili až další ráno.

V tu noc se proudily endorfiny,
nikdo neměl pocit viny.

Věděli, že chtějí být navždy spolu,
probudit se a snídat u jednoho stolu.

A jak se říká:
Postavit dům, zasadit strom a zplodit syna...
To by bylo asi moc lehké, avšak prima.

Novomanželé se touto cestou rozhodli jít,
místo domu si však pořídili byt.

Na pronajaté zahrádce zasadili strom,
pak už jim zbýval pouze „on“.
Zasadili semínko,
v bříšku rostlo miminko.

Jaké bylo překvapení,
jaká to byla psina,
narodila jsem se já – dcera
místo očekávaného syna.

Společného života si od té chvíle užíváme,
nekonečně moc rádi se máme.

Za svůj vznik děkuji hormonům lásky
opravdu a bez nadsázky.

Jednou i já si budu přát,
nechat motýly v břiše svůj osud rozehrát.

Já a chemie

Nela Bartošová

Znám lidi, o kterých vím, že je chemie baví a jsou v ní dobří. Na druhou stranu vím i o lidech, kteří to mají obráceně. Je vůbec chemie potřebná?

Já se chemii učím druhým rokem, ale že by patřila mezi mé oblíbené předměty, to říct nemůžu. Týdně máme dvě hodiny, což bohatě stačí (minimálně mně). Aktuálně probíráme sacharidy a po dlouhé době mám pocit, že mě chemie možná i trochu baví a zajímá. To ale pouze kvůli tématu. Přijde mi zajímavé se dozvědět, jaké látky obsahují potraviny, které konzumujeme. Nebo jaké cukry a tuky pomáhají našemu zdraví. Například banán obsahuje větší množství cukru než tradiční tatranka s čokoládovou polevou, ale s tím rozdílem, že cukry v banánu jsou zdravé. Také mě baví laboratorní práce. Užívám si práci v chemické laboratoři s kama-rádkou po boku. Na druhou stranu vypracovat doma protokol vážně zábava není. Musím nad ním sedět okolo dvou hodin, a tak akorát ztratím čas, který bych dokázala lépe využít.

Já si myslím, že chemie jako školní předmět úplně potřebná není. Měli bychom znát určité základy, ale tam to končí. Lidé, kteří se chtějí chemii věnovat, budou mít opačný názor. Ale to by bylo moc jednoduché, kdyby se všichni shodli.

Já a chemie

Eliška Batulková

Nedávno mi došlo, že bych měla školu raději, kdybych se nemusela učit chemii. Před každou hodinou se klepu strachy, abych nebyla vyzkoušená. Přemýšlela jsem, jestli chemii vážně tak nutně potřebuji. A je mi vlastně k něčemu?

Vzhledem k tomu, že mě nebaví a nejde mi, řekla bych, že ne. Dokud jsme se ji ve škole nezačali učit, žádný vzorec jsem nepotřebovala, a ani o to nestála. Vědět, jak se zapíše rovnice 2,3-dimethylpentanu, mě opravdu nezajímá. Když se doma zeptám rodičů, většinou neví. Náročné učení na testy a zkoušení, i když to skoro vždycky pokazím, mě rozhodně nemotivuje k tomu, abych se učila více a častěji. Asi je dobré vědět základy, ale všechny ty věci kolem ani tak ne. Alespoň ne pro mě.

I když chemii jako předmět nemám ráda, vím, že je v životě důležitá. Chemický a potravinářský průmysl jsou nedílnou součástí našich životů. A co teprve lékařství! Léky máme jen díky chemii a chytrým vědcům a doktorům. Navíc musím uznat, že hodiny chemie můžou být někdy celkem dobré. Hlavně když máme laboratorní práce a provádíme pokusy. Naštěstí mám hodnou a trpělivou chemikářku, která učivo umí vysvětlit.

Chemie je předmět, který máte rádi, nebo ho nesnášíte. Buď vám jde, nebo nejde. Bohužel mi nejde, a proto ji nemám ráda. Je však v životě důležitá, ať už to tak chceme, nebo nechceme.

Hrátky s vesmírem

Ondřej Beneš

Příběh Aficonu začíná několik let po většinovém úpadku lidstva. Je vyslán na dosud neobjevenou planetu, kde má nejen najít lék na rychle se šířící infekci, ale také efektivně vyřešit spásu celého, pomalu vymírajícího lidstva.

Po prvních dnech na nové planetě se cítí zatím vcelku dobře, kromě nového životního prostředí neshledává nic neobvyklého. Po několika týdnech se začíná cítit lehce ve stresu a začíná mít pochyby ohledně nové rostliny, kterou měl touto dobou najít. V mezičase ho může uklidnit to, že lidstvu se konečně trochu opozdily účinky viru, a tím se mírně zeslabily jeho destruktivní následky. Jakmile Aficon konečně najde rostlinu, ze které by mohl extrahovat protilátku, zjistí, že je obtížné ji získat, jelikož je velmi nebezpečná a životu ubližující. Musí tedy přijít na způsob, jak se k ní bezpečně dopracovat, začnou se však dít neočekávané věci. Nenapadne mizí různé vybavení, ale na druhou stranu se výzkum vyvíjí dobře a látka je skoro hotová. O několik dní později však Aficon pocituje zhoršující se účinky – halucinace a drobné tržné rány na těle. Všechny špatné věci touto dobou začínají stále více gradovat. Halucinace, deprese, a dokonce pomyšlení na sebevraždu. Množství chemických sloučenin a látek, které do sebe dává, jeho zdraví také nepřispívá.

Jednoho dne, když už si myslí, že účinky pominuly, zjišťuje Aficon krutou realitu o skutečném úmyslu expedice, na kterou byl vyslán. Ve skutečnosti je naklonovaný a žádná pandemie lidstvu nehrozí. Zkoumaná látka měla působit jako ničivá zbraň, jež by zavinila válku. Aficon stál v temné laboratoři, jeho oči byly unavené a tělo vyčerpané. Látka, která měla být záchranou pro lidstvo, mu nyní připadala jako prokletí – právě ona mu brala všechnen rozum. Každý den se mu stíraly hranice mezi realitou a iluzí. Kdykoliv se podíval na roztržitěné přístroje kolem sebe, začal slyšet podivné šepoty, které mu říkaly, že už je příliš pozdě. Hlas jeho vlastní mysli se ztrácel v návalu vzorců a výpočtů.

Pak to přišlo – výjev na obrazovce, který všechno změnil. Skrytá zpráva, šifrovaná a přenášena mimo jeho kontrolu. Záznamová sekvence, která se objevila na jeho monitoru: „Aficone, nemáš co hledat. Tvá mise nikdy nebyla o záchraně lidstva. Ty jsi součástí něčeho většího, než sis kdy dokázal představit.“

Zatímco stál, zíral na obrazovku, jako by ho fascinovala a zároveň mu brala dech. Jeho ruce se začaly třást. Na chvíli se ztratil v prázdnotě, pak se začal pomalu obracet, jako by hledal něco, co by mu dalo odpovědi. Mysl stále nechápala, co to všechno znamená, ale jeho srdce to už vědělo. Byla to past. Celá mise byla pastí. A on byl její návnadou. V tu chvíli začalo pod podlahou něco praskat. Cítil, jak se všechno kolem něj mění. Výbuch. Ticho. Pak tma. Ale Aficon už věděl jedno: musí odhalit pravdu, bez ohledu na to, co ho čeká.

Aficonova mysl se nacházela v naprostém chaosu. Jakékoli zbytky jeho předchozího plánu na záchranu lidstva se rozplynuly v beznaději. Když se mu nakonec podařilo dokončit výzkum a poslat poslední zprávu

o výsledcích, jeho tělo už bylo zcela na pokraji zhroutení. Jakmile se podíval na oblohu mimo svou laboratoř, na planetě už téměř nezůstal žádný klid. Dohodnutý čas na návrat na Zemi přišel rychleji, než očekával. S posledními silami, které měl, si nasadil helmu, připravil přistávací modul a vydal se na cestu zpět na domovskou planetu. Cesta zpět byla dlouhá a těžká. Každý záchvěv přistávacího modulu ho vracel zpět do děsivých vzpomínek na planetu, na rostlinu, na látku, která teď byla jeho osudem. Po přistání na Zemi pocítil zvláštní smíšený pocit. Ze všeho, co zažil, cítil pouze prázdnotu.

Země byla tichá, skoro nehybná. Města v dálce vypadala opuštěně, zničeně. Prázdné ulice a zničené budovy se staly tichými svědky zániku civilizace, která kdysi byla plná života. Aficon vystoupil z modulu a pomalu se vydal k velkému městskému komplexu, kde byl původně domluvený přistávací bod. Zanedlouho ho však zastavila neznámá skupina lidí, které nikdy předtím neviděl. Měli podivné výrazy. Některé z jejich tváří byly známé, ale v něčem podivně změněné.

„Aficone,“ promluvil jeden z nich, přičemž jeho hlas zněl chladně, jako by věděl o jeho misích více, než by měl. „Vítejte zpět. Víte, že vaše údaje jsou zbytečné? Měníme plány.“

Aficon se na ně zmateně podíval, snažil se vzpomenout na jakýkoliv výklad, který by dával smysl. „Co tím myslíte? Jaká změna?“ zeptal se rozhořčeným hlasem.

„Změna, kterou jste nikdy neměl zjistit,“ odvětil muž. „Neměli jsme v úmyslu v první řadě rozšířit virus. Chtěli jsme vyvolat chaos a přetvořit planetu podle našich potřeb. Vy, Aficone, jste byl jen nástroj.“

Chemie v roce 2100: Tajemství elementů

Tomáš Dach

Rok 2100. Lidé už dávno opustili Zemi, která se stala neobyvatelnou kvůli neustálým přírodním katastrofám a vyčerpání přírodních zdrojů. Osídlili vesmír a kolonizovali nové planety. V těchto nových světech, kde přírodní zákony už nebyly tak pevné jako na Zemi, byla chemie klíčová pro přežití.

A právě tam, na planetě Zenthia, se začal psát příběh dvou vědeckých géníů – dr. Tomáše Kováře a jeho asistenta, mladého chemika Jorena Kalta. Tomáš vynikal brilantní vědeckou myslí, která se specializovala na chemii nanomateriálů a molekulárních struktur. Joren, i když teprve na začátku své kariéry, měl schopnost propojit nepravděpodobné teorie a objevy, které překračovaly běžné hranice vědy.

Když přišli na Zenthii, zjistili, že místní atmosféra obsahuje tajemné chemické prvky, jež zatím nebyly známy nikde ve vesmíru.

„Zenteum,“ říkával Tomáš při každém zmínění názvu tohoto vzácného prvku, „je základní stavební kámen, na základě něhož můžeme postavit nové materiály, pohon, a dokonce i umělé organismy. Musíme ale zjistit, jak tuto látku stabilizovat.“

Zenteum vzhledem ke své nestabilní povaze představovalo element, který se v přírodě běžně vyskytoval v extrémně malém množství. Jeho silné magnetické a energetické vlastnosti ale umožňovaly vyvinout neuvěřitelné technologie. Byl považován za klíč k ovládnutí gravitace a umožnění cestování mezi galaxiemi, což patřilo k hlavním cílům kolonie Zenthia – otevřít nové obchodní a vědecké cesty v nekonečném vesmíru.

Jednoho dne, po několika týdnech experimentování, Tomáš a Joren objevili něco znepokojivého. Zenteum reagovalo s jedním z běžně dostupných prvků, kryptonem, a vytvářelo podivný, samovolně se obnovující energetický krystal. Tento „Neutronový krystal“, jak jej později nazvali, měl schopnost vytvářet neomezenou energii – ale v okamžiku, kdy z něj bylo čerpáno příliš mnoho energie, začal způsobovat destabilizaci okolního prostředí.

Tomáš se rozhodl provést další pokusy a zjistit, jak tento krystal správně využít. Joren měl ale obavy. „Pokud tento materiál nebude pod kontrolou, může to vést k destrukci celé planety. Měli bychom se chovat opatrněji,“ varoval ho. Tomáš byl však přesvědčen, že už mají dostatečné technologie na to, aby tento objev ovládli. Rozhodl se postavit prototyp zařízení, které by dokázalo využívat Neutronový krystal pro pohon nových vesmírných lodí. Když však zapnul první testovací fázi, stalo se něco nečekaného. Krystal vykazoval neobvyklé elektromagnetické impulzy a začal ovlivňovat gravitační pole planety. Krystal se stal nebezpečně nestabilní. Panikařící Tomáš začal analyzovat změny, které krystal způsobil v molekulární struktuře.

„Je to chemická reakce, která nám zcela unikla. Zenteum a krypton se navzájem silně ovlivňují na úrovni kvantových částic!“ řekl.

Joren však už věděl, že pokud okamžitě nezasáhnou, celé město by mohlo být zničeno. Joren vzal věci do vlastních rukou a začal rychle hledat způsob, jak stabilizovat Neutronový krystal. Po několika hodinách vyčerpávajících výpočtů přišel na řešení – kombinovat Zenteum s ještě neobjeveným prvkem, který se nacházel v jádru planetárního jádra Zenthia. Tento prvek, pojmenovaný Erythium, měl schopnost zpevnit a stabilizovat Zenteum, aniž by došlo k nebezpečným výbuchům. V poslední vteřině, těsně předtím, než Neutronový krystal způsobil katastrofu, se Jorenovi podařilo provést požadovanou reakci. Stabilizoval energii a zamezil dalšímu vybuchování.

Tomáš byl v šoku. „Jorene, ty jsi to dokázal. Zachránil jsi nás všechny,“ řekl tiše.

Joren se usmál a odvětil: „Věda není o tom, co víme, ale o tom, jak se poučíme z našich chyb.“

A tak byli Tomáš s Jorenem díky chemii a neobvyklé spolupráci schopni nejen stabilizovat krystal, ale i otevřít cestu novým technologiím, které by změnily celou galaxii. Vědecký pokrok pokračoval, ale tentokrát s vědomím, že chemie – ta mocná a nevyzpytatelná síla – je nástrojem, který může být použit ve jménu dobra, ale i zkázy.

Ilegální experiment

František Kiml

Jednou jedna šílená vědkyně dělala tajemný experiment, o kterém se nikdy nikdo neměl dovědět. Vždy sestoupila skrytým žebříkem asi sto metrů pod první podzemní patro do své laboratoře, kde trávila práci dvacet čtyři hodin, sedm dní v týdnu. Proč? Co dělá? To nikdo neví. Ví, že je to ilegální, ale vše ignoruje. Všechno se zdá být v pořádku a pod kontrolou, ale všechny kontrolky se rozblíkal. Vědkyně začíná váhat, jestli neudělala něco špatně, ale už není cesty zpět. Uvnitř komory, ve které experimentuje, vznikl z neznámé hmoty tři metry vysoký tvor. Stvůrkyně se snaží utéct, ale on ji sežral, poté vylezl ven, začal pobíhat po budovách VŠCHT a pojídat studenty. Ti, které však nespoknul, vylili na něj kyselinu fluoroantimoničnou a on se vypařil.

Když se to dozvěděl prezident, zavolał si studenty na hrad a dal jim ocenění za záchranu země.

Tvor ze zkumavky

Barbora Kulichová

Venku bylo zataženo, pršelo a blejskalo se. Stromy se kymácely ve větru a větve odpadávaly. Tou dobou vědec jménem Noel v laboratoři ve státě střední Ameriky dělal pokusy. Byl posedlý myšlenkou stvořit nový živý organismus.

Ten den byl osudný, Noelovi se podařilo zrodit nový život. Pomocí chemie smíchal různé látky a DNA různých tvorů a ve zkumavce pečoval o zárodek. Organismus už byl zcela vyvinut a Noel byl radostí bez sebe. Nový život pojmenoval Erevos.

Byl jako všechna ostatní mláďata: malý, slabý a zcela slepý. Noel si navlékl gumové rukavice a mládě položil na pracovní stůl. Na nástěnce měl vyvěšené výpočty Erevosova růstu a důležité životní informace. Dle nich by měl za týden vyrůst o dva centimetry a za tři dny otevřít oči. Erevos měl světle fialové zbarvení kůže, ale v budoucnosti měl být tmavý. Na všech čtyřech končetinách měl tři prsty a až vyroste bude mít ohromné, ostré zuby.

Vědec Erevose uložil ke spánku, zamkl a odjel domů. Následující den jel opět do laboratoře, ale tvor nikde. Noel se zděsil, protože za stvoření zcela nového organismu by dostal pořádný balík peněz.

Zaslechl ruch z vedlejší místnosti. Byl to on, ale rozbíjel vše, co mu stálo v cestě. Neměl ale pět centimetrů jako včera, měl skoro metr! Zcela viděl a měl velké zuby. Muž k němu přistoupil, ale všechno bylo jinak, než vypočítal. Jeho růst byl astronomicky rychlý. Noel ale neměl strach, on ho přece stvořil, Erevos byl jako jeho syn. Přistoupil k němu, ale Erevos si ho nevšímal, místo toho rozbíjel skříň, která se nacházela před ním.

Vědec natáhl ruku ve snaze se ho dotknout. V tom se tvor otočil a Noelovi ruku ukousl, nadhodil si ji do vzduchu a sežral. V tomto okamžiku vědec nemyslel na nic jiného než na to, že chce ze všeho nejvíce pryč od té stvůry, co stvořil. Začal křičet a z očí mu vyzařoval strach. Jeho krev tekla směrem od ramene na zem, kde se rozlévala do kaluže. Noel se snažil tvora uklidňovat druhou rukou, aby ho nesežral.

Erevos se otočil a vypadal, že je na odchodu. Muž si oddechl, když v tom se potvora vrátila a celého Noela pozřela. Chtěl mu jen dát falešnou naději na přežití. Byl chytřejší, než vědec předpokládal.

Den po dni Erevos rostl a rostl, dokud nedosáhl velikosti, že se nevešel do budovy. Dosahoval již do výše čtyř metrů. Musel být shrbený, aby se do laboratoře vešel. Měl hlad a vydal se na lov. Rozbořil dveře a uprchl do ulic.

Byla noc, město bylo tiché a na dohled žádný člověk. Erevos procházel ulicemi, jako kdyby imitoval Godzillu. Zpoza domu zaslechl zaštěkat psa. Opatrně se šel podívat a zahlédl stařenku, která venčila čivavu. Zavolala na ni, ale pes nikde. Najednou před starou paní z nebe spadly kosti jejího mazlíčka. Vyděšená dáma zdvi-

hla pohled a dívala se do ohromných, šedě svítících očí. Před dámou se otevřela ohromná pusa s ostrými zuby a babičku pohltila. Na zemi po ní zbylo jen vodítko.

Z dále byly slyšet vrtulníky, které se blížily k Erevosovi. Armáda se o něm už dozvěděla, ozbrojená nejlepšími zbraněmi a nejmodernější technikou do něho začala pálit. Kulky ale Erevosovou pokožkou neprošly, byla moc pevná. Rozeběhl se vstříc vrtulníkům a přední končetinou do nich začal mlátit. Vypadalo to, jako kdyby rozháněl hejno much. Tvor již o velikosti sedmi metrů srazil helikoptéry k zemi. Po dopadu na zem vzplály, vojáci se nestihli dostat ven, než vrtulníky explodovaly.

Ani armáda ho nemohla porazit, lidstvo je nejspíše ztracené. Lidé z města utíkali pryč. Vypukla panika a pro Erevose to bylo jako velká hostina. Tolik jídla, jako v ráji. Rozeběhl se k lidem a tlapou je postupně sbíral a dával do své ohromné tlamy. Těm, co přálo štěstí, se podařilo uprchnout. S ostatními se osud nepáral a skončili v Erevosově žaludku.

Po pořádném jídle tvor povyrostl do velikosti deseti metrů. Město vypadalo jako v postapokalyptickém filmu. Všude byl oheň, kouř a rozbité budovy. Jediná živá bytost, která tam zbyla, byl Erevos. Po způsobené spoušti se tvor uchýlil do jeskyně poblíž města. Žádný člověk nikde nebyl, všichni odjeli, co nejdále mohli. Erevos se schoulil do klubíčka. Ležel a pomalu umíral. Svoji práci odvedl a teď nastal jeho čas. Po pár hodinách tvor ve své finální velikosti patnácti metrů umírá.

Později, když se o jeho úmrtí dozvěděla armáda, přiletěla, ale to, co uviděla, rozhodně nečekala. Erevos byl stvořen z mnoha rozmanitých druhů DNA, ve kterém byl i gen z agamy. Ty mohou změnit pohlaví dle potřeby. Tento tvor byl hermafrodit. Armáda vyděšeně sledovala mnohem větší zkázu lidstva, než předpokládala. Na zemi vedle mrtvého obra ležela rozbitá vajíčka. Během toho, co Erevos umíral, se vylíhly desítky mláďat. Za zády vojáků se cosi pohnulo. Muž na kraji se otočil a ostatní jen viděli, jak si ho tvorové odtahují. Na ostatní skočili a strhli je k zemi. Vojáci se na ně snažili střílet, ale mláďata byla příliš mrštná. Následoval boj mezi mláďaty a vojáky. Muži byli bez šance, všichni zahynuli. Poté, co se tvorové nakrmili, vyrostli.

Lidstvo nemá technologii, aby tuto populaci zneškodnilo. Desítky potvor se rozprchly do světa. Mláďata sice za pár dní zemřou, ale každé bude mít další svoje mladé. Zhruba za týden jich bude přes sto padesát.

Svět bude ZAHUBEN!

KONEC!!!

NEBO NE?

Dvě teenagerky

Barbora Lacková

Přijdete si někdy odstrčení?

Přesně to je případ dvou pátaček, které jsou outsiderky, nikam nezapadají, nikde je nepřijmou.

Právě kvůli tomu odstrčení ale dívky zažijí dobrodružství, které vyhlíží jako napůl děsivý horor a napůl zapeklitá detektivka. Což je dost nebezpečná kombinace. Kdo je oním „viníkem“? A co ví paní učitelka?

Neuvěřitelný příběh o záludnosti chemie a síle přátelství!

Věnování

Tento příběh je věnován Karolíně Makaloušové – mé Jodice Kalousové, která se se mnou – Sodikou Klackovou, nikdy nenudila, zažívaly jsme různá dobrodružství, jako bylo zkoumat pobřeží řeky a spadnout do ní. Nejvíce si na ní ale cením, že přestože jí někdy lezu na nervy, a musela si se mnou hodně prožít, mě ve všem podporuje.

DĚKUJI

KAPITOLA 1

V Královéhradeckém kraji, na samotném okraji, byla mezi rozsáhlými zelenými lesy jedna malá vesnička, jmenovala se Potštejn.

V té vesničce všichni všichni znali, byl v ní sotva jeden obchod, zato spousta restaurací, penzionů a hotelů. Potštejn žil hlavně z turistů a jeho občané byli patřičně hrdí na zříceninu na kopci, pozůstatky hradu Velešův a udržovaný zámek s překrásnými zahradami. Pozornost lidí upoutaly i čtyři kostely, každý jiný a každý krásný.

Na co občané skutečně hrdí nebyli, byl zchátralý polorozpadlý dům u řeky, který stál na křižovatce ulic V Koutech a Doudlebská. Prohnílý dřevěný dům s číslem popisným 115 působil dojmem, že zde už pěkně dlouhou dobu nikdo nebydlí. Kolem dokola rostly husté keře, které znemožňovaly výhled na pozemek. Skládal se z obytné budovy, poté jakési garáže, kůlničky a stodoly, a to všechno bylo nalepené na sobě. Před domem bývaly zjevně záhony, teď byly ale porostlé plevellem. Z komína se občas kouřilo, místní se ovšem domnívali, že je to pouze zvířený prach. I pro výbuchy, které se z útrob domu občas ozývaly, měli jakási nudná vysvětlení – nejvíce jich ale využívali k tomu, aby děti přesvědčili, že uvnitř straší, a donutili je nechodit tam. Nejlepší výhled na domek byl z úzké cestičky, která tu byla vytvořena proto, aby se z uličky V Koutech nemuselo do ulice Doudlebská vcházet oklikou. Autem byste tudy neprojeli, na kole možná, ale nejvíce se tam procházelo pěšky. Tato cestička patřila vesnici, pečovali o ni ale výhradně obyvatelé uličky V Koutech. Když tudy někdo

procházel, stavení zcela ignoroval. Maximálně tak prohodil: „Můj ty bože, to je ale ostudná barabizna!“ nebo „Ten dům by měli zbourat!“ Vzhledem k tomu, že kolem celého pozemku rostly keře a jediná malá branka byla zarostlá a uzavřená popínavými růžemi, kolovaly četné fámy o interiéru a všech náležitostech domu. Většina obyvatel vesničky byla přesvědčena, že dům patří neznámému majiteli, který bydlí kdesi ve velkoměstě. To, že o dům se nikdo nestará, zdůvodňovali tak, že dům majitel drží při životě jenom proto, že to slíbil strýčkovi, po kterém ten dům zdědil. Jenom pár drben, které věděly o všech všechno, si všimlo, že každý pátek v šest hodin večer k domu přijede dodávka, pak ven vyjde postava v plášti a od řidiče si převezme několik igelitových tašek, které byly naplněny potravinami. Za teorii, že ve skutečnosti v chatrči někdo bydlí, byly uráženy. Většina obyvatel si myslela, že na sebe prostě jen chtějí upoutat pozornost, a tak se jim vysmáli. O domu nikdo nic nezjišťoval. I známí výtržníci, kteří do jiných starých a neobydlených domů s oblibou chodili odpalovat petardy, se tomuto strašidelnému domu raději vyhnuli velkou oklikou.

Ve vesnici žily dvě dobré kamarádky, jmenovaly se Sodika Klacková a Jodika Kalousová. Pokud jste se podívali na vzhled, byly si podobné – měly dlouhé světle hnědé vlasy, nejčastěji svázané do culíku, pihy na obličejích a brýle – Sodika kulaté se zlatými obroučkami, Jodika klasického tvaru a vínové barvy. Snad jediné dva rozdíly byly v tom, že jedna měla oči zelené a jedna hnědé, a taky to, že Jodika byla asi o dvacet centimetrů vyšší.

Povahově byly ale úplně jiné. Jodika byla rozvázná, Sodika bláznivá. Jodika byla zdrženlivá, Sodika přátelská. Jodika často mlčela, Sodiku bylo těžké umlčet. Obě byly ale velice chytré a pokud byly spolu, neustále vtipkovaly a smály se nějakým blbostem. Popravdě, pokud byly spolu, neustále vyváděly nějaké blbosti a snažily se zažít dobrodružství. Proto se jim jejich spolužáci a spolužačky smáli a považovali je za bláznyny, kterým už pomůže jen psychiatrická léčebna. K tomu ještě přispívala jejich chytrost (nadávali jim do šprtů) a skutečnost, že Sodika měla více než výstřední styl oblékání. Ovšem ty dvě dívky to naopak měly v hlavě v pořádku více než kdokoliv jiný. Trávily spolu tolik času, byly si tak podobné, a proto, kdo je neznal, považoval je za dvojčata.

Chodily na místní základku, právě studovaly pátou třídu. Byl už slunečný začátek června, už jste mohli nosit tričko s krátkým rukávem venku a děvčatům pomalu začala docházet krutá pravda – totiž, že se velice brzo rozejdou do jiných škol. Potštejská základka byla totiž pouze první stupeň.

Sodičina maminka učila na Gymnáziu Františka Martina Pelcla v Rychnově nad Kněžnou. To byla výběrová škola, abyste se tam dostali, museli jste napsat testy z českého jazyka a matematiky a třicet nejlepších pak mohlo nastoupit. Sodika tyto přijímací zkoušky dělala a uspěla více, než ona sama očekávala. Ze všech asi devadesáti dětí, které se hlásily, byla ona totiž nakonec nejlepší a bylo jasné, že příští rok spolu se dvěma dalšími spolužačkami nastoupí na gymnázium.

Oproti tomu Jodika nebyla moc na učení. Chytrá byla, to ano, známky měla výtečné, ale nechtělo se jí neustále učit a učit a učit... Proto se rozhodla, i s vědomím, že tam nebude nikoho znát, přihlásit se na Základní školu Lhoty u Potštejna. Lhoty u Potštejna totiž byla ještě menší vesnička než Potštejn, a ještě navíc byla mezi

zalesněnými kopci. Všude to bylo daleko, jenom do nejbližšího Potštejna se jelo čtvrt hodiny, a tak místní základka byla kompletní – s prvním i druhým stupněm. V jedné třídě ale bylo průměrně osm dětí.

Dívky počítaly s tím, že se rozdělí. Pořád přece jenom chodily do stejných kroužků, například na paličkovaní nebo cvičení. Stejně ale, když se máte rozdělit s nejlepší kamarádkou, úplně jedno vám to samozřejmě není.

Proto se rozhodly, že nadcházející prázdniny, a celkově léto, si užijí ve jménu různých kravinek a nekonečné zábavy. Přece jenom před nimi byly nejen celé prázdniny, a dokonce i celý červen. Za takovou dobu, za tři měsíce, se dá stihnout tolik věcí, tolik dobrodružství...

KAPITOLA 2

Náš příběh začíná 2. června. Toho dne zrovna Jodika šla do školy pozdě. Rozbil se jí budík a vzbudila se o půl hodiny později, než měla v úmyslu. Jak dobře předpokládala, Sodika už seděla ve škole. Protože její maminka byla učitelka, už na sedmou hodinu ranní ji dovezla do školy a Sodika čekala ve družině. Jodika vlétla do školy jako namydlený blesk (díky Bohu ještě nebylo zamčeno), odkopla boty a běžela do druhého patra na hodinu. Byla v tom jediný zádrhel. Ten představovala uklízečka Žraloková, která dělala čest svému jménu a celý den slídila po chodbách a buzerovala žáky. Jodika ji potkala právě ve chvíli, kdy uklízečka poslouchala za dveřmi u 3. třídy, jako by chtěla zjistit, zda se tam učí, nebo neučí. Jodika se kolem ní chtěla proplížit po špičkách, ale uklízečka měla uši jako pes a všimla si jí. Se škodolibým úsměvem k ní zamířila.

„Ale, ale,“ řekla sladkým hláskem Žraloková (dělalo jí neskutečnou radost hodit někoho do průšvihů), „copak to, že slečna přišla pozdě?“

„Rozbil se mi budík,“ odpověděla Jodika popravdě.

„Teď lžete a dobře víte, že lhát se nemá!“ vykřikla uklízečka. „A jak já vždycky říkám, zlobivé děti si zaslouží trest.“ Jodika bojovně zavrtěla hlavou.

„Dobrá,“ ztišila uklízečka hlas, „pokud tedy nemáte co skrývat, jistě vám nebude vadit, když o vašem zpoždění osobně povím vaší třídní učitelce!“

Ne, to Jodice opravdu nevadilo. Jejich třídní učitelka se jmenovala Jódie Diatomická a byla nekonečně milá a laskavá. Do jejího poháru trpělivosti by se vešel i kilometr krychlový vody. Učila na této maličké základce to, co bylo zrovna potřeba, i přesto, že měla vystudovanou fyziku a chemii. Uklízečku Žralokovou nesnášela, takže Jodika věřila, že její verzi bude učitelka věřit spíš.

Když přišly do druhého patra ke třídě s cedulkou 5, uklízečka zaklepala na dveře. Jakmile se zevnitř ozvalo potěšené a zpěvavé „Dále“, uklízečka otevřela dveře a hrubě strčila Jodiku dovnitř.

Paní učitelka Diatomická si uklízečku nepříjemně prohlížela. „Copak se děje?“ zeptala se uklízečky upjatě.

„Tato slečna,“ řekla uklízečka škodolibě, a přitom chytla Jodiku zezadu za tričko a pohodila s ní dopředu. „Tato slečna přišla pozdě a velice drze se mi snažila namluvit, že to bylo proto, že se jí rozbil budík. Já se domnívám, že chtěla být za školou, a požaduji prohledání aktovky a šatní skříňky.“

„Říkáte, že se jí rozbil budík?“ otočila se na uklízečku a ta se potěšeně usmála, protože si už už myslela, že s ní učitelka souhlasí. „Pak bude asi nejlepší dát ho opravit, co říkáte?“ otočila se na Jodiku. Ta zdráhavě přikývla. Poté učitelka posunkem ruky poslala Jodiku k lavici. Paní Žraloková vypadala navztekane, zamumlala něco jako: „Tak já nebudu obtěžovat,“ a zmizela ve dveřích.

Pak následovala normální hodina matematiky. Paní učitelka zdlouhavě mluvila a mluvila o zlomcích a dusila třídu příklady. Pozornost dvou dívek v zadní lavici ovšem upoutala jedna zvláštní slovní úloha:

Pokud má vojenský vyvíječ zbraní v zchátralé chatce u řeky na křižovatce Doudlebské a V Koutech dva litry vodíku a odlije z nich tak, že do jednoho pokusu nalije $\frac{2}{4}$ a do druhého $\frac{1}{7}$, kolik vodíku mu zbude?

Dívky se po sobě zmateně podívaly. Sodika bydlela v ulici V Koutech a Jodika v ulici Doudlebská a tento záhadný dům stál mezi nimi. Kolikrát na něj koukaly a toužebně si vymýšlely příběhy o tom, co je asi uvnitř. A teď se zdálo, že paní učitelka Diatomická o tom něco ví.

Zvláště se choval i jejich učitel přírodovědy, pan Naftin, který byl zároveň ředitelem školy. Před hodinou ho viděli hádat se s paní učitelkou Diatomickou. Tu hodinu zrovna zkoušel a dívkám štěstí nepřálo. Rozhodl se, že si vyzkouší Sodiku. Z hádky byl asi rozladěný a děvčatům to vyneslo ten nejhorší výsledek, jaký mohlo. Sodika všechny otázky zvládala na výbornou, až na tu poslední, která ji překvapila.

„Co vznikne smícháním nafty a dusičnanu amonného?“

Sodika se vyděsila. Chemii ještě neměli a nějakou dobu mít nebudou. Tak se rozhodla odvážně se zeptat. „Pane učiteli, jste v pořádku?“

Tvář pana Naftina zrudla vzteky: „Co si to dovoluješ? Samozřejmě že jsem. Dostaneš dvojku a za trest za svou drzost se přesadíš k Radoslavovi.“

Sodika si rozzlobeně a co nejhluchěji naházela své věci do batohu a přesunula se na volnou židli vedle Radoslava. Celou zbylou hodinu přírodovědy jí ale vrtala hlavou podivná slovní úloha a otázka u zkoušení.

Po přežití všech pěti hodin se dívky nahrnuly na oběd a poté společně vyrazily domů. Měly minimálně tři sta metrů společné cesty. Rozdělí se až u zchátralé chaty. Celou dobu, co šly domů, si samozřejmě povídaly právě o jejím významu ve slovní úloze. Sodika až moc četla detektivky, takže ji okamžitě napadlo, jestli jim tím učitelka nedávala vzkaz. Jodika byla toho názoru, že to byl pozůstatek po hádce s panem Naftinem.

Cesta pokračovala dobře, dokud na náměstí nepotkaly skupinku jejich třídy.

KAPITOLA 3

Krokem vyhlížejším mírně přidržle se k nim blížila skupinka devíti spolužáků a spolužaček, což už nevěštilo nic dobrého. V jejich čele stála jejich spolužačka Dana, která byla jakousi vůdkyní, a všichni, kteří se nepodrobili její „moci“, za to většinou draze zaplatili. Jodice a Sodice bylo více než jasné, že Dana má přesilu.

Právě teď vystoupila ze skupinky, založila ruce na prsou a vyzývavě řekla: „Co vy dvě nádhery? Kazíte dobrou pověst našeho městečka. Měly by vás dát do obludária!“ křikla a za ní se ozval nucený smích.

„A co ty, Sodiko, dnes se ti to zkoušení nepovedlo, co? Zkrátka obyčejné vědomosti prostě nestačí. Musíš být krásná, roztomilá... to ty nikdy nebudeš, zato já ano.“ Za ní se opět ozval smích.

Jodika mlčela, ale Sodika odvážně udělala pár kroků dopředu a trefně poznamenala: „Zajímalo by mě, jestli bys takhle mluvila, kdybys za sebou neměla těch osm patolízalů?“

Bledá Danina tvář zrudla hněvem: „Za to zaplatíte!“ vykřikla a dramaticky na ně ukázala prstem. „Chyťte je!“ rozkázala svým patolízalům.

Dívkám nezbyvalo než se dát na útěk. Jenže obě byly na tělocvik docela špatné a v Danině skupině bylo hodně sportovců. Navíc, než se dozvoní u Jodiky doma, což bylo nejbližší, určitě je chytí a k Sodice to bylo daleko. Pokud je chytí, tak to bude špatné, takže jim zbývala jen jedna možnost. Tou bylo využít právě strašidelného opuštěného domu. Bude to dobrodružství a pronásledovatelé tam za nimi určitě nepůjdou. Přeskočili plot a hnaly se do obytné budovy. Když zabouchly dveře, z nichž se loupal nátěr, seznaly, že jsou v bezpečí. Rozhodly se dům prozkoumat, když už jsou tu. Bloudily spletitými chodbami, které jako by neměly konec, a narážely přitom na hromadu překážek, jako byly obří pavučiny nebo skříně. Právě vešly do něčeho, co vypadalo jako kuchyň ze šestnáctého století, když ve vedlejším pokoji zahlédly tlumené světlo. Potichu se tam vplížily a zahlédly tmavou postavu, jak se motá kolem osvětleného pracovního stolu. Na něm stály naleštěné baňky s různými tekutinami a jedna velká, která byla prázdná. Pak postava otevřela knihu a cosi mumlala:

„Kdy: 2. června.

Kdo: profesor Pocus Výbuch.

Co: výroba šikovného pomocníka.

Postup: Nalévám jednu odměrku dusíku.“

Skutečně do baňky cosi nalil. „Poté odměrku vodíku, přesně řečeno N_2 ,“ pečlivě to odměřil, „pak ještě jednu odměrku dusíku.“ Z první nádoby opět odlil. „A jako poslední kyslík,“ tak, to by mělo stačit.

Mezitím velká baňka v jeho ruce získala zářivě modrou barvu. Jodiku to magicky přitahovalo.

„Takhle by to zářit nemělo,“ mumlal profesor nervózně. „Že já tam nalil něco špatně!“ zaklel a začal si prohlížet baňky s tekutinami.

„Dusík, to je v pořádku, a vodík, taky v pořádku... ale ne!“ do výšky zvedl baňku, která na sobě měla nápis:

O₃

„To nebyl kyslík!“ profesor přerývavě dýchal. „To byl ozon! Já jsem vytvořil dusičnan amonný! Musím... musím...“ hledal něco ve velké knize položené na stole, co do ní předtím psal. „Aha... radši to zapíšu... co kdyby náhodou...“, popadl jinou, o něco menší knížku, zřejmě mnohokrát poslepovanou, a něco do ní psal. Pak se rozhodl podívat na baňku. Tekutina v ní bublala a vystřikovala ven. Pak z ní vyrazil proud silného modrého světla. Svítilo to jako světlo met na vrtulníku. „Ááááááááá!“ zakřičel profesor a padl zády na podlahu. Rukama si zakrýval obličej, nepochybně ozářený tím silným světlem.

Všem přihlížejícím se naskytla úděsná podívaná. Z profesorovy baňky něco vylézalo. Mělo to tvar dlouhého hada, který, čím víc lezl z baňky, tím víc se zvětšoval. Vypadal jako utvořený z modrého průhledného slizu se trpytkami. Protože rostl a rostl, brzy byl tak blízko dívek, že si mohly všimnout povrchu jeho těla. Vypadalo skutečně jako ze želatiny nebo ze slizu. Když obrovitý červ celý vylezl z baňky, měl už dobrých deset metrů a tloušťku minimálně metr.

Pak červ zaútočil. Dorážel na profesora, který si zakrýval rukama obličej a trhal sebou. „Nějaký neřád si hrál s mými látkami, to není samo sebou!“ stihl profesor ještě zakřičet. Pak už se přestal hýbat. Ležel na podlaze jako mrtvý a červ lačně pil krev, která profesorovi tekla z ran na obličeji.

Obrovský netvor pak vyrazil a procpal se do úzkého odtokového kanálu. Když byl pryč, dívky se konečně odvážily vylézt ze svého úkrytu. Jodika si klekla k profesorovi a zamumlala: „Je mrtvý.“

Sodika mezitím zkoumala odtokový kanál. Z malé ledvinky, kterou měla u pasu, vytáhla baterku a zasvětila do kanálku. „Ale ne,“ vyděsila se, „to je kanál, který je připojený k hlavnímu kanalizačnímu systému.“

„No a?“ nepochopila to Jodika.

„No a?“ opakovala Sodika. „No a? To znamená, že ten červ je pod městem a může kdekoli vylézt!“

KAPITOLA 4

Jako kdyby jim v patách hořelo, vyběhly dívky z domu. „Může vylézt kdekoli!“ Sodika přerývavě oddechovala, „a když to bude někde na veřejnosti, vyvolá to paniku.“

Jodika mezitím mlčky ukázala na náměstí. Zem se tam chvěla jako při zemětřesení a pak z kanálu vyrazil onen jim dobře známý červ. Lidé křičeli a prchali. Červ se na ně ale okamžitě vrhl a začal je po skupinkách shazovat na zem a sát z nich krev. Dívky se tam chtěly vrhnout, ale to je někdo zezadu praštil a obě ztratily vědomí.

Když se probraly k vědomí, seděly svázané na podlaze. Neznámý jim nejen svázal u kotníků nohy k sobě, ale posadil je zády k sobě a svázal jim zápěstí dohromady. Nemusely ale dlouho přemýšlet, kde to vlastně jsou. Kousek od nich ležel na podlaze mrtvý profesor. Byly zpět ve strašidelném domě a nemohly odsud pryč.

„Jodiko, mám v ledvince drobný kapesní nožík, zkus ho najít,“ Sodika věděla, že pro každou situaci má ve své ledvince řešení.

Jodika tam chvilku hrabala, vytahala spoustu různých věcí: baterku, provázek, mobil, peněženku, klíče, šroubovák, pilník, nůžky, propisku a bloček, tři balíčky žvýkaček, kompas, powerbanku, hřeben, lesk na rty a pak konečně nožík. Jodika žasla, jak se tolik krámů může vejít do malinké ledvinky. Začala nožíkem pižlat pouta, která je vázala dohromady. Nakonec provazy skutečně povolily. Přeřezaly si ještě provazy na nohách a mohly konečně začít přemýšlet.

„Přijde mi to všechno divné,“ Sodika chodila po místnosti sem a tam. „Nejdřív ta divná slovní úloha, která předpovídá pravdu. Pak se učitel o přírodovědě ptá na chemii. Pak čirou náhodou najdeme profesora, který zrovna pracuje na nebezpečném pokusu, a pak nás málem zabije červ ze slizu. No, a nakonec nás někdo omráčí a sváže, zrovna když chceme jít pomoci zneškodnit toho červa. Není ti to divný?“

„Jo, je,“ zamyslela se Jodika „ale víc mi vrtají hlavou jiné dvě věci: za prvé, jak se odsud dostaneme, a za druhé, co s tím červem?“

„Počkej!“ zarazila se Sodika, „máš pravdu! Ale ten vědec přece něco zapsal do dvou knih! A ty leží tamhle!“

Sodika se vrhla ke stolu a otevřela větší knihu. Byl to něco jako deník, kde si profesor vedl zápisky o výzkumu. Nalistovala poslední stranu a viděla tam:

Kdy: 2. června.

Kdo: profesor Pocus Výbuch.

Co: výroba šikovného pomocníka.

Postup: Nalévám jednu odměrku dusíku, poté odměrku vodíku, přesně řečeno N_4 , pak ještě jedna odměrka dusíku, a jako poslední kyslík.

To bylo přesně to, co profesor při pokusu říkal. Sodika se smutně podívala na poslední řádek téže stránky, který nebyl vyplněný, a doplnila ho:

Výsledek: Pomocník vylezl, profesora zabil a vypadá to, že sní celou vesnici, pokud ho nezastavíme.

Onen pomocník vypadá jako gigantický had, celý vyrobený ze slizu, se svítivými kousky ve svém trupu.

Dopsáno osobou, která zhlédla profesorovo brutální úmrtí.

Pak se obrátila ke knize, do které profesor něco psal. Otevřela ji a překvapeně zvolala: „To je kuchařka.“ Nalistovala jednu stránku, jejíž číslo bylo zakroužkované, a viděla tam zvláštní věc.

VÝTEČNÝ KRÉM

Nejprve smícháme šlehačku a jogurt.

„Recept? Jako vážně?“ Sodika dál zkoumala stránku.

Dole, na konci stránky byla krátká informace, napsaná tak vybledlým písmem, že to sotva přečetli (zřejmě sem totiž dopadly sliny červa):

K pomoci také stačí dva lidé, k tomu zrození, a osoba, která je má pod svou ochranou. Však pozor na největšího nepřítele ochránkyně – toť i můj největší nepřítel.

„Je to nějaká šifra,“ řekla Jodika, když ji Sodika zavolala, aby se na to podívala. „*K pomoci také stačí dva lidé, k tomu zrození, a osoba, která je má pod svou ochranou.* To je jasné. Ale kdo to je? *Však pozor na největšího nepřítele ochránkyně – toť i můj největší nepřítel.* To může být problematická věc. Třeba to byl ten nepřítel, co nás omráčil. Ale jsme odkázány pouze na domněnky. A ten upravený recept, to bude chemický postup na sloučení nějakých látek.“

Právě v tu chvíli v zámku zaškrábal klíč a otevřely se dveře.

KAPITOLA 5

Do místnosti se skřípěním nenamazaných dveří vstoupila jakási osoba. Do obličeje jí neviděly, dokud nedošla k lampě. Pak dívky překvapením vykřikly: „Paní učitelko!“

Před nimi skutečně stála Jódie Diatomická. Nebyla vzorně upravená jako vždy, tváře měla ušmudlané a šaty umazané a pomačkané. Dívky měly radost ze své záchrany, ta je ale dost rychle přešla.

„To jste byly vy?“ vyštěkla paní učitelka nepřijemněji, než čekaly. „Ten červ ničí celé město a spousta lidí je tak vyděšených, že si myslí, že je konec světa, a chtějí spáchat sebevraždu. Ten červ vysává pohon z aut – je ale zajímavé, že jen naftu, a ne benzin. Po naftě vždycky hlasitě vybuchne, zatímco u benzínu vypadal, jako by mu bylo špatně. To jste byly vy?“

„Samozřejmě že ne!“ ohradila se dotčeně Jodika, „přišly jsme sem a profesor zrovna míchal nějakou sloučeninu. Někdo mu tam ale místo kyslíku dal ozon a on omylem vytvořil toho červa. Ten pak profesora zabil a důkaz leží tady,“ Jodika ukázala na mrtvolu na podlaze.

„Pokud je to ale tak, jak říkáte, tak mi vysvětlete, co tu děláte. Myslela jsem, že rodiče vám odmala vtloukají do hlavy, že zrovna sem nemáte chodit, a i kdyby ne, tak to bylo vloupání. Tak to mi vysvětlete!“ navztekaně je dál vyslýchala paní učitelka. Takhle ji dívky ještě nikdy neviděly. Je ale pravda, že je těžké zachovat klid,

když město devastuje obrovský slizový červ, vysává z lidí a z aut tekutiny a zrovna se objeví dvě dívky, které byly ve špatnou chvíli na špatném místě. Dívky se po sobě podívaly, jako by se domlouvaly, kdo to řekne. Paní učitelka zvedla obočí tak, že jí málem zmizelo v záplavě špinavých loken, které se jí uvolnily z drdolu.

„Utíkaly jsme před tou Daninou partou,“ přiznala nakonec Sodika. „Byla na nás drzá a já jsem jí řekla, jestli by byla stejně odvážná, kdyby za sebou neměla těch osm podržtašků,“ Sodika sklopila hlavu, spojila ruce za zády a výmluvně vrtěla kotníkem pravé nohy. Čekala kázání, učitelka ovšem měla více pochopení, než čekala.

„Rozumím. Taky jsem na takové party trpěla. A asi rozumím tomu, proč jste sem vlezly. Alespoň to celé někdo viděl.“ Chvilku se zamyslela, jako by nevěděla, jestli má pokračovat. Nakonec ale prohledala kapsy a vytáhla neuvěřitelně ušpiněný malý papírek.

„Strýček mi tohle poslal před několika dny,“ řekla a nastavila jim papírek před oči. Stálo na něm:

*Drahá Jódie,
výroba zakázky pro firmu pokračuje dobře. Bohužel tu pořád slídí ten špión od tajné agentury. Nevím, jestli neprovede nějakou sabotáž, tak ti raději posílám tohle. Jsí ochránkyně. Najdi jód a sodík. Každý sám neznámá nic, ale dohromady mají větší sílu než kdokoli. Říď se radami v mé kuchařce. Musíš ty dívky najít. Jen ony mohou vše zachránit. Ale ani ty nezhálej. Až ty dívky najdeš, musíš na ně dát pozor. Ten špión po nich bude určitě pást. Nesmíš dovolit, aby získal jakoukoli zbraň, která by v jeho rukou znamenala zkázu lidstva. Ten pomocník by se mohl ošklivě zvrtnout, kdyby do něj byla přidána špatná přísada.*

*Drž se rad svého strýčka a opatruj se.
Amos*

„Kdyby tak věděl,“ zašeptala paní učitelka a oči se jí zalily slzami. „My tu ale marníme čas, zatímco po městě běhá obrovský červ! Pojdte! To vy jste jód a sodík. A já jsem váš ochránce. Tak už sebou hněte!“

Poslední slova byla přímý rozkaz, takže s paní učitelkou vyběhly ven a pohlédly na náměstí. Tam panovala bezradnost. Lidé ječeli a prchali do svých domovů nebo házeli na červa kamení, jako by to mělo mít nějaký účinek. Přesně jak jim vyprávěla učitelka, červ z nádrží aut vysával naftu, pokaždé to v okolí dvaceti metrů vybuchlo a červ si to štrádoval dál.

Jodika tomu zděšeně přihlížela. V Potštejně vyrůstala a nesnesla pohled na to, jak její domov devastuje taková obluda. Oproti tomu Sodika se tu nenarodila, a tak ji to zasáhlo o něco méně.

„Příšerné, co?“ pokývala učitelka hlavou. „A ještě je tu ten špion.“
„Skutečně by mě zajímalo, kdo to je,“ vrtěla hlavou Sodika, zatímco Jodika jen oněměle zírala.
„Možná,“ ozval se za nimi jedovatý hlas, „možná jsem to já.“
Dívky i učitelka se pohotově otočily.

KAPITOLA 6

Před nimi stál pan Naftin, ředitel školy. Dívky na něj oněměle zíraly, zatímco jejich učitelka vykročila vpřed a dívala se řediteli do očí.

„Já to věděla,“ kroužila učitelka kolem něho a nespouštěla ho z očí. „Já jsem věděla, že jste to vy, od té doby, co jste se prořekl při hovoru.“

„Ano,“ prohlásil ředitel chladně, „ano, také jsem poznal, že jste mě prokoukla. Teda ne, že vy byste se prořekla, že jste ochránkyně jako já, madam. Ale rozhodně jste mě potom velice nepříjemně sledovala. Věděl jsem, že bude nebezpečné něco podniknout, dokud budete ve škole. Potřeboval jsem vás odklidit někam do ústraní, abyste nepřispěchala strýčkovi na pomoc. Proto jsem vás dnes odpoledne vyrazil a zaslal vám tu falešnou, ovšem příhodnou nabídku práce ve Frýdku-Místku. Myslel jsem, že potřebujete peníze a že ji okamžitě přijmete. Bohužel jste to neudělala. Ale já se domníval, že už jste práci vzala, a proto jsem vašemu strýci podstrčil ten ozon, aby vytvořil přesně to, co jsem potřeboval, a on to udělal. Teď už je jedno, že tu jste. Víím, že policie je na cestě, ale než přijdou, budu už pryč a vy,“ udělal protáhlé gesto, „budete mrtvá.“

„Víte, co jste?!“ zavrčela učitelka útočně.

„Rád si to poslechnu,“ prohlásil provokativně klidně ředitel. Záměrně dirigoval učitelčin vztek. „Váš strýc byl bezcenný, mé agentuře nevádí, že je mrtvý. I veřejnost to uvítá. Ten dům jim vždy vadil, a když vy budete mrtvá, váš strýc nemá žádného dědice a dům se může zbourat.“ Bylo vidět, že schválně hraje mladé učitelce na city. Z té už syčel vztek, který jako by v ní byl uložen několik let. „Myslíte, že vás opláćou? Že na vás někomu, kromě těchto dívek, záleží? Skutečně jste tak naivní a myslíte si, že dvě teenagerky vás ochrání?“

Dívky musely k učitelce přiskočit a držet ji, aby se na ředitele nevrhla. „Alespoň někdo tu má dobré vychování,“ řekl a obdařil dívky úsměvem, který nejspíš považoval za otcovský.

„Kdybyste nebyl ředitelem, tak se na vás vrhnu, vychování nevychování!“ sykla Sodika varovně koutkem úst. Ředitele to zjevně znervóznilo, a tak se k ní otočil zády.

„No, rád bych si s vámi ještě poklábosil, ale musím splnit závazek své agentuře a využít tohoto červíka,“ vrhl na červa láskyplný pohled a přistoupil k němu.

„Doufám, že ho sežere,“ zavrčela pro změnu Jodika.

Ředitel ale naprosto klidně šel k červovi a vstoupil do něj. Červ okamžitě nabral podobu svalnatého člověka. Od opravdového člověka se lišil jen tím, že byl asi o tři metry vyšší a zářivě modrý.

Gigantický člověk ze sebe teď vydal ohlušující řev, podobný válečnému jekotu asi stovky vojáků. Rychlou chůzí přistoupil k třípatrovému domu, v jehož přízemí byla kavárna, a udeřil do něj obrovskou modrozlatou pěstí. Musela v ní vězet obrovská síla, neboť i ten dům, postavený z tvrdého kamene, se zhroutil a zasypal minimálně dvacet lidí, kteří se v něm zabarikádovali.

Dál obr přistoupil k hasičskému autu, které právě přijelo. Roztáhl dlaň, jedním úderem auto splácl na placku vysokou asi metr. Vytrhal stromy v parčíku Pod Malými lipami i ty u řeky Divoké Orlice. Rozbil budovu Konzumu a pokračoval směrem k obecnímu úřadu. Dívky a učitelka za ním neúnavně běžely. Sodika se rozběhla obdivnou rychlostí a zakřičela na paní učitelku.

„Běžte pomoci těm lidem! Zavolejte jim záchranku!“

Učitelka kývla a odpojila se od nich.

Sodika zakřičela na obra: „Hej!“ zařvala na dvanáctiletou dívku obdivně silně. „Hej vy, co si říkáte ředitel, otočte se na mě!“ Obr se skutečně zastavil a otočil.

„My vás stejně přemůžeme!“

Obr se rozřehtal skoro lidským smíchem: „A kdo jako?“ otázal se. „Jen ty?“ řehťal se na celé kolo.

„Ne,“ ozvala se Jodika, „my.“ Postavila se vedle Sodiky a chytila ji za ruku.

Obr k nim přistoupil a zřejmě se je snažil zaplácnout, ale něco ho zastavilo. Zadíval se docela vyděšeně. Pak zvedl svou ruku do vzduchu a dívky viděly, co ho tak vyděsilo. Jeho ruka zářila. Zářila modrým světlem a postupně se rozplývala ve vzduchu. Modrý sliz, z něhož byl obr tvořen, mizel ve vzduchu. Po minutě zmizel docela a zůstaly po něm jen zlaté třpytky a unaveně vypadající pan Naftin, kterého zvedal ze země policista.

„Tak pojďte,“ řekl a táhl pana Naftina k autu, „zřejmě nám máte co vysvětlovat.“

Dívky se na sebe usmály a objaly se, pak se rozběhly za paní učitelkou.

Naštěstí se nikomu nic nestalo. Paní učitelka se vrátila na školu a pan Naftin si odpykával trest ve vězení. No a statečné dívky? Ty se rozešly do jiných škol, ale zůstaly nejlepšími kamarádkami a Danu už nikdy neviděly.

Chemie ze zkumavky

Kristýna Nachlingerová

To je ale hodně práce, pomyslela jsem si. Od včerejška stále jenom chodím okolo a uklízím. Přestěhovala jsem se do nového bytu a kvůli své práci mám i novou laboratoř. Včera večer jsem si nemohla pomoci a už jsem trochu chtěla vyzkoušet svoji laboratoř s pomůckami. Rozhodla jsem se udělat menší pokus. Dala jsem nebezpečnou chemickou látku do zkumavky, a protože jsem měla málo času, nechala jsem ji tam přes noc. Pak jsem si šla v laboratoři otevřít okno, aby tam nebyl špatný vzduch a šla spát.

V noci bylo ticho, já v klidu spala a dveře od laboratoře jsem nechala otevřené. Chemická látka byla ve zkumavce a zkumavka byla na stole ve stojanu, aby se nic nestalo. Ale náhle do otevřeného okna v laboratoři foukl vítr. Sice jsem měla zkumavku bezpečně danou ve stojanu, ale v poličce, která byla nad stolem, byla položena další zkumavka, plná chemikálie. A jak vítr zafoukal, zkumavka se zatřásla a spadla na stůl. Protože byla lehká, tak se rozbila a při dopadu to všude vystříklo. Naneštěstí to vystříklo i do té zkumavky, která byla bezpečně ve stojanu na stole. Dvě nebezpečné látky se smíchaly.

Mezitím co já a mé spolubydlící v klidu spíme, netušíme, co se v laboratoři děje. V tu noc něco vyskočilo ze zkumavky a zničilo to celou laboratoř, aniž bych něco věděla nebo slyšela.

Druhé ráno jsem v klidu vstala a šla do kuchyně. Byla neděle, takže jsem času měla dost.

Když jsem si vařila kafe, najednou jsem uslyšela divné zvuky, které z laboratoře vycházely. Nejdříve jsem to ignorovala, ale zvuky nepřestaly. A tak jsem se rozhodla laboratoř zkontrolovat a podívat se, co se doopravdy děje. Dveře od laboratoře byly od včerejška otevřené, a když jsem vešla dovnitř, nikdo tam nebyl. Co mě ale překvapilo, byl ten nepořádek, půlka mých drahých věcí byla zničena. Najednou jsem uslyšela zvuky a pořádně se rozhlédla. Zkumavky a všechny další chemické věci byly rozházené nebo zničené na zemi. Pak jsem zamířila ke skříňkám, které byly pootevřené. Když jsem se podívala dovnitř, vzbudil se ve mně strach, začala jsem se třást, cítila jsem se, jako kdyby se mi zastavilo srdce. A také se doslova zastavilo. To, co jsem viděla, mi způsobilo zástavu srdce a mně šel život před očima mezitím, co jsem padala na zem.

Už jsem se neprobudila. Moje mrtvé tělo bylo hned potom sežráno tou bestií. Nikdy jsem nic takového neviděla. Ta bestie byla slizká, hladová a schopna sníst cokoli na potkání. Ani nemohu popsat její hladový výraz, kterým na mě hleděla, než jsem spadla. Její oči byly temné a lákavé. Tělo neměla, vypadala jako směs jenom oslzlých kostí, nervů a dalších chemikálií.

Moje spolubydlící však na tu zmutovanou příšeru nepřišly, ale po týdnu se začaly strachovat, kde vlastně jsem. A od toho dne slyšely ty zvuky také, bály se, a tak se po pár dnech přestěhovaly.

Mě už nikdy nikdo neviděl. Doteď nikdo neví o té ohavnosti, která mě zabila. A říká se, že tam ještě stále je. V opuštěném domě, čeká na další oběť...

Chemie nebo příroda?

Karolína Špůrová

Chemii kolem sebe máme,
i když ji moc nevnímáme.
Přestože se nám někdy hodí,
také často lidem škodí.

Když přichází nemoci,
musí léky pomoci.
Kapky, tabletky a gely,
ty jsou prostě skvělý!

Tady končí všechny hrátky,
jsou v nich chemické látky.
Vždycky když je užívám,
tak si velký pozor dám.

Jestli přijdou k nám domů hosti,
tak uklízení je pak dosti.
Čisticí prostředky všem usnadní práci,
špína se hned rychle ztrácí.

Pokud na nádobí mastnota je,
jar a voda to umyje.
Co když udělá pejsek loužičku?
Vydezinfikujeme to za chvíličku.
S úklidem to ale nesmíme přehánět,
jinak nás bakterie mohou dohánět.

Když si koupím ovoce,
omyju ho jak své ruce.
Jako malé mi říkali,
že stromky chemií stříkali.
Nyní už to tedy vím,
dám pozor, než hrušku sním.

A co budu dělat příště?
Vyjdu si na koupaliště.
Když se koupu ve vodě,
pít chlor není v pohodě.
A čistá voda ve vaně?
Z té se mi nic nestane.

Vím, že je chemie důležitá,
ale musím k ní být ostražitá.
Přírodním věcem dám naději,
mám je totiž raději!

Nová planeta, nový mikroorganismus

Magdalena Šuldová

Píše se rok 2335. Hnědovlasý a sebevědomý vědec Tobíáš a černovlasý chemik Michael se vydávají ve své vesmírné lodi na expedici za poznáním nové exoplanety. Vědci, kteří planetu objevili, ji pojmenovali Laika, ale odborně se nazývá RB-0572. Tobíáš o tom četl, je to prý podle nějakého psa, co letěl do vesmíru. Jejich loď je celkem velká, na to, že cestují pouze ve dvou. Největší místnost na lodi představuje Michaelova laboratoř, na kterou se připojuje botanická zahrada a sklad, který slouží k uložení nejrozličnějších dokumentů a chemikálií. Jeho laboratoř se hemží chemickým nádobím, v němž panuje chaotický pořádek. Tam leží kádinka s bůhví čím, tam zase stojí nějaký aparát, zde stojan se zkumavkami, v nichž svítí podivné látky. Zkrátka všude je všeho přliš. Naproti tomu Tobíášova pracovna působí mnohem více uspořádaně, snad pouze jeho stůl je trochu v chaosu. Všude po stěnách visí plakáty planet, známých vědců a vědkyň. Klukům se moc nelíbí, že jdou na novou misi tak brzo. Jejich minulá expedice do oceánu Titánu skončila před týdnem a dnes se už za 3 a půl hodiny dostaví na Laiku.

Po přistání na planetě panovala pozdní noc a kluci se rozhodli vydat na průzkum až ráno. Michael si však před odpočinkem poznamenává první zápisky o Laice:

*přestože se jedná o skalnatou exoplanetu, je dost **velká***

***atmosféra** – hustá → z dálky není vidět, jak vypadá její povrch*

***oceány** – z H_2O = u planet rarita*

Tobíáš a Michael vstali a začali se připravovat.

„Moc dobře jsem se nevyspal, jak ty?“ zeptal se Tobíáš.

„Ani já ne...“, odpověděl chemik. „Ale to proto, že jsem dlouho a pečlivě studoval tuhle knihu o biochemii a díky tomu jsem se zamyslel, jak budou fungovat organismy a živočichové tady na Laice,“ nadšeně vypráví Michael, ale Tobíáš ho téměř neposlouchá. Radši se věnuje přípravě své oblíbené kávy s pořádnou dávkou mléka a cukru. Po snídani se dají do práce – kontrolují připravenou výbavu a chystají se na první průzkumnou misi. Po prvním vkročení na povrch Laiky ihned pocítili, že je teplejší než Země, ale nikoli extrémně. Vzduch shledali jako dýchatelný, avšak nepřiliš kvalitní, a proto si museli nasadit respirátory. Vysoké stromy tyčící se kolem připomínaly prehistorické plavuně Lepidodendron. Vědci nezháleli a hned začali sbírat vzorky různých rostlin, plodů, skal, minerálů, zkrátka všeho, co jim přišlo pod ruku. Nasbírali hodně materiálu a všechno důkladně rozdělili do sáčků a krabiček a ty opatřili štítkem. Na loď se vrátili kolem oběda, ale před jídlem se nejprve museli pořádně umýt, aby se zbavili kontaminace.

Po obědě se kluci pustili do práce. Tobíáš zapisoval detaily o planetě a Michael pracoval ve své laboratoři. Při svém výzkumu však Michael narazil na něco zvláštního – když se látka získaná z neznámé růžovo-modré

rostliny smíchá s látkou z další červeno-černé dlouhé rostliny, vznikne cosi podivného. Tato sloučenina pod mikroskopem vypadá, jako kdyby v ní vznikl organismus sám od sebe a rapidně se rozmnožoval... a nebo klonoval? Malé organismy v této látce by mohly obsahovat mimořádné množství smrtelných virů, nebo naopak něco, co lidstvu pomůže. Tohle Michael musí rozhodně prozkoumat více. Vědci ještě zůstali na planetě pár dní a pak se vydali zpátky na planetu Zemi, aby ukázali, co objevili. Po návratu na Zem museli dodržet protokol planetární ochrany, což znamená, že strávili sto dní v karanténě, aby se zamezilo případnému celosvětovému šíření viru.

Jejich loď zůstává na oběžné dráze planety Země. Michael zjistil, že mikroorganismy v látce mají určitý stupeň inteligence, což vedlo k ještě více otázkám. Tobiáš si ale po pár dnech karantény všiml něčeho zvláštního na Michaelovi a také toho, že nevyjadřuje žádné emoce, což je u člověka jako Michael hodně divné.

„Cítím se zvláštně,“ připustil černovlasý chemik.

Tobiáš se rozhodl zavolat jejich nadřízené Tamaře – hnědovlasé ženě se zelenýma očima, přísné a vyžívající se v pořádku. Tamara se ihned vydala na vesmírnou loď Tobiáše a Michaela s týmem zkušených vědců, aby se pokusili najít protilátku.

„Jak se mu to sakra povedlo, on to snědl nebo co?“ vyptává se Tamara.

„Já nevím, asi ne..?“ odpovídá Tobiáš nejistě.

„Tak honem, jdeme hledat protilátku. Musíme ji vytvořit z těch dvou rostlin, ze kterých to ten mamlas vyrobil,“ odvětlí Tamara.

Trvalo pár dní, než tým vědců objevil něco, co by mohlo pomoci. Prototyp protilátky podali Michaelovi a čekali, jestli zabere. Po pár dnech se zdálo, že protilátka nezabírá a Tobiáš začal být zoufalejší a zoufalejší, ale najednou Michael začal znovu pociťovat emoce. Bylo to jako znovu cítit krásu života. Ukázalo se, že protilátka proces pouze urychlila a mikroorganismy samy pomalu umírají. Vědci po celé této aféře dostali ocenění za objevení nového života, ale Tobiáš a Michael byli rádi, že vyvázli živí a zdraví.

Pohádka o chemii

Jakub Toman

Byl jednou jeden kluk jménem Tomáš. Neměl rád chemii, protože mu připadala nudná. V učebnici bylo moc vzorců a složitých slov. Jednoho večera seděl u stolu a snažil se naučit něco o prvcích. Najednou ucítil zvláštní vůni. Otočil se a uviděl malého muže v bílém plášti s brýlemi na nose. Muž se představil jako profesor Molekula. Luskl prsty a Tomáš se ocitl v laboratoři. Všude byly baňky s barevnými tekutinami a zkumavky, které jiskřily. Profesor vzal jednu baňku a ukázal ji Tomášovi. Řekl, že je v ní voda, která se skládá z vodíku a kyslíku. Luskl prsty a Tomáš se zmenšil. Najednou plaval mezi molekulami vody. Všude kolem něj se malé částice pohybovaly. Profesor mu vysvětlil, že to jsou molekuly. Pak mu ukázal chemickou reakci. Všechno kolem se zahřálo a molekuly se začaly spojovat a rozpojovat. Bylo to jako kouzlo.

Profesor vzal Tomáše do ohně. Tomáš se bál, ale profesor mu vysvětlil, že se nic nestane. Viděli, jak kyslík pomáhá ohni hořet. Molekuly kyslíku se spojovaly s uhlíkem a vznikal oxid uhličitý. Profesor řekl, že chemie je všude kolem nás. Pak šli do továrny, kde se vyráběly léky. Profesor vysvětlil, že chemie pomáhá lidem. Díky ní se léčí nemoci a vytváří nové látky. Poté se ocitli v kuchyni, kde někdo pekl chleba. Profesor ukázal, jak kvasinky rozkládají cukr a vytvářejí plyn, díky kterému těsto kyne. Tomáš sledoval, jak chléb roste a krásně voní.

Profesor Molekula vzal Tomáše na další cestu. Tentokrát se ocitli ve velké továrně na výrobu plastů. Profesor ukázal na obrovské stroje a vysvětlil, že se zde vyrábí plasty z ropy pomocí polymerace. Tomáš byl překvapený, jak chemie dokáže změnit suroviny na něco úplně jiného. Přemístili se do chemické laboratoře, kde vědci pracovali na vývoji nových baterií. Profesor ukázal, jak probíhá elektrochemická reakce v bateriích a jak se energie uchovává. Tomáš pochopil, že chemie hraje velkou roli i v moderní technice.

Další zastávka byla v zahradě. Profesor mu ukázal, jak rostliny využívají fotosyntézu. Vysvětlil, že díky chemii si rostliny vyrábějí vlastní potravu z oxidu uhličitého a vody za pomoci slunečního světla. Tomáš obdivoval složitost přírody a začal si uvědomovat, že chemie není jen ve škole, ale všude kolem nás.

Následně zavítali do nemocnice, kde se prováděly různé testy pro pomoc pacientům. Profesor ukázal, jak se používají chemické reakce k určení nemocí v krvi a jak léky pomáhají uzdravovat lidi. Tomáš si uvědomil, že bez chemie bychom neměli moderní medicínu ani léky, které pomáhají uzdravovat lidi každý den.

Profesor Molekula se na Tomáše usmál a zeptal se ho, jestli by se chtěl podívat ještě na něco zajímavého. Tomáš přikývl. A tak se objevili v obrovském průmyslovém závodě, kde se vyráběly kovové slitiny. Profesor vysvětlil, že kovy se často míchají dohromady, aby získaly nové vlastnosti, jako větší pevnost nebo odolnost proti korozi. Ukázal Tomášovi, jak se taví železo a přidává se do něj uhlík, aby vznikla ocel. Tomáš sledoval žhavou tekutou hmotu a fascinovaně přemýšlel, kolik chemie je za tímto procesem.

Pokračovali do čistírny vody. Profesor vysvětloval, jak se voda čistí od nečistot pomocí chemických reakcí. Tomáš viděl, jak se nečistoty srážejí a jak se do vody přidávají látky, které ji dezinfikují. Uvědomil si, že bez chemie bychom neměli čistou pitnou vodu a že je to nesmírně důležité.

Poté se vydali do laboratoře, kde vědci zkoumali vzduch. Profesor popsal, že vzduch není jen kyslík, ale i dusík, oxid uhličitý a další plyny. Vysvětlil, jak se některé plyny používají k ochlazování a jiné třeba v lékařství. Tomáš sledoval, jak kapalný dusík okamžitě zmrazil ovoce, a připadalo mu to jako kouzlo.

Další zastávka byla na farmě, kde se společně podívali na to, jak chemie pomáhá zemědělcům. Díky hnojivům rostou rostliny rychleji a ochranné látky chrání plodiny před škůdci. Tomáš si uvědomil, že chemie hraje důležitou roli v tom, co jíme a jak pěstujeme rostliny.

Pokračovali výšlapem na sopku. Profesor vysvětlil, že i v přírodě probíhá spousta chemických reakcí. Ukázal Tomášovi, jak se v magmatu mísí různé minerály a jak chemie pomáhá vysvětlit vznik sopečných plynů. Tomáš sledoval výbuch sopky a viděl, jak se láva valí dolů a tuhne. Uvědomil si, že i přírodní jevy jsou spojeny s chemií.

Na závěr své cesty se ocitli v planetáriu. Profesor se tentokrát zaměřil na obrovskou projekci vesmíru a vysvětlil, že i hvězdy a planety vznikají díky chemickým reakcím. Tomáš se dozvěděl, jak se ve hvězdách slučují atomy vodíku a vytvářejí energii. Uvědomil si, že chemie není jen na Zemi, ale i v celém vesmíru.

Nakonec se Tomáš ocitl zpět u svého stolu. V ruce držel učebnici chemie. Už mu nepřipadala nudná. Začal si číst o prvcích a reakcích. Chemie už pro něj nebyla jen nudné učení, ale něco zajímavého a užitečného. Nakonec se stal nejlepším chemikem ve třídě, protože pochopil, že chemie je všude kolem nás a zahrnuje plno zajímavých věcí. Rozhodl se, že se bude chemii věnovat i v budoucnu, protože díky ní může pomáhat lidem a objevovat nové věci. A kdo ví, třeba se jednou stane velkým vědcem a vymyslí něco, co pomůže celému světu.

Svět chemických kouzel

Viktorie Vrbová

Byl jednou jeden kouzelný svět, který se jmenoval **Svět chemických kouzel**. Jeho obyvatelé ho tak nazývali, protože se tam dělo hodně divných jevů. Například když přšelo, voda se ve vzduchu zasekla a zmrzla. Ve městě měli také obrovský palác, v němž se dělo mnoho zvláštních jevů, ale obyvatelé paláce se odmítali vystěhovat. Tak například „kouzelné umyvadlo“ – tekoucí voda začala tuhnout a poté se rozlévat po celé místnosti. Nebo když kuchaři vařili oběd, jídlo z hrnců začalo jen tak vyskakovat. A to je jen malý příklad toho všeho, co se v paláci dělo. Žila tam i mladá rodina – maminka Alžběta, tatínek Karel, jejich dvě dcery Maruška a Anna. S nimi tam také žijí jejich prarodiče, kteří palác vlastní. Je mnoho teorií, proč v paláci dochází k podivnostem, někteří tvrdí, že palác dříve vlastnili chemici a jejich duše zde zůstaly, jiní zase, že se jevy z místní chemické laboratoře přenášejí do paláce.

V místní chemické laboratoři pracuje Erik a jeho nejlepší kamarád Leon. Oba milují chemii a pokusy a společně rádi experimentují. Erik bydlí v malém domečku hned vedle laboratoře, proto do ní každé ráno hned míří. Rád pracuje třeba s filtrací či emulzí. Maruška už dlouho dobu přemýšlí, co se to s palácem děje, a nemůže přijít na jiné myšlenky. I když ví, že jí to maminka s tatínkem zakázali, rozhodne se vydat do laboratoře a poptat se na pár věcí. Erik si dává pozor, co Marušce říkal. Přece jen vůbec ji nezná a nechce prozradit své vynálezy proti „divným“ jevům. Maruška se bohužel nic nového nedozví.

„Co bys řekl na to, kdybychom udělali chemický večírek?“ zeptala se Alžběta Karla.

„To je super nápad, aspoň nalákáme nějaký lidi na naše výborné listové šneky,“ prohlásil Karel.

„Karle, já to myslím vážně, mohli bychom pozvat Erika a Leona, aby nám předvedli nějaká kouzla, lidem se to bude líbit, nemyslíš?“

„Jasně, že jo, dělal jsem si jenom srandu,“ odvětil otráveně Karel.

„Začnu posílat dopisy a zaúkoluju sluhy, aby připravili sál,“ pokračuje Alžběta v realizaci svého dlouho zamýšleného plánu.

Nastane den konání a přípravy probíhají v plném proudu. Anna a Maruška si připravují své šaty a doplňky, babička chystá boty a děda obléká svůj šedozlatý oblek. Lidé se začali scházet a nosit mnoho druhů občerstvení. Dorazil také Erik a Leon a rozložili si svůj chemický stůl s potřebnými věcmi.

„Srdečně vás vítáme na našem chemickém večírku, dnes budeme svědky chemických pokusů v podání našich chemiků Erika a Leona, dobře se bavte!“ přivítal hosty Karel.

„Dobrý večer, ještě jednou vás vítáme na našem představení pokusů! Leone, předávám ti slovo.“

„Pro začátek si vás trochu vyzkouším,“ pokračuje Leon. „Jak se nazývá jev pevná látka v kapalině? za a) emulze, za b) suspenze nebo za c) mlha?“

„Ano, slyším správnou odpověď a tou je samozřejmě suspenze! Gratuluju všem, co to měli správně! A teď už jdeme na slibované pokusy!”

Jako první pokus si pro hosty nachystali oddělování emulze. **Připravili si:** dělicí nálevku, 2 kádinky, svorky, držáky, stojan, ze surovin pak vodu, olej a barvivo.

„Nejprve smícháme vodu a olej,” začal Erik. „Můžete přidat barvivo, ale pokud ho nemáte, tak se nic neděje. Poté směs přelijete do dělicí nálevky a teď už jenom pozorujete oddělování těchto složek.”

Hosté vše napjatě sledovali a poté Erik a Leon uslyšeli velký potlesk. Za večer se odehrálo mnoho dalších pokusů, lidé si užívali příjemnou atmosféru, bavili se, smáli a tancovali. Erik a Leon neměli ani po skončení pokusů dost, proto začali vyrábět elixír chytrosti. Přidali tajné suroviny, které znají jen oni dva. Leon začal být unavený, protože toho měl po večeru dost.

„Tak čau, Eriku, zítra tady!” Erik ale pořád neztrácel síly a pokračoval v míchání elixíru. „Dneska už toho mám dosss...,” prohlásil zívající Erik a usnul s hlavou opřenou o stůl.

V laboratoři žijí občas ošklivé, šedé a špinavé myši. Oba kamarádi jsou tzv. volnomyšlenkáři, a proto jediný nápad, který dostali, byl pořídit si kocoura Lesiho. Mezitím, co Erik spal, Lesi mu lezl kolem hlavy a kolem jeho elixíru. Kocour si přičichl k elixíru a omylem do něj shodil síru, která, jak se později ukáže, promění účinky elixíru chytrosti na úplně jiný...

Ráno Erik s Leonem sešli v laboratoři a Erik se chlubí svým úžasným třpytivým elixírem. „Na, zkus to, je to elixír chytrosti,” nabádá netušící Erik Leona, ať se napije.

„Ne, díky, nechci, nikdy nevíš, co si mohl omylem pokazit a zvorat.”

„No dovol, takovej elixír se jen tak nevidí. Ale dnes jsem domluvený s Maruškou, že jí dám můj elixír ochutnat, tak uvidíš, že bude chytrá jako nikdo na světě, a ještě budeš chtít taky!”

Erik se vydal na domluvenou schůzku s Maruškou a její rodinou. Erik podal Marušce elixír a ta si do něj namočila prst a olízla ho. Všichni netrpělivě čekali, co se bude dít a jestli na ně Maruška začne chrlit moudra. To se však nestalo a Maruška se vzápětí proměnila v kočku.

Všechny ozářilo nečekané světlo. Toto nikdo nečekal a nikdo z ní nemohl spustit oči. Tatínek Karel se podíval na Erika a řekl mu hrubým hlasem: „Eriku, tohle nemyslíte doufám vážně?”

„Já se omlouvám, tohle nebylo vůbec v plánu a vůbec se to nemělo stát!” prohlásil provinile Erik. Všichni na něj s našťavaným výrazem hleděli a nikdo nevěděl, co má dělat.

Asi si říkáte, proč dali elixír zrovna Marušce, a ještě k tomu elixír chytrosti? Pojdme se podívat trochu do minulosti. Když byla Maruška malá a chodila do školy, nebyla zrovna, jak se říká, nejostřejší tužkou v penále. Ve škole jí učení moc nešlo, ale měla talent na jiné věci – například ráda něco vyráběla nebo si malovala. Její neveliká chytrost ji provázela celým dosavadním životem, a proto teď, když se naskytla možnost to změnit, Karel neváhal a zkusil to...

Teď zpátky do přítomnosti. V paláci se nic nezměnilo, všichni na sebe pořád beze slova hleděli a přemýšleli, co udělají.

„Půjdu do laboratoře a pokusím se vymyslet nějaký elixír, který Marušku zbaví kočičí podoby.”

„To bych prosil, Eriku!” odvětil našťvaně Karel.

Erik do laboratoře běžel, co mu síly stačily, aby to oznámil Leonovi a vynadal mu, co to sakra provedl. Leon zrovna pracoval na svém pokusu.

„Tak už vím, proč jsi nechtěl elixír chytrosti!” Leon se na něj nechápavě díval a netušil, co má na mysli.

„Maruška se totiž proměnila v kočku!” pokračuje našťvaně Erik.

Leon se tváří zmateně. „Co já s tím mám společného?” ptá se Leon.

„Hodil jsi do elixíru síru, která lidi mění v kočky a ty to moc dobře víš, Leone!”

„Cože? Jak tohle můžeš o mně říct, já nic takového neudělal, proč bych to vůbec dělal?”

„Já nevím Leone, třeba ze srandy.”

Leon nečekal, že by ho vlastní kamarád obvinil z něčeho podobného a cítil se nejen našťvaně, ale i zklamaně, proto z laboratoře odešel. Jakmile se Erik uklidnil, napadlo ho zkontrolovat bezpečnostní kamery, které slouží k pozorování myši. A tam nevěřícně zíral na Lesiho a jeho noční vylepšení elixíru...

Instantně se šel Leonovi omluvit, usmířili se a mohli společně začít pracovat na elixíru, který by kočku Marušku vysvobodil.

Po celém dni práce se shodli, že mají hotovo. „Vzhůru do paláce!”

Tatínek Karel je přivítal s otevřenou náručí, byl nesmírně šťastný, že přišla pomoc, protože už ho nebavilo poslouchat Maruščino neustávající mňoukání. K velké radosti všech elixír opravdu fungoval a Maruška se přeměnila zpátky v člověka. S radostí objala rodiče, babičku a dědu, ale na kluky se ani nepodívala a utekla do svého pokoje. Karel Erikovi řekl, že se může pokusit to s Maruškou zítra urovnat.

Erik nemohl přijít na jiné myšlenky a připravoval si svůj usmiřovací rozhovor. „Vážně se ti omlouvám, ale když jsi byla kočka, byla jsi taky hezká. Né, to je strašný!” Ale vzápětí usnul, a na další den nic nepřipravil.

Následující den se Erik celý nervózní vydal do Maruščina pokoje a zaklepal na dveře. Maruška otevřela a s nesmělým výrazem Erika pozdravila.

„Ahoj, Maruško, přišel jsem se ti omluvit za ten včerejšek, hned ti to vysvětlím.”

Maruška poslouchala. „Když jsem vyráběl ten elixír chytrosti, byl jsem strašně unavený a usnul jsem a náš kocour Lesi do elixíru omylem shodil trochu síry, která mění lidi v kočky, jak sis mohla všimnout.”

„No, to jsem si bohužel všimla, Eriku, ale děkuju za omluvu a přijímám ji.”

„Vážně?” vykřikl šťastný Erik a nadšeně Marušku objal. „A Maruško, nešla by ses se mnou někam projít? Mohli bychom třeba do naší laboratoře, nebo jestli tě ještě zajímá vaše historie paláce, rád ti pomůžu s pátráním.”

Maruška souhlasila a postupem času se společně poznávali. Také se s babiččinou pomocí zjistilo, že palác opravdu vlastnili chemici, jejich duše zde zůstaly a voda v umyvadle stále tuhne.

Erik a Maruška se později dali dohromady, přibližně po pěti letech se zasnoubili a poté i vzali. Jak to v pohádkách bývá, vše skončilo dobře a všichni jsou teď šťastní a spokojení.

Chemie léčí

Marek Životský

Když se ráno probudím,
z postele vstát se pokusím.
Malou pilulku zapiju,
přitom sklenku vody vypiju.

Za půl hodiny můžu snídat,
s rodinou si popovídat.
Po snídani další prášky následují,
lékaře pravidelně navštěvuji.

Ráno nejvíce léků mám,
div je, že se v nich vyznám.
Používám je, aby mi fungovalo srdíčko,
neotékaly nohy,
máme k tomu v rodině dispoziční vlohy.

U oběda další beru,
mám v ně velkou důvěru.
Večer jich už tolik není,
i dávkování se časem mění.

Veselé barvy tabletky mají,
lepší život mi dají.
Dávkovač je velkým pomocníkem,
do smrti mi bude společníkem.

Vím, že se nemůžu jen na prášky spoléhat,
pro zdraví musím i něco udělat.
Ale jsem rád, že existují,
vědě lékařské svou básní děkuji.

Kategorie

**STŘEDNÍ ŠKOLY
A VYŠŠÍ GYMNÁZIA**

Těžká jsou rána chemikova

Alžběta Nováková

Byl pondělní večer, jeden z těch obzvláště chmurných, kdy zkroušený učitel Alfréd Bor opravoval nevydařené testy svých žáků. Ach, jak nebohý chemikář tyto chvíle nesnášel!

„*To je hrozné,*“ brblal si pod vousy, když opravoval poslední test, „tak dlouho to všechno trvá opravit a oni se na to ani nenaučí! Čtvrtina má za čtyři, a to je to jenom opakování! Že já na té základce zůstával! Kdybych šel učit na střední školu, taková bída by to určitě nebyla!“ unyle oznámkoval test rozmáchlou čtyřkou a stvrdil ji výrazným písmenem B. A protože byl po náročném pondělku patřičně znaven, rozhodl se jít hned na kutě.

Lehl si do postele, zavřel oči, a když je znovu otevřel, začaly se kolem něj pomalu rýsovat obrysy jakési hospody. Odněkud hrála taneční hudba a od baru se ozývalo cinkání skleniček.

„*Tak když už jsem tady... Alkohol neuškodí, dokud se člověk neopije,*“ pomyslel si a vydal se k baru. Rázem však svého rozhodnutí zalitoval, když zjistil, že barmanem je podivné černé stvoření vzpřímené postavy, jehož kozlovitou hlavu zdobí čtyři šedé rohy. Stvoření si ho už naneštěstí všimlo a upřelo na něj tázavý pohled svých fialových očí. „*Šmarjá, co je tohle za satanáše?*“ proběhlo mu hlavou, když se horlivě snažil vymyslet nějakou výmluvu, aby mohl z tohoto místa co nejrychleji zmizet.

„Ááá, drahý soused se ukázal! Jestli sem jdeš nasávat, tak tě musím zklamat, všechn ethanol došel,“ spustilo náhle stvoření za barem.

Pan Bor měl co dělat, aby sebou vyděšeně neškubnul. „*O čem to, propána, mluví? Jaký soused?*“

Náhle si všiml bílé róby, kterou mělo stvoření na sobě. Zdobilo ji velké písmeno C. „*Uhlík,*“ napadlo ho, „*a já se jmenuju Bor. To jsou sousedící prvky. Je tahle potvora snad zosobnění uhlíku? Ale já přece nejsem žádná kreature, tak jak by si mě mohl splést se zosobněním boru?*“ Nenápadně se rozhlédl, jestli někde neuvidí svůj odraz.

„No a támhlety dvě hrdličky,“ pokračoval Uhlík a ukázal prackou ke dvěma tančícím siluetám, „odmítají přestat tancovat. Jako chápu, láska vpřed, ale látky se nesloží jen z OH skupin nebo jiných srand. Jednou se mnou holt Hydrogena založila organiku, tak se musí slučovat. A že Oxa napadlo založit chlastací doupe, tak se musí slučovat i on. A co si budem, já to taky nedělám moc rád, když si před slučováním musím šlehnout nějakou energii a cejtím se potom jak feťák. Ale co, byznys je byznys a bez slučování není prestiž... Tak, doteď jsem si vylejval jádro já, teď je řada na tobě. Jak se vede?“

Pan Bor netušil, co má na to všechno říct. Ještě neměl ani kapku alkoholu a už se mu zdálo, že prochází deliriem. Nechtěl na sebe upoutat pozornost dlouhým mlčením, tak zvolil univerzální odpověď: „Ale jde to...“

Uhlík pokývl hlavou a asi pochopil, že z pana Bora toho víc nedostane. Sklonil se pod bar a taneční hudba utichla. „Hej, vy dvě hrdličky,“ zavolal na postavy, které přestaly tančit, „máme tady žízňivýho Bora! Pojďte dělat ethanol, jinak zkrachujem.“

Postavy se neochotně vydaly k baru. Když se konečně dostaly na světlo, všiml si pan Bor, že jsou to zjevy neméně podivné než Uhlík. První postava, růžovo-fialová „dáma“ ve splývavých červených šatech, které zdobilo velké H, vypadala, že nedokáže udržet stálý tvar. Okraje jejího těla neustále vířily kolem v nitkách a spirálách, jenom vínové oči a rudá ústa zůstávaly na jednom místě. Hlavu jí zdobil vířící chumel, který vypadal jako vlasy. Zpod šatů jí čouhal dlouhý zápalný knot připomínající chvost, jenž táhla za sebou. Její modrozelený druh ve tmavě modré uniformě s bílými rukávy, které vévodilo velké šedé O, vypadal, že je na tom s udržením tvaru stejně. Byl zhruba stejně velký jako jeho družka Hydrogena a panu Borovi stavbou těla trochu připomínal lasičku. Měl mírně protáhlý obličej s nezřetelnými ústy a bezbarvé oči se zelenými zornicemi. Uhlík vyšel zpoza baru a v pracce svíral kovovou butelku. S povzdechem otevřel víko butelky a rychle vdechl její obsah. Najednou se mu rozsvítily oči pronikavým fialovým světlem, stejně tak i písmeno C na róbě. Ze stejného světla se mu postupně vytvořily i dvě další pracky. Zamrkal, zašátral prackami kolem sebe a najednou v každé z nich držel lesklou černou kuličku.

„Carbo, proč musíme jít zase napřímo? Měl bys mít sklep plnej sacharidů,“ začal si stěžovat Kyslík.

„Oxy, nevykrucuj se! Ve sklepe už není ani zrníčko cukru. Chápu, že nemáš náladu, ale za chvíli má přijít Hellia s Neonem a ti to maj stejně rádi hezky od zdroje.“

Kyslík – Oxy si povzdechl a natáhl pracku k Uhlíku – Carbovi. Ten mu do ní vsunul jednu černou kuličku, které se ale pořád držel, a pracku s druhou kuličkou natáhl k Hydrogeně. Ta se jí také chytla a hned na to z prostoru kolem sebe vylovila růžovo-fialovou kuličku, kterou podala Oxymu. Když se všichni takto spojili, začaly z jejich těl vystupovat další bytosti – jejich klony – a vylétávaly nad ně. Panu Borovi hned došlo, co se děje. Carbo měl nad sebou dva klony, Hydrogena šest a Oxy jeden. Klony se začaly pohybovat a postupně se rozestavily do strukturního vzorce ethanolu. Najednou se jaksi slily do sebe a od stropu spadl podivný hadovitý tvor, jehož tělo se chovalo jako cákanec kapaliny ve stavu beztíže.

„Bore, rychle přines sud!“ zavolal na pana Bora Carbo, jehož oči už vyhasly a dodatečné končetiny zmizely. Pan Bor netušil, kde má sud hledat. Nervózně se rozhlížel kolem sebe.

Carbo zakoulel očima a máchl prackou směrem k baru: „Pod barem jako vždycky!“

Pan Bor se rychle rozběhl k baru a vytáhl zpod něj sud, s nímž rychle přispěchal ke Carbovi. Ten sud popadl a postavil jej před hadovité stvoření. Potom se napřáhl a zasadil mu silnou ránu do zátylku. Had se rozprskl a natekl do sudu.

„Paráda, jemnostpáni budou mít radost! Ještě mi prosím udělejte trochu vody, vy dva,“ kývl k Hydrogeně a Oxymu. „A ty,“ otočil se na pana Bora, „bys mi mohl pomoci vynést tácy s panákama!“

Pan Bor zamumlal něco na souhlas a vydal se za Carbem. Když se vraceli na bar, každý v ruce dva tácy hustě osazené panáky, ozvala se hlasitá rána.

Pan Bor málem vysypal všechno sklo na zem, ale Carbo si jen pobaveně odfrkl: „No jo, bouřlivá reakce.“ Hydrogena s Oxym už stáli za barem a míchali v sudu ethanol s vodou.

Vtom zacinkal zvonek u dveří a dovnitř vešly další dva zjevy. Jedním byl červenooranžový tvor kočkovitého tvaru, jemuž zdobila hlavu osmizubá korunka, druhým oranžovožlutá slečinka nafoukaného výrazu, která nesla na hlavě korunku dvouzubou. Oba měli stejnou konzistenci jako Hydrogena a Oxy, avšak byli znatelně menší a honosněji vypadající. Pan Bor hned poznal, že je to již zmíněná Hellia s Neonem, už podle značek na jejich oděvech.

„Zdravím, drazí poddaní!“ zahlaholila Hellia. Neon jenom nezaujatě pokynul prackou a usadil se k baru. Všichni ostatní v místnosti se zdvořile uklonili, čehož si pan Bor všiml trochu pozdě, a tak jeho poklona vypadala dosti neohrabaně.

„Tak nalívejte, přece jsme sem nepřišli sedět nasucho!“ spustila Hellia. „To zasedání mi pěkně hnulo neutronama, tak snad mi aspoň tohle trochu spraví náladu.“

Neon se na ni pohoršeně podíval a polohlasem pronesl: „Hellio, nemusí o tom paskvilu vědět celá Soustava!“

Hellia si otráveně povzdechla a vyklopila do sebe prvního panáka. Pan Bor by přísahal, že viděl, jak jí tekutina prochází hrdlem ve formě kapek jako miniaturní déšť.

Najednou zacinkal zvonek znovu a dovnitř nakráčel silácky vypadající kus železa. Alespoň to bylo první, co pana Bora napadlo, když uviděl toho hranatého, ramenatého tvora, jehož lesklý povrch odrážel okolní světlo. Na jeho značku Fe už se ani nemusel dívat. Tvor se poklonil Hellie s Neonem a usadil se o místo dál vedle Hellie. „Zdravím, Ferre!“ pozdravila nezaujatě, zatímco si vychutnávala obsah dalšího panáku. Pak se ale začalo dít něco zvláštního: tvor, kterého Hellia nazvala Ferrem, se začal roztékat a měnit tvar. Najednou byla z mužného kovu nablýskaná dáma s vosím pasem.

„Dobře, tak Ferro,“ opravila se Hellia. „Proč prostě vy přechodný nemůžete zůstat v jedné podobě? Kdo se v tom pak má vyznat, co?“ zasmála se a naklopila do sebe dalšího panáka.

„Možná proto, že jiné tělo do jiné situace. Jak by si má neohrabaná mužská verze mohla na úrovni popovídat s dámou, jako jste vy?“ odpověděla hbitě Ferra a nenápadně mávla na Carba, aby jí také donesl něco na smočení hrdla.

„Hmmm, to se hodí,“ uznala Hellia, „u vás je to aspoň poznat, na rozdíl od vnitřňáků.“

Ferra už mezitím dostala svůj vytoužený kalíšek, který jí dodal kuráž pro další řeči: „No, podle mě jim prostě ta tma, odloučení a divný rituály vlezly do jádra. Vždyť je to skoro, jako kdyby žili v izolaci. By mě zajímalo, jaký chuťovky budou mít prvky za Dubnijským průchodem, to bude teprv psycho.“

Hellia si při zmínce o oněch prvcích div neodpívlá: „No ani mi nemluv, zrovna jsme o nich mluvili na zasedání a ten dement Radon se jich zastává!“

Neon se na ni podrážděně otočil a uštědřil jí dloubnutí do ramene: „Jestli nebudeš mlčet, tak by se o tom dement Radon mohl dozvědět! A ty víš, co by se stalo... Věřím, že nechceš mít armádu Lanthanoidů před branama. Ještě skončíš zkritipená jak Krypton,“ zachechtal se již mírně podnapilý Neon.

Hellia zakoulela očima a kopl do sebe dalšího panáka. Pan Bor se už pomalu přestával orientovat. „Takže soužití prvků je jedna velká politická hra? To je divné... Ještěže jsem Bor jenom příjmením...”

„Na, tady máš taky frťana!“ vytrhl ho z myšlenek Carbo, podává mu „veselý kalíšek“.

Pan Bor se nebránil a zahleděl se do čiré kapaliny. Najednou si uvědomil, že se nedívá na svůj odraz – z obsahu kalíšku na něj hledělo šedé stvoření s tenkým nosem a bodlinami na hlavě. „Panenko skákavá, já jsem jedním z nich...!!!“

S trhnutím se probudil na posteli, čelo zbrocené potem. „Uff! To byl ale divný sen! Panečku, ještě opravím pár testů a dočista zešílím!“ prohlásil vyděšeně pan Bor a rychle pospíchal do koupelny vyhnat šílenství studenou sprchou...

Muž, který měřil city v mililitrech

Ema Švábenská

„Přicházím v míru, s sebou nesu
svou sbírku krás i snů i děsů.
Neb lidský stav je směsí všeho
slovy nepopsatelného.”

Ten chlap se zjevil znenadání,
rozmluvil se bez vyzvání.
Bílý plášť a kufr v dlani
Vyrušil mě vprostřed spaní.

„Já našel způsob destilace
atmosféry situace,
věčně držím kousky bytí,
pevně ve skle, bez rozlití.
Nastav svého sluchu chvíli:
Brzy ztratím zbytek síly,
však mého žití snažení
nesmí se mnou shnít pod zemí.”

Otevřel kufr a v tu ránu –
já bál se, co má ten muž v plánu –
spatřil jsem, hledíc na něho,
Nádobky plné něčeho.

„Co to, ty šílenče?” Zvládl jsem říct.
„Všecko ti vysvětlím, neptej se víc.”
„Povídej, pohromo, na rovinu,
chystá ten kufřík tvůj žíravinu?
Či jedem na věčnost zbavíš mne bdění?
Říkám ti, cenností v mém domě není!”

„Nech si své poklady, nech si své mládí!
Přišel jsem darovat, nikoliv brát.
V těchletěch lahvičkách nalily
z různých momentů pocity.
Nenech je upadnout do rukou zlých,
Poslouchej pozorně popisů mých.
Spěchám, za chvíli bude ráno,
řeknu ti, co kde je uchováno.”

Chvilku se v kufříku přehraboval,
čekal jsem napjatě, co bude dál.
Vytáhl nádobku, maličkou, ze skla,
v ní jakás voda, co zlatem se leskla.

„Jen sleduj, kapalné světlušky které
při prvním polibku probzučí tělem,
když milým k dospění chybí mnoho mil.
Napij se, ucítíš, jak bys sám tam byl.”

Ten lektvar na rtech začal hřát.
 Odpověď sám bych přál si znát,
 proč dělal jsem, co po mně chtěl –
 však, na mou duši, pravdu měl!
 Cítil jsem, v těle horké chvění,
 nadšení prvního políbení,
 zpocené dlaně, rudý líc,
 štěněcí lásku, a pak zas nic.
 Nestih' jsem pochopit vlastní smysly,
 nedal mi čas ani nabrat kyslík,
 nečekal ani chvíličku,
 vytáhl další lahvičku.

„Této se raději vyhýbej –
 nefalšovaná beznaděj.
 Tahleta nádoba drží pocit
 malého chlapce, ve tmě, v noci,
 když slyší kroky, vidí stíny,
 a schová hlavu do peřiny.
 Těžká žebra třesoucí dech.
 Radím ti, radši ji zavřenou nech.”

Kývl jsem na souhlas, stále v šoku,
 ztracen ve vlastních myšlenek toku.
 Zas jsem se probudil, když do mé tváře
 ze třetí lahvičky šla jakás záře.
 Trvalo, než oči přivykly znova.
 Tekutina, světle tyrkysová,
 houpala se v baňce, jenom u dna,
 viskózní, zkalená, zvláště svůdná.
 Nádoba ze skla, kovová zátka.

„Lepší než každá omamná látka!
 Máš-li rád sebe, pozor si dáš –
 tahle je pocit, že jsi, tam kde máš.
 Pocit, že našel jsi volání svoje.
 Krásný, však falešný, beze zdroje.
 Jednou jej ochutnáš, okamžitě
 přestaneš chtít žít v realitě.”

Ještě za svitu měsíce
 ten chlap zmizel mi z ložnice.
 A já se svými lahvičkami
 zůstali jsme ve tmě sami.

Láska je otrava

Matouš Kopřiva

Příroda v rozpuku, stromy v plném květu, slunce svítí, blíží se 1. máj, a to je v Českých zemích, jak známo, lásky čas! Ani silná marketingová lobby zahraničních řetězců, která cílí na sv. Valentýna, nedokázala v Čechách přebít krásu a tradici prvomájového polibku zamilovaného páru pod rozkvetlou třešní. V květnu má zkrátka láska zelenou a Amorek se svými šípy nemá ani chvíli odpočinku.

Ale dost bylo romantických blábolů. Předem se omlouvám všem romantickým duším, které po přečtení tohoto článku propadnou hluboké depresi. Láska totiž není záležitostí srdce či splnutí dvou spřízněných duší, jak se nám po staletí snažili namluvit básníci a jiní umělci. Je na čase si přiznat, že láska je „jen“ hra hormonů a trans미터ů, zkrátka biochemická reakce, která se zejména ve svém počátku podobá otravě mozku. Láska se může u někoho projevit podobně, jako třeba stres nebo závislost, protože u jejich vzniku hrají roli úplně stejné hormony a chemické procesy. Pojdme se tedy na zamilovanost podívat z hlediska biochemie a medicíny.

Při každém setkání dvou lidí (podobné fyziologické pochody probíhají zřejmě i ve zvířecí říši) dojde k tomu, že mozek začne automaticky vyhodnocovat desítky až stovky smyslových, verbálních i nonverbálních signálů, které vysílá jeho protějšek. Zbystříme čich – voní, smrdí, čuchám, čuchám nějaké feromony? Pokud ano a líbí se mi, co mi o druhém nos pověděl, je to „perfect match“! Feromony jsou chemikálie produkované naším tělem a vylučované společně s naším potem. Mají v sobě zakódovanou informaci o stavu našeho imunitního systému. Protějšky v lepší kondici nám tak „voní“ lépe, protože dávají případnému společnému potomstvu větší šanci na přežití. Některé firmy jsou si tohoto jevu dobře vědomy, a tak lze na trhu koupit řadu parfémů s přídatkem feromonů. Zde bych však raději doporučil spoléhat se na vlastní produkci, protože co když se pak jednou, po několikaletém manželství zapomenete polít od hlavy k patě svou kolínskou s feromony, že?!

Zrak – tlustý, tenký, vosí pas, pekáč buchet, barva vlasů? Překvapivě ani na tom zas až tak nezáleží. Důležitá je symetrie, tedy jak moc jedna polovina obličeje a postavy odpovídá té druhé. Náš mozek lépe zpracovává souměrné objekty, symetrický obličej je tak pro nás atraktivnější, vypadá mladší, je prostě sexy. Zkusili jste si někdy vyfotografovat obě poloviny obličeje zvlášť a pak je přiložit přes sebe? Asi jste netušili, že vaše pravé oko je kulatější, levý koutek úst je povislejší a obočí nad každým okem je jinak vysoko, co? Některé vědecké experimenty ukázaly, že se kojenci déle a s větším zájmem dívají na obličeje jedinců, kteří ho mají symetrický a jsou i dospělými hodnoceny jako atraktivní. Kojenci v tomto věku nemohou být ovlivněni kulturním vnímáním ani kulturními stereotypy. Je to důkaz toho, že posouzení, zda je někdo krásnější, než druhý máme zakódované již v naší DNA. Dva roky po sobě byl mužem s nejkrásnější tváří zvolen herec Robert Pattinson (Patyzón – tfuj, to jako fakt) a ženou modelka Bella Hadid (tady souhlas). Symetrie obou polovin jejich tváře se přiblížila k dokonalosti na 94,35 %. Tak schválně, trumfne je někdo z GZW ☺?

Naštěstí (pro boxery, vášnivé včelaře i mne) není symetrie jediným kritériem přitažlivosti. Důležitá je například i chuť. DNA obsažená ve slinách a vyměněná například při prvním polibku je také důležitým zdrojem informací o zdravotním stavu a aktuální kondici imunitního systému partnera. Naše tělesná chemická továrna, lidská laboratoř a superpočítač v jednom tento biologický materiál během setiny sekundy vyhodnotí a bleskově odešle do mozku výsledný verdikt a odpověď na obligátní otázku: Hodíme se k sobě, miláčku?

Pokud je odpověď ANO, začne nám bušit srdce, roztřesou se nám kolena, tají se nám dech, v břiše nás šimrají motýlí křídla, koukáme „do blba“, přihloupě se usmíváme a nejsme schopni myslet na nic ani nikoho jiného. Wow, takže láska na první pohled opravdu existuje! Ále, kdepak, to jen v našem těle došlo k hormonálnímu tornádu, které je zodpovědné za sociální fenomén, kterému se říká první fáze lásky – tzv. láska romantická. Z pohledu biochemika se jedná o reakci stresového charakteru spuštěnou osou hypothalamus-hypofýza-nadledviny. Dopamin, noradrenalin a fenylethylamin jsou ve velkém z nadledvinek vyplavovány do krevního řečiště. Díky nim máme pocit nadpozemského štěstí, euforie a blaženosti. Aby toho nebylo málo, začne hypofýza vylučovat oxytocin, další hormon, kvůli kterému máme nutkavou touhu být druhé polovičce co nejvíc na blízku, dotýkat se jí a mazlit se s ní. Zvýšená produkce adrenalinu, katecholaminu a ACTH je zase zodpovědná za zvýšení krevního tlaku a srdeční frekvence. Zamilovaní tak jsou v podstatě v permanentní stresové situaci. Díky zvýšené hladině amfetaminů, jsou na tom zamilovaní v podstatě stejně jako ti, kteří bojují s drogovou závislostí. Některé drogy na bázi amfetaminu dokáží zvýšit pocit lásky a náklonnosti, prohloubit emocionální prožitek a změnit pozitivně sociální chování k ostatním. To vše na úkor kognitivních funkcí, které by nás jinak mohly upozornit na případné nedostatky a nevhodné vlastnosti (NEvěrnost, NETolerance, NESpolehlivost, NEzodpovědnost, NEperspektivnost) onoho nádherného, chytrého a božského objektu naší lásky.

Bohužel (nebo snad raději Bohudík) organismus dokáže udržovat nadprodukcí tohoto hormonálního mixu, který umí zatemnit mozek a myšlení v kterémkoliv věku a bez ohledu na vzdělání, pouze po určitou dobu, většinou pouhých několika měsíců, až roku, což ale bohatě stačí na to nejdůležitější pro přežití a zachování druhu – výměnu DNA a zplození potomka.

Poté nastává fáze procitnutí, naplnění romantické lásky a snížení úzkostných a stresových stavů. Pro tuto druhou fázi lásky je typický pocit bezpečí, vyrovnanosti a klidu, za který jsou zodpovědné hlavně endorfiny. Jedná se o hormony produkované centrálním nervovým systémem. Jejich účinek je velmi podobný účinku opiátů, tedy farmakologických preparátů, které se používají v medicíně k léčbě a tišení bolesti. I tuto fázi lásky lze tedy přirovnat k určité formě závislosti.

Třetí fází lásky je pak péče o potomstvo. V této poslední fázi dominují neurohypofýzou produkované neuropeptidy oxytocin a vasopresin. Ty navozují pocity uvolnění, náklonnosti, uspokojení a uklidnění. Podle posledních poznatků zvyšuje oxytocin nejen důvěru mezi lidmi, ale je zodpovědný také za monogamii. Někdy je proto vědci nazýván, jako „hormon věrnosti“.

Bohužel každá pohádka jednou končí a ono profláklé: A žili spolu šťastně až do smrti, platí v reálném životě jen občas. Na základě všech popsaných faktů bychom spíše měli říkat: A žili spolu šťastně max. dalších 5 let. Po této době se totiž ustálí hladina hormonů na původní hladině a všechny biochemické důvody (hormony a feromony), které nám zatemnily mozek jako čarovný nápoj lásky, jsou fuč. Klapky spadly nejen z očí, ale přestaly otupovat i ostatní smysly, závislost se vytratila. Podle statistik se rozvádí každé druhé manželství právě po 5 letech od seznámení. A vy už teď víte proč tomu tak je ;o)

Přesto lásce na celý život možná svítí jiskřička naděje. Jelikož známe, alespoň zhruba, chemickou podstatu lásky, možná se jednou v lékárnách dočkáme pilulky proti nešťastné lásce nebo kapek na posílení partnerské věrnosti. To je však zatím hudba budoucnosti. My si zkusme zatím užít lásku bez umělých aditiv a ingrediencí, jen se svým vyvoleným/vyvolenou, romantickým filmem nebo knihou poesie třeba od Jacquese Préverta, tak, jak to dělaly i generace našich předků. A jestli vám první, druhá nebo třicátá „láska“ nevyjde, nevěšte hlavu a vzpomeňte na hodiny chemie: každá chemická reakce se dá (za splnění 2 základních podmínek) přece opakovat ;o)

Takže co je to pravá láska?

Oxytocin, dopamin, adrenalin a jejich kombinace-to je podstata láskyplné chemické reakce!

Chemicko-právní hra

Klára Mužíková

Postavy: Kája, Andy, Janča, učitel, Petr, maminka, policista 1, policista 2, chlapec, záchranář 1 a 2, lékař

Poznámka: Dílo je členěno na 6 výstupů a 2 interaktivní vsuvky, kde se diváci interaktivně dozví něco o chemii a právu. Dílo je vymyšleno tak, že tam tyto vsuvky nemusí být.

VÝSTUP 1

(Na scéně je třída, ve které jsou žáci – v první lavici Janča a Petr, v druhé lavici Janča a Kája – a Učitel, který u tabule počítá příklad. Zazvoní zvonek.)

Učitel: ...Tudíž molární hmotnost je 28 gramů na mol. Přeji vám hezký zbytek týdne. Nezapomeňte na ten pondělní test. (Odchází.)

Andy: No super, zase další test, jako bych neměla, co dělat. Chemie je strašná nuda. Ani nevím, k čemu mi chemie v životě bude.

Kája: To není pravda, chemie se používá i v běžném životě. Já vím, že chceš jít na práva, ale ... (Zamyslí se.) Vždyť ráda pečeš, tam také využíváš chemii.

Andy: Peču podle receptu, žádné znalosti chemie mít nepotřebuji.

Kája: Andy, neměla bys na tu chemii být tak vysazená. Uvidíš, že se ti bude v životě hodit.

Andy: (ironicky) Jo, jasně. Ty taky nemáš ráda právo, tak proč ti vadí, že nemám ráda chemii.

Kája: Právo je jen hromada paragrafů. Chemie nás obklopuje – funguje díky ní lidské tělo a vlastně celá příroda.

Janča: (Otočí se na Káju a Andy z první lavice.) Půjdeme dnes ven, jak jsme se domluvili.

Andy: Jasně.

Janča: (Šťouchne do Petra.) Petře, jdeš s náma.

Petr: Ne, dnes se budu věnovat praktické části mé odborné práce z chemie.

Janča: Škoda.

Kája: Tak jdem, ať nezmeškáme tak krásný slunečný den. Tak ahoj! (Rozloučí se s Petrem.)

Janča, Andy, Petr: Ahoj!

VÝSTUP 2

(Všechny tři holky se zvednou, sbalí si věci a vyrážejí pryč ze třídy. Pozadí se mění na les. Leží tam cosi pod látkou a vedle leží nějaký asi devítiletý kluk v bezvědomí, zjevně popálený.)

Andy: Co to tam leží?

Janča: Nevím, pojd' blíž.

Andy: Vždyť je to nějaký kluk! Vypadá to, že je v bezvědomí! *(Začíná trochu vyšilovat.)*

Kája: Klid, Andy. *(Volá na chlapce.)* Haló kluku, jsi v pořádku? *(Chlapec neodpovídá.)*

Janča: *(Přistoupí blíž, odhrne látku. Odhalí se lahve s neznámými chemikáliemi.)* To vypadá, že to tu někdo nechal.

Kája: Pozor, nevíš, co v tom je!

Andy: Co budeme dělat? Takto to tady nechat nemůžeme.

Janča: Zavolám záchranku a policii. *(Bere do ruky telefon a snaží se zavolat.)* Do háje, tady není signál! Půjdu na kraj lesa, snad tam signál bude, vy ho mezitím ošetřete. *(Odchází.)*

Andy: Vypadá to, že se něčím polil.

Kája: Nejspíš nějakou chemikálií. *(Prohlíží si nádoby s chemikáliemi.)* Má na sobě vředy. Ještěže mám s sebou nějaké gumové rukavice z laborek. *(Vytáhne dvojce rukavice. Jedny si nasadí a druhé podá Andy.)*

Andy: Co to může být za chemikálii. Smrdí to trochu jako benzín.

Kája: Možná, nebo by to také mohl být chloroform nebo toluén. *(Andy si všimne otevřené lahve.)*

Andy: Je tady napsáno CHCl_3 . To je co?

Kája: Chloroform. Asi se tím polil. Musíme si dávat pozor, ať se toho moc nenadýcháme, jinak skončíme jak on. Chloroform při vdechnutí způsobuje utlumení nervové soustavy a bezvědomí případně i smrt. V minulosti se používal jako anestetikum. Ovšem právě kvůli jeho nežádoucím účinkům se již nepoužívá.

Andy: Super, ale to mi řekneš potom. Teď hlavně musíme pomoci tomu klukovi.

Kája: Jasně, nejdřív je potřeba ho dostat pryč, aby se toho již nenadýchal a my také ne. *(Společně chlapce přenášejí o kousek dál a dávají ho do stabilizované polohy. Kája vytahuje vodu z batohu a polévá mu postižená místa vodou.)*

Andy: Proč na něj liješ vodu.

Kája: Voda zmírní dopady na kůži. Copak si nepamatuješ, jak nám to minulý měsíc říkal náš učitel v hodině chemie?

Andy: *(Podívá se na Káju trošku otráveným pohledem.)* Tak jsem asi nedávala pozor.

(Na scénu přichází záchranář 1, záchranář 2, policista 1, policista 2 a Janča.)

Janča: Už jsme tady.

Kája: Je tu chlapec, nejspíš otrávený výpary chloroformu, který támhle *(Ukáže na místo s potenciálně nebezpečnými látkami.)* někdo nechal. Trochu se tím polil, tak jsme mu postižená místa opláchly vodou.

Záchranář 1: Děkuji za váš přístup. My si ho už teď převezmeme. *(Záchranář 1 a záchranář 2 dají chlapce na nosítka a odcházejí pryč s chlapcem na nosítkách v rukou.)*

Policista: A vy slečny půjdete se mnou. Budeme si muset promluvit. *(Přátelsky se usměje.)*

VÝSTUP 3

(Kája, Andy, Janča, policista jsou na policejní stanici.)

Policista 1: Tak mi popište, co se stalo. *(Všimne si lehké nervozity holek z policejní stanice.)* Samozřejmě vás nikdo z ničeho neobviňuje. Jen potřebujeme zjistit, jak došlo k tomu, že se ten chlapec otrávil a kdo tam dal ty lahve plné nebezpečných látek.

Janča: My vlastně moc nevíme. Přišly jsme a ten kluk už tam ležel. Já jsem volala záchranku a vás a holky *(Podívá se na Káju a Andy.)* ho ošetřovaly.

Kája: Nejspíš se otrávil chloroformem. Vše tomu nasvědčuje. Na místě činu ležela lahev s CHCl_3 a kluk měl zjevné příznaky omámení této látky. Je potřeba to tam zabezpečit, protože ta látka tam uniká do prostoru. Sice se drží u země, ale i tak může být nebezpečná. Navíc jsou tam i další chemikálie.

Policista 2: Nemusíte se bát. Na místě už jsou hasiči a nebezpečné chemikálie odstraňují.

Andy: Ale kdo a proč to tam mohl nechat?

Policista 1: To právě musíme zjistit. *(Holky si něco pošeptají.)*

Janča: A mohly bychom to zjišťovat s vámi? *(Podívá se na policisty prosebným pohledem.)*

(Policista 2 se podívá na policistu 1, který na něj vrhne souhlasný neurčitý pohled.)

Policista 2: No tak dobrá. Můžete.

Janča, Andy, Kája: Jupí!

Andy: Čím začneme?

Policista 1: Naši kolegové již odebrali vzorky z jednotlivých lahví. Musíme zjistit, jestli se popis na lahvích shoduje s tím, co je uvnitř v lahvích.

Interaktivní vsuvka 1 (chemická)

Policista 2: *(Obrátí se na publikum.)* Vy nám také pomozte. *(Organizačně poví o jednotlivých stanovištích.)*

(Na několika stanovištích si diváci mohou zkusit ověřit shodnost látek s popisem v nádobách. Naučí se vlastnosti daných látek, jak je navzájem rozpoznat a hlavně si zkusí spoustu pokusů.)

Příklady možných stanovišť:

reakce ocet + soda

reakce peroxid vodíku + droždí

reakce jód + brambora/jiný škrob

zahřátí skalice modré

přírodní pH indikátor z červeného zeli

VÝSTUP 4

(Na scéně je nemocniční pokoj. V posteli leží spící chlapec. Blízko něj je lékař, maminka, Janča, Kája a Andy.)

Lékař: Váš syn je po umělém plicním dýchání. Udělali jsme mu testy neurologické a jaterní testy. Zhruba za pět dní ho pravděpodobně propustíme. Neměl by mít snad žádné trvalé následky.

Maminka: Děkuji vám moc, pane doktore. *(Lékař odchází)*

(Obrátí se na Andy, Káju a Janču.) Děkuji i vám, díky vám můj syn přežil.

Andy: Není zač, udělaly jsme, co jsme mohly.

Maminka: A zvládly jste to moc dobře, záchranáři mi to vyprávěli.

Kája: To by udělal každý.

Maminka: Doufám, že bude brzy dopaden ten člověk, který tam ty chemikálie nechal. Prý se také tak trochu účastníte vyšetřování.

Janča: Ano, už jsme ověřily, že látky odpovídají popisům na nádobách, ale to ani v nejmenším nevysvětluje, kdo a proč je tam nechal.

Andy: Už musíme jít. Na shledanou!

Janča, Kája, maminka: Na shledanou!

VÝSTUP 5

(Scéna se odehrává v lese. Na scéně je Petr, který se rozhlíží kolem. Z druhé strany přichází Andy, Janča, Kája, policista 1 a policista 2.)

Policista 1: Poohlédněte se kolem, jestli neuvidíte nějaké stopy.

Janča: *(Všimne si Petra.)* Petře, co tady děláš?

Petr: Dělán tady tu praktickou část k mé odborné práci, ale teď nemůžu najít chemikálie, které jsem si tu včera připravil.

Kája: To si děláš srandu!

Andy: Ty tvoje chemikálie otrávily jednoho kluka! Musela pro něj přijet sanitka!

Petr: Cože!? To jsem vůbec nechtěl!

Policista 1: Tak si myslím, mladý pane, že si promluvíme na stanici a soud vás asi nemine.

(Všichni – pokud bude probíhat Interaktivní vsuvka 2, tak kromě policisty 2 – odcházejí.)

Interaktivní vsuvka 2 (právo)

Policista 2: *(Obrátí se k publiku.)* Teď bude na vás, abyste rozhodli o osudu osmnáctiletého Petra. Stanete se obhájci, státními zástupci a soudci. *(Říká organizační věci.)*

(Lektoři vysvětlují, jak funguje soudní proces ohledně trestného činu. Společně s diváky hledají argumenty, které hrají pro i proti obžalovanému. Přemýšlejí, co mohl udělat obžalovaný jinak, aby se nemusel svým chováním dostat před soud. Diváci si zkusí pod vedením lektorů simulovaný soud. Mají k dispozici materiály od lektorů, například vytisknuté části zákona či zprávu od lékaře. Stanou se advokáty, státními zástupci a soudci případně zapisovateli nebo jen veřejností (záleží na poměru lektorů a diváků).)

VÝSTUP 6

(Na scéně je třída, ve které jsou žáci (Janča, Andy, Kája) čekající na hodinu.)

Krátká improvizace (Andy, Kája a Janča vyprávějí, jak Petr dopadl u soudu. Pokud neproběhla Interaktivní vsuvka 2, tak dostal podmíněný trest, jinak se bere rozsudek, který rozhodli diváci při simulovaném soudu. V případě více paralelních soudů se bere jeden z rozsudků.)

Andy: To byl vážně zajímavý právní případ. Konečně jsem se mohla podívat, jak funguje soud. Vůbec mě nenapadlo, že i při vyšetřování můžu použít chemii.

Kája: Mě zase nedošlo, že spolu může souviset chemie a právo.

Andy: Mělas pravdu, i chemie může být zajímavá, i když někdy se kvůli ní můžeš zamotat do pořádného průšvihů. *(Ušklíbne se a povzdychne si.)* Jako Petr.

Kája: To jo, člověk si musí dávat pozor.

(Zvonek zvoní. Opona spadne.)

Chemie

Adéla Hanousková

CENA
VYDAVATELE

CH – jako chladič,
co v digestoři sedí.
Svou věčnou žízeň hasí,
ač marně.
A na svět shůry hledí,
když s baňkou lože sdílí.
Mezitím
ona na něj dýchá
jenom samé jedy.
Co ho na ní drží?
Snad už jenom pýcha
služebníka vědy.
A třeba ví,
že ráno se svítáním
čísí dlaně v latexu
hrud chladiče ovinou.
Potom s baňkou rozpojí se,
vymění ji za jinou.
Ta stará vybublaně
stěžuje si na život,
neb už i ji nesou dlaně.
Moc dobře ví kam.
Připevněná ke kolotoči,
dlouho se pak sama točí
ve vakuu. Běda, běda.
Žaludek se baňce zvedá,
řekne si, že už to nedá.
KŘUP.

...

E – jako ethanol,
v němž mnozí z nás se smáčí.
Aniž by však tušili,
na co vše on stačí.
Mnohých látek vytvoření
chemik hravě zvládne.
A polární rozpouštění
stává se s ním snadné.
V malé láhvi pro případy,
kdy se někdo zraní.
PÁLÍ, PÁLÍ, TO TO PÁLÍ...
Před viry nás chrání.

...

M – jako miluji ji,
nejkrásnější z věd.
Leckdo vám pověděl by,
že to není žádný med.
Pravdu by měl,
co víc říct,
než že jen sladká není.
Však tisíc chutí na jazyku
tvoří potěšení.
Ten, jenž jednou okusí
její nápoj lásky,
lokem navždy zaváže se
do moci téhle krásky.
Potom náhle dochází mi,
že je všude, že je v nás.

A když člověk pochopí ji,
bude se mu žítí snáz.
Je to dobrá teorie,
v praxi ale háček má.
Snaha pochopit ji celou
zdá se zcela nemožná.
Čím víc zjistím,
tím víc vím,
jak málo toho znám.
Tak se prostě spokojím
s tím, že ji ráda mám.

...

I – jako indikátor,
co barvy snadno mění.
Ovšem ten, kdo přetitruje,
jeho krásu nedocení.
Má rád svoje zásady
a kysele se tváří,
někdy v pH neutrálním
dobře se mu daří.
Lakmus nebo fenolftalein,
methylová žlutě,
reakční směs určuje si,
na který má chuť.

...

E – jako elektrony,
nepárové v osamění
kolem jádra krouží.
Koukají se na protony,
co mají své neutrony.
Párovat se touží.
Pobíhají po hladinách,
prvky k sobě pojí.

Občas tvoří radikály,
jichž se buňky bojí.
Pak v některých sloučeninách
dokola se točí.
A z atomu do atomu,
některý si skočí.
...

A tím tu moje slova končí.
Snad už jenom jednu větu,
Jak CHEMIE báječná je,
chtěla bych říct básní světu.

Projekt Sovkostolom

Tomáš Adámek

Sovkostolom, též známý jako EP-108, je jedinečný bionický tvor, vytvořený v rámci výzkumu tajné nadace ZZO (Zabezpeč, Zadrž, Ochraň), operující v neznámých podzemních laboratořích v oblasti Brezovsk. Vědci z ústavu, zvaného B-2, zkombinovali endoskeleton, psí mozek a experimentální chemickou látku zvanou zverostal.

Zverostal je rudá bionická tekutina, která byla vytvořena při neopatrném zacházení s radioaktivními látkami a hemoglobinem. Tato látka v Sovkostolomově nahrazuje funkci krve. Avšak zverostal je více reaktivní a svému hostiteli umožňuje regeneraci, extrémní sílu a rychlost. Vědecké experimenty s touto látkou však dlouhá léta nikam nevedly.

Průlom však nadešel, když z institutu B-1 přesunuli vizionářského vědce Ivana Kravina, který měl jasný a jednoduchý cíl – vytvořit bio-mechanického vojáka, který by přežil i ty nejextrémnější podmínky. Výsledek byl naprosto znepokojivý a předčil jakákoliv očekávání. Nadaci ZZO se podařilo vytvořit jakéhosi naprosto nestabilního mýtického tvora. Už v tu dobu si institut uvědomil, jak nebezpečné je zahrávat si s přírodou.

V komplexu podzemních laboratoří, hluboko pod povrchem zemským, kde byl Sovkostolom skladován v kryogenické kapsli, byl tak zřízen ochranný pás, kde panovaly ty nejpřísnější podmínky. Sovkostolom byl zprvopočátku nestabilní i ve stavu hibernace způsobené chladem v kryogenické kapsli. Kravinovi hned došlo, že zverostal musí být regulován něčím jiným než tekutým dusíkem, a tak využil látku ze svých předešlých experimentů – kryvonium, univerzální chladicí roztok. Původní záměr pro tuto látku bylo využití pro vojenské účely jako možné chlazení zbraňových systémů, ale nakonec se kryvonium ukázalo jako perfektní substance pro udržování Sovkostoloma v hibernaci.

Při jedné zcela normální rutinní kontrole stability tvora došlo k něčemu, co si nikdo ani v těch nejhorších nočních můrách nedokázal představit.

„Sergeji, zkontrolujte prosím tlak v kapsli,“ přikázal doktor Ivan Kravin, hlavní vědec projektu.

Jeho asistent Sergej, mladý vědec s neutuchající úctou ke svému nadřízenému, se upřeně s úsměvem zahleděl do monitoru, jelikož věděl, že se jedná jen o takovou běžnou rutinu a brzy zas bude moct jet domů za rodinou. Jeho obličej osvětlovalo chladné světlo vycházející z obrazovky. Úsměv ho však brzy přešel a začal mu stékat pot po čele.

„Tlak je v normě,“ odpověděl Sergej nejistě. „Ale... ale hladina zverostalu v jeho těle se zdá vyšší než obvykle.“

„To je naprosto absurdní,“ zavrčel otráveně Kravin, protože si vzpomněl na nespočet chybných hlášení v systému. „Kapsle je kalibrovaná přesně v poměru 1:4 kryvonia s vodou. Tyto látky jsou v naprosté harmonii, a je tak vyloučené, aby se v jeho těle vytvářel další zverostal. Je to jako Mendělejeva tabulka prvků – ve svém místě, naprosto perfektně.“

„Ale podívejte se sám, pane Kravine. Zdá se, že naše předpoklady byly jiné.“

Kravin, celý znechucený, pomalu přistoupil k monitoru, aby se sám na vlastní oči přesvědčil o svém tvrzení. Červené grafy na obrazovce pulsovaly nepravidelně a hodnoty kyslíku v kapsli začaly rapidně stoupat. „Tohle nedává smysl,“ zamumlal si pro sebe Kravin. „Všechno by podle našich předpokladů mělo být v pořádku.“

Jeho proud myšlenek byl náhle přerušen jemným zvukem. Jakési zaklepání, které vycházelo z kapsle. Kravin ztuhl a snažil se něco povědět Sergejovi, ale nemohl popadnout dech.

„To... to je... to je chyba v systému,“ zakoktal Kravin.

Než ze sebe Kravin větu vůbec dostal, sklo v kapsli začalo náhle praskat. Zvuk rezonoval v místnosti a oběma vědcům šel mráz po zádech.

„Musíme spustit protokol BETA a uzavřít celou oblast,“ prohlásil Sergej a rozeběhl se k ovládacímu panelu, ale než stačil aktivovat bezpečnostní protokol, kapsle s ohlušujícím prasknutím explodovala. Ledové krystaly kryvoniového roztoku proměnily místnost doslova na scénérii jak z ruské pohádky. Teplota v místnosti prudce klesla pod bod mrazu, a kvůli tomu všechna světla zhasla. V rohu místnosti bylo jen vidět něco rudě pulzujícího. Byl to Sovkostolom v celé své kráse.

Tvor stál na zadních nohách, jeho pohyby byly znepokojivě lidské. Zverostal proudící v jeho těle začal osvětlovat místnost jak pomalu dohasínající svíčky. Chemické výpary z kryvonia plnily vzduch a místnost se tak stala nedýchatelnou, a když dezorientovaný, ohlušený a přidušený Kravin udělal krok zpět, klopýtl a spadl.

Zato Sergej po výbuchu upadl na zem, evidentně byl v bezvědomí. Sovkostolom přimhouřil oči, pohyboval se pomalu k Sergejově bezvládnému tělu, jako kdyby kráčet po zelené míli. Jeho chapadlovité přední končetiny se protáhly, sevřely Sergejovo tělo jako železné kleště a jedním rychlým trhnutím zlomil Sergejovo tělo vejpůl. Sergej na sklonku svého života zoufale vykřikl, ale tvor tento výkřik do tmy ignoroval.

„Ty...“ zašeptal Kravin. „Ty nejsi výsledek vědy... Ty jsi něco jiného. Ty jsi náš boží trest.“

Sovkostolom se přiblížil, jeho pohyb byl neslyšný, a přesto vibroval vzduchem. Z jeho těla se linula aura, která vyzařovala teplo i chlad zároveň, a každý jeho krok působil jako neviditelný úder, který otrásal Kravinovým tělem. Kravin, ležící na zemi, si jen něco pro sebe mumlal, možná slova prosící o odpuštění.

Sovkostolom naklonil hlavu na stranu, jako by jeho slova vnímal. Jeho záře náhle pohasla a místnost zaplavila temnota. Kravin se zhroutil a upadl do jakéhosi transu zoufalství. Nemohl však odvrátit pohled od rudých očí, které se zvedly nad ním jako brána do horoucího pekla.

Tvor se napřáhl, jeho výrůstky se zachvěly a Kravin pocítil, jak se něco chladného obepnulo kolem jeho těla. Poslední, co slyšel, bylo praskání, které se neslo prostorem – ne jako zvuk destrukce, ale jako ozvěna zlomeného světa.

A pak vše utichlo.

Olověná láska

František Bajgar

I když je olovo těžký kov (jeho hustota je $11,3 \text{ g/cm}^3$), ještě mnohem těžší je vyjádřit mé city k Tobě. Doteď jsem své pocity držel v sobě stejně tak, jak olověný akumulátor drží elektrickou energii, ale už je na čase je oxidovat. Přestože je teplota tání olova $327,5$ stupňů Celsia, když Tě vidím mé srdce taje i při teplotě pokojové. Vždy, když Tě zahlédnu, zblednu úžasem jako Říman, co pil vodu z olověných trubek. Latinský název je plumbum, anglický lead (česky vést), ale moje snaha o Tvé srdce k ničemu nevedla. Olovo má 4 valenční elektrony, a my si přesto nedokázali vytvořit vazbu. Chtěl jsem se s Tebou vázat, ale Ty jsi na všechny mé zprávy reagovala jako olovo na koncentrovanou kyselinu sírovou. Chtěl jsem Tě před vším chránit stejně tak, jak chrání olověná vesta pacienty před rentgenovým zářením. I když je olovo toxické, Ty jsi na mě tak toxická být nemusela. Po pravdě většinou ses ke mně chovala jak při otravě olovem, jejíž příznaky jsou výbušnost a šílenost. Nevím, jestli sis myslela, že jsem sulfid olovnatý a snažila ses mě převést na oxid olovnatý, ale pražit mě tak zlými pohledy nebylo nutné. Naše první setkání si pamatuji dodnes, bylo 8. 2. (magické datum), přišel jsem za Tebou a řekl jsem: „Já jsem olovo, nejsi náhodou cín? Že bychom se mohli spájit.“

Takovou facku jsem dlouho nezažil. Ale i tak mé srdce vzplálo láskou pro Tebe, jako kdybych škrtnul sirkou, do jejíž hlavičky se přidává PbO_2 nad benzínem, jehož přísadou bývalo tetraethylolovo $(\text{C}_2\text{H}_5)_4\text{Pb}$. A od té doby se mi láska k Tobě v těle usazuje stejně jako olovo, dovádí mě k šílenství a jednou mě dovede i do hrobu.

S láskou Tvůj nemilovaný milovník chemie

P.S.: Vždy pro mě budeš důležitá stejně tak, jak je olovo důležitou přísadou do skel a glazur.

Yperit

Jakub Batelka

Nepřítel vypustil zákeřný jed,
spojence zasáhl prakticky ihned.
Na kůži pálí, v očích smrt
po bitvě nezbyl ani smrk.

Do plic se vkrádá, dusí dech,
dnes mají vojáci velký pech.
Zůstal pouze hořčičný plyn,
matkám nezbyl žádný syn.

Naděje umírá poslední

Markéta Bedrlíková

„Jindro, to nemá smysl. Já jsem ti jasně říkal, že jestli chceme něco najít, měli jsme jít na jih. Na severu nebude nic.“

„A já už jsem ti říkal, že na jih šli všichni. Jestli máme šanci někde najít vše, co potřebujeme k přežití, je to na severu.“

Krajinou se potloukali dva muži podobného věku, i když to spíše byli chlapci, kteří přišli o své dětství. Nevěděli, kde se nacházejí, ani kam jdou, ani jestli na konci jejich cesty najdou to, po čem tak usilovně pátrají.

Psal se rok 2041, ale co bylo za den, nikdo netušil, protože nemá smysl počítat dny, kdy se pouze přežívá. Jeden den Jindřich žil se svou rodinou a pak najednou nic. Nikdo přesně neví, co se stalo, protože jakékoliv spojení se světem byla druhá věc, která zmizela z jejich životů. Tou první byli lidé.

Když se tenkrát Jindřich probudil, nevěděl, jestli je tentýž den, nebo už ten následující. Všude se vznášel kouř a povalovaly spadlé budovy. Snažil se pod ruinami hledat své blízké, ale nenašel je. Místo nich ale objevil chladné tělo souseda, jeho psa, a také jeho kamaráda, který bydlel hned naproti. Jindřich se nedokázal přinutit najít své rodiče ze strachu, co by mohl vidět...

Celý den čekal, zda mu někdo nepřijde na pomoc. Vláda přece musela vědět, co se v jeho malém městečku stalo, ne? Následující ráno si sehnal jídlo a vodu, naposledy se ohlédl a odešel. Jestli není nikdo schopný najít jeho, on najde je. Jenže poslední věc, kterou čekal, bylo to, že nejbližší město vypadalo úplně stejně – mrtvě a opuštěně. Jindřich se rozhodl, že zkusí najít nějaké zásoby a případné přeživší. Už nedoufal, že z ruin uslyší prosebné volání o pomoc. Tak se seznámil s Janem. S člověkem, který mu momentálně za zády solí poznámky o tom, že ho opustí, jestli nepůjdou na jih, ale vždycky za Jindřichem přiběhne, protože moc dobře ví, že Jindřich je jediný člověk, který ho na tomto novém světě nezklame.

Postavili se vedle sebe bok po boku na vysokém kopci, odkud se dívali po širé krajině a hledali přístřeší. To momentálně hledali nejvíce. Předtím žili společně v opuštěné chatě, jenže během jedné bouřlivé noci si vítr vzal její střechu a voda celé patro. Bylo jim jasné, že se po místě, kde by mohli žít a schovat se před počasím, musí podívat jinde.

„Nezbořená chemická laboratoř... To už jsem dlouho neviděl,“ řekl Jan.

Jindřich se zamyslel nad jejich situací. Vody měli dost, jídla ještě také, ale před třemi dny jim došla poslední baterie, takže nemají světlo. V ten moment Jindřicha něco napadlo: „Pojďme tam.“

„Zbláznil ses? Kdo ví, co tam je! Nehodlám se během noci otrávit v nějaké staré laboratoři, kde může být plno lidí schopných nám ublížit, když můžu spát v lese,“ a Jan měl pravdu. Lidé se chovali jako zvířata a doslova podřízli každého, kdo měl na zádech batoh s jakoukoliv zátěží.

„Jenže my se jenom půjdeme podívat dovnitř a něco si vzít,“ když se Jan jen nechápavě díval do jeho očí.

Jindřich se rozhodl myšlenku rozvést: „Před třemi dny nám došly baterky. Možná tam najdeme chemikálie potřebné k tomu, abychom si vytvořili vlastní světlo,“ a tak se vydali ke vzdálené laboratoři.

Když dorazili před budovu, byli překvapeni, že dveře jsou zavřené. To znamená, že tam ještě nikdo nebyl. Jan vyhrabal z batohu paklíč, který podal Jindřichovi, aby dveře otevřel. Když se zámek podvolil a oba dva vešli do budovy, Jan šel hned k lékárnice na zdi. Našel v ní čtyři plynové masky, takže si rovnou jednu vzal a jednu hodil Jindřichovi, aby nedýchal chemikálie, které mohly zamořit ovzduší budovy. Jan ještě zkontroloval léky, ale viděl, že jsou téměř všechny již prošlé, každopádně vzal ty, které ještě byly v pořádku, a také obvazy a náplasti.

Jindřich mezitím našel baterku, která sice svítila, ale slabě, navíc poblikávala. Rozhodl se využít baterku, aby získal vše potřebné.

„Takže... Cože to hledáme?“ optal se Jan, který si prohlížel okolí, ve kterém se nacházeli.

Jindřich chvíli uvažoval nad tím, co mu Jan řekl, protože mu přes plynovou masku špatně rozuměl, ale poté mu odpověděl: „Hledáme hydroxid sodný, hexakyanoferrát draselný, 3% peroxid vodíku, destilovanou vodu a... Sakra, jak se to jmenovalo... Jo! Nejdůležitější je luminol. Bez něj je celé trápení zbytečné.“

Hledání chemikálií se sotva svítilí baterkou se ukázalo jako velmi složitý úkol a protáhlo se pomalu ke dvěma hodinám, než vše našli. Jindřich doplnil zásoby filtračního papíru a vzal si nějaké chemické sklo. Není to poprvé, co museli spoléhat na Jindřichovy znalosti chemie, aby přežili v tomto světě další den, a proto měl Jindřich radost, když získal přístup k těmto věcem. Janovi se navíc povedlo najít oxid chloričitý na čištění vody. Urychleně odešli z budovy, získaný proviant uložili do batohů, které najednou jako by vážily tunu.

Jan opět brblal. Pod tou vahou, co nesl na zádech, a neúprosné cestě začal mít nevrlou náladu. Jindřich už byl na tyhle náladové pochody u Jana zvyklý. O minulosti se nebavili, protože jim to přinášelo až příliš bolestné vzpomínky, a spíše se soustředili na svá současná dobrodružství a boje. Oba se zamýšleli nad tím, jaký musel být život toho druhého. Někdy si řekli nějaké střípky, ale rozhodně ne takové, aby dokázaly vytvořit celý obraz. Jindřich se podíval k nebesům, jako by prosil kohokoliv, kdo poslouchal, aby sem poslal nějakou skupinku lidí, která by ukončila jejich trápení. Tak by aspoň zmizely i ty Janovy nekonečné řečičky. Když se rozhlédl, zastavil se s údivem vepsaným na tváři. Před nimi se rozprostíral kopec pokrytý lesem, ale mezi větvemi byla vidět prkna. Jan, který nedával pozor, do něho naboural.

„Co je, zbláznil ses?“ Jan se naštvane podíval Jindřichovi do tváře, ale když mu Jindřich neodpovídal, následoval jeho pohled, a udivil se taktéž. Během chvíle se Jan rozesmál. Přátelsky praštil loktem Jindřicha do ruky. „Jindro, tam něco je!“ smích Jana byl nakažlivý a Jindřichovi se začaly zvedat koutky úst. Vyzrazili k chatě nabití novou energií a nadějí.

Před chatou se zastavili a prohlíželi si její stav. Vypadala celkem čerstvě natřená. Janovi to hned přišlo podezřelé. Kdo by v této době, kdy obydlí kolikrát nemůžou vzdorovat přírodním živlům, natíral chatu? Někdo

tu musel nedávno být. Jindřichovi to očividně také docvaklo. Rukama naznačil, že to půjdou kolem prohlédnout. Jan odpověděl vytáhnutím dýky z opasku a rozdělili se.

Opět se spolu potkali, tentokrát na druhé straně chaty. Ani jeden si nevšiml ničeho zvláštního. Jan tiše a mrštně jako lasička vyšplhal po prknech k oknu, které bylo otevřené, ale nezaznamenal nic, co by jen naznačovalo přítomnost jiné osoby. Rozhodli se tedy, že vejdou dovnitř. Tam kromě pohozeného nábytku nebylo nic zajímavého. V chatě se neozval jediný zvuk, který by indikoval život jiný než ten jejich. Některé šuplíky byly otevřené, ale vzhledem k množství prachu, které se na věci usadilo, mohli soudit, že to tak je už několik měsíců. Oba se uvolnili, položili těžké batohy na podlahu a rozhodli se, že si chatu nějak zútulní. Jestli toto nebude pouze nějaké přechodné bydliště, mohli by zde zůstat, alespoň do doby, než jim zase na hlavu spadne střecha.

Slunce pomalu zapadalo. Jindřich na stůl připravil vše potřebné na vytvoření dvou roztoků. Pracoval rychle, a když Jan mohl, tak pomohl. Jindřich mu vysvětloval, co to vlastně dělají: „Když potom tyhle roztoky smícháš, vznikne ti jeden roztok, který je schopný chemiluminiscence.“

„Nevěděl jsem, že máme hodinu chemie,“ odpověděl mu Jan s šibalským úsměvem. Jindřich se jen uchechtнул, zakroutil hlavou a dokončil svůj roztok.

„Bude to svítit sice velmi slabě a asi tak jen pět minut, takže musíme lít ty roztoky po menších dávkách, ať nám to vydrží na delší čas. Ne že bychom zůstávali vzhůru kdoví jak dlouho,“ vysvětlil Jindřich a vzal dvě zkumavky a zátky, do kterých si měli postupně nalévat roztoky, aby měli provizorní svítily tyčinky.

Jan se rozhodl udělat světelnou show. Během posledního přelévání chemikálií ale nezastrčil zátku do zkumavky správně, takže se po zemi rozlil roztok.

Jan a Jindřich tedy hledali zátku na zemi, když tu Jan najednou ztuhl. Jindřich hledal dále zátku, když Jan koktavě pravil: „... J-Jindro? Tu je... Otisk boty,“ Jindřich se hned naklonil k Janovi a opravdu – na podlaze byla vidět jasná stopa podrážky, hned vedle ztracené zátky. Jan se vystrašeně podíval na Jindřicha a očividně požadoval vysvětlení.

„Jane, slib mi, že se nevyděšíš,“ chvíli mezi nimi panovalo ticho, než se Jindřich rozhodl dokončit myšlenku: „Luminol se používal během vyšetřování na hledání stop krve, klidně i staré.“

Jan nejdříve nedýchal vůbec, pak až moc rychle. Jindřich si hned sedl k Janovi a snažil se ho utěšit. Taky byl otřesen tím, že se v této nádherné chatce vyskytuje stopa krve, ale teď tu je Jan, který je na tom hůře.

„Jindro, tady je krev. Tady je krev!“ Jan mezi svými nádechy stále opakoval jedinou frázi, na kterou se jeho mysl momentálně zaměřila. Co když zrovna sedí na nějaké již neviditelné louži krve? Co když je ten vrah či mrtvola pořád tady?

Jindřich Jana objal a slíbil mu, že tu nikdo není a že se jedná o velmi starou stopu, protože by jinak za deního světla byla vidět. Jan se postupně dostával do normálnějšího stavu.

„Jindro, já už nechci tenhle život, kdy se musíme bát o to, abychom měli kde spát, aniž by nás někde zapíchli,“ řekl Jan smutně a vystrašeně.

Jindřich, který se cítil jako Janův starší sourozenec, mu na to mohl odpovědět pouze pravdivě: „Bohužel nás jiný život momentálně nevyhlídí, ale věř mi, když ti říkám, že se jednou vrátíme do šťastnějšího života, i když cesta za ním bude náročná. A zkusíme žít znovu jako lidé a beze strachu... My všichni.“

Nepovedlo se

Stela Bilová

„Tak, nepovedlo se,“ povzdechnu si. Bezduše sleduju vlhkou hlínu zasypávající rakev nebožtíka. Zmořený hrobník si bezeslovně prohrábne zpoceně obočí. Mastné vlasy se mu lepí na tvář. Ty však ignoruje a dále přikrývá truhlu neznámého.

Franta vedle mě zklamaně nespouští zrak z hrobu. „Měli bychom jít, už se smráká,“ řekne nakonec. Oněměle se otočím na patách. Zády k hrobníku se vydáme pryč. Procházíme vyšlapanou cestičkou mezi dřevěnými kříži. Jako jediné duše bloumáme mlčky. Vítr nás štípe na kůži. Tíživé ticho na nás doléhá. Ten věčný klid a stesk. Touto cestičkou jsme procházeli častěji, než by nám bylo milo.

Z dálky k nám dolehne cinknutí lopaty o kámen. Hrobník několikrát zakleje. Má chraplavý hlas. Moc často nemluví, jenom huhlá pod vousy. Když mjíme kříž, uctivě se přežehnáme a věnujeme jeden Otčenáš za nebožtíka, kterého jméno ani neznáme. Někdy si říkám, o co jsme lepší než kati? S Frantou po boku opouštíme hřbitov. Založím závoru u branky.

Volným krokem se vydáme od hřbitova. Franta si prohrábne měšec u pasu. Zachrastí mu tam několikero grošů.

„Půjďme se napít?“ navrhne mi. Přikývnu. Doma mě stejně nikdo nečeká a dneska to byla věru že síla.

„Tak si pohni,“ obejmeme mě kolem ramen Franta.

Projdeme několika skoro vylištěnými uličkami. Mračna zakrývala skomírající měsíc. Udupaný chodník ozařují jediné plameny z oken domů. Poslední obchodníci zavírají své chýše a všichni se chystají na trpký spánek. Brzy pod zaprášeným mrakem rozpoznám ceduli značící hospodu. Je na ní vypálený kanec. I z dálky slyším ryk a radovánky. Jediná hlučná část města.

Franta s vrzáním otevře dveře. U nejdelších stolů nejbližší krbu posedávají štamgasti. Nejstarší z nich, kovář Zdenda, rozdává moudra a dělí se o své životní historky. Za pultem čepuje mladá barmanka piva. Nestíhá se u něj otáčet, jak musí rozdávat ke všem stolům.

„Co prosíte?“ udýchaně se opře o linku baru. Dorozdala poslední číše, ale žízeň pánů je neuhasitelná.

„Pivo, dvakrát,“ stručně shrne Franta a na dřevěné desce zacinkají groše. Barmanka přikývne. Nepřítomně načepuje do sklenic, které nám záhy podá do rukou.

„Jéje Franta přišel a koho to tam vidím za ním? Karle?!“ volá na nás Zdenda. Jakkoliv jsme sžírání smutkem, hlas starého Zdenka vždycky zvedne na náladě.

„No jasně,“ pozvedne k němu číši Franta. Zdenda okamžitě posouvá své přátele, aby nám uvolnili místa. Jsem překvapen, že to lavice přežila a nerupla pod naší tíhou.

„Co vás sem přivádí, mládenci? Dlouho jsme vás neviděli,“ povídá Zdenda. U stolu to zašumí.

„Nepovedlo se,“ odpovím stroze. Hlasitě si usrknu ze sklenice až se mi vytvoří pěnový knírek.

„Tak povídejte,“ vybízí nás Zdenda, „už dlouho jsme neslyšeli zajímavé vyprávění!“ Následuje souhlasné přitakání a změt nesrozumitelných slov. Většine štampastů se už pletou jazyky. Nakloní se, aby nás lépe slyšeli. Nadšeně čekají na naše vyprávění.

Franta mě dloubne pod žebry. Mám začít. Tak začnu, když to teda chtějí slyšet.

„Nuže dobrá, přátelé, slyšte příběh dvou mládenců skoro alchymistů, kterým se to ovšem nepovedlo.“ Zvednu se od stolu. Krásně mě osvětluje oheň z krbů. Všichni prahnou po příběhu umlkli. Dokonce i unavená hospodská se na chvilku zastavila. „Začalo to jednoho večera, ještě letního dne. Slunce v tuto hodinu páliło, když jsme se tady s mým drahým přítelem, Frantou, potloukali uličkami. Toho malebného večera jsme ovšem natrefili na známé sousedy. Z okna chaloupky se jim linul nepříjemný zápach. Při svařování elixíru jim plameny chytly nábytek. Jako spořádání mladíci, k nim přijdeme a pomáháme hasit nadělení. Chaloupku zachráníme, ale všechno náčiní v ní bylo nenávratně zničeno. Ten večer ani nezvonilo v kostele na poplach. Starý kostelník si přál svatý klid a tuto událost opomenul, ovšem král nikoliv.“

Ten se dozvěděl o nevydařeném pokusu a alchymistům nechal useknout uši: „Šejdíři jedni! Tvrdili, že znají recept na lektvar nesmrtelnosti. Znali však jen jak snadno vydělat nějaké ty stříbrňáky.“

Naneštěstí jsme stáli poblíž. Král si nás změřil zaujatým pohledem a povídal: „Vy dva mladíci, nejste náhodou alchymisté?“ Smyslu zbaveni jsme nemohli jinak než přikývnout. Byli jsme chudí, sami už měsíce bez výdělku. Tehdy bychom odsouhlasili skoro cokoli, abychom uhasili hlad v břichách.

Pánovi se zračil spokojený úšklebek na tváři. Každopádně to už odbíhám od tématu. Panovník nadšeně pokračoval: „Tak mladíci, pověřuji vás, dokončit dílo, které tito šarlatáni započali. Doufám, že vy mě nezklamete a zvládnete připravit elixír věčného mládí,“ těmi slovy nás opustil. Omámení a smyslů zbaveni. Do jaké to šlamastyky jsme se to, prosím vás dostali?

Celý den jsme zmatkovali. Co máme dělat? My jsme rádi, že uvaříme vodu na polévku! Nejsme schopni smíchat něco jako elixír! Naneštěstí se to brzy projevilo. Z jediných alchymistů, které jsme znali, se stali šarlatáni a my chudáci jsme neměli dost grošů, abychom opustili město a vydali se na cestu za skutečnými mistry. Museli jsme pracovat s tím, co jsme měli. Prohledali jsme domy šarlatánů a procházeli jejich zápisky. Jenže, pánové, nerozuměli jsme jediné kličce napsané v jejich denících. Marně jsme vařili dohromady různé byliny.

Franta dokonce obcházel domy stařenek. Stařenky přece jenom zmámené nudou se podělí o svá moudra. Jenže kromě receptu na výtečný vývar, jsme nic nezjistili. V naší bídě jsme se seznámili s Daliborem. Morový doktor by se mohl vyznat v léčení. Aspoň něco bychom se od něj mohli dozvědět. Dal nám rady na lišejníkové masti, ale nic víc jsme z něj nedostali. Klesli jsme až tak hluboko, že jsme o rady škemrali čarodějnicí Magdalenu ze sousedství. Ta nám věnovala několik zkumavek plné bylinných extraktů. Došli jsme k závěru, že hlavní součástí lektvaru musí být krev. Krev, která nám proudí žilami, která nás drží při životě.

Zkoušeli jsme ji kombinovat s různými vodami z kuřecích vývarů. Z lahvíček nám různě pěnilo a zanechalo fleky všude v našem obydlí. Zkumavky nám bublaly. Barvy přecházely od rubínové po černou. Pěnilo to, hořelo, někdy to smrdělo jako síra. Jeden vzorek vypadal nadějně – zlatavý, třpytivý. Jako paprsek naděje.

Na ulici jsme poskytli jednomu chudákovi neodmítnutelnou příležitost. Zaplatíme mu, pokud ochutná náš elixír. Kdo by si nechal ujít příležitost stát se věčně mladým? Ukvapili jsme se. Chudák nám padl mrtev k zemi, sotva spolkl první lok. Hodlali jsme vyslechnout bylinkářku, Magdalénu. Co nám to doporučila, čarodějnice? Všechno stálo proti nám. Zrovna ten den ji vojáci objevili. K jejímu domu jsme přišli pozdě. V tu chvíli ji už připravovali ohniště. Mohli jsme jenom bezmocně přihlížet její zhoubě.“

Na chvíli přeruším své vyprávění. Celý vyprahlý si loknu piva. Tichá hospoda visí na mých slovech. Nevědí, jak to pokračuje, a nejraději bych na tom byl stejně. „Museli jsme se vydat za naším bývalým přítelem Daliborem. Budete si říkat, že jsme snad prokletí a věřte mi, když vám to vyprávím, myslím si totéž. Dalibor zrovna skomíral na černou smrt. Nemohli jsme ho navštívit. Tak jsme uvažovali. Druhého rána nás zastihl posel od krále. Ten se doslechl o našem selhání. Dokonce i o paktu s čarodějnici. Dal nám výstrahu, že ještě jednou a skončíme jako ti šarlatáni před námi. Rozdíl je, že ti alchymisté možná i něco věděli. Ti lháři jsme tu teď byli my.

Umírající na naději jsme vymýšleli poslední nápady. Když na to Franta konečně přišel. Nemůžeme někomu dávat pít cizí krev. Nejsme přece upíři. Elixír musí být připravený z krve ochutnávajícího. Na ulici jsme našli další spodinu společnosti, kterou jsme překecali. Chudák malý. Ani jeho jméno neznáme. Snad už je v lepším světě. Nebožák do chvílky umřel. Zrovna se vracíme z pohřbu.

Co bude dál, nevíme. Jedno je jisté. Jsme šarlatáni stejně jako alchymisté před námi. Katové vraždící lektvary ze zkumavek. Panovník se jistě dozví o našem druhém selhání a nás už tu neuvidíte. Nebojte se, pánové,“ melancholicky zakončím svou řeč. Naposledy si upiju piva. Franta má hlavu sklopenou hledíc si na ošoupané boty.

Hospoda zamrzla. Nikomu nebylo do slov. Pohledy odsouzení a strachu nás pronásledovaly.

„Pojď, Franto,“ zatahám kamaráda za rukáv, „musíme najít místo jinde. Tady už jsme toho natropili dost.“

Franta se frustrovaně usmívá. Chraplavým hlasem zašeptá: „Nepovedlo se.“

Balada o zlaté lásce

Tomáš Hartman

Zlato všechny přitahovalo svým leskem,
ale ve skutečnosti samo bylo.
Rozhodlo si najít partnera,
aby sloučeninu vytvořilo.

Nevědělo, kde začít.
Zeptalo se tedy baňky:
„Kde jen mohu najít
k sobě další prvky?“

„Vím, kde můžeme začít,“
řekla baňka jasně,
„dohodím ti partnera
a budete se mít krásně.“

Baňka chvíli přemýšlela,
kdo by se ke zlatu hodil.
Pak jako z čistého nebe
nápad se jí zrodil.

„Pan Sodík má rád všechny,
určitě byste si rozuměli.“
Zlato tedy souhlasilo.
Do řeči se dali.

Sodík pořád mluvil,
zlato nic neříkalo.
Hned jim bylo jasné,
že tohle by nefungovalo.

Baňka se jala znovu hledat,
než ji něco napadlo:
„Co takhle krásné stříbro?“
Druhé rande začalo.

Stříbro se lesklo,
stejně tak i zlato.
Ale jinak si vůbec nesesdly,
a tak zase nevyšlo to.

„Napadá mě už jen jedna možnost:
co takhle zkusit paní síru?
Je velmi živá a silná,
v srdci by ti pomohla zaplnit díru.“

Zlato a síra se sešly,
jiskra hned přeskočila.
Najednou zlato vidělo,
jak síra vášní vzplála.

Hořela velmi jasně,
rozhodně nebyla chladná.
Ovšem i při této vášni,
nenastala se zlatem reakce žádná.

Baňka si již nevěděla rady,
zlato to hledání stačilo,
Bude navždy bez partnera,
už se s tím smířilo.

„Pojď ke mně, já ti pomůžu,“
ozval se neznámý hlas.
Zlato nemělo co ztratit,
a šlo to zkusit zas.

Zlato do zkumavky vlezlo,
začalo se něco dít.
„Rozpustíš se,“ řekla baňka,
život má cenu žít.“

Zlato vlezlo do lučavky královské –
kapaliny, která zlato rozpouští.
Nakonec přeci jen svoji lásku našlo,
ale svět navždy opouští.

Zlato se úplně rozpustilo
ve žlutohnědé látce.
Takhle skončil příběh
o zlaté lásce.

Zakázaná reakce

Kateřina Havelková | Helena Malíšková
Anežka Nedbalová | Michaela Vařejčková

Už od nepaměti žili kyseliny a zásady odděleně, neboť byli naprosto opačné. Nejsilnější kyselina – král kyselinového království – Kyselina sírová. Z celého svého nitra nenáviděl krále zásadového království, Hydroxid sodný. V životě by nepřipustil, aby se sloučili kyseliny se zásadami. Nikdy by ani jeden nepřipustili, aby se z nich stala voda. To by znamenalo zánik čistého rodu kyselin a zásad. Každý, kdo se opovážil sloučit se s někým z opačného království, byl vyloučen do neutrální země. I přes toto varování se našli tací, kteří se sloučili a stali se neutrálními a byli vyhoštěni do neutrální země. Z tohoto zákona se později stala pohádka ke strašení dětí, a hlavně varování, aby se nikdy nesloučili s někým z opačného království. V každém království se rodí potomci jako prvky, ze kterých se později stávají sloučeniny podle jejich vlastností a podle prostředí, ve kterém jsou. Čím jsou starší, tím se z nich stávají silnější sloučeniny.

Král Kyselina sírová měl syna jménem Kyselina mravenčí, ale nikdo mu neřekl jinak než HCOOH . Princ byl mladý, nerozvážný a rád se toulal po kyselinovém království. Jelikož byl milý, všichni ho měli rádi, ale s kyslíky dokázal vytvořit trochu výbušnou atmosféru. Za to v druhém království měl král Hydroxid sodný krásnou a mladou dceru jménem Hydroxid amonný a i jí se říkalo triviálním názvem NH_4OH . NH_4OH byla úplně jiná než HCOOH . Nechodila moc ven a dělala, co se jí řeklo. Nikdy se nechtěla dostat do žádných problémů, jediné, co chtěla, je se zamilovat do nějaké zásady. Nikdy však nečekala, že to, do koho se zamiluje, bude někdo jiný než zásada.

NH_4OH se zrovna procházela po zahradě a trhala krásné červené hortenzie. Nic ji netrápilo a užívala si sluníčko, dokud nenarazila na modře vykvetlou hortenzii. Když se podívala, kdo u ní stojí, zarazila se. „Ty jsi kyselina, tady nemáš co pohledávat,“ řekla mladíkovi, který stál opodál.

Mladík se otočil a oněměl krásou dívky, kterou spatřil. „Má panno, moc se omlouvám, asi jsem zabloudil. Už léta jsem byl zvědav, co se skrývá za touto vysokou zdí, ovšem nevěděl jsem, že se za ní skrývá tak překrásné stvoření,“ vysvětlil mladík.

Zásada se zachichotala: „Děkuji ti mladý muži, ale tady opravdu nemůžeš být. Přece víš, že je zakázáno stýkat se s opačnou látkou? Kdo vůbec jsi?“ zeptala se NH_4OH .

„Ach omlouvám se za nezdvořilost, HCOOH jméno mé, a jaké je to vaše smím-li se zeptat?“ odpověděl princ a lehce se uklonil.

„ NH_4OH , princí“ uklonila se princezna. „Tady byste ale být neměl, kdyby vás tu někdo objevil, byl by to velký problém,“ řekla princezna a začala odcházet.

„Rád jsem vás poznal princezno,“ řekl princ a přešel zeď zpátky do svého království.

Když se princ vrátil do svého pokoje, lehnul si do postele a koukal do stropu, jediné co se mu honilo hlavou byla princezna NH_4OH , její krásné oči, příjemný hlas a především její úsměv.

„Princi?“ ozvalo se za dveřmi společně se zaklepáním. „Žádá si vás pan král,“ ozval se znovu služebný.

„Jistě, už jdu,“ povzdechnul si princ a s myšlenkou na princeznu šel za králem.

„Otče volal jsi mě?“ uklonil se lehce princ, když předstoupil před krále.

„Ano volal, Kyselino mravenčí. Potřebuji, abys mi objasnil jednu věc,“ řekl důležitě král a stoupnul si. „Prý tě dnes viděli, jak přelézáš zeď do zásadového království i přes zákon, který jasně říká, že NIKDO nesmí vstoupit do zásadového království?“

Princ zběhlal, když to zaslechl. „Otče, já... já ti to vysvětlím,“ snažil se bránit princ.

„Mlč, moc dobře víš, že je to zakázané a ty i přesto jdeš a můj zákaz porušíš. Od teď budeš chodit všude pod dohledem. Nemůžeme si dovolit, aby si někdo myslel, že princ nedodržuje zákony,“ přerušil král svého syna.

„Ale otče to není fér, já jsem byl zvědavý, co je na druhé straně zdi, nemůžeš mě trestat za moji zvědavost,“ namítl COOH .

„Něco jsem řekl a teď jdi do své komnaty,“ řekl král a sednul si zpátky na trůn. COOH se znovu uklonil a odešel zpět do své komnaty.

V opačném království se NH_4OH rozplývala nad tím, jaký gentleman princ byl, ale hlavně přemýšlela, proč se kyseliny a zásady nesmí stýkat. Věděla, že jí otec už od malička zakazoval stýkat se s někým z druhého království, ale nikdy nechápala proč. Nikomu neřekla o setkání s princem, ale chodívala do zahrady a doufala, že ho znovu potká.

Uplynuly týdny a princezna už ztrácela naději, že prince zase někdy uvidí. Dnes, jako každý den, šla princezna do zahrady s nadějí, že prince zase uvidí. Chodila okolo zdi a čekala, že uvidí... něco. Už to chtěla vzdát a vrátit se, když uslyšela známý hlas.

„Princezno, má panno. Tady v té skulince,“ řekl princezně velmi známý hlas. Princezna tedy přišla ke skulince ve zdi a spatřila oči, které moc dobře znala.

„Princi,“ vydechla nadšením. „Proč jste nepřišel? Čekala jsem na vás každý den,“ vydechla smutně.

„Snažil jsem se, ale jsem hlídán od rána do noci. Má panno, moc se omlouvám, ale když otec zjistil, že jsem se bavil s někým ze zásadového království nechal mě hlídat. Mám strážce neustále za sebou a nemám chvíli klidu, teď se mi jim podařilo utéct. NH_4OH vím, že je to velmi rychlé a že se známe jen chvíli, ale jen co jsem vás spatřil, tak jsem věděl, že jednou budete má. Utečme spolu, má panno,“ prosil princ a stále se otáčel, jakoby kontroloval, že je sám.

„Oh, COOH ráda bych, ale sotva se známe. A nevím jak vy, ale já nevím, co se stane, když se sloučí kyselina se zásadou. A bojím se to zjistit,“ řekla princezna a ohlédla se, jako kdyby je měl někdo odposlouchávat.

„To nevím, má panno, ale s vámi jsem ochoten to zjistit. Zítřka se tu sejdeme, až slunce bude zapadat,“ řekl princ a zmizel stejně, jako se objevil.

Princezna byla v rozpacích a nevěděla co si počít. Chodila po pokoji sem a tam, a přemýšlela, jestli má s princem utéct či ne.

„Princezno?“ vyrušil ji z myšlenek hlas komorné.

„Ano? Pojď dál,“ vyzvala princezna komornou.

„Co se vám honí hlavou děvče?“ zeptala se komorná, když pokládala vyprané duchny na postel.

„Kdybys byla zamilovaná a ten muž by ti nabídl, abys s ním utekla, udělala bys to?“ zeptala se princezna.

„No samo sebou že ano, utekla bych s ním klidně i na konec světa, kdyby to bylo potřeba,“ usmála se komorná. „Proč se ptáte princezno?“ podívala se zmateně komorná.

„Víš já... jsem se zamilovala a ten mladý muž mi nabídl, abych s ním utekla,“ řekla princezna potichu.

„Jen jděte, princezno. Tohle se vám může stát jen jednou za život. Sbalte si věci a jděte dokud máte čas,“ řekla komorná a odešla z princeznina pokoje.

Na druhý den si princezna zabalila vše potřebné a večer vyrazila ke zdi, kde už na ní čekal princ.

„NH₄OH ty jsi přišla,“ usmál se princ.

„Jeden moudrý člověk mi kdysi dávno řekl, že láska hory přenáší, a já se nenechám zastrašit svým strachem,“ řekla princezna a naposled se podívala na zásadové království.

„Můžeme?“ zeptal se princ a rozhrnul révy, které skrývaly vchod do neutrální země. Princezna kývla a společně vešli do úkrytu a zastavili se až na hranici. COOH a NH₄OH se na sebe podívali, chytili se za ruce a vešli do neutrální země.

Jak plynul čas, princ a princezna se sloučili a stala se z nich voda, a měli spolu krásnou sůl jménem formiát amonný. V obou královstvích prvních pár let pátrali po princovi a princezně, ale nikdy je nenašli, a proto obě království vyhlašují smutek na den, kdy se ztratili.

K O N E C

Z deníku jedné molekuly

Tereza Jelínková

Taky si rádi píšete deníky? Třeba o tom, co jste v ten den dělali, koho jste potkali nebo jak jste se změnili? Přemýšleli jste nad tím, co by se stalo, kdybyste si takový deník nepsali? Možná byste zapomněli, kým jste byli jako mladí a jak jste se chovali. Kdybych si jako molekula nepsala deník, těžko bych věděla, kým jsem byla na začátku svého příběhu. Ani byste netušili, jak vás mohou ovlivnit a změnit molekuly, které do vašeho příběhu přijdou – třeba úplnou náhodou. Já vám ale svůj příběh povím ...

Když jsem si začala psát deník, byla jsem kyslík. Byla jsem sama, ale ne na dlouho, protože to bych nedokázala vydržet. Rychle jsem si potřebovala najít kamarády, protože samota ve mně vzbuzovala pocit nejistoty. Po chvíli jsem potkala dvě molekuly. Vypadaly úplně stejně – podle mě to byla dvojčata, ale ony mi řekly, že se neznají, přestože se obě dvě jmenovaly vodíky. I tak jsem jim navrhla, že se můžeme dát dohromady. Já jsem byla v té trojici trochu nad nimi, spojovala jsem je, ale povím vám, že mezi námi nebyla moc silná vazba. No, co už, alespoň jsem nebyla sama. Byla jsem smířená s tím, že s nimi zůstanu navždy, a věřila jsem, že budeme žít šťastně. Ale ty dva vodíky měly potřebu pořád se vázat k dalším molekulám vody – pořád a pořád, jako by nás tam nebylo už dost.

Na život v molekule vody jsem si ale zvykla. Jenže pak jsme se museli obětovat. A víte, v čí prospěch? Tomu neuvěříte, v prospěch organismu! Najednou jsem se objevila v úplně nové skupině molekul. Stala jsem se součástí oxidu uhličitého. Ztratila jsem své dva vodíky a spolu s nimi i tu nadřazenost, kterou jsem nad nimi měla. Teď centrem pozornosti byl uhlík, a já jsem k němu s dalším kyslíkem byla pevně vázaná.

Jako molekula oxidu uhličitého jsem nebyla moc oblíbená. Lidé nám dávají za vinu globální oteplování a nejraději by se nás zbavili. Jediný, kdo nás má rád, jsou rostliny. A já měla štěstí, protože právě díky rostlině jsem se dostala pryč z této nepopulární molekuly. Proměnila jsem se na glukózu. Je nás tu sice víc, ale je tu sranda. Mám pocit bezpečí a klidu.

Očividně tohle není konec mého příběhu. V molekule glukózy nezůstanu navždy, možná se stanu tím, čím jsem byla na začátku. Ale vím jedno: budu si svoji cestu zapisovat. Díky tomu, že si píšu deník, jsem pochopila, že všechno musí být v rovnováze, a že některé molekuly vás mohou ovlivnit více, než si myslíte!

Bílý med

Sebastian Jirkal, Eliška Semorádová

...Včera v podvečer muselo být hospitalizováno 48 lidí. Není známo, kolik z nich je v ohrožení života, ale mezi jejich příznaky patří zmatenost, zpožděné reakce a ztráta paměti. Doktoři říkají, že by se mohlo jednat o otravu. Příčina zatím není známa...

...Zatím není jisté, v jakém nebezpečí se pacienti nachází a jaký to může mít dlouhodobý vliv na jejich zdraví...

Skupinka základoškoláků trávila jejich velkou přestávku venku, jako každý jiný den, když bylo hezky. Přes travnatý plac v areálu školy se rozléhal veselý hukot žáků. Posedávali na kruhových lavičkách okolo kulatých stolů, svačili, a u toho si povídali a smáli se.

Sluneční paprsky lechtaly Felixe na víčkách a musel mít křečovitě přivřené oči, aby aspoň trochu viděl. Zapomněl si dnes sluneční brýle.

„Co se šklebíš?“ propíchl ho Viko sedící naproti němu, kterému do obličeje slunce nesvítilo. Felix ho kopl. Další dva spolužáci sedící nalevo a napravo od Felixe se zasmáli.

Z dálky k jejich stolu příklusala jejich blondatá spolužačka, jejíž jméno si Felix nepamatoval. Všichni se uskromnili s jejich místy a posunuli se, aby se k nim vešla. Na modrém batůžku měla přivěšeného cosi bílého a plyšového, co se kymácelo sem a tam.

„Co to je?“ zeptal se jí Felix. Chvilí na něj zmateně pomrkávala, než ukázal na její přívěsek a ona pochopila, na co se jí ptá.

„To je bílá včela! Copak jste o nich neslyšeli?“ usmála se.

„Jasně, že slyšeli. Nechápu, jak by o tom někdo slyšet nemohl, bylo to úplně všude,“ odvětil Viko. Všichni souhlasně přikyvovali. Felix se zavzpomínal, jak asi, tak tři týdny zpátky tato informace zahltla všechna média.

Byl objeven nový druh hmyzu! Nález 'bílých včel' šokoval celý svět. TOP 10 informací o bílých včelách, které musíte vědět! Bílé včely tohle, bílé včely tamto... Felix už spoustu z toho zapomněl, věděl jen, že to jsou drobné bílé létající včelky, které vypadají jako chuchvalce prachu. Zblízka trochu připomínají malé chlupaté kočky a všichni se z toho můžou úplně zbláznit.

„To ano,“ pokračovala blondatá dívka a naklonila se ke středu stolu, „ale kolik z vás slyšelo o 'bílém medu’?“ Felix se podívil. „O čem?“ „O bílém medu!“ pokračovala. „Tak se říká medu, který produkují. Má prý hrozně moc léčebných účinků, a taky je úplně přírodní, říkal mi to táta.“ Všichni u stolu vypadali velice zaujatě a ptali se jí na spoustu otázek. Felix se zamýšlel nad tím, proč o tom nikdy dřív neslyšel.

„To mi vůbec nic neříká, a to bych řekl, že jsem o tom četl docela hodně,” řekl nevěřičně.

„Říká pravdu,” řekl Viko, a všichni se na něj otočili. „No co? Co jste tak překvapení?” divil se a zahrabal pro něco v batohu.

Ano, Felix byl překvapený.

„Ty, který jsi věčně mimo-” přerušila ho malá kulatá krabička, kterou po něm Viko mrskl. Chytil ji do rukou a prohlédl si ji. Byla velká asi jako hrníček, byla plastová a na šroubovacím víčku měla stříbrný nápis ‘bílý med’. Podíval se dovnitř – byla tam průhledná hmota s medovou konzistencí, která se chvílemi skoro až třpytila. Vzduchem se rozlinula sladká vůně.

„A... k čemu to je?” zeptal se Felix s očima stále upřenýma na hmotě.

Bloncka odpověděla: „Používá se jako zklidňující masť! Je to bio anestetikum, zmírňuje bolest.”

„Nebo se to dává do jídla,” přidal se Viko. Bloncka se podívala: „Do jídla?” „Jo!”

Felix krabičku zpátky zašrouboval a prohlížel si obal. Tam, kde je většinou napsané složení, nebylo nic moc.

Bílý med od bílých včel...

...zmírňuje bolest...

...přírodní způsob, jak...

...není určeno ke konzumaci.

„Je tu napsané, že se to nemá jíst,” řekl Felix.

„To je tam jen tak,” odvětil Viko, a všichni u stolu se na něj nevěřičně podívali. Viko si povzdechnul: „Je to tam, protože to není regulované státem. Protože je to nové, ještě se to nestihlo na 100 % zkontrolovat, tak tam napsali, že se to jíst nemá, ale může. Je to na každém. Navíc, je to fakt dobrý.”

„Aha, to dává smysl,” prohodila Bloncka. „Stejně je divný, že žereš mastičku,” řekl Felix a ostatní se zasmáli. „Tohle je doslova med!” zaskuhral Viko.

Hospitalizovaných lidí z neznámé příčiny přibývá. Testy ukazují, že prodělali nevratné přerušení velkého množství nervových spojení v mozku. V důsledku se permanentně zpomalila jejich reakční doba na podněty a výrazně se zhoršilo jejich vnímání a orientace v prostoru. Pokročilost stavu pacientů se liší, stejně jako jejich věk, zdraví, povolání, prostředí, kde žijí... není zatím známo nic, co by je spojovalo. Vědci si neví rady a již kontaktovali výzkumníky ze zahraničí s žádostí o pomoc.

Nikolas zamířil do rohu laboratoře, kde byl prostor s bílými včelami. Byly rozdělené do více průhledných nádob a sekcí a všechny se tetelily jako chuchvalce vloček v zimě. Kdyby je člověk neviděl opravdu hodně zblízka, možná by je zaměnil za poletující semínka pampelišek. Nikolas je pozoroval, jak z přistavených

kytiček sály nektar, opylovaly je a létaly sem tam z jejich umělého úlu a zpět. Skrze skleněný průřez úlem zkontroloval vnitřek – úzké plástve medu bez barvy. Skrz miniaturní otvory v nádobách se linula sladká medovokvětinová vůně.

Při pohledu na celou tu scénérii mu přejel po zádech nepříjemně mrazivý pocit. Tím se tolik od ostatních lišil – oproti svým kolegům, kteří všichni objev bílých včel obdivovali, byl Nikolas daleko skeptičtější, obzvlášť po tom, co dnes zjistil z jeho experimentu. Musel o tom někomu říct. Všiml si, že se venku už stmívalo.

Zbrkle začal psát mail svému profesorovi.

!!! Naléhavé !!!

Vážený pane profesore, pokud můžete, prosím, dorazte za mnou do laboratoře číslo 7 v druhém patře ve fakultní budově v Technické ulici. Potřebuji vaši pomoc s hlubší analýzou vzorků.

Dnes jsem zkoušel porovnávat vzorky medu běžných a bílých včel. V chromatografii jsem našel opakovaný signál látky, kterou se mi nepodařilo identifikovat. Vypadá to jako nějaký typ neurotoxinu. Teoreticky by to mohla být kontaminace – nějaký druh mykotoxinu – ale vyloučil jsem ty běžné. Žádný chlorpyrifos, žádný DEET, nic, co by se chovalo jako standardní neurotoxin.

Ujišťuji vás, že s touto záležitostí by se nemělo čekat.

Kontaktujte mě na tel. 778 945 632.

Nikolas Kolovratník, 4. ročník.

Po chvíli si Nikolas všiml vibrujícího telefonu na stole. „Kolovratník, kdo volá?” ptal se. Reproduktoř zapraskal: „Tady profesor Altner, katedra aplikované biochemie.”

„Děkuju, že voláte, pane profesore!” polkl a nervózně čekal, co řekne, ale nic neříkal. Ach, co si o něm pomyslí, když ho ruší tak pozdě... „Myslím si, že jsem našel něco špatného. Něco hodně špatného.” „Ano, psal jste neurotoxiny?” zeptal se nevěřičně profesor, a v jeho tónu už Nikolas úplně cítil, že tomu nevěří.

Nikolas se nadechl a pokračoval: „Ano, opravdu. Provedl jsem již několik testů na vzorky medu bílých včel a všechny ukazují na to, že by měly být v tom produktu látky, o kterých jsme neměli tušení. Předpoklad, že se jednalo pouze o med jako u normálních včel, byl chybný. Tato látka... je něco jiného. Pravděpodobně nebezpečného.”

Ticho, které následovalo, bylo nepříjemné. Čekal.

Profesor promluvil. „Věřím, že byste mě neotravoval s takovou hloupostí v tuto dobu, pokud byste jí nevěřil. Probereme to zítra, dobře?”

„Dobře! Děkuji moc, hezký večer!” řekl Nikolas a profesor hovor položil.

Ačkoli byl z profesorovy reakce nadšený, čekat se mu nechtělo. Zkoumajíc nespočet měřicích přístrojů by si byl vůbec nevšiml, že se mezi futry dveří někdo objevil, kdyby si ta postava neodkašlala.

Nikolas se na chvíli zasekl. „Pane profesore??“ „Nemohl bych usnout, kdybych se na to nepodíval,“ vysvětlil. Rozhlédl se po místnosti a s očividným zájmem a starostí se zeptal: „Tak co jste zjistil?“

Nikolas naprosto ztratil pojem o čase, věděl jen, že už je venku světlo, a to, co s profesorem zjistili, bylo převratné. Objevili neuvěřitelné riziko něčeho, co se volně prodává a lidé to konzumují, aniž by věděli, že je to škodlivé. Ve spojitosti s tím, co se poslední dobou objevovalo ve zprávách, to najednou dávalo smysl...

Pan profesor obvolal několik svých kolegů a brzy do fakulty dorazilo nespočet dalších chemiků a výzkumníků. Nalezenou jedovatou látku nazvali apitoxin, a šlo o látku, která se dostávala do medu ze žláz včel.

Kvůli hroznému únavě se Nikolas musel přesunout domů, ale když se probral, už byla všude po zprávách sdílená rizika spojená s konzumací bílého medu.

Po příchodu na školní zahradu s kruhovými stoly a spoustou základuškoláků si Felix šel sednout k jeho obvyklému stolu. Viko už tam seděl a rozbaloval si svačinu. K Felixově překvapení z batohu vytáhl i povědomou krabičku. „Co to proboha děláš? Copak jsi neslyšel ve zprávách, co to způsobuje?“ vyhrkl. Viko překvapeně zamrkal. „Co?“ „Proboha,“ hlesl Felix, „ničím tě to!“

Vzal ze stolu Vikovo jablko a hodil mu ho. Viko ho nedokázal chytit a bylo znát, jak zpomalené jeho reakce jsou.

„Copak to necítíš?“ ptal se ho Felix zoufale.

„Moc toho necítím...“ řekl Viko.

„To je kvůli tomu bílému medu, rozumíš? Musíš ho přestat používat, je to jedovaté. Proto jsi tak zpomalený a mimo. A takový už budeš nadále, ale pokud to nepřestaneš používat, bude se to jen zhoršovat.“

„Počkat, tohle je natrvalo?“ vyděsil se Viko.

„Myslím, že ano.“

„Sakra. To... to... co mám jako dělat?“

„Přestat to používat,“ řekl Felix znovu a pomalu sebral krabičku ze stolu. Viko nic nedělal, jen vyděšeně zíral do prázdna. Po chvíli zvedl oči a zeptal se: „Co teď?“

„Vyhodíme to. A ty na sebe budeš dávat větší pozor. Prosím. Je to důležité. Musíš co nejdříve navštívit doktora.“

Po chvíli tíživého ticha Viko odvětil: „Dobře.“

Bylo zvláštní vědět, že to, co se Vikovi stalo, pravděpodobně bude mít trvalé následky, ale aspoň Felix věděl, že mu pomohl zachránit jeho zdraví. Doufal, že bude v pořádku.

Mladé Královny

Veronika Kršková

Bylo to tak před rokem. Je pravda, že jsme na tom už tehdy jako komunita nebyli nejlépe, ale nějak jsme to zvládali. A uznávám, že už předtím nějaké ty věci přese mě procházely, takže nevím, jak moc vám pomůžu, ale řeknu vám, co jsem viděl, jak nejlépe si pamatuji.

Byl pomalu konec léta, co ji našla jedna z našich skautek, Jana, když hledala další zdroje potravy u hranic s našimi sousedy, ale místo jídla našla ji a přinesla ji k nám. Říkala, že místo kde ji našla byla doslova noční můrou a sama trochu páchla rybou. No, aspoň to mi bylo řečeno, já jsem se s Janou nikdy nepotkal, já tu jen stavím tunely. Víím, že to není zrovna prestižní pozice, ale na rozdíl od jiných v ní nejsem vysloveně špatný. Udělal jsem také takovou rutinu a chodil do našich jeslí kontrolovat, jak se jim daří.

Jo, zpátky k té, kterou našla, ta byla přijata k nám. Někdy tehdy jsem ji poprvé uviděl. Uznávám, byla zvláště roztomilá, i když toto slovo má teď hořkou pachut'. Představte si novorozence o velikosti kojence, tak nějak vypadala. Teď, když nad tím přemýšlím, tak měla i hlubší hlas a prokrvenější tvářičky, ale tyto detaily jsme neřešili s brečícím, s největší pravděpodobností tragicky osiřelým dítětem před branami. Všem se velmi rychle zalíbila a nebyl jsem jediný, kterému trochu připomínala naši patronku, takže to podporovalo i různé spekulace o jejím původu. Začali jsme jí říkat Královnička, nejdříve z legrace, ale nějak se to jméno ujalo.

Víte, jak jsem řekl, že mi někdy věci přejdou přes hlavu, jo, tak tady to začíná. Možná jsem správně nerozuměl tomu, jestli to bylo z legrace, nebo ne. Protože to nakonec bylo trochu vážnější, než jsem si myslel.

Pár dní uběhlo, a já si všiml, že na to, jak se o ní mluví, tak jsem ji nikdy neviděl ani s kojnou ani s chůvou. Když jsem se vyptal dál, jak to s ní je, tak jsem jen dostal odpovědi jako: „Královna je ve školce s dětmi,” a „Naše královna se o sebe dokáže postarat, tak si to vyžádala.” To však nedávalo smysl. Naposledy, co jsem ji viděl, byla sice velká, ale stále to bylo dítě, které se o sebe nemohlo postarat. Na to tu přece máme ty chůvy, kruci. No což, život jde dál a řekl jsem si, že někdy tu pořádnou odpověď stejně dostanu.

Nedlouho potom jsem si všiml, že nám zásoby mizí rychleji než normálně, ale dlouho to netrvalo a poprvé po dlouhé době nám zásoby naopak začaly růst. I já jsem tu medovici viděl, a to něco znamená. „Dary a štěstí od královny,” mi bylo řečeno. Sice tu mladou část přezdívky neřekli, ale bylo to nějaké veřejné chápání. Neříkám, že zásob bylo najednou moc, ale že to začalo vypadat slibně. A přesto jsem ji stále neviděl. Aspoň ne to léto.

Bylo to až na začátku podzimu, co jsem si znovu udělal zastávku ve školce. První, čeho jsem si všiml byl počet chův a jak jesle strážili. Ani tečka špíny a havěti tam nemohla existovat bez toho, aby byla zlikvidována při detekci. Ale samotné jesle byly tiché. A děti tam taky bylo mnohem méně, než bývalo. A stačilo se mi na ty, co tam byly podívat a poznal jsem, že je něco velmi špatně. Ani v podstatě nevím proč, něco v pohledu

těch dětí, můžete tomu říkat intuice. Tady královnička nebyla. No totiž naše jesle byly trochu větší, s několika místnostmi propojenými chodbami. Dávalo mi smysl se jít podívat dál, ale nad tou myšlenkou se mi dělalo nevolno. Neměl jsem důvod být vystresovaný, vždyť chůvy vypadaly úplně vpohodě, kdyby bylo něco špatně, tak by takhle v klidu nebyly, říkal jsem si. A tak jsem šel dál. Víte, já jsem v těch jeslích vyrůstal, ale v tu chvíli jako bych tam byl poprvé. Zem byla čistá. Přesto se chodbou vlekl tak strašný smrad a všechny svaly v mém těle mi říkaly, ať se prostě otočím, že to nestojí za to, ale i tak jsem šel dál tou chodbou, než jsem došel do té prokleté místnosti, nebo spíše k ní a nahlédl dovnitř. Stála v té místnosti, jen jsem ji nepoznal. Za těch pár měsíců dorostla do velikosti spíše podobné mé než dítěte. Ve svých rukou držela dítě. Takové, co držíš od loktu po dlaň. Držela ho tak něžně. Přiblížila si ho k obličeji a začala žrát.

Nešla ani po kouscích těla, jen ho chňapla, přiblížila k hubě a skousla. Tak to pokračovalo celou dobu. Jakýkoli nářek padl na hluché uši.

Zdalo se mi to jako věčnost, jak jsem tam zamrzle stál. Říct, že to bylo strašné, by nebylo dost, ale zrak jsem stále z nějakého šeredného důvodu neodvrátil, a ani zvuk ze mě nevyšel. A jak žrala, tak na ní začaly rašit kapky čehosi. Smrdělo to nechutně sladce. Někde zpoza mě se vynořila jedna z chův a rychle posbírala všechny kapičky. Tou dobou v jeslích už nezbyl žádný křik, ta nestvůra pokračovala se svým pokrmem, který už těžko představoval svůj originální tvar. Jako kdyby bylo všechno v pořádku. Jako kdyby se nic divného nedělo. Něco jsem musel říct, na něco se zeptat, i když si vůbec nepamatuji, co to mohlo být, protože se na mě ta chůva obrátila a řekla: „Královniny dary. Není to skvělé?” V tu chvíli ve mně naskočil zbytek sebezáchovy a z toho prokletého místa jsem zmizel.

Asi jsem toho měl udělat více a opravdu jsem tomu byl blízko, ale nic jsem neudělal. Všichni byli nějak mimo, nějak zblblí. Na konci podzimu upadla do hlubokého spánku. Co jsem viděl, byla v tu dobu pomalu stejně velká jak ta chodba, ale její proporce se od prvního příchodu sem moc nezměnily. Párkrát jsem za ní přišel, abych s ní skoncoval v tomto stavu, ale stále jsem nic neudělal. Sice ji nekrmily, to očividně zvládla sama, její zdraví přesto strážily jako oko v hlavě. Pořád nevím jestli lituju toho, že jsem tam přišel. Aspoň mě až tak nezmátlo, co se stalo dál.

Tak byl v podstatě klid celou zimu. Na jaře se ale něco změnilo. Tam, kde předtím ležela „královnička“, teď ležel jen oranžový balvan. Lidé se také nějak vrátili do normálu. Nebyl to ten samý normál co předtím, ale lepší než ten, co byl doteď. A popravdě, myslel jsem, že tím to skončí. Že věci skončí tak náhle, jak začaly. Ale tak to nebylo. Toto léto se probudila. Den začal normálně, až do chvíle, kdy začal znít poplach a celé město bylo v panice. Já jsem byl též trochu zmatený, cestami pobíhali strážé a něco naháněli. Něco velkého, modrého a zcela nelidského. A mě nějak došlo, že to je ona, že se z toho kamene vylíhla.

Zřejmě jsem se též o zvědavosti nic nepoučil a utíkal za nimi k východu. Bylo vidět, že se ji strážé snaží zastavit, ale nic, co na ni hodili, ji ani nezpomalilo. A když doběhla k východu, ten modrý drak roztáhl křídla a vznesl se. Na obloze však nebyl jediný, tucty a tucty dalších modrých draků tam létalo.

Až potom se všichni vrátili do normálu, opravdového normálu. Popravdě jsme však na tom byli hůře než kdykoli předtím. Už nemáme ani moc těch zásob, ani další generace. Oběti byly nespočetné. Mnozí si až teď uvědomili, co se vlastně stalo. Zbytek té oranžové skořápky byl hned vyhozen. Sám se s nimi už moc nebavím. Tak uvidíme, jestli přežijeme další rok.

A toto je důvod proč nepřijímáme kohokoli, kdo se nám objeví před branou.

Poslední

Eva Křenková

Nikdo neměl přes víkend zůstat v laboratoři. Ani já. Už v pátek tu bylo pusto prázdno. Jen pár doktorandů, kteří beztak neměli s kým trávit svátky, se poflakovali kolem, domlouvajíc se, ke komu se půjdou opít na Silvestra. Neposlouchal jsem. Dráždil mě jejich šepot, jak se mísil s hučením digestoře a naplňoval už tak stísněnou místnost. Rozmrzele jsem odložil zápisník a ráznými kroky zamířil do kuchyňky. Konečně ticho. Přejel jsem pohledem po téměř perfektně čisté lince. Na odkapávači leželo několik lžiček a okolo cukřenky někdo rozsypal její obsah. Rychle jsem cukr utřel.

„Tip top,“ prohodím, jen tak pro sebe.

Venku duněl víchř, sněhové vločky se snášely jako o závod a mráz měnil jemný sníh v tvrdý, zledovatělý posyp. Za oknem se občas blýskla světla projíždějících aut. Dovedu si představit děti uvnitř kochající se vánočními světélky, které univerzita pověsila na výzdobu fakultní budovy. Sobi zapřažení do červených sání. Děti na ně valí oči skrz padající sníh. Možná si jedno z nich řekne: „Chtěl bych tady taky pracovat,“ ale nebude to pravda, jelikož nikdo nechce v předvečer Vánoc pít hnusnou kávu a lámat si hlavu nemožným. Jen já.

„Ale má to i světlé stránky,“ řeknu si pro sebe, když se natáhnou do svrchní poličky pro svůj hrnek. Má tvar a barvy jako zmoklá kočka. Přejedu prstem po uchu hrnku – mourovatém ocasu a uších vystupujících z okraje hrnku. Trochu mi komplikovaly pití, ale dostal jsem ho od mamky poslední Vánoce, a tak ho musím přece využít. Ještě chvíli hledím hrnečku do žlutých očí, ale ne moc dlouho. Musím zpět do práce.

Vejdu do laboratoře, doktorandi už si pakují věci. To je dobře. Jedna dívka na mě pohlédne a poznamená: „Není trochu pozdě na kávu?“

„Není trochu pozdě na blbé poznámky?“ odseknu příkře, ale není to k ničemu. Mumlám tak, že mi sotva rozumí. A jak to, tak u vychrtlých skrčků bývá, vyvolávám spíše lítost, než co jiného. Navíc jí ani nepohlédnu do tváře.

„Kašli na něj,“ šeptne jiný hoch. Přitom jí bere za ramena a vyvede z místnosti. Věnuje ještě významný pohled červené ceduli na stěně, která hlásá: „KONZUMOVAT ČI PÍT V PROSTORÁCH LABORATOŘE PŘÍSNĚ ZAKÁZÁNO,“ než vycupitají všichni na potměšlou chodbu a nadobro za nimi zaklapnou dveře.

„Otrapové, nepotřebuji je, aspoň je klid,“ říkám si. Takové myšlenky se mi honí hlavou, když zasedám k noťasu a zápisníku. Chtěl bych ještě hodit všechna data z dnešního pozorování do tabulky a srovnat je s měřením, připravit se na další a tak dále. Práce mám víc než dost. Obsah kočičího hrnku ve mně mizí rychle, ale vůbec nepomáhá na mžitky před očima, ani na rostoucí bolest hlavy. Popojdu k umyvadlu a chrstnu si pár kapek vody na suchý obličej. Přitom se opírám o mléčně bílý porcelán a podkluzují mi zpocené ruce. Cítím každou svoji vrásku. Pokusím se na sebe usmát do ušmudlaného zrcadla, ale vidím jen polovičatý úšklebek.

Už už se chci vrátit k práci, když v tom se dveře znovu otevrou a dovnitř vstoupí neznámá osoba. Drobná, ale vysoká ženština s černými vlasy zdánlivě všech možných délek a textur, oblečená v černém laboratorním plášti na mě se zájmem mrká hnědýma, psíma očima. Skoro bych chtěl doufat, že jde o to děvče z minula. Ale mám jinou předtuchu, takovou, kterou nechci ani vyslovit nahlas. Ani když se zeptá: „Víš, proč jsem tady?“ se nezmůžu na slovo.

„Ale no tak,“ povídá žoviálně, „oba jsme věděli, že tento den jednou přijde.“

„A–a musím už jít?“ vykoktám nakonec jako dítě ve školce donucené opustit svou oblíbenou hračku a jít domů. Přitom mě čeká cesta úplně jinam. S každým okamžikem si víc a víc uvědomuji, jak se nade mnou tyčí.

„No... do rána musíme být na cestě,“ odpověděla věcně. Neuhnula přitom pohledem ani na moment, jako by tady byla jen pro mě. A taky že byla.

„Netvař se tak schlíple. Co by asi dali ostatní za těch pár hodin, které teď dávám tobě?“ podotkla při pohledu na můj zdrcený výraz.

„Ale vždyť jsem nic nestihl, nemůžu! Teď ne, rozhodně ne teď. Víš, čeho všeho můžu dosáhnout?“

„Ničeho,“ pokrčila rameny, „ale i kdybys zůstal, dospěl bys k tomu, že tvoje metody byly nedostačující a práce posledních několika měsíců tedy zbytečná,“ vysvětlovala s úsměvem, jako by mi to mělo pomoci.

„Jak to můžeš vědět?“

„Já vím přeci všechno,“ ušklíbla se. „Jako vědec musíš uznat, že je to náramně praktická vlastnost. Ale ne, neprozradím ti, na čem přesně selháváš. Věď ale, že ostatní se to brzo dozví, jedna z tvých doktorandek převeze celou tuhle práci,“ rozmáchla se rukama, stále udržující oční kontakt. „Zdokonalí tvoje metody a vydá výzkum v univerzitním časopise. O několik let později za ní získá cenu Alfreda Badera...“

„Přestaň prosím,“ vydechnu. Vše, co mi právě řekla mi nechce, ne nesmí dávat smysl. Odmítám kooperovat. „Potřebuju kávu,“ mumlám si pro sebe. Chci jít do kuchyňky, ale ona mi zablokuje cestu.

„Kdepak, sám si to kdysi řekl, pamatuješ?“ Ano pamatuji. Kdysi, na konci léta.

„Neodejdu odsud, dokud ten zatracený výzkum nedokončím,“ říkal jsem si tehdy. Při té vzpomínce se mi nahrnuly do očí slzy. Klesnu na podlahu a obejmou pažemi třesoucí se kolena, kymáčeje se sem a tam. Bledomodré kachlíky mě studí, to ano, ale ten pravý chlad přichází odněkud zevnitř.

„To bude dobrý,“ konejší mě skrz usedavé vzlyky, ale nedřepne si a neobejme mě. Nemá to zapotřebí. Je to, jak to je.

„A to mám teď plakat na věčnost?“ popotahuju mezi slovy, „přemítat, co by kdyby, zklamán sám ze sebe!“

„Plakat nemusíš,“ pravila rozhodně, „rovnou můžu pár tvých otázek zodpovědět. Například kdybys nepokračoval na vejšku a odjel na tu brigádu do zahraničí, jak jsi chtěl, zůstal bys nadobro ve Francii místo v Praze. Prvních pár let by ses topil v dluzích, ale po splacení bytu by se ti dařilo a setkali bychom se až tak o 30 let později. Nebo kdyby sis párkrát do týdne odpustil tu noční práci, mohl jsi zůstat tady. Několik trochu jiných rozhodnutí a myslím, že by se ti podařilo navázat spolupráci s tou doktorandkou, co tak obdivuje tvůj výzkum.“

Hledím na ni s otevřenými ústy, realita na mne dopadá čím dál víc a slzy mi zamrzají na tvářích. S každým slovem se vše zdá víc neuvěřitelné, a přitom zcela skutečné.

„Měli byste svatbu a tři syny,“ dodala ještě po odmlce. Přestala na chvíli brebentit a usmála se na mě. Mile, starostlivě. Jako starší sestra. Konečně si přiklekla a pohlédl mi do očí ze stejné výšky.

„A pokud jde o to zklamání, věděla jsem, že by tě to mrzelo a tak, že jsi to ty, přišla jsem pár hodin předem. Neboj, máš čas zkompletovat všechna svá dnešní data.“

„Dopsat všechna svá data?“ zopakuji po ní.

Ne, to ne. Jako by mě vybízela udělat stejnou chybu podruhé. Jak hloupý si myslí, že jsem? Chvilku se rozhlížím po místnosti, po svém mobilu.

„Mohl bych si... smím zavolat mámě?“ tážu se bláznivě.

„Ještě nejsi tuhej!“ vypískla jako by plná radosti, že jsem se rozhodl takto a ne jinak.

Třesoucími se prsty vytukám mámino číslo a čekám. Jedno zazvonění. Druhé zazvonění. Třetí.

„Ahoj, drahoušku. To je dost, že jsi zavolał. Moc nám tu chybíš, táta je jako vždy v jednom kole, a to bys nevěřil, jak moc vyrostly Julčiny děti, cos tu byl naposled. Ta naše Mariana si zas obarvila vlasy a tvého strýce z toho málem trefil šlak, ale to bys nevěřil, koho jsem dneska potkala. Petru z práce, tu, co dala před měsícem výpověď. Je teď těhotná, no chápeš to?! To si takhle sedím v kavárně...“

Maminko, maminečko. Tvůj sladký hlas, jak mi chyběl. A jak mi bude chybět. Přemýšlel jsem, co řeknu, ale teď vím, že asi nemusím říkat nic. Jen poslouchat. Stejně se můj hlas vytratil v nevyřčeném vzlyku dřív, než mi stihl vyjít z hrdla. Přerušit ji, by byla věčná škoda. Povídala celé hodiny všechno od nemocného Mourka, přes vánoční večírek v práci, až po spálené cukroví. Poslouchal jsem ji, jako bych ji slyšel mluvit poprvé. A přitom to bylo naposled. Poslouchal jsem ji, dokud světla ozdob venku nevystřídal sluneční svit sobotního rána a Smrt mi nepoklepala na rameno s výmluvným výrazem, neukázala na hodiny a neukázala otevřenou dlaň. Pět minut.

„Mami?“

„Ano broučku?“

„Já to dneska domů nestihnu, moc mě to mrzí. Opravdu.“ Už jsem nekoktal, mluvil jsem jasně a ostře.

„No, já vím, nebudu tě zdržovat.“

„Počkej ještě. Mami, mám tě moc rád. Budeš mi moc scházet, víš?“

„Vím, ty mě samozřejmě taky. Všichni tě máme moc rádi Davi,“ řekla ještě a zdálo se mi, že sníh venku začínal tát.

Opravdu, všechno utichlo, i vichřice se umírnila. Digestoř už dávno nehučela. Ozýval se jen tlukot mého srdce. Mísil se s pípáním položeného telefonu, než mě moje společnice chytila za ruku. Pak utichnul úplně.

Minamata

David Kubeš

Tak jako květy sakury
ty vzala jsi mi dech,
a já, ku tvojí radosti
jsem sám a bídě zdech.

Tvé jméno, tuze tajemné
já v srdci svém jsem nosil
a poté jsem tě o život
na kolenou svých prosil.

K šílenství jsi mě přivedla
a dříve, než jsem tušil,
já mluvit nemohl, a neslyšel,
jak Smrt na dveře bušil.

A za vše může prostá rtuť!
Jak já jen mohl znát,
že ryba, na kterou mám chuť,
mě život bude stát?

Genová editace

Veronika Kudelová

V roce 2016 tým vědců z Harvardské univerzity použil genovou terapii na myších k úpravě genu p16INK4a, který souvisí s procesem stárnutí. Tato změna umožnila myším žít déle a byla spojena s lepšími zdravými a mladými tkáněmi, což ukazuje možnost úpravy genů za účelem zpomalení stárnutí. Úpravy genů mohou mít ale také jiné účely například genová editace by mohla umožnit úpravy lidských vlastností nebo genová terapie by mohla snížit riziko nemocí. Oprava genetických defektů způsobující nemoci by mohla výrazně prodloužit životnost a omezila by výskyt srdečních onemocnění. I když nelze přesně předpovědět, jak dlouho by se člověk mohl dožít díky genetické úpravě, teoreticky by díky genetickým modifikacím mohla životnost dosáhnout až 120–150 let nebo déle. I přes to, že vědci považují genovou terapii za revoluční změnu v lékařství, stále se setkávají s otázkami bezpečnosti, dlouhodobých účinků a etických dilemat. I když, možná to zní jako otázka do daleké budoucnosti, kterými se teď nemusíme zabývat... nebo snad ano?

„Poslyšte, situace je taková, že kapacitu pracovních pozic máme omezenou, tudíž nemůžeme vyhovět všem,” podíval se na mě s unaveným, až lhotejným výrazem. „Takže musíte pochopit, že dáme přednost uchazečům, kteří se více shodují s již stanovenými předpoklady pro tuto práci.” Ještě před měsícem by mi v hlavě vířily stovky nápadů, argumentů, proseb, aby si to přece jenom rozmysleli, že již nesnesu další odmítnutí na základě pitomých dokumentů. Kolik úsilí a času mě to stálo, abych se dostal až sem a vy mě stejně všichni vyženete. Teď mám však v hlavě jen prázdno a možná někde hluboko v té prázdnotě dozvuk jeho slov, které už jsem stejně přestal vnímat.

„Díky za váš čas, pane Turtlere. Určitě už ho tak máte málo,” řekl jsem s laciným úsměvem a odešel. Abyste mě pochopili, ten můj dodatek nebyl ani trochu upřímný – vždyť pan Turtlička má před sebou ještě minimálně 100 let, ale podle jeho názoru je to stále skromné číslo.

Od té doby, kdy se genová terapie dostala na vrchol samotného perfekcionismu se toho událo hodně. Kdybych pár let zpátky, když jsem byl ještě nadšeným studentem biochemie (tedy kolem roku 2052) věděl, že v budoucnu místo zachraňování životů budu škemrat o práci, tak by má volba kariéry dopadla jistě jinak. I svět se za tu dobu hodně změnil – prvotní obavy a nadměrná opatrnost se ztratila bůh ví kam a nahradila ji touha poznávat, se kterou rostly naše znalosti o genové terapii. Největší pozornost však dostala genová editace. Však víte, jakmile k lidem natáhnete ruku s něčím novým, dosud jimi neprozkoumaným a s líbivým zvukem úspěchu, není cesty zpět, jinak o tu ruku přijdete. Začali se rodit tzv. zlaté vločky, jedinečné a dokonalé děti, navržené přesně na zakázku jejich rodičů. A co víc si přát než mít zdravé, silné dítě, přesně podle vašich představ?

Intelligenční kvocient populace najednou vzrostl strmě nahoru, jako když vystřelí vzhůru natažená pružina a jako by na světě bylo zase veseleji. Ale už to tak zpravidla bývá, že v každé pohádce musí být i háček – mezi lidmi začala vznikat jakási propast, temná a chladná. Nějak už ji nešlo obejít, začala být nenasytná, brala si do svých hlubin vše, co jí stálo v cestě a oddělovala oba dva vzniklé břehy dál od sebe. Lidé nějak začali mít pocit, že jsou si méně rovni, než kdy byli dřív. Že ti, kteří byli stvořeni jen Bohem a neupraveni člověkem se nemohou těm druhým, perfektně vytvořeným, podívat do očí. Že je v podstatě nemožné s těmi druhými udržet krok, když je jim předem předurčeno, že vždy budou rychlejší. Občas mi to připomíná šlechtění ras u psů. Nemůžu si pomoci, ale vidím tam jakýsi odraz nás, jako v zrcadlovém jezírku. Tak asi proto mě pan Turtlička a plno dalších před ním odmítli zaměstnat, i když splňuji všechny požadavky vzdělání a mám několik ocenění k tomu. Jsem totiž jiná rasa, něco jako u těch psů. Bral bych si více nemocenských dovolených, nepracoval tak dlouho, co ostatní... Jednoduše proto, že bych se toho ani nedožil.

Cestou domů už jsem jen přemítal nad svým kariérním osudem. V žádné práci, co by se alespoň trochu týkala mého oboru, mě nechtějí a já zase nechci dělat nic jiného... tak co se mnou? Jak jsem se, tak v hlubokém zamyšlení litoval, upoutala mou pozornost jakási osoba sedící na mostě. Do tváře jsem ji neviděl, protože už začínalo být šero, ale podle svěšené hlavy a shrbených zad jsem tak nějak vycítil, že by má společnost pro ni nemusela být na škodu.

„Mohu si přisednout?“ zeptal jsem se opatrně. Odpovědí mi bylo jen krátké přikývnutí a přinucený úsměv. Byla to žena, spíše ještě dívka, ve tváři smutný výraz a oči sice krásně modré jako nebe, ale s dešťovými mráčky. Nějakou dobu jsme tam tak jenom seděli. Jako by na chvíli kolem nás žil jen večerní vánek, tančící s listy kolem a dívčiny tiché vzlyky, taková doprovázející smutná písnička k tomu. Když kolem nás na chvíli zavládlo ticho, nejistým hlasem promluvila: „Víš, mně je jen smutno z toho, co vidím kolem. Přejde mi to jako... odsouzení. Jako kdyby lidé sami chtěli se od sebe ještě více vzdalovat, jako kdyby chtěli opustit to lidství, co je v nich, tím že bude vše dokonalé a bez chyb. Ale co je člověk bez chyb? Proč chudí lidé trpí nemocemi, na které existuje lék, ale nemohou ho mít jen proto, že za něj nemohou zaplatit? A poté o kousek dál vidíš další lidi, další příběh, co tyto peníze vkládají do svých nadějí svého vysněného dítěte. Proč práce vědců, dosahující neuvěřitelných pokroků v lékařství za účelem, aby lidé mohli být spolu, jen odhání lidi od sebe pryč?“

Chtěl jsem jí ty všechny otázky zodpovědět, však sám jsem nevěděl, jestli na ně opravdu znám odpověď, neboť jsem nechtěl jí ani sobě lhát. A tak jsem tam s ní prostě seděl a vnímal jen vánek s tančícími listy a její smutnou písničku k tomu.

Pohřbení mezi kapkami

Nikola Küfnerová

Slyším jeho zrychlený dech, bušící srdce v jeho hrudi. Slyším, jak jeho svaly tuhnou a připravují se na ten nejběsilejší útěk, který kdy zažily. Představuji si jeho myšlenky. „Umřu, umřu, umřu, pokud neuteču,“ říká si. Jen utíkej, to tě nezachrání. Ani ten náhlý příjem adrenalinu a noradrenalinu ti nevydrží navždy. Posuneš se leda tak o pár bloků dál, než tě zase najdu.

„Musím utéct, než mě najde,“ říká si.

Rty se mi zkroutí v úsměv. Rozbuší se mi srdce ve vidině jeho strachu. Vidině rudých tváří, čůrků potu na čele smíšenými s kapkami letního deště a roztažených zorniček, které by se měly připíchnout někam do muzea, aby všichni lidé mohli vidět, jaká je to nádhera. Tento výraz mi vždy přináší takovou radost a euforii. Vlévá mi do žil dopamin z úspěšného lovu. Už teď mi vzrušení projíždí tělem, až se mi klepou ruce.

Vrátím se myšlenkami zase na zem. Ještě není po všem a je spousta věcí, které se mohou pokazit. Jako, že jeho rychlost nebude rovna nebo menší než ta moje. Nebo narazí na člověka, který mu skutečně pomůže, i když to je velice nepravděpodobné, asi pravděpodobnost jedna ku pěti. Konkrétně, tuto noc bude téměř nemožné narazit na pět lidí. Znovu se pousměji.

Dřív, než se naději, vyrazí ze své skrýše. Vidím ho hned. Vidím ty roztažené zorničky plné strachu a odhodlání utéct. Start! Vyrazím za ním. Už jsou to léta, po která tohle dělám a pořád mě to neomrzelo. A nejspíš ani nikdy neomrzí, když cítím svěží vánek ve vlasech. Teplá noc července smíchaná se stejně teplým osvěžujícím deštěm, mě doprovázejí na důležité misi.

Na chvíli ve vší radosti ztratím hlavu, ale náhlý zvuk těla svalujícího se na zem mě z té endorfinové bomby vytrhne. On zakopl. Přímou přede mnou.

„Mám tě!“ zasmějí se jako dítě, které chytilo svého čtyřnohého přítele v honbě za hračkou. Jenže ne moc sportovně založený muž se se skuhráním poměrně rychle zvedne a vyrazí se vší silou dál. Kouzelné, jak se lidé ve stavu ohrožení chovají jako někdo úplně jiný.

Vydám se za ním. V dětství po mně byl požadován alespoň jeden sport. Ještě, že se moji opatrovníci rozhodli pro atletiku.

„Jen utíkej, človíčku.“ Nad námi někde vysoko na obloze to zablýskne a na to zarachotí. Krásná noc. Vítr se zvedne a fičí ulicemi tmavého města. Jsme dost daleko od centra. Tady lidé už spí nebo si hoví ve svých obývacích, kde koukají na krimi film a ani nepomyslí na to, podívat se ven a zjistit, že se jedna taková krimi scéna odehrává i pod jejich okny.

Dunění bot se střídá s pleskáním kapek deště a hromy. Klap, šplouch, hrom. Buch, bim, bum. Vyprsknu smíchy. Kabát mám těžký a nacucaný vodou, ve svých botách téměř plavu a topím se pod šátkem, který má

skrýt můj obličej, ale za pár kroků stejně zklame a padá. Soustředím se na svůj dech a klapot bot. Ženu se za ním jednou ulicí za druhou. Zatáčím za jeden roh za druhým. Pak si uvědomím, že najednou jsou klapoty bot jen jedny. Moje.

Ne, to ne. Kam zmizel? To se nemohlo stát. Začne se mi stahovat hrdlo a obklopí mě panika. Začne se mi hůř dýchat. Vždyť před chvílí jeho klap určitě bylo také slyšet. Rozhlížím se kolem. Procházím jednu malou uličku za druhou a hledám stopy, které mohl ten marný člověk zanechat.

„Kdepak jsi, človíčku?“ Další blesk na několik vteřin udělá z noci den a já na milisekundu zahlédnu špičku boty. Ozve se hrom smíšený s mým radostným smíchem.

„Přece víš, že nemůžeš utíkat věčně,“ ozval se můj mnohem hlubší hlas. Hlas podtržený opravdovým nebezpečím místo pouze nadšeného. Znovu slyším jeho tuhnoucí svaly. Jeho tiché vzlyky a nepravidelný dech protínají slábnoucí déšť.

„Vylez.“ Dívám se přímo na to místo. Na to, kde byla viděna ta bota. Je tady. Stoprocentně je tam, za tou hromadou krabic znázorňující jen to, jak lidé udělají smetiště i z docela pěkné uličky.

„Jedna,“ vydechnu. Krok dopředu. Poslouchám a čekám. Stále mlčí, jen rychle dýchá a myslí si, že je snad dost tichý na to, aby to jeho budoucí vrah vzdal. Poslední kapky deště a náhlé ticho. Teď už se určitě nepletu. Je tam. „Dva,“ pousměje se. Druhý krok k hromadě. Slyším, jak šeptá něco nesrozumitelného. Nejspíš se modlí. Jenže v těchto bohem zapomenutých ulicích mu žádná síla, kromě té mé, nepomůže.

„Dva a půl.“ Menší krok. Už jsem skoro tam. Třesu se jako hladová kočka na svoji myš.

„Je to pro tebe hra?!“ vykřikne muž vzlykavě. Ach ne, teď se mě bude snažit převrátit na druhou stranu. „Nic jsem neudělal. Jsem nevinný.“

„V tom je ta zábava,“ uculím se. Kolik lidí na mě zkoušelo tyhle řeči? A kolik jich uspělo? Správně, žádný z nich. Všichni teď leží zakopaní někde hluboko pod zemí a jejich rodiny je oplakávají a říkají si, proč nepřišli asi domů.

„Jsi blázen. Jsi totální šílenec!“

„Dva a tři čtvrtě,“ další mini krůček. Už ho vidím. Sedí za tou hromadou, opřený o zeď a dívá se mi přímo do očí. Otevírám pusku a nadechuju se k finální číslici. Finálnímu rozhodnutí.

„Ne, ne. Počkej,“ pozvedne ruce vzhůru a zamává na mě.

Copak jsem nějaké pes? zamračím se.

„Nezabíjej mě. Mám... eh. Mám peníze. Jo. Můžu ti dát peníze. Musel bych si je někde vybrat, ale...“

„Peníze mi ale nepřinesou takovou radost, jako to, že ti budu moct podržnout hrdlo.“

„Tak co chceš? Řekni mi, co chceš a já ti to seženu. Prosím, mám ženu a čekáme spolu první dítě. Prosím, nechej mě žít. Musím se vrátit domů,“ propukne v pláč.

Proč jsou lidi tak emotivní? Myslí si, jak mě obměkčí, když mi budou vyprávět o svém skvělém životě, ale povede se jim pravý opak. Jak si můžou dovolit žít tak skvělý život, mít ke komu nebo k čemu se vrátit a být

na to pyšní, když já nemám nic? „Chci, aby šťastní lidé jako ty zahynuli. A všichni mojí rukou,“ zasměju se. „Jen tak štěstí zažiju i já. A teď,“ dokončím odpočet. Sehnu se k němu s nožem, který vzal už tolik šťastných životů, připraveným vzít další. „Podívej se na mě a řekni, že nechceš umřít.“

Poslechne a přikývne. S usazenými očima se chystá něco říct. Už to nestihne. Na čepeli se zaleskne potůček rudé. Okouzlující pramínek se valí k okraji kovu lesknoucí se jak jezero, na kterém tančí krásné nymfy a pak kap a kap na břicho tuhnoucího téměř otce. Podívám se do těch neživých očí a není mi ho ani trochu líto.

„Co to?!“ zaslechnu někoho za mnou prudce a vyděšeně vydechnout. Ztuhne mi celé tělo. Prudce se k nově příchozímu otočím. Navážeme oční kontakt. Vidím roztažené zorničky a paniku. Divoce se usměji a vyrazím s druhým – náhradním – nožem vpřed.

Tenhle muž je ale silnější a rozhodně ne takový zbabělec. Zareaguje rychle a díky adrenalinu je hbitý jako ještěrka. Odstrčí mě, já spadnu na zadek a nůž mi vypadne z ruky. Zareaguji, jak nejrychleji můžu a vrhnu se po něm. Tentokrát zakolísá on a téměř spadne. K mé smůle ale jen téměř, a když se zase vzpamatuje a stojí nohama pevně na zemi, jsem to já, kdo leží na zemi.

Náraz na kamennou dlažbu mi zaduní celým tělem a bolest mi vystřelí do žeber. Slyším buchot svého srdce v uších. Cítím, jak se mi svírá žaludek a tuhnou svaly. Se svým pochroumaným tělem se plazím k noži, který leží opodál, ale hrubá bota se mi zaryje do slabin a já se skrotím ostrou bolestí. Muž mě kopne ještě jednou. Začínám natahovat. Přesto se snažím doplazít k mé jediné záchraně.

Téměř jsem tam. Téměř se dotýkám rukojeti. Už jen centimetr. Milimetr. Těžká noha mi přišlápne zápěstí, až to v něm křupne a já vzlyknu.

„O nic se nesnaž. Počkám na policisty, ale jestli se o něco pokusíš, tak ti klidně ublížím.“ Ležím s tělem roztaženým na mokré zemi. Znovu ucítím kapky deště, jak mi dosedají na tvář.

„Myslíš, že se tě bojím?“ V mém těle možná probíhají procesy, které naznačují, že ano. Cítím, jak se mi zamlžuje jasné myšlení. Jak mě ta dost pravděpodobně zlomená žebra a zápěstí nebolí tolik, jak by měla, díky endorfinům. To ale neznamenalo, že se bojím.

„Nemusíš se bát. Stejně se o tebe pořádně postarají strážníci.“ Zaskuhrám a vši silou sebou trhnu. „Takhle si nijak nepomůžeš!“

Vlastně nemá pravdu. Obtočím se jako had kolem jeho nohou. Není to snadné a téměř si vyhodím rameno, ale nakonec zavravorá, uvolní tak moje zápěstí a já bodnu.

Tělo před konečnou smrtí prochází několika stádii. První je selhání neuronů. To se stane, když už nemůžete dýchat. Kdy se vaše plíce jednou provždy rozhodnou přestat pomalu pracovat a radši se dají na věčný odpočinek. Vaše neurony se začnou přepínat, jak se zvyšuje množství glutamátu, který je nutí dělat až nadbytek práce.

Druhá fáze smrti je takzvaný pocit klidu. Uvolňují se endorfiny a serotonininy. Halucinujete a zažíváte vše krásné. Proto lidé říkají taková ta klišé, že smrt je klidná. Oblbují nás vlastní hormony. Další fáze je znovu nabrání vědomí. Na pár minut se znovu probudíme do reality, jen abychom hned zase odešli.

V posledním stádiu ztrácíte smysly a vědomí. Tady navždy odejdete.

Jsem v předposlední fázi a směji se na muže, který přede mnou klečí a zírá na mě tím nejkrásnějším výrazem – hrůzou naplněnýma očima a šokovanou tváří. Matně si uvědomuju, že brečím, ale moje teplé slzy se míchají s deštěm. Mnohem ostřeji si však uvědomuji bolest v hrudníku, která mi znemožňuje pořádně dýchat.

„Konečně volnost,“ vydechnu se vzlykem a nastavím svou tvář kapkám padajícím z nebe. Poslední, co slyším, než odejdu do věčného pokoje matky smrti, jsou klidné kapky tlukoucí na kamennou zem pode mnou. Šplouch, bim, šplouch.

Projekt Immortalitas

Ema Leciánová, Bára Pavlišťíková

Vítr se proháněl opuštěnou osadou a vířil prach, který se usazoval ve spárách popraskané cesty. Domy, kdysi plné hlasů a světla, teď stály jako ztichlí svědci minulosti. Okenice zatlučené, střechy dřevěné, zdi porostlé mechem. Všude vládl tíživý klid, přerušovaný jen vrzáním plechu nebo zašuměním trávy.

Uprostřed té pustiny stál jediný udržovaný dům – za vysokým plotem, s pevnými okenicemi a opravenou střechou. V něm žil Alex se svými rodiči a dědou. A žil podle pravidel. Směl chodit mezi domy, dotýkat se reza-vých klik, sledovat prasklé výlohy. Ale nikdy nesměl za plot. Ten měl chránit. Před čím? To mu nikdy neřekli. Jen dokola opakovali: „Venku nic není.“ Ale Alex cítil, že mu lžou.

To ráno znovu balili batohy. Jídlo, voda, mapa, oblečení. Kam jdou, neřekli, jen že se vrátí. Matka se usmí-vala, otec mlčel a děda se díval jinam. Alex se ptal, prosil, nakonec křičel. Marně.

Po jejich odchodu se dny táhly. Děda ho pozoroval mlčky, jako by čekal. Alex trávil hodiny u plotu, pohle-dem přivázaný k tomu, co je za ním. Ticho bylo nesnesitelné.

Jednou, plný zlosti a bezmoci, vylezl na půdu. Staré místo dětství, krabice, prach. Kopl do jedné. Převrhla se. Fotky. Dokumenty.

První snímek – jeho rodiče v laboratorních pláštích, kolem nerezové stoly a zkumavky s popisky: XK-9, XK-β.

Druhý – kovové válce s lidskými siluetami v kapalině.

Třetí – muž na lůžku, šedá kůže, prázdné oči. A slogan: BUDOUCNOST BEZ SMRTI ZAČÍNÁ DNES.

Alex otevřel složku označenou PŘÍSNĚ TAJNÉ. XK-9: látka stabilizující DNA, potlačující buněčnou smrt. Vedlejší účinky: otupělost, zpomalení metabolismu, atrofie.

Zmínka o bakterii Synthia, geneticky upravené pomocí CRISPR, vytvořené týmem J. Craiga Ventera. Jejím spojením s XK-9 měl vzniknout organismus odolný proti stárnutí. Projekt se jmenoval Immortalitas.

Alex cítil, jak mu srdce buší v krku. Všechno se rozpadalo. Co byla Synthia? Proč jeho rodiče pracovali na něčem, co potlačuje lidskost? Rozběhl se dolů. Začal balit. Voda. Lampa. Nůž. Musel ven. Najít pravdu.

Za zády zaslechl kroky. Ve dveřích stál děda. Pohlédl na rozházené dokumenty, na batoh, na Alexe. Nebyl překvapený.

„Chceš odejít,” řekl tiše.

„Celý život jste mi lhali.”

Děda si povzdychl. „Nechtěli jsme, aby ses to dozvěděl takhle. Ale už asi není na co čekat.”

„Tak mi řekni všechno,” řekl Alex. „Jinak odejdu a už se nevrátím.”

Děda mlčel. A pak tiše pronesl: „Neutekli jsme před koncem světa. My jsme před ním zamkli dveře.”

Alex jen tiše seděl a bedlivě dědu sledoval. Děda se pomalu sesunul na zarostlou lavičku, ruce se mu lehce třáslly, ale oči zůstaly ostré. Pohled mu ztěžkl, jako by na něj padala váha celého světa. Chvilí mlčel. Pak se zhluboka nadechl a začal.

„Víš... ono to všechno nezačalo válkou, nemocí nebo bombou. Začalo to s jednou malou úpravou. Jedním stříhem do DNA.” Zvedl oči k šedé obloze.

„Lidi si hráli na bohy. První to vypadalo jako zázrak. Technologie CRISPR – schopnost stříhat a přepisovat geny s přesností skalpelu. Vědci to nejdřív používali k léčbě nemocí – rakovina, Huntington, cystická fibróza. A pak se to začalo šířit. Úprava embryí. Vyšší inteligence. Lepší vzhled. Odolnost. Lidi si objednávali děti jako z katalogu. Genetický e-shop. Komu se chtělo mít slabé, nemocné dítě, když mohl mít malého Einsteina s postavou atleta?” Na chvíli se odmlčel. V očích se mu mihla lítost.

„Zpočátku to byli jen bohatí. Ale pak přišla Synthia.”

„Synthia?” přerušil ho chlapec.

Děda přikývl. „Umělá bakterie, stvořená člověkem. V roce 2010 ji vytvořil tým vedený Craigem Venterem – umělý genom vložený do buněčné schránky. Fungovala. Množila se. A hlavně – mohla být naprogramovaná. Na cokoli. Lidi ji začali používat k výrobě léků, plastů, paliv... Ale pak přišla genetická revoluce. Synthia 2.0. Tvořila proteiny, které ovlivňovaly lidské geny. Nosila CRISPR jako poštovní holub. A tím to začalo.”

Děda se narovnal, jeho hlas zesílil: „Zprvu to byl pokrok. Rychlé opravy DNA, zvrácení stárnutí, genetické vylepšení. Ale každý zásah měl vedlejší účinky. Jeden gen se opravil, druhý se zhroutil. Emoční nestabilita. Ztráta empatie. Změny v morálních centrech mozku. A co hůř – bylo to dědičné. Začala nová éra. Lidé už nechtěli jen opravit to, co je nemocné. Chtěli být nadlidé. A genetický marketing to podpořil – „Už žádná slabost. Staň se verzí 2.0!” Na billboardech byly fotky dětí s očištěným genomem. Školy přestaly přijímat neoeditované děti. Lidé bez úprav byli vnímáni jako vadní. A pak... se to zlomilo.”

Zahleděl se do dálky. Stromy ve větru se mírně kývaly jako stíny minulosti. „Vznikla společnost G-NOME. Nejdřív nabízeli úpravy legálně. Ale pak... lidé začali stahovat neoficiální patchovací balíčky. Černý trh s geny. Virální genové moduly se šířily jako softwarové updaty – přes syntetické bakterie, přes jídlo, přes vodu... Chtěl sis přidat víc síly? Stačilo vypít jednu plechovku gen-tonicu. Lidi ztráceli hranice. Když můžeš upravit emoce, zrušit vinu, odstranit empatii... Co tě pak ještě drží od násilí?”

Zhluboka se nadechl: „Celé generace dětí byly tvořeny jako produkty. Ale etika a morálka nejsou geny. Ty se učí. Jenže lidé to zapomněli. Chtěli si všechno koupit. Až nakonec... se genom sám začal bránit. Mutace. Zrychlené změny. Některé úpravy se začaly chovat jako parazité. Děti se rodily s prázdnými očima. Bez jakéhokoli citu. Bez strachu. Bez svědomí. A pak přišla...”

„Genová koroze,” dořekl chlapec tiše.

Děda přikývl. „Chromozomy se začaly rozpadat. Jednotlivé sekvence se mazaly jako vadné soubory. Lidé stárnuli během měsíců. Nervový systém kolaboval. Paměť mizela. Celé části lidské identity byly pryč.”

„A co vlády?“ zeptal se chlapec. „Nikdo to nezastavil?“

„Vlády? Ty si to samy platily. Byly závislé na genetickém resetu, aby si prodloužily život. Ale systém se zhroutil dřív, než se to stihlo opravit. Genom se zacyklil – každá oprava vytvořila novou chybu. A pak už nebylo co opravovat.“

Děda se odmlčel. „A tak jsme tu. Přeživší, neoeditovaní. Ti, co nebyli dost bohatí, aby si přepsali svou DNA. Paradoxně... my jsme zůstali lidmi.“

Chlapec se díval do země. „A tohle všechno... to začalo CRISPRem?“

Děda přikývl: „Jedním malým stříhem.“

Děda ztichl. Mezi nimi se rozhostilo těžké ticho, přerušované jen švelem větru v rozpadajících se korunách stromů. Chlapec se díval na jeho svažující ruku, která svírala něco kovového – starý přívěšek, snad z minulého světa.

„Ale... nebyla žádná šance to zvrátit? Nikdo se o to nepokusil?“ zeptal se chlapec tiše.

Děda se hořce pousmál: „Pokusil. Jeden muž. Byl to vědec – doktor Emil Tarev. Dřív pracoval pro G-NOME, ale později se od nich odvrátil. Uvědomil si, co pomohl rozpoutat. Začal pracovat v utajení, mimo všechny genetické registry. Věřil, že existuje způsob, jak celý tenhle kolaps genomu zvrátit.“

Chlapec se trochu naklonil blíž. „Jak?“

„Reverzní CRISPR. Tarev nechtěl jen zastavit mutace – chtěl přecíst poškozený genom jako rozbitý kód, najít původní algoritmus člověka. Pracoval na projektu jménem Genomágnus. Byl to biopočítač – organická paměť složená z upravené formy Synthie, napojená na síť živých neuronů. V podstatě... živý mozek, který si pamatoval, jak měl člověk vypadat.“

„On to... postavil?“ zašeptal chlapec.

„Ano. Ale bylo to nestabilní. Genomágnus potřeboval vzorek – genetickou šablonu člověka, který nikdy nebyl modifikován. Kompletní a čistý. Ale nikdo takový už neexistoval. Až... až na jedno místo.“ Děda se odmlčel. Oči mu potměly.

„Na severu, v bývalé Skandinávii, byla komunita. Zavřeli se dávno před prvním velkým genetickým resetem. Říkalo se jim Původní. Žádné modifikace, žádný CRISPR. Izolace, přírodní prostředí, selekce starými cestami. Tarev věřil, že tam najde odpověď. Ale než se tam dostal, G-NOME ho našli.“

Chlapec zatajil dech. „Zabili ho?“

„Zmizel. Nikdo neví, co se s ním stalo. Ale říká se, že Genomágnus přežil. A s ním i jeho výpočty. Tajně přenesl část své paměti do zárodků bakterií – genetických nosičů. Když by je někdo aktivoval správnou sekvencí, mohly by se znovu spojit. A ukázat cestu zpět.“

Děda vytáhl z kapsy malou kovovou kapsli. Opatrně ji otevřel. Uvnitř byl stříbrný proužek DNA v ochranném gelu. Zářil slabě do modra.

„Tohle je jeden z fragmentů. Čeká. Na někoho, kdo má správný klíč.“

„A co je ten klíč?”

Děda zvedl oči. „Čistý genom. Lidský, nedeformovaný. A krev. Živá krev. Musí to být někdo, kdo je nenakažený a zároveň kompatibilní. To je to, co hledáme... co hledáš i ty.”

Chlapci se rozbušilo srdce. „Já? Ale proč já?”

Děda se podíval přímo do jeho očí. „Tvoje matka utekla z G-NOME těsně před tvým narozením. Narodil ses mimo systém. Nikdo tě nikdy nezapsal do genetické matrice. Možná... možná jsi poslední klíč.”

Chlapec ztratil řeč. Myšlenky se mu točily v hlavě jako vítr v ruinách města.

Děda pokračoval: „Cesta na sever je nebezpečná. Ale jestli Genomágnus skutečně existuje, jestli přežil, můžeš s jeho pomocí přepsat zkázu. Ne jako nový bůh... ale jako nápravce. Člověk, který obnoví paměť lidskosti.”

Chlapec pomalu přikývl. Děda mu předal kapsli.

„Uchovej ji v chladu. A nikdy ji neotevírej, dokud nebudeš na místě. A hlavně... nevěř každému, kdo tvrdí, že je člověk. Spousta z nich už jsou jen programy ve slupce masa.”

Oba se zvedli. Vítr zesílil.

V dálce, za šedými troskami, se zablýskla slabá modrá záře. Možná to byl signál. Možná iluze.

Ale někde v té pustině... čekal Genomágnus. A odpověď.

Nedobrovolná titrace

Jakub Lev

V temném koutě Chemistville byla laboratoř doktora Reaktivu, který byl posedlý experimenty s nebezpečnými chemikáliemi. Jeho experimenty však často překračovaly hranice etiky a morálky, a to nejen ve vědě, ale i v jeho osobním životě.

Jedné osudové noci se objevila mladá chemička jménem Titrana. Byla plná nadšení a touhy po vědění. Doktor Reaktivus ji pozval do své laboratoře pod záminkou společné práce na převratném objevu. Titrana, nevinná a důvěřivá, se připojila k jeho výzkumu, netušíc, co ji čeká.

Doktor Reaktivus měl však temné úmysly. Když se laboratoř ponořila do tmy, začal na Titranu vyvíjet tlak a vyhrožoval jí. Titrana se snažila bránit, ale doktor Reaktivus použil chloroform, aby ji omámil. Zneužil ji, zanechav ji bezmocnou a zraněnou.

Titranu se snažila být silná. Pověděla o tom svým přátelům v Chemistville a zpráva se roznesla jako pára tekutého dusíku v horké vodě.

Netrvalo dlouho a doktor Reaktivus stanul před Beketovovým soudem. Nebylo to však jednoduché, doktor Reaktivus vlastnil několik vzácných plynů, za které si pořídil dobré právníky.

Když přišel verdikt, Titraně se třásla kolena jako nestabilní molekuly během exotermické reakce.

„Nevinný,“ zaznělo místností.

Titranu brečela už třetí den a nechápala, v jakém kapitalistickém hnusném světě to žije. Když se však doslechla, že doktor Reaktivus dostal její kamarádku Neonku. Rozhodla se, silná jako kovalentní vazba, že to tak nenechá, a založí vlastní stranu, která změní svět.

Capička a čuramajzlík

Ema Lorencová

Mluvíš na mě ve
vzorcích a čekáš, že
rovnici ti odpovím.

Jenže tohle není tak
jednoduché – čísla
skáčou sem a tam a já
nevím, kam je
konečně zařadit.

Zkoušíš nové věci a
doufáš ve zdárnou
reakci, s níž dokázal
bys mnohem víc.

Sodík & Chlor: Příběh reakce

Tereza Mandová

Sodík byl vždycky samotář. Ne snad z vlastní vůle, ale kamkoli přišel, nechával za sebou zmatek, šum a někdy i výbuch. Jeho bouřlivá povaha a tendence vzplanout při sebemenším kontaktu s vodou ho držely stranou od ostatních prvků. Měl v sobě příliš energie, příliš touhy dát, ale nebylo nikoho, kdo by byl připraven brát. Byl nepředvídatelný, až nebezpečný. I mezi ostatními alkalickými kovy platil za výstřední živel.

„Vždycky všechno zkazím,“ povzdechl si jednoho dne, když sledoval, jak se Vodík a Kyslík vznášejí ve vzdušném objetí, tvořící sněhobílý obláček rosy. „Jsem jen nestabilní kov,“ říkával si. „Nikdo mě nechce. Každé setkání končí explozí.“

Až jednoho dne potkal ji – Chlor. Stála v rohu periodické tabulky obklopená pověstí o své jedovatosti. Byla zvláštní prvek: chladná, zelenožlutá, s pronikavým pohledem a jedovatým šarmem. Lidé se jí báli. Nikdo se k ní neodvažoval přiblížit, jednoduše vzbuzovala respekt. Byla to halogenová kráska, jejíž pohled dokázal proniknout až do jádra.

Sodík se k ní přiblížil opatrně, nechtěl ji vyděsit. Ale ona neuhnula. Jen ho pozorovala.

„Víš, že jsi nebezpečný?“ řekla mu.

„Vím,“ odpověděl. „Ale někdy mám pocit, že nebezpečné jsou jen prázdné vazby. Ty, které nikdy nevzniknou.“

Chlor se pousmála. „Neztrácej svůj elektron pro nic za nic, Sodíku. Dej ho někomu, kdo si ho bude vážit.“

„Ale já jsem přece příliš reaktivní,“ bránil se. „Neumím být stabilní. Každá moje vazba končí výbuchem.“

„Právě proto jsme si souzeni,“ zašeptala Chlor. „Společně můžeme vytvořit něco nového, stabilního. Něco, co dává životu chuť.“

Ta slova se do něj vpila jako iontová vazba. A něco v něm – jeho jediný elektron – se pohnulo. Odtrhl se od něj a přešel k ní. Dobrovolně. S důvěrou. A v tom okamžiku to mezi nimi přeskočilo. Byla to alchymie. Ne taková, co slibovala zlato nebo věčný život, ale ta pravá chemie, která mění všechno.

Sodík se zbavil své vnější skořápky a stal se kationtem. Chlor jej přijala, stala se záporným iontem a oba teď byli součástí stejného celku. Vznikla sloučenina, která se v přírodě vyskytuje tak běžně, že ji lidé přestali vnímat jako zázrak. NaCl. Sůl. Sůl života.

Krystalky, které vznikly z jejich spojení, byly jednoduché a průzračné. Bez nich by voda ztrácela chuť, jídlo smysl a těla rovnováhu. Byli to oni – Sodík a Chlor – kdo se dokázali vzdát své neklidné samoty a vytvořit něco, co dává smysl jako celek. Něco harmonického, potřebného, krásného.

„Jsme tak rozdílní,“ povzdechl si jednou Sodík, když tiše spočívali ve strukturované mřížce.

„Ty jsi kov, já nekov,“ přikývla Chlor. „Ty dáváš, já přijímám.“

„A přesto jsme společně víc než součet našich částí,“ usmál se Sodík.

„Společně jsme rovnováha,“ usmála se Chlor.

A tak se jejich příběh stal legendou mezi prvky. Mluví se o něm v učebnicích chemie i v tichých sněních laborantů. Protože i nejreaktivnější prvky mohou najít svou druhou polovinu. A když se spojí ve správném poměru, vznikne něco, co dává životu chuť.

Sůl. Tak obyčejná. A přitom tak neobyčejná.

Následky

Kateřina Melcherová

Pozorovala jsem, jak se tekutina zbarvuje do tmavě červena. Položila jsem lahvičku – jejíž obsah jsem tam právě nalila – na stůl. Lék je hotový. Vzala jsem si injekční jehlu a naplnila ji tekutinou. Došla jsem ke stolu, kde byla už předem připravená morčata. Uchopila jsem hnědé, které se rochnilo v seně, a píchla mu jehlu. Netrpělivě jsem čekala, až lék zabere. Mezitím jsem přemýšlela, kolik úsilí jsem do této práce dala. Můj mladší bratr je těžce nemocný. Má takzvanou neurolózu – rozpadají se mu neurony v těle. Lék neexistoval, až doteď. Morče vypísklo, a to mě přerušilo v mých myšlenkách. Zkontrolovala jsem ho a udělala mu krevní testy. Že by...? To není možné! Nemohla jsem tomu uvěřit. Lék zabral. Vyskočila jsem z křesla a utíkala za bratrem, který má lůžko v nejvyšším patře. Schody беру po dvou.

„Mám to!“ vykřiknu ve dveřích.

Marek na mě vykukl oči. „Jseš... si jistá?“ zakašlal a vyplivl krev do misky, kterou tam měl připravenou pro tyto účely.

„Jo, jen udělám ještě pár testů, ať mám jistotu.“ Usmála jsem se na něj. Měla jsem na krajíčku. Trvalo mi rok, než jsem na to přišla, a kdyby to nevyšlo, už by bylo pozdě. Je už v posledním stádiu. Noci u něj prosedím, abych si byla jistá, že dýchá.

„To je dobře, že jsi na správné cestě,“ řekl a vzápětí zakašlal.

Bylo mi ho tak moc líto. „Už musím...“, ani jsem to nedořekla, protože na mě naléhavě volala sestra. „Musím jít,“ řeknu a on se na mě usměje.

„Co se děje?“ přiběhnu k sestře.

„Potřebuji tě na pohotovosti,“ odpoví a utíká dolů. Vydám se za ní. Na pohotovosti mě chtějí jenom výjimečně. Musí to být hodně akutní. Dobíhám dolů a tam se mi naskytne výhled, na který nikdy v životě nezapomenou. Vypadalo to jako v mraveništi. Doktoři utíkali od jednoho pacienta k druhému. Každou chvíli přijížděla sanitka, která na lůžku vozila lidi, kteří vypadali jako zombíci. Měli ruce a nohy rozdrásané a celé od krve. Někteří měli rány i na obličeji. Zvedal se mi žaludek.

„Dášo!“ slyším, jak mě někdo volá z vedlejší místnosti.

„Ano?“ Jsem ráda, že už se na to nemusím dívat, a zaběhnu za roh, kde na mě netrpělivě čekala zoufale vyhlížející doktorka.

„Musíš udělat základní analýzu krve. Hned. Ta rána bude každou chvíli horší a pak už nic nezjistíme.“ Podívám se na člověka ležícího na lůžku. Vypadal zatím nejlíp ze všech, které jsem viděla předtím. Měl tržnou ránu přes celou ruku a vytékala z ní špinavě bílá tekutina smíchaná s krví. Hnis. Vzala jsem injekční jehlu a píchla ji do zdravé ruky. Pozorovala jsem, jak se jehla plní rudou tekutinou.

„Jak dlouho ti bude trvat, než budeš mít výsledky?“ zeptá se doktorka. „Maximálně 30 až 45 minut.“ Vytáhnu jehlu a dám na ni kryt.

Utíkám přes houf lidí do své laboratoře, tam nebudu nikým rušena. Otevřu dveře a na stole uvidím mrtvé morče, do kterého jsem před dvěma hodinami píchla lék. Teď nemám čas se tím zabývat. Otevřu centrifugu a vložím tam zkumavku s krví, zmáčknou tlačítko a pozoruji, jak se stroj rychle otáčí. Mám deset minut, během kterých si vytáhnu mikroskop a další pomůcky, které budu potřebovat. Mezitím se centrifuga dotočí. Vyndala jsem zkumavku a pipetou jsem nabrala oddělenou plazmu. Kápala jsem vzorek na podložní sklíčko, opatrně ho překryla krycím sklíčkem a vložila ho pod mikroskop. Zaostřím. To snad ne... Viděla jsem zdeformované neurony. Jsou roztržené, některé potrhane až roztržité. To může znamenat jediné. Kouknu na morče. Doufám, že se mýlím. Vezmu si další injekční jehlu a píchnu ji do morčete a celý proces opakuji jako předtím.

Sedím v křesle a čekám, až se můj bratr probudí. Musím mu říct, co jsem provedla.

„Ahojky,“ pozdravím, když se probudí.

„Ahoj,“ odpoví slabým hlasem.

„Musím ti něco říct. Provedla jsem něco neskutečného. Pamatuješ si, jak jsem ti včera říkala, že jsem na ten lék přišla?“

Přikývne.

„Značně jsem se spletla. Včera jsem dělala krevní analýzu kvůli lidem, kteří vypadali, že se jim tělo každou chvíli rozpadne. Viděla jsem zdeformované neurony. Vypadaly podobně jako ty tvoje. A pak mi začalo docházet, že je to všechno moje vina. Udělala jsem krevní analýzu i mrtvému morčeti, do kterého jsem píchla lék. Mělo stejné výsledky jako člověk s tržnou ránou. Zapříčinila jsem vznik nové epidemie. Spousta lidí kvůli mně zemřela...“ Rozbrečím se.

Bratr se na mě usměje a položí mi dlaň na ruku. „Jsem si jistý, že najdeš protijed. A vděčný, že ses mi snažila pomoci, ale já cítím, že už přichází můj čas. Mám tě moc rád, sestřičko.“

Ten den jsem si uvědomila, jak důležité je nevzdávat se a umět nést následky svých činů.

Můj osobní vztah k chemii

Kateřina Pakandlová

Pokud se člověk zamyslí nad slovem chemie, jakožto takovým, může dojít k různorodým závěrům. Někomu se vybaví nenáviděný předmět ve škole. Jinému zas na paměť vyvstane bouřlivá reakce nebo snad i synonymum pro city? Rozhodnutí o významu není jednoznačné, a proto si každý dál myslí své. Pro mě je chemie směsí výše uvedených věcí. Na jednu stranu nádherná věda a na stranu druhou nekonečná kvanta informací ze strany učitele. Jakožto studentka chemie mám hlubší přístup k informacím, dá se říct. Abych však neplývala slovy, povím vám příběh jedné dívky, která měla k chemii poměrně zajímavý vztah...

Jakožto každý žák její základní školy dospěla i Kačka do osmého ročníku. Kromě jiných nových předmětů přibyla v rozvrhu i chemie. Celá třída nevěděla, co si pod tímto předmětem má dohromady představit, a tak nezbývalo nic jiného než si počkat na první vyučovací hodinu tohoto záhadného předmětu. Paní učitelka, moc milá a přívětivá dáma, na hodině seznámila žáky s definicí chemie, jejími obory a se spoustou dalších věcí týkajících se právě této přírodní vědy. Nabídla třídě vlastně jednu z možností, jak vysvětlit chemii. Možnost vědeckého vyjádření pro mozečky dospívajících dětí. Prvním probíraným tématem bylo téma nezáživné, místy až nudné. Jednalo se o ropu. Její zpracování frakce a samotný vznik rozkladem, byl pro Kačku složitý problém, který neměla přílišnou chuť řešit. Přece však stále doufala, že chemie může být i zábava a že se nesmí nechat zpočátku odradit.

Její vytrvání se jí vyplatilo. Jakmile se třída v tematickém plánu dostala k názvosloví, ocitla se najednou v ráji. Nejen že jí to bavilo, ale dokonce jí to i šlo. Během hodin prakticky nemusela dávat pozor, pokud by nechtěla, jenže ona přesto chtěla. Hltala každé učitelčino slovo. Poctivě si zapisovala vše, co měla, a když se učitelka zmínila o nějaké neznámé chemické látce, Kačka si ji svědomitě zapsala do sešitu. Co kdyby se jí do budoucna mohla hodit? Pokud se psal test, byla Kačka během chvilky hotová a stejně dostala za jedna. Bez chyby. Postupně se probralo celé názvosloví a snad nikdo neuměl látku tak dobře, jako právě Kačka. Na řadu přišly základní výpočty, a když nerozuměla tomu, k čemu jí dané znalosti mohou sloužit, pilně si dělala zápisky. Jednou mezi řečí zmínila paní učitelka školu zabývající se chemií jménem Křemencárna. Název školy utkvěl dívce v paměti. Osmá třída skončila a stejně rychle se dostavila devátá s chemií, tentokrát organickou. Struktura hodin byla následující: probírala se daná skupina organických látek a jejich vlastnosti, například alkany, alkeny, alkoholy... Kačka s novou chemií neměla nejlepší vztah. Náhle zjistila, že se musí učit nazpaměť vlastnosti látek, které nejdou tak jednoduše odvodit jako předtím názvosloví. Bojovala, co mohla, a nakonec se s tím nějak poprala. Když se na jaře měla rozhodnout, jakým směrem se bude ubírat dál, podala přihlášku na Křemencárnu.

A tak se stalo, že jsem skončila tady. Na Masarykově střední škole průmyslovo-chemické, žáky a učiteli, nazývané Křemencárna. Aktuálně jsem studentkou třetího ročníku. Nějakým zázrakem jsem si vybrala fajn zaměření: Klinická a toxikologická analýza. Zjistila jsem, že chemie není jen jednoznačný pojem. Třeba analytická mě opravdu baví. „Fyzikála” taky zatím vypadá docela slibně. Chemická technologie už taková pohoda není. Minulý rok jsem trochu bojovala s organickou, ale poradila jsem si s ní.

Zkrátka a dobře jsem zjistila, že když člověk na první dobrou neví, co si má pod slovem chemie představit, není to špatně. Každý si prostě musí svůj osobní význam najít sám.

Ať už ji budete milovat nebo nesnášet, váš osobní vztah k chemii je jedinečný. Tak, jako ten můj.

Zmatená Petra

Richard Přib

Petra Bartošová vstoupila do historie jako učitelka chemie na jisté základní škole. Jak už to tak bývá, cesta do pekel je dlážděna dobrými úmysly, a čím více se snažila dobře učit, tím více ji její nešikovnost a zmatky ve třídě dostávaly do trapných situací.

Každý den měl podobný začátek. Petra vešla do třídy, pozdravila studenty s lehce nervózním úsměvem a hned se pustila do výkladu. Bohužel, její hodiny se obvykle proměnily v chaos. Místo plynulého výkladu se žáci často dočkali vyprávění o jejím osobním životě, bouřlivého hledání fix na tabuli a nezřízeného šepotu studentů.

„Takže, dneska budeme... ehm... zkoumat kyseliny a zásady,“ zahájila, ale než stihla vysvětlit, co to vlastně znamená, spadla jí zkumavka na podlahu. Rozbila se. „Ach, ne, zase,“ mumlala, zatímco se snažila uklidit roztržštěné sklo, což jí jen přidávalo na nervozitě.

Studenti se jí pošklebovali. Někteří se dokonce pochechtávali, když Petra stále hledala smeták, který zjevně nebyl tam, kde být měl.

„Ta je tak nešikovná,“ špitl jeden žák směrem ke svému kamarádovi, oba se při pohledu na ni smáli. Petra to jako vždy neslyšela.

Čas od času se pokusila dětem demonstrovat nějaký pokus. Avšak kvůli minimu zkušeností a absenci digestoře se to většinou pokazilo. Místo toho, aby ukázala zajímavou reakci, rozlila chemikálie nebo zapomněla na krok zmíněný v zadání.

„Ach, děti, chemie je někdy opravdu náročná, ale i krásná,“ říkala s rozpačitým úsměvem, ovšem studenti už věděli, že její hodiny budou většinou plné učitelčiných neúspěchů a moc krás chemie neuvidí.

Jednou v úterý navštívil hodinu chemie „vzácný host“. Ve dveřích stanul sám ředitel školy, jenž přišel na inspekci. Učitelku to dosti překvapilo, ovšem žáky ještě více. Petra se totiž rozhodla spáchat to, co na hodinách normálně nedělala – demonstrovat pokus, protože zoufalí lidé dělají zoufalé činy. Hned na začátku hodiny oznámila, že si musí do přilehlého kabinetu dojít pro síru a zinek. Ale to by nebyla Petra, aby něco nepokazila. Po chvíli se ozvalo cinknutí a poté i prasknutí Erlenmayerovy baňky. Ředitel se divil, žáci se smáli a Petra jako vždy podlehl zmatku.

Ze zadní lavice se potichu ozvalo: „Jak může být někdo tak hloupý a nešikovný zároveň?!“

Za pár minut přišla chemikářka i s chemikáliemi, přičemž předstírala, že se nic nestalo. „Zinek je stříbrolesklým kovem, jehož oxidační číslo je...ehm..., jo, +II, tedy koncovka -natý,“ pravila nejistě. „Ovšem síra je typickým nekovem.“ Mezitím nechala, nejspíše omylem, trochu síry nad spuštěným plynovým kahanem. Během pár chvil třídu zaplavil nepřijemný štiplavý zápach toxického oxidu siřičitého.

„Ehm... vyvětrejte! Tak, teď si ukážeme vznik sulfidu zinečnatého,“ podívala se na etiketu na jedné z nádob, aby se ujistila, že se jedná o zinek. „Zapálíme a pozorujeme, nebo spíš cítíme SO_2 , no konečně!“ zaradovala se, když směs začala jiskřit. Až do konce hodiny se třídou linul pach oxidů síry. Ovšem to mělo za následek, že se už nikdy neopakovala žádná inspekce v Petřině hodině.

Většina dětí jí sice jistou úctu projevovala, leč bylo jasné, že ji považují za slabšího učitele. Na chodbách si o ní mezi sebou často šuškali: „Paní Bartošová je pořád někde ztracená.“

Petra si toho nebyla vědoma, ovšem tušila, že ji nikdo nebere jako pravou autoritu, kterou by měl učitel být. I když věděla o nedokonalostech své výuky, snažila se dál. Ale měla něco, co pro ni bylo důležité – stále doufala, že se její studenti něco naučí, navíc když občas něco zkazí, ještě to neznamená, že by měla přestat učit. Věděla, i přes své komické vystupování a minimum autority, že může mít na žáky pozitivní vliv, pokud se o to pokusí.

Zpověď jedné molekuly

Adéla Rosová

(veršovaný monolog ethanolu)

Jsem ethanol... jen uhlík, vodík, kyslík,
v koloběhu žití bez slávy, bez sna.
Můj život, kapka v číši věčného dne v čase dusna,
ve sklenici jak v pasti... dýchám, ač bez plíc.

Mám dvě uhlí, co drží mne v jádře mého těla,
 C_2H_6O – rovnice holá a strohá,
leč touha, ta v molekule bublá, vzlíná, touhá,
aby i v uhlovodíku jiskra duše žhnula smělá.

Žádná π -konjugace, jen jednoduché vazby,
můj svět je nasycen, zřídka kdy rezonující,
jsem molekula... ale bez citu struktury pulzující,
snad právě tím ve mně klíčila touha po zkáze, po ztráty.

Vzplála jsem... oxidací, vzletný skok na mřížce,
elektrony strženy... darované kyslíku.
Můj proton padl první. Já v jiskřivém výkřiku
poznala karbonyl. A svět, kde nestálá je jistota.

Etanal... ach, já! Radikál zrozen z otřesu,
mezistupeň reaktivní, v orbitální vřavě,
 σ -vazba se drolí, δ - záporný v úpravě...
mé části trhají se jak duše v zániku.

Pak přišla druhá vlna... kyslík, hrozivý král,
katalyzátor mlčel... jen zrcadlil cestu,
v exergonní reakci pátil můj zbytek klesu,
a já, kdysi alkohol, kyselinou jsem se stala dál.

Octová! Slabá? Ne... já leptám kovy.
Mé páry štípou oči, já rozkládám krystaly,
ne však radostí... jen podle kinetiky a vůle síly,
která mne táhla dál: stát se ničím, být bez slovy.

Mé vazby se lámaly jak stébla ve vichru,
už žádný tetraedr, jen chaos a plyn.
Jsem výdech života, produkt i čin,
ale já – ta já – jsem zmizela v prachu.

Konec byl rychlý. Spalné teplo, enzymy, žár,
ať v mitochondrii či spalovací komoře....
uhlovodíkové vazby padly, uhlí ztratil své lože.
Oxid uhličitý. Voda. Prázdný tvar.

Jsem plyn. Jsem ticho. Jsem stín molekulárna.
Bez jména, bez tvaru... rozptýlena do všehomíru.
Ač nesu život... v kapradí, v klínu víru...
nejsem už Já. Jsem jen záznam uhlí v plazmatu jaderna.

Tento veršovaný monolog zachycuje existenciální příběh molekuly ethanolu, která prochází postupnou chemickou destrukcí. Nejprve je oxidována na ethanal, což je aldehyd vznikající z primárního alkoholu. V další fázi přeměny dochází k její další oxidaci, tentokrát na kyselinu octovou. Celý proces pak vrcholí úplnou mineralizací, kdy se molekula rozpadá na finální produkty oxidace – oxid uhličitý (CO_2) a vodu (H_2O).

Šílený vědec

David Seltenreich

Rudolf Kořenáč nebyl vždy šíleným vědcem. Když začínal jako mladý, čerstvě vystudovaný inženýr chemie, jevil se být dokonce vcelku normálním. Od běžné populace jej odlišovalo jediné to, že jedl rád koprovou omáčku, ale jinak slušně zdravil a zouval si boty a vůbec se choval vzorně, nevykazuje u toho žádnou prazvláštní touhu zničit lidstvo, nepočítala-li se do něj sousedka stará paní Jankovcová, na kterou měl spadeno už od páté třídy základní školy.

V zaměstnání měl výbornou pověst zodpovědného výzkumníka a ochotného kolegy, dosahoval i značných vědeckých úspěchů, které dosud kulminovaly v tom slavném okamžiku, kdy si nechal patentovat univerzální tužidlo na vlasy vyráběné ze strusky a recyklované pryže, za což získal čestné uznání šéfa ústavu, dárkový koš z pohřbu profesora Potůčka a třídenní dovolenou v Sokolově.

Zlomový okamžik v jeho životě však nastal loni na začátku dubna. Tehdy zase tak dumal ve své laboratoři nad izomery, kongenery a jinými lahůdkami univerzitní menzy, přemýšlel, že příští týden už půjde do práce konečně bez kabátu, protože se oteplí a budova třeba dostane po těch mnoha letech i ta slíbená nová okna, když ta stará v pětáctýřicátém roztavily do válečné výroby a od té doby už se nevrátily, přemýšlel, hluboce se chmuřil, když tu náhle vynalezl lék na rakovinu. Opravdu to tak bylo, spadlo to jak blesk z čistého nebe, sám nerozuměl proč a jak, ale najednou se to stalo, najednou se mu do hlavy promítl vzorec, jeden jediný jednoduchý vzorec, který zachrání tolik lidí od zbytečného umírání, že nedokázal pochopit, jak je to možné, že jej to nenapadlo už někdy dříve. Hned se vrhl ke zkumavkám, vylil z nich pavouky a vodoměrky, provedl několik výzkumů, potvrdil si svá měření a do týdne bylo hotovo. Lék byl na světě.

Konala se k tomu tisková konference. Vedle sebe stáli Kořenáč, šéf ústavu Holoubek s širokým hollywoodským úsměvem a profesor Potůček, třiadevadesátiletý nestor české chemie, který praxi vykonával ještě u magistra Kellyho a u nějž se čirou shodou náhod při odečtu elektroměrů zjistilo, že ještě neumřel, ač k tomu byl dosti blízek, ale že si jej spletli s někým jiným, protože byl Kořenáčovi diskrétně odebrán jeho dárkový koš.

Novináři je dočista obklopili, fotoaparáty cvakaly a dámy omdlávaly vždy, když Holoubek obnažil ve svém úsměvu jeden další zub.

„Jistě nijak nenadsazuji,“ kázal Holoubek fanaticky, „když pravím, že právě zde v našich zdech se zrodila pilulka, jež má v moci ukončit celé utrpení lidského plémě. Už nikdo nebude zbytečně umírat. Díky našemu ústavu. Našli jsme lék na rakovinu. Tak je to, drazí přátelé!“

Hodně se tleskalo. Profesor Potůček, který přišel na řadu hned poté, sice už zapomněl, co to rakovina je, nicméně vykazoval nad tím vším značné nadšení. Potom měl mluvit inženýr Kořenáč, avšak novináři už mezi tím sklidili stativy a odešli, takže nebylo ke komu řečnit.

„To si tak neber,“ konejšil ho Holoubek. „To se stává. Hlavně že každý ví, že jsme to dokázali!“ Noviny sice vydali zprávu o tom, že Holoubek vyléčil rakovinu, Potůček vyléčil rakovinu a rakovina dostala třídní dovolenou v Sokolově, zatímco o Kořenáčovi nepadla ani zmínka, ovšem to ho nechávalo vcelku klidným, protože dobře rozuměl, že pro vědce čestného a obětavého je zásadnější přijetí odborné, nežli žblebty pofidérních pisálků a jiných žurnalistů.

Na příští odborné konferenci proto přednesl dlouhý referát, v němž své dílo důkladně popsal, a oznámil, že lék bude po provedení potřebných testů dán do výroby zřejmě již příští rok. Všichni přítomní museli uznat, že je to skutečně objev na vysoké úrovni, který má potenciál pohnout světovým děním. Moudře se chmuřili a vše náhle do sebe zapadalo. Nakonec zbývala jediná, ale zato zásadní otázka: „Proč tento objev učinil Kořenáč, a ne přímo oni?“

Ukrást už ho nemohli, museli ho proto znevážit. Jako nejjednodušší vysvětlení se jevila korupce. Někteří dokonce takové obvinění rovnou vytáhli. Kořenáč uplácí, aby se dostával k takovým významným průlomům. To se to staví kariéra, když máte každý schůdek zaplacený, když vám každý umetá cestičku, to se to pak zachraňuje lidstvo! Na to, koho měl Kořenáč uplácet, však už raději z jakési prapodivné vrozené skromnosti neodpovídali. Nejspíš Holoubka, pánaboha, anebo Vědu samotnou.

Nastala proto další fáze: na léku hledali vady. Zabrало to několik týdnů a výsledky se dostavily. Každý dvoustý miliontý třicátý třetí pacient bude postižen chorobnou šeredností, každému dvoustému miliontému třicátému čtvrtému naroste bradavice, která bude zpívat Já sním o Vánocích bílých, avšak pozpátku a falešně.

„Domnívám se,“ překřikoval pak na příštím zasedání jeden vědec druhého, „že pustit do oběhu lék s takto vážnými vedlejšími účinky je z morálního hlediska krajně nezodpovědné, a jako takové docela nemožné! Tragédie a utrpení způsobené těmito incidenty by napáchaly mnohem více zla, než sem tam nějaký ten nádor, a je třeba na ně neustále upozorňovat!“

„Ale kolegové,“ snažil se Kořenáč o obhajobu, „to přeci tak...“

„Ale je!“ řvali a hnali ho ze sálu krokem, který bývá obvykle v odborné literatuře popisován jako svinský.

Kořenáč tehdy jen s vypětím všech sil uhájil proti mase intelektů svůj holý život. Prosil Holoubka o převedení na jiné pracoviště, neboť už i na tom svém se stával obětí šikany a připínáček pohozených na židli, tato žádost však byla v kupě papírů přehlédnuta, neboť Holoubek právě z peněz za patent léku dostavoval svou rodinnou vilou na Istrii a stůl měl proto celý překrytý účty od řemeslníků. Zaslal však Kořenáčovi nabídku, aby se přihlásil do policejního programu ochrany, který se realizoval na neznámém odlehlém místě, shodou náhod v Sokolově. To Kořenáč zdvořile odmítl.

Stalo se pak konečně někdy v tom čase, že profesor Potůček skutečně zesnul, tentokrát již docela doopravdicky a nebyla v tom žádná mýlka. Obřad se konal ve velkém kostele a Kořenáč se na něj vypravil. Stál docela vzadu za sloupem, aby pokud možno nebyl rozpoznán, hleděl tiše před sebe, jen na konci téměř neslyšně hlesl: „Amen“. Nechal procesí projít kolem sebe a sám zůstal v chrámu Páně.

Nebyl věřící, jakožto racionálně smýšlející člověk odmítal takové pofidérní koncepty, které neměly přesně určený počet uhlíků, navíc se mu zdála značně pochybnou ona teorie trojjednosti, neboť dobře věděl, že trojná vazba zkrátka funguje jinak, než se mu snaží všichni katolíci nabulíkovat. Přesto se v něm nyní cosi hnulo, když viděl tu zář a tu krásu, tu mlčící pokoru, že klekl před oltář na kolena a modlil se slovy, jež sice nebyla vybraná a předpisová, ale o to byla upřímnější a živější.

„Panebože,“ pravil, „jsi tam někde? Slyšíš mě hergot?“

Shůry se ozval hlas: „Ano, slyším.“

Kořenáč se ulekl, ale nedal to nijak zvlášť najevo.

„A vidíš tu nespravedlnost, která se mi tu děje? Samá závist, samé přivlastňování, samé krádeže?“

„Vidím vše. Vše, co je dobré, i vše, co je špatné.“

„A copak nechápeš, že to já vynalezl lék na rakovinu, že to v mé zkumavce se zrodil?!“

„Nic jsi nestvořil,“ opáčil Bůh tvrdě. „To já jsem ten lék stvořil. Jedině já mohu tvořit. To já jsem vedl tvou ruku. Je to mé dílo.“

Kořenáč vyběhl vzteklý z kostela. Tedy už i pánbůh mu to chce ukrást, kdoví, jaký podíl z patentu si ještě poručí?!

Poté odjel tramvají na kraj města a šel dlouho veselou a zelenou krajinou, než konečně po mnoha dnech cesty narazil na zchátralé stavení na osamělém zpustlém návrší, kolem něhož poletovaly četné blesky a několik netopýrů. Zde se usídlil a zřídil si svou laboratoř, na vrátka narazil lebku paní Jankovcové. V sobě měl prazvláštní touhu zničit lidstvo a před sebou veliký kotel koprové omáčky, kterou hodlal po patřičné chemické modifikaci k témuž účelu využít. A někdy od té doby se datuje čas, kdy se Rudolf Kořenáč stal šíleným vědcem.

VV – Vylepšené vodíky

Jakub Sovadina

To, co dneska uvidíte,
nikde jinde nespátříte.
Na pódiu před vašimi zraky
budou se dít chemické zázraky.

Ten známý kyslík s vodíkem
zahýbou celým publikem.
„To je ale ohraný trik!“
ozve se z řad znuděný křik.

Vodík nám však i ukáže,
jak s dalším iontem naváže.
Těžká voda vzniká v teple sálu,
publikum se rázem mění v páru.

Deuterium není prvek,
má však značku – kdo by to řek!
Velkým D bývá označováno,
elektrolýzou produkováno.

Vodík má však tři izotopy,
nehrajem si na lidoopy.
Když lithium s neutronem se střetne,
helium s tritiem nám tu vznikne.

Ti dva se vážně nesnáší,
všechno kolem je na kaši.

Pod rouškou cholery

Kateřina Srpová

Rok: 1789

Znepokojivý titulek dnešních novin zasáhl obyvatele Londýna: CHOLERA SE VRÁTILA!!! První obětí se stal bývalý kandidát Ludwig Hasha. Detektiv Alerik Grey s nelibostí položil noviny zpět na stůl.

„Jedna mrtvola a už z toho dělají epidemii. To je k neuvěření,“ zamumlal otráveně směrem ke svému partnerovi.

Jasper Blackwood klidně upil kávu a odvětil: „Kdo ví, detektive, možná to je epidemie, a nebo taky ne. Tělo jsem neviděl, takže nemohu soudit.“

„V tom případě se na nás usmálo štěstí. Po loňských událostech mám neomezený přístup do márnice,“ prohlásil Alerik, ale vzpomínka na sériového vraha z minulého roku mu na klidu nepřidala. Možná by mu bylo lépe, kdyby si vrah odpykával trest ve vězení, ale v tomto ohledu štěstí nestálo na jejich straně. Při nezdařeném pokusu o útěk se vrah zřítíl ze třetího patra a utopil se v řece. O pár dní později policie vylovila z řeky tělo, které částečně odpovídalo jeho popisu, ale s jistotou se nedalo nic určit, příroda odvedla svůj díl. Alerika z ponurých myšlenek vytrhlo tiché odfrknutí kolegy.

„Něco vtipného?“ zeptal se podrážděně.

„Ani ne, jen jsem si vzpomněl, že náš poslední velký případ také skrýval zločin za maskou epidemie. A my jsme strávili snad tři dny přesvědčováním velitele, který o medicíně nic neví, že šlo o jed, ne o nemoc.“ S těmi slovy Jasper pomalu odložil nedopitou kávu a se zájmem sledoval, jak si Alerik obléká kabát.

„Kam se chystáš?“

„Do márnice, kam jinam. A ty jdeš se mnou,“ dodal Alerik a hodil po Jasperovi jeho kabát.

Cesta do márnice proběhla v tísnivém tichu, Londýn se během noci proměnil ve svoji mnohem depresivnější variantu. Lidé na ulicích, normálně v hloučcích, nyní se vyhýbají jeden druhému. Márnice byla velká šedá budova vedle policejní stanice, i kdyby člověk nevěděl, k čemu slouží, tak by se jí vyhnul velkým obloukem. Tělo leželo na operačním stole, Alerik a Jasper v ochranných oblecích přistoupili blíže a začali s průzkumem. Na těle bylo zřejmé, že Ludwig zemřel v bolestné křeči. Po důkladné prohlídce Jasper nenašel nic odpovídajícího tomu, že by Ludwig byl zavražděn. Vše ukazovalo na cholera. Ale Jasper si byl vědom toho, že to Alerikovi stačit nebude, dokud tu nebude epidemie, on bude stále stejného názoru. Ne, že by na tom bylo něco špatně, jen to bylo otravné. Po chvíli se Alerik vzdálil, aby si promluvil s policistou, který měl tento případ na starosti.

Jasper se sklonil nad tělem a nenávidně se naposledy podíval na obličej, který ho pronásledoval po nocích od chvíle, kdy jeho máma zemřela: „Neboj, tvoji přátelé tě brzy budou následovat, ale oni budou trpět déle.“

A s těmito slovy se narovnal, nasadil neutrální výraz a přidal se k Alerikovi. „Něco zajímavého?“

„Ani ne, ale stejně se dneska odpoledne stavím za služebnou, potřebuji si něco ověřit.“

„Dneska?“

„Ano, nebo máš něco v plánu?“

„No, mám se ohlásit u zubaře.“

„Hmmm, ty půjdeš k zubaři a já ke služebné.“

Po obědě se vydali každý svou cestou, ale ani jeden z nich nemířil tam, kam měl původně v plánu. Jasper se zastavil v malém krámku a nakoupil jed na hubení hlodavců, jeho další zastávka byl dům dvojčat Higinsů, jeho dalších obětí. Alerik se mezitím vrátil do své pracovny a otevřel složku s případem z minulého roku. Poté, co si všimnul komářího štípance na krku Ludwiga, měl jasno, jejich vrah je naživu a opět řadí. Proč nic neřekl Jasperovi? Protože Jasper byl jeho hlavní podezřelý. Většinu mrtvých totiž spojovala jedna věc, všichni vyrostli v sirotčinci paní Blackwoodové, Jasperovi mámy. Bohužel, Alerik bez důkazů nemohl nic podniknout, a tak se pustil do vyhledávání lidí, kteří by mohli být další na řadě. Po hodině pátrání se rozhodl navštívit dvojčata, která nežila moc daleko od jeho bytu, cestou se zastavil u starého lékárníka a po konverzaci si byl skoro jistý, že jed, který byl použit, je arsenik, který se vyskytuje v jedu na krysy.

Poté, co dorazil před dům, kde dvojčata žila, uvědomil si, že je pozdě. Na dveřích byl křídou nakreslený kříž, znak nemoci. Po nahlédnutí skrz okna se jeho podezření potvrdilo, všichni v domě se svíjeli na zemi v křečích, už jim nebylo pomoci. Ale Alerikovo podezření se potvrdilo, na stole byl o jeden hrníček navíc, dvojčata měla návštěvu předtím, než začala umírat, a vedle konvice stál pytlík s čajem. Stejný čaj, který viděl Jaspera pít každé ráno předtím, než si dal kafe. Alerik se otočil a rychlou chůzí se vydal směrem k Jasperovu bytu. Matně si uvědomoval, že naposledy ho navštívil před třemi lety, kdy Jasper onemocněl a neukázal se v kanceláři. Většinu času strávili v kanceláři, nebo u Alerika, jeho byt byl větší, a také na dostupnějším místě.

Alerik vstoupil do předsíně Jasperova bytu. Byt působil nepoužívaně a opuštěně, na poličkách byla vrstva prachu. Alerik rychle zamířil do Jasperovy ložnice a kanceláře, hledajíc nápovědu, kde by Jasper mohl přebývat a mít úkryt. Ložnice vypadala stejně nepoužívaně, ale na zdi v kanceláři byla na nástěnce umístěna podrobná mapa Londýna s fotografiemi dětí ze sirotčince. Více jak polovina z nich byla přeškrtnuta, mezi nimi i fotografie Ludwiga. Z mapy bylo zřetelné, že Jasper neútočí náhodně, postupuje podle směru hodinových ručiček, ale po každé vraždě se přesune na druhou stranu kruhu a uprostřed kruhu je stará radnice.

Jasperova kancelář mu poskytla dostatek důkazů pro policii a Alerik se bez váhání vydal na návštěvu radnice. Čas běžel a s každou minutou rostla pravděpodobnost, že Jasper zaútočí znovu. Myšlenka na to, že jeho parťák, s kterým tolikrát riskoval život, je chladnokrevný vrah, se mu vůbec nelíbila, ale i to bylo součástí jeho práce a on byl prvotřídní detektiv. Nikdy nedovolil, aby ho jeho city ovládly a zabránily mu ve vyřešení případu, a dnešek nebude výjimkou. Před vstupem do radnice se zastavil, zhluboka se nadechl a pak, vzpomínajíc na slova svého přítele, který ho varoval před vdechnutím arseniku, upevnil si šátek kolem obličeje.

Vstoupil do budovy, na první pohled působila opuštěně, ale Alerik se nenechal oklamat, po pár minutách objevil zeď s obrazy a jeden z nich visel křivě. Po bližším prozkoumání objevil skryté schodiště. V patře se nacházela laboratoř a uprostřed kahanů a baněk se skláněl Jasper nad sešitem a počítadlem, před ním tabule se jmény a ke každému jménu byla přiřazená přibližná váha.

„Zdá se, že jsem byl objeven dříve, než jsem čekal. Smím vědět, co mě prozradilo tak rychle?“

„Komáří štípanec na krku, na první pohled přehlédnutelný, ale pod podrobnějším prozkoumání se ukázalo, že se jedná o vpich injekční stříkačkou. To je něco, co by doktor jako ty neměl přehlédnout.“

„Hmmm, máš pravdu, měl jsem tě na to upozornit, možná by mi to koupilo více času,“ prohlásil s úsměvem Jasper a plynulým pohybem se zvedl ze židle, sebral ze stolu injekční stříkačku a bezstarostně přešel k oknu radnice. „Věděl jsi, že pokud si vpravíš správnou dávku arseniku do tepny, tak zemřeš během pěti minut? Ale pokud by ses přepočítal, tak můžeš trpět i několik dní? Zajímalo by mě, co to bude.“

Jasperova ruka s jehlou se začala nebezpečně přibližovat k jeho krku, Alerik vyrazil, ale byl moc daleko, a s hrůzou sledoval, jak obsah stříkačky vniká do Jasperova těla. Chvilí se nedělo nic a pak Jasper zavrával. Alerik se vrhl k oknu, ale pozdě, Jasperovo tělo se zřítilo do zahrady. Alerik se otočil na patě a seběhl do zahrady. Když dorazil k tělu, Jasper byl stále naživu, levou nohu měl zkroucenou v nepřírozeném úhlu pod tělem a arsenik se začínal projevovat, bylo jasné, že má jen pár minut života.

„Proč?“ zeptal se zklamaně Alerik Jaspera šklebícího se bolestí.

„Jak sis správně všimnul, všichni mrtví se mnou vyrostli v sirotčinci. Já byl syn ředitelky a oni její svěřenci, a i přesto, že já byl její biologický syn, její krev, tak oni byli její pravá rodina, a když zemřela, tak veškerý její majetek připadl sirotčinci. Já nedostal nic, dokonce i fotka mámy se mnou mi nepatří. Neplánoval jsem zabít všechny děti, které tam tehdy byly, jen máminy oblíbence, chtěl jsem se stát jejím číslem jedna, bohužel jsi mě odhalil dřív, než se tak stalo. Myslel jsem si, že moje maska hodného doktora a tvého parťáka mě ochrání před tím, abych se dostal na list podezřelých. Škoda, že se mi nepodařilo získat dvojníka jako posledně. Poslední dva roky jsem si užil, neexistuje nic zajímavějšího než sledovat svého parťáka, jak pomaličku odhaluje spletitou síť toho, co jsem vytvořil. Myslím, že tohle je můj konec. Doufám, že tvůj příští parťák bude lepší než já.“

A s těmito slovy v Jasperových očích vyhasly poslední jiskřičky života. Arsenik odvedl svou práci. Poté, co Alerik předal tělo policii, zůstal ještě dlouho stát v zahradě a přemýšlel o jeho posledních slovech. Poté, co začalo zapadat slunce, se sebral a vydal se na cestu ke svému bytu, zítra ho čeká nový den, nové případy a hledání parťáka.

Nejkrásnější reakce

Daniela Šatrová

Letmý dotyk,
Tvé prsty po mé kůži,
mé líce v odstínu růží,
ale hlavně žádný povyk.

Rychlý dotyk,
Tvé prsty pracují jako katalyzátor,
spouštějíc reakci okamžitou,
už není věcem únik.

Jako když kyslík se s vodíkem setká,
nevybouchne to všechno hnedka,
avšak dávej pozor, jak moc jiskříš,
následky nechceš zjistit.

Rekce je to jednoduchá,
reakce je to silná,
reakce je to nebezpečná,
když ve hře je emoce nedochvilná.

Proto opatrný buď,
a hled' na můj červený pruh,
on odhalí ti má tajemství,
mé všelijaké neřesti.

Ona barva poví ti o mne zbytek –
červená je barva vína,
a to sladké bývá,
jen když glukózy máš nadbytek.

Nemusíš se mě ale tolik bát,
naše ionty v celek spoj,
když dáš mi vše, co dát mi máš,
ve ztrátě náboje já vidím kladný boj.

My stabilní býti můžeme,
když přijmeš mě celou,
spolu vše zvládneme,
je známo, že exotermní reakce vedou.

Náš polární svět,
kovalentní vazba,
Láska je reakce –
někdy i krásná.

Stín posledního nádechu

Nikola Šimonová

„Tak co to tu zase máme?“ praví komisař, když vejde do místnosti.

„Tentokrát nic pro nás pane, je to jasné udušení oxidem uhelnatým,“ odpoví na jeho dotaz Dominic, poměrný nováček u kriminalistů. Komisař ho jen sjede nepřijemným pohledem, protože toto byla už pátá vražda za měsíc a jeho dávka spánku byla mnohonásobně menší než hladina kofeinu v jeho krvi.

„Dominicu to radši necháme na Lilian, protože ani ty, ani já nejsme ti, kteří by to měli určit,“ s tím odejde a vejde do místnosti, kde se nachází jejich dnešní oběť.

„Dobré ráno šéfe,“ pozdraví sborově celý kriminalistický tým pana komisaře, ten rovnou přejde k mrtvé ženě a mladé slečně, která se nad ní sklání a zkoumá, co se jí tak mohlo stát.

„Dobré ráno Lilian, mohla bys mi osvětlit, co se jí přihodilo?“ jemně se na ni zadívá, upřímně nikdy se na nikoho nekouká tak jemně jako na ni, ostatní to přisuzují tomu, že je stále poměrně čerstvým nováčkem u nich v týmu.

„Dobré ráno pane komisaři, určitě to vypadá na udušení oxidem uhelnatým, ale neseď mi zde její nehty, má za nimi kusy koberce a celkově podivně vystrašený výraz,“ odpoví komisaři Lilian, ale nezvedne pohled od mrtvé ženy, aby nemusela čelit jeho upřenému pohledu.

„Tak setkali jsme se už se vším možným Lilian, prostě najednou zjistila, že nemůže popadnout dech, sesula se na zem a snažila se nějak dostat pryč a každý je při takovéto smrti vyděšený,“ argumentuje komisař a začíná si prohlížet i ostatní stopy.

„Asi máte pravdu, pane komisaři, začínám být možná trochu paranoidní,“ odpoví mu a konečně zvedne hlavu, ale to už jí komisař nevěnuje sebemenší pozornost a přejde k druhému policistovi, který zajišťoval svědky. Od něho se dozvěděl, že se ta žena jmenuje Scarlett Bennett a žila tu tři roky se svým manželem, který je prý už dva týdny na pracovní cestě v Americe. Nedokázali ani říct, kdo by jí to mohl udělat, protože to byla moc milá dáma, která měla spoustu přátel. Komisař se, ale touto zprávou nenechal rozhodit, protože ze své zkušenosti už věděl, že hodně přátel neznamená dobrých přátel, kteří by nebyli schopni něčeho takového. Ale pokud Lilian prokáže, že ji opravdu zabil plyn, tak by tady komisařova práce skončila a on by se mohl zase věnovat těm pěti vraždám, které mu stále leží na stole, ne, a ne v nich najít vodítko a pohnout se dál.

„Pane komisaři, můžu vám tedy stoprocentně potvrdit, že to byl skutečně plyn, takže můžete jít domů a třeba se trochu prospat?“ navrhla mu Lilian opatrně, nechtěla totiž riskovat další jeho výbuch, který už nastal minulý týden, když mu jejich šéf řekl ať jde domů, že vypadá přišerně.

„Děkuji Lilian, ale nemohu teď v práci polevit, když nám po městě očividně běhá sériový vrah,“ podíval se na ni s vděčným pohledem, pohládl ji po rameni a odešel, aby mohl jet zpátky do své kanceláře. Lilian tam

ještě chvíli stála neschopna se jakkoliv pohnout. Ale nikdo netušil, že si v kufříku odnáší ampulku, na kterou se v laboratoři hodlá podívat, protože jí stále svědomí našeptává, že na tomto případu něco nehraje.

Jen co se za Lilian zabouchly dveře laboratoře pustila se do práce. Z kufříku vytáhla ampulku, ve které byla krev zesnulé ženy. Na škole řešila už tolik případů, kdy se někdo snažil zamaskovat vraždu oxidem uhelnatým, proto neváhala a rozdělila si krev do více ampulek, aby měla možnost provést více testů. V prvním testu se rozhodla krev smíchat s železem, protože už od začátku měla podezření na otravu kyanidem. Což je s otravou oxidem uhelnatým velmi často zaměnitelný. Protože pokud by vznikla modrá barva, když smícháte krev se železem a je tam přítomen kyanid jednalo by se o pozitivní výsledek. Lilian samozřejmě nepřekvapilo, když se jí tato domněnka potvrdila, látka opravdu zmodrala. Pro jistotu udělala dalších pár testů, jestli se první test nepletl, a když ani zbylé netvrdily opak, rozhodla se s touto informací běžet za komisařem. Ještě, než stačila odejít jí přišel e-mail, otevřela ho a zjistila, že přišly výsledky pitvy. Co jí ale nesedělo bylo, že pitva prokázala otravu oxidem uhelnatým. Ale přeci se její testy nemohly plést, tady něco opravdu nehraje, proto rychle šla do kanceláře komisaře. Chtěla zaklepat, ale dveře byly pootevřené, a tak se rozhodla jít dovnitř, když uviděla vyčerpaného spícího komisaře na stole, rozhodla se podniknout vše na vlastní pěst. Rozhodla se vloupat na patologii.

Nikdy si nemyslela, že by se to někdy stalo. Několik let se učila, jak odhalit příčinu smrti a jak dopadnout pachatele. A teď ona sama jde proti tomu. Byla neskutečně nervózní, ale musela tomu přijít na kloub. Pomalu se blížila ke dveřím, které vedly na patologii, otevřela dveře do tmavé místnosti a musela nakrčit nos nad tou palčivou vůní mrtvol. Vyndala si z kapsy mobil, aby si mohla posvítit, aby našla spis, který potřebovala. Listovala a hledala příjmení své oběti. Po chvíli ho našla, vyndala ho a otevřela. Když došla k části, kde byla zaznamenána pitva, nemohla uvěřit svým očím. Bylo tam opravdu napsáno, že za to mohl oxid uhelnatý, nikdy se nepletla a testy, které provedla ukazovaly také opak. Svěsila smířeně ramena a zandala spis zpátky, už chtěla odejít, když v tom si pod pitevním stolem všimla jedné složky. Zvedla jí a překvapeně vytřeštila oči, když uviděla příjmení své oběti. Rychle otevřela dokument, nalistovala záznam o pitvě a v tu chvíli ji došlo, že někdo zfalšoval pitevní zprávu, protože v této originální se opravdu psalo, že za smrt mohl kyanid. Zavřela ji a chtěla to rychle ukázat komisaři, jenže ji někdo chytil za rameno. Lilian vykřikla a už přemýšlela, jaké obrané úderky se ve škole učila, jenže když se otočila, uviděla tam stát samotného komisaře.

„Dělal jsem klasickou kontrolu kamerového systému, jenže jsem nečekal, že uvidím vlastního člena týmu se vloupat zrovna na patologii. Máte nějakou úchylku, o které bych měl vědět?“

Lilian překvapilo, že se netvářil naštvaně, jak by očekávala, ale tvářil se překvapeně a pobaveně. Možná měl zase připito, jak u něj bylo zvykem.

„Co? Ne! Nemám žádnou úchylku pane, jen ...“, sklopila oči, protože se trochu obávala jeho reakce.

„No tak Lilian, co se stalo, že se takto pozdě vloupáváš na patologii?“ mluvil na ni něžně, aby mu svěřila, co má na srdci.

„Vím, že se to nemá pane, ale odebrala jsem té mrtvé ženě z dnešního rána krev, protože se mi nezdálo, že by to byla otrava oxidem uhelnatým. Udělala jsem testy a měla jsem pravdu, byla to otrava kyanidem,“ chtěla pokračovat, jenže ji komisař přerušil.

„Sakra Lilian to máš pravdu, že to nemáš dělat, když to není zrovna nutné, navíc nečetla jsi ještě email? Tam bylo jasně napsáno, že to otrava oxidem uhelnatým opravdu byla,“ už trošku naštvaně zněl, ale stále držel své nervy na uzdě.

„Ale pane podívejte se! Někdo musel zfalšovat pitevní zprávu, protože tady je jasně napsáno, že to byla otrava kyanidem.“ Chtěl na to něco odpovědět, jenže uslyšeli šum z chodby. Komisařova reakce byla pohotová, chytl Lilian za paži a schoval je do úzkého výklenku, aby je nikdo neviděl, jenže v té rychlosti Lilian upustila pravou složku na zem. Po chvilce se otevřeli dveře na patologii a dovnitř vešel sám primář Forbs.

„Tak kdepak jsem to jenom nechal?“ začal se rozhlížet po tmavé místnosti. Lilian s komisařem na sebe koukali s překvapenými výrazy, i když Lilianin výraz byl spíše vyděšený, protože rozhodně nechtěla přijít o místo po tak krátké době, co nastoupila. Za to komisařův výraz byl poměrně klidný, ale jen úplný profil by dokázal prokóknout jeho pevnou masku, za kterou skrýval také strach, ale kvůli Lilian se snažil působit vyrovnaně, aby ji neděsil ještě více. Co jim vrtalo hlavou bylo to, co tady primář v takto pozdní hodinu vůbec dělá, ale když zvedl tu složku, kterou Lilian před chvílí upustila, překvapeně vytřeštili oči. Lilian zalapala po dechu, komisař ji pohotově zakryl pusou, aby nikdo nic neslyšel, jenže už bylo pozdě.

„Haló? Je tu někdo?“ uslyšel hluk primář a začal se pohotově rozhlížet. Už pomalu došel k místu, kde se ukrývali komisař s Lilian, naštěstí mu zazvonil mobil.

„Ano pane?... Ano tu složku mám, předám vám ji, jak jsme se domluvili. Nebojte se, nikdo o ničem neví. Na shledanou pane,“ domluvil primář. Ještě než odešel z místnosti se naposledy otočil s pocitem, že tam někdo je. „Sakra, asi už moc pracuji s mrtvolami, začínám být paranoidní,“ kroutil nad tím hlavou a odešel.

Lilian s komisařem si oddechli, teprve až teď si uvědomili, že komisař stále zakrývá Lilian pusou. „Ehm omlouvám se,“ ale stále si ani jeden netroufli vyjít z výklenku a hleděli si upřeně do očí.

Netušili, co se odráží v očích toho druhého, ale v každých byly velmi podobné emoce, úleva, adrenalin, a ještě jedna emoce tam byla. Jedna, která byla moc dlouho potlačovaná, a i přesto teď byla hluboce skryta. A tou emocí byla sama touha. Komisař opatrně zvedl ruku a pohlídl Lilianinu tvář, ta byla schopna se na komisaře jen překvapeně dívat, jestli se ji toto všechno vlastně jen nezdá. To, co následovalo potom, ale sen asi být opravdu musel, protože ani ve snu by ji nenapadlo, že sám komisař ji bude teď okupovat její rty. Ano sám komisař teď líbal Lilian. Než se Lilian oddala tomuto momentu ji jen blesko hlavou, že by si to dokázala představit na mnohem romantičtějších místě, než je pitevna, ale na druhou stranu, to bylo pro ně vlastně docela osobitý vzhledem k jejich práci. Po chvilce se komisař prudce odtáhl, když mu došlo, co se doopravdy stalo. Vyděšeně se na Lilian zadíval, poprvé ukazujíc své emoce a rychle odešel z místnosti. Lilian tam ještě chvilku stála s rukou na svých rtech neschopna uvěřit, že ještě před chvilkou tam byly rty komisaře.

Asi po pěti minutách se vzpamatovala a utekla z místnosti pryč a odjela domů. Doma se sesune podél zdi, pouštějíc slzy, nechávajíc kolovat všechny myšlenky hlavou. Proč to jen nechala zajít tak daleko, samozřejmě, že po něm toužila, ale nepředstavovala si to takto, že potom uteče a že to bude na patologii. Jenže, co když při tom polibku vlastně zjistil, že ji nepřitahuje, že třeba špatně líbá? A podobné myšlenky kolovaly Lilian hlavou celou noc, po chvílce se rozhodla je jít umlčet kýblem zmrzliny, což na chvílku pomohlo, jenže když se snažila usnout, tak ji začali opět sužovat a díky nim šla druhý den do práce, jak sama mrtvola, kterou musela zkoumat.

Ráno přijde do bytu, kde se nacházela další oběť. Jejich sériový vrah znovu udeřil. Očividně si našel typ žen okolo dvaceti pěti až třiceti pěti let, tmavé vlasy, menšího vzrůstu a hubenější postavy. Zvláštní ale je, že každá z žen byla zabita úplně jinak. Jediné, proč víme, že ty ženy byly zabity stejným člověkem je rudá růže, která se vždy nachází na místě činu. Když vejde do místnosti všichni se věnují své práci, ale její zrak spočine hnedka jen na jedné osobě a tou je samotný komisař. Překvapilo jí, že už tady je, protože většinou přicházel, až když to tady bylo pomalu hotové. Rychle s pozdravem kolem něho projde, aby se mohla vyhnout jeho pohledu, bála se, jak by se na ni mohl tvářit. Radši se pustila ihned do práce, když se podívala na ženu, už ji ani nepřekvapil její vyděšený pohled, protože přesně takový měla každá žena před ní. Stále dokola to byl stejný postup, odebrat vzorky a všechny stopy na těle, aby se mohly poslat do laboratoře. Tento postup by po uplynulém měsíci zvládla i se zavřenýma očima, ale i tentokrát byl vrah tak moc důkladný, že nezanechal žádné stopy. Jenže jí stále kolovala hlavou ta žena otrávená kyanidem. Že by tu ženu zabil někdo jiný než náš vrah? Protože na místě nebyla žádná růže, ale ten výraz byl stále stejný jako výrazy zbylých žen. Navíc proč by jinak primář zfalšoval tu pitevní zprávu. Třeba ten telefonát byl s jejich samotným vrahem. Jedno ale věděla jistě, musela se znovu podívat do jejího bytu, protože tušila, že se tam toho skrývá více než tuší.

Z jejího přemýšlení ji vyrušilo tiché odkašlání a tyčící se osoba před ní. Odtrhla pohled od mrtvé ženy a podívala se nahoru, do obličeje, na který by se nejraději koukala pořád, kdyby to bylo za jiných okolností.

„Lilian, jak jsi na tom?“ zeptal se jí komisař.

„Ehm cože?“ nechápavě se zeptala, protože by rozhodně nečekala, že by se zrovna on ptal, jak jí je.

„Říkal jsem, jak jsi na tom se sběrem vzorků, jestli můžeš předběžně říct, co se jí stalo,“ vysvětlil jí komisař.

Lilian rychle sklonila hlavu, aby zamaskovala červeně zahanbené tváře, ale bylo jí jasné, že mu to nešlo, jemu nikdy nic nejde.

„Ou, jasně, tady to zatím vypadá na udušení, kvůli těm modřinám na krku, ale uvidíme, co ještě prokáže pitva. Jinak stále ty samé znaky, jako u předešlých žen, vyděšený výraz, tudíž útočníka neznaly a za nehty nejpravděpodobněji koberec. Vrah si opět dal záležet, aby mu nemohla, jakkoliv vzít DNA,“ sdělila mu všechny její poznatky, co zatím vyzorovala.

Komisař jen přikývl a odešel zjišťovat další informace. Lilian si uklízela poslední své věci, aby mohla odvést vše do laboratoře, jenže to netušila, že v místnosti zůstane sama s komisařem.

„Lilian můžeme si promluvit?“ zeptal se ji komisař něžně, Lilian to vyděsilo, protože netušila, že tu komisař ještě je.

„Myslím, že nemáme o čem pane komisaři, teď mě omluvte, musím odvézt vzorky do laboratoře,“ odbyla ho chladně a už odcházela, jenže ji stihl chytit za paži.

„No tak Lilian počkej prosím, chci ti všechno vysvětlit ohledně toho včerejška, omlouvám se, že jsem tak utekl. Bylo to ode mě neohleduplné, už jenom z důvodu, že se ti tam mohlo něco stát. Šel jsem se tam po pár minutách podívat, když mi to vše došlo, jenže ty jsi byla už pryč. Z kamer jsem pak viděl, jak jsi odjela domů. A co se týče toho, co se mezi námi včera stalo, i za to se omlouvám, jak jsem utekl, zpanikařil jsem, protože jsem toto ještě nikdy neudělal. Vždycky se řídím pravidly a zkrátka s tímto jsem nepočítal. Tudíž jsem celý večer přemýšlel a dospěl jsem k tomu že...“

Lilian na něj s údivem hleděla, protože ho nikdy neslyšela mluvit takto dlouho, a hlavně bála se teď toho nejhoršího. Pošle ji určitě pryč, aby se s ní nemusel vídat, nebo vymyslel určitě něco jiného, aby na ni nemusel každý den v práci koukat. Jenže tok jejích myšlenek přerušila kapitánova další slova.

„Že se ti nechci vyhýbat Lilian, chci s tebou trávit svůj volný čas, i když ho moc nemám, něco mě k tobě neskutečně přitahuje Lilian. Nevím co, ale něčím jsi si mě k sobě připoutala už první den, co jsem tě uviděl. Ale záleží, jestli ty chceš trávit svůj čas se mnou,“ díval se na ni s nadějí a dětskými jiskřičkami v očích čekajíc, co mu na to odpoví. Lilian nemohla jinak, než se mu vrhnout kolem krku a spojit opět jejich rty. Po chvilce odpojila jejich rty, aby oba mohli popadnout dech, když se na něho podívala, zjistila, že se usmívá stejně moc, jako ona sama.

„Takže to znamená ano?“ prolomil ticho komisař.

„Samozřejmě že ano, tak ráda s tebou budu trávit čas, o ničem jiném od našeho prvního setkání ani nesním,“ Lilian si uvědomovala, že pro něj je na otázku vztah moc brzy, ale bude tu do té doby, dokud nebude připraven.

„Jen Lilian, nechci, aby zatím o tomto někdo věděl. Protože by se to v této době mohlo obrátit proti nám a já nechci, aby okolí vědělo, co je mé slabé místo. Nevadí ti to moc?“ ptal se opatrně jak kdyby si myslel, že po této otázce mu Lilian zmizí z náruče. Ona však jen pokroutila hlavou, usmála se a dala mu pusku na tvář, aby potvrdila, že jí to opravdu nevadí. Opět si vzala svůj kufřík, který mezi tím stihl skončit opět na zemi a odjeli do práce, vstříc vyšetřování.

O dva týdny později nebyla stále žádná stopa, kdo by jejich vrah mohl být. Jediné, co se posunulo dál byl vztah našeho komisaře s Lilian, kteří si byli teď mnohem bližší i skrz to, jak usilovně pracovali na vyřešení případu. I teď usilovně přemýšleli a hledali spojitosti ve stopách vyvěšených na magnetické tabuli, kterou si přinesli ke komisařovi domů.

„Sakra tento to vlastně taky nemůže být, protože v ten den byl u soudu!“ pronesl už našťavaně komisař a odhodil fotku podezřelého pryč.

„No tak, nečerti se komisaři, vím, že to chceš už vyřešit, ale máme hrozně málo stop, aby to šlo nějak rychle,“ pronesla Lilian z gauče a usrkla si ze sklenky červené víno, které si na večer koupili. No zatím to vypadá, že ho spíše pije jen Lilian, která už má druhou sklenku, za to komisař se té své zatím ještě ani nedotkl.

„Já vím Lilian, já vím,“ odpověděl, v tom se ale zarazil pootočil hlavu dozadu, aby na ni trochu viděl s pobaveným úšklebkem. „I po tom všem mi stále říkáš komisaři?“ nebyl našťvaný, spíše pobavený, že si na to stále Lilian nemohla zvyknout.

„Jejda promiň síla zvyku, navíc proč se to zatím odnaučovat, když v práci ti stejně musím takto říkat, co myslíš Alexi?“ naschvál jeho jméno tak smyslně převalila na jazyku a hodila na něj vyzývavý pohled. Přišel k ní, ukradl ji skleničku z ruky a poprvé se za večer také napil, poté ji skleničku vrátil, dal ji pusku na, aby se vyhnul odpovědi a pokračoval dál v hledání vodítek. Lilian nad tím pokroutila hlavou, ale v tom si na tabuli všimla fotky jednoho muže. Manžela Scarlett, té ženy, která byla otrávená kyanidem.

„A co tenhle? Nemohl by to být on?“ ukázala na něho, protože ji přišel až moc dokonalý.

„Nemyslím si, je to muž s velkým jménem, s perfektním rejstříkem, s firmou, která vydělává velké peníze, navíc kromě své ženy s ostatními ženami neměl žádnou spojitost. Navíc proč by zabíjel svou manželku, se kterou údajně měli perfektní vztah?“ podíval se na ni Alex překvapeně.

„No právě! Nikdo nemůže být takto moc perfektní, něco na tom smrdí. Kdybychom se mohli podívat znovu, do jejího bytu, třeba bychom něco našli,“ vysvětlila mu a očividně se trefila, protože nad tím začal Alex usilovně přemýšlet a spojoval si vše dohromady.

„Možná máš pravdu, nemůže být takto moc perfektní, ale technici tam nic nenašli, ani tvé testy nic víc neukázaly, kromě koberce za jejími nehty nic nenašli a u těch zbylých žen jakbysmet,“ Lilianina tvář trochu posmutněla, komisař si toho hnedka všiml a přikročil k ní. „Ale je to stále více Lilian, než jsme měli před chvílí, zkusím od ředitele získat povolení dobře?“ to ji opět rozveselilo a už nechali práci zase na zítra a užívali si společný čas, netušíc že je to možná jeden z posledních.

„Vy jste se normálně zbláznili!“ křičel ředitel na celou kancelář, až i ostatní pracovníci, kteří usilovně pracovali nadskočili leknutím. „Vy si jako myslíte, že vám bezdůvodně a bez důkazů dám povolení k prohlídce domu, ve kterém jsme dávno prohlídku udělali. A ještě k tomu ten případ je dávno uzavřen a vůbec nesouvisí s vaším případem,“ ke konci ředitelovi pomalu docházel dech, jak na komisaře neúnavně křičel, přeci jen byl to už chlapík v pokročilejším věku.

„Ale pane, už jsem vám říkal, že mám takovou teorii a myslím si, že nebyla otrávena na oxid uhličitý. Myslím si, že by ta prohlídka mohla velmi pomoci při vyšetřování,“ snažil se zachovat klid Alex a znovu mu vysvětlil to, co už mu před chvílí vysvětloval.

„Mě ale vaše teorie nezajímají, buď půjdete okamžitě řešit svůj případ, nebo si také můžete sbalit svých pět švestek a jít jinam,“ to už ředitel pěl vztekem, komisař ho ještě nikdy takto neviděl, a proto moudře ustoupil a v tichosti se odplahočil k sobě do kanceláře.

„Evidentně to nedopadlo podle plánu co?“ ptala se hned Lilian, co vešel komisař do kanceláře, i když odpověď už předem znala, protože ředitelův křik nešel přeslechnout.

„Bohužel ne Lilian, začínám být v koncích,“ unaveně a sklíčeně se posadil komisař do své židle, Lilian se rychle zvedla, stoupla si za něj a objala ho kolem ramen, aby ho aspoň nějak povzbudila a ukázala mu, že na to už není sám.

„No tak Alexi, toto neříkej, nějak to spolu vyřešíme,“ aby svá slova ještě více potvrdila dala mu pusu na tvář, Alex ji chytil za ruku a pokusil se o úsměv jako náznak díků.

„Mám poslední nápad, ale nebude se ti líbit,“ řekl po chvíli, co tam takto byli.

„Je to nelegální a nebezpečné co?“ podívala se na něj Lilian frustrovaně a doufala, že Alex její otázku vyvrátí, jenže to, jak se pak zatvářil jí potvrdilo opak.

„Promiň, nebude to dvakrát bezpečné, proto bych byl možná radši, kdyby ses toho nezúčastnila,“ říkal opatrně komisař, protože už věděl, že nesnášela, když ji někdo z čehokoliv vynechával a podle její reakce se mu to potvrdilo.

„Na to zapomeň! Pokud je to nebezpečné, tak tě to rozhodně nenechám podniknout samotného, co tě tedy napadlo?“ vyčetla mu hned a se zájmem poslouchala, co má v plánu.

„Vymyslel jsem, že budeme ten dům tak týden sledovat, abychom zjistili, jak se ten manžel té naší oběti v tom domě zdržuje a vychytat správnou chvíli se tam vloupat a prozkoumat to tímto způsobem,“ řekl stručně, a i když se na to Lilian netvářila úplně nadšeně, smířeně svěsila ramena, protože si uvědomovala, že jim nic jiného nezbyvá, pokud chtějí tento případ vyřešit.

„Dobře, takže asi pozorování si vezmeš na starost ty, protože pochybuji, že bys to svěřil mě a já se zatím podívám, jaká kouzla můžu vykouzlit v laboratoři, která by nám to v prohledávání usnadnila,“ a hnedka si začala Lilian projíždět v hlavě všechny vychytávky co se ve škole naučila.

„To máš pravdu, sledování je na mě. Teď nás bude čekat týden perné práce, takže žádné zdržování a honem do práce,“ ještě, než odešel z kanceláře dal pusu Lilian a mířil vstříc hledání všech informací, které bude pro tuto akci potřebovat. Lilian se nad tímto činem pousmála a také se vydala do své laboratoře připravovat vše, co by se mohlo hodit.

Uplynul už týden od jejich příprav, kdy komisař špehoval byt a Lilian se intenzivně věnovala výrobě věcí, které by jim mohli pomoci. Komisař přišel ráno před jejich večerní akcí, aby se ujistil, že je vše připraveno.

„Tak co Lilian? Je vše připraveno? Pokud bys chtěla je tu stále možnost zůstat doma, byl bych potom mnohem klidnější,“ snažil se ji stále přemlouvat komisař, stejně jako po celý tento týden, ale Lilian odpověď zněla stále stejně.

„Moc dobře víš, že má odpověď bude znít pořád stejně, půjdu s tebou i kdybys nechtěl, navíc bys ani nevěděl, jak použít tuto vychytávku, kterou jsem na naši akci připravila, takže máš smůlu,“ odpověděla mu Lilian už trochu naštvaně, protože ji už nebavilo mu pořád vymlouvat tento jeho nápad, že by zůstala doma.

„Dobře, dobře promiň už s tím přestanu. A ukážeš mi konečně ten tvůj super výtvar, co jsi vytvořila,“ přešel komisař radši na jiné téma.

„Dočkej času, uvidíš večer. Mám jistou teorii, proto jsem vytvořila zrovna tuto věcíčku a tady by nebyly vidět výsledky,“ klidnila jeho zvědavost a brala do ruky kufřík se svým výtvozem, aby ho tady nezapomněla. Poté se odebrali domů, aby se mohli v klidu na večer připravit a doladit detaily.

Blížila se půlnoc a Lilian s Alexem právě seděli v autě před bytem do kterého se právě chtěli vloupat. „Možná to nebyl zas tak dobrý nápad Alexi, co když nás někdo chytí? Pak půjdeme do vězení.“

Najednou si Lilian začala uvědomovat, jaké následky tato akce vlastně může mít.

„Uklidni se Lilian, všechno je perfektně naplánované, nemůže se nic stát,“ na důkaz svých slov ji pevně stiskl dlaň, zvedl ji a přiložil si ji ke svým ústům. Lilian se na něho usmála a hned byla klidnější, přeci jen ho bude mít po celou dobu po boku, to se přeci nemůže nic stát. Vešli do místnosti a začali se rozhlížet, jestli je vzduch čistý. Když věděli, že je vše v pořádku mohli se pustit do práce.

„Tak ukaž, co jsi celý ten týden připravovala,“ pobídl ji komisař, protože byl už byl přeci jen zvědavý.

„Moje teorie je taková, že tu musí být skrytá místnost, protože za nehty měla koberec, který je jen u stěny v obýváku, ale takové otravy se přeci jen stávají většinou v kuchyni. Takže se musela chtít někam dostat, a tak drásala nehty ten koberec,“ sdělila mu Lilian svou teorii, on uznale přikývnul a dal ji prostor pro konání. Přeshla ke stěně, kde předtím stál koberec a rozdělala svůj kufřík, kde měla ampulku s práškem, vzala si rukavice a začala konat.

„Toto je prášek vyrobený z chloridu kobaltnatého. Pokud je tu skrytá místnost, ve které je jiná vlhkost, tak ten prášek se podle toho zbarví,“ začala vysvětlovat Lilian a začala pokládat tento prášek na místa, kde si myslela, že by mohl být vstup.

„Jak jsi toto prosím tě vyrobila?“ začal se hnedka zajímat komisař.

„Musela jsem trochu zapátrat v poznámkách, protože si taky nepamatuji vše, ale když už jsem to našla, tak to bylo celkem jednoduché. Rozpustíš trochu chloridu kobaltnatého s vodou a pak tam přidáš buď škrob nebo mouku abys získal prášek. Hele podívej, už to začíná fungovat,“ a opravdu. V jednom místě začal prášek trochu blednout, tudíž za tou zdí musela být jiná vlhkost. Teď nastal menší problém a to takový, že museli přijít na to, jak se ty dveře otevírají. Začali různě prohmatávat zeď, jestli nenajdou nějakou nerovnost a taky že jo. Našli menší čtvereček, který když zmáčkli tak se jim otevřeli dveře přímo před nosem. Vešli dovnitř a posvítili si baterkou, aby viděli, co se v té místnosti ukrývá. Když to vše uviděli nemohli uvěřit svým očím, byly to stopy všech zavražděných žen, jejich zavražděná očividně také vraha hledala, evidentně na něj přišla a on ji zavraždil. Lilian přišla blíže k jedné tabuli a když spatřila, kdo je jejich vrahem, chtěla v šoku vykřiknout, jenže je něco, nebo spíše někdo vyrušil. Najednou se nad nimi rozsvítilo světlo a promluvil známý hlas.

„Ale, ale nečekal, bych, že se do mého domu vloupá samotný policista,“ byl to manžel jejich zavražděné. Ale on to přeci být nemohl, vždyť byl na pracovní cestě. „Asi vám budu muset osvětlit, proč jsem musel zabít

i svoji ženu,“ chtěl pokračovat, jenže si všiml našich překvapených pohledů. „No tak, nekoukejte se takto, je mi jasné, že víte, kdo je vrahem a beztak vás zajímá proč to musela odnést i má žena,“ šla z něj hrůza, jakým klidným tónem mluvil a pokračoval.

„Miloval jsem svoji ženu, opravdu moc, jenže ji začalo být podezřelé, proč jsem tak často mimo město, kdyby nezačala čmchat, mohla tu stále být a vy byste na mě nikdy nepřišli. Začala mě sledovat a sbírala všechny stopy, když ji začalo být podezřelé, že všechny vraždy se začali konat v tu dobu, kdy jsem byl pryč. Ale já nejsem tak hloupý, čím dál tím častěji, když jsem se vracel domů, se mě štitila, a já si spojil dvě a dvě dohromady, a pak jsem objevil i tuto místnost, takže když jsem se jednou vrátil domů dříve, muselo ji dojít, že je na řadě i ona, snažila se zachránit, jenže bez úspěchu. A proč jsem vlastně zabíjel ty ženy? Své matce jsem se narodil, když jí bylo dvacet pět let, nikdy se o mě nestarala. Vylívala si na mě svou zlost za nepovedené vztahy. Toto trvalo do jejích třiceti pěti let, než jsem ji pomohl uchlastat se k smrti. Proto zabívám každou ženu, která vypadá jako ona. A ta rudá růže? Milovala je, vždycky je měla doma ve váze. Posuneme se dále v příběhu, pak jsem podplatil toho patologa, aby přepsal pitevní zprávu, jenže jste pak kolem toho museli začít čmchat vy! Kdybyste se do toho nepouštěli, toto se nemuselo vůbec stát!“

A najednou se ozvali dva výstřely. Lilian čekala ostrou ránu, protože když vytáhl zbraň mířil přímo na ni, jenže ta nepřicházela. Otevřela oči a uviděla ležícího Alexe v kaluži vlastní krve, letmo ještě zahlédla i toho muže, jak také leží na zemi ve vlastní krvi. Alex evidentně očekával, co se stane, a jeho reflexy byly rychlejší a zachránil Lilian život.

„Alexi ne! Co jsi to udělal, no tak nezavírej oči všechno bude v pořádku,“ začala plakat Lilian a dala mu rychle svoji šálu na břišní ránu, která neustále krvácela. Rychle vzala telefon a zavolala záchranku.

„Lilian já tě moc miluju,“ pronesl z posledních sil Alex.

„Já tě taky miluju Alexi, ale teď šetři síly, vše bude v pořádku,“ pronesla uplakaně Lilian a pohládila komisaře po tváři, ale to už se jeho oči zavřeli.

Od té doby měla všechno v mlze. Matně si pamatovala zvuk sirén sanitky a policie, jak se záchranáři snažili ji vzít Alexe z náruče. Druzí záchranáři odváželi jejich vraha pod dozorem policie a malátnou Lilian pro jistotu záchranáři vzali taky, aby se na ni pro jistotu podívali a také se Alexe nechtěla pustit.

Uběhl týden od toho incidentu a Lilian stále nebyla schopna čehokoliv, jen sedět vedle Alexovi postele a čekat, než se probere. Lékaři se ji snažili poslat domů, ať se prospí, jenže bez úspěchu. Nebyla schopna ani vypovědět policii, co se tu noc událo, ale na to zatím tolik netlačili, protože muž byl také stále v bezvědomí. Lilian přišla do místnosti, kde stále Alex spal, a položila si kávu na stolek. Sedla si na židli a opět chytla Alexe za ruku, doufajíc, že se probere. Podívala se z okna, kde byl deštivý den a vzpomínala, co se za uplynulou dobu všechno stalo.

„Alexi prosím prober se, měla jsem to být já, já teď měla ležet místo tebe. Nemůžeš mě tu jen tak nechat, já to bez tebe tady nezvládnou,“ opět se jí spustily slzy, sklonila svou hlavu a nechala stékat slzy do Alexovi ruku,

jenže v tom cítila mírné pohlazení po tváři. Vymrštila hlavu rychle nahoru a uviděla Alexovi unavené oči, jak se na ni dívají. „Alexi!“ vykřikla šťastně Lilian a vrhla se mu opatrně do náruče.

„No tak zlato, neplakej, vždyť víš, jak nemám rád, když jsou tvé krásné oči zalité slzami,“ uklidňoval ji Alex. Lilian na to nic neodpověděla, jen zvedla hlavu z jeho hrudi a políbila ho.

Alex se postupně uzdravoval a vypadalo to, že vše bude zase v pořádku. Jenže nadešel den, kdy přišel samotný ředitel, aby je vyslechl. „Jsem rád Alexi, že se postupně zotavuješ,“ řekl ředitel, když se usazoval na židli vedle postele.

„Děkuji pane řediteli,“ pokýval vděčně komisař.

„No, co vám mám na to říct, porušili jste tolik předpisů, že bych vás měl hnedka vyhodit, ale na tu druhou stranu jste tím dopadli vraha, po kterém jsme už nějaký pátek pátrali. A to ani nezmiňuji vaše vloupání na patologii slečno. Samozřejmě pana patologa jsem, hnedka jak jsem zjistil podrobnosti, vyhodil. Takže bych to udělal takto, budete oba na tři týdny suspendováni, za vloupání a neuposlechnutí rozkazu,“ sdělil jim ředitel, oni však na něj dokázali jen překvapeně zírat, že je přeci jen nevyhodil.

„No, co na mě tak koukáte? Přeci bych nemohl vyhodit svého nejlepšího detektiva a svou nejlepší chemičku. Takže se brzy uzdravte a vaše suspendace bude platit, až od vašeho uzdravení komisaři, ať to nemáte tak jednoduché. Nashle,“ loučil se s nimi ředitel.

„Děkujeme pane řediteli, mějte se,“ poděkoval Alex. A zase v místnosti osaměli.

„My to zvládli,“ zasmála se Lilian.

„Jo zvládli a ani jsme nedostali padáka,“ také se smál Alex a dal ji pusku na čelo.

A kdo ví, jak jejich příběh nakonec skončil. To už vědí jen oni samotní, ale určitě jim osud namíchal moc pěknou budoucnost.

41%

Anna Švingrová

Planeta Země umírá a je to naše vina. To je to, co nám vždy říkali, co nám vštěpovali do paměti. Jsme moc hamižní, bereme si toho více, než potřebujeme a nedáváme nic nazpátek. Už po staletí. Ale tentokrát to došlo moc daleko. Ne, teď už není cesty zpět. Planeta se proměnila v ohnivé peklo a my jsme byli jeho strůjce. Popel a dým zbarvil zdejší nebe, už není možné zde normálně žít. Hladiny oceánů drasticky stouply a zaplavily většinu oblastí světa. Ze Země se stala neobyvatelná planeta.

Ale jak k tomu došlo? Jak mohlo lidstvo zajít, tak daleko? Byla to vina celého světa, nebo třeba... jen jedineho člověka?

Vláda si už před lety začala uvědomovat nebezpečí snižujícího se kyslíku a zašla za námi, abychom se pokusili o nemožné a přišli na nějaký způsob, jak jeho obsah v atmosféře zvýšit a tím nás všechny zachránit. A zatímco my se dřeli s úkolem, který by se na první pohled zdál nedosažitelný, oni začali s přípravováním záložního plánu – podzemní města. Byl to ambiciózní projekt. Až do doby, dokud lidé nezjistili, že dovnitř pustí jen ty „významnější“ jedince. Od té chvíle byly oči celého světa fixovány jen na nás.

Nexus Research. Světová organizace, kde pod rukama stovek nejšpičkovějších vědců vznikají zázraky. Bylo pro mne obrovskou ctí se sem dostat. Jako nováček jsem byla připojena do výzkumného týmu, který se právě otázkou života a smrti Země zabýval. To bylo ještě dávno, před tím, než si všichni začali opravdu uvědomovat závažnost celé situace. Včetně mě.

Obzvláště skvělý byl však vedoucí našeho týmu – jeden z hlavních výzkumníků celé organizace. Byl to génius, jehož hranice neznaly mezí. Chytřejšího člověka jsem neznala. A právě on nás vedl vpřed k lepší budoucnosti, lepšímu světu i zítřku. Nevím, čím to bylo, ale z nějakého důvodu ve mně viděl potenciál. Říkal, že jednoho dne budu tento tým vést, až bude moc starý na to, aby dál pokračoval. Samozřejmě jsem mu nevěřila, protože to by musel dřív zemřít, než aby z této práce dobrovolně odešel. Až tak moc ji miloval. S jeho vedením jsem si připadala, jako kdybych mohla dokázat cokoliv. Třeba i zachránit svět.

Kdyby ho nikdo nikdy nepochybnil, kdyby jen ho lidé neprohlašovali za blázna, kdyby voda nikdy nezezenala a kdybych nikdy nenašla jeho mrtvolu plout na hladině nádrže... Připadala bych si tak pořád?

Náš vedoucí přišel s revolučním nápadem, který měl potenciál změnit celý svět. Kyslík v té době začal pomalu docházet, a tak se tato idea nezdála ani tak přehnaná.

Modifikované sinice, které chtěl vedoucí vytvořit, by obstály v jakémkoli prostředí, ať už by bylo jakkoli znečištěné. V jeho snu se pěstovaly na určitých vodních plochách, které byly čistě vyhrazeny pro jejich pěstování. Dodávaly by dostatek kyslíku na to, aby se v atmosféře udržela stálá procenta a Země by se tak vrátila zpátky do původního stavu, ve kterém byla před stovkami let. Tento výzkum se nakonec stal jeho celoživotní

dílo. Čím víc na něm pracoval, tím víc se k němu upínal, a tím víc se i on sám začal měnit. A člověk, kterého jsem vždy tak obdivovala, se začal pomalu rozpadat.

Čím víc jsme se blížili k našemu cíli, tím víc se jeho experimenty stávaly šílenější, a víc a víc lidí ho začalo opouštět. Na konci nás po jeho boku stálo už jen málo – všichni ostatní odešli k jiným týmům, odrazení vedoucího stále se stupňující nestabilitou. Navzdory tomu jsme to jednoho dne ale přeci jen dokázali. V ten moment jsme všichni stáli před naší pokusnou nádrží a sledovali jsme, jak si naše výtvořiny probíjovávají cestu k životu skrze ostatní organismy, znečištění i nejrůznější chemikálie, až nakonec v nádrži nezbývá nic jiného než ony sami. Byl to neskutečný pocit. Když jsem se však podívala na vedoucího, něco ve mně se zděsilo. Jeho pohled byl zafixovaný na zelené tvory, kteří plavali na hladině nádrže, jeho oči jiskřili a jeho úsměv, který byl kdysi tak vřelý... teď vypadal skoro až šíleně. Pamatuji si, že mě tenkrát napadlo, kdy přesně se tak moc změnil? Před jakou dobou se z osoby, ke které jsem tak vzhlížela, stal jen stín jeho předešlé brilance? Nikdy jsem svou odpověď nenašla.

Náš vědecký úspěch měl však háček. Nejen že sinice zlikvidovaly všechno znečištění, co jim přišlo do cesty, ale také zabíjely svými toxiny i vše ostatní, škodlivé či neškodlivé. Tohoto extrémního chování jsme si všimli až při pozdějších testech a spoustu krát jsme ho vypichovali před vedoucími. Jenže ten už byl dávno jako smyslů zbavený. Trval na tom, že jeho výtvořina je dokonalá, nehledě na to, co si ostatní myslí. Povolal dokonce i komisi, která měla za úkol zjistit, jestli je náš výzkum opravdu bezpečný pro vypuštění do světa. Samozřejmě s názorem vedoucího nesouhlasili, dokonce se při pohledu na sinice i zhrozili, když si přečetli výsledky experimentů. Ale on na nic z toho nebral ohledy.

Později jsem ho našla, jak se fascinovaně dívá na zelené organismy. Byl jimi úplně hypnotizovaný. Je to teď, nebo nikdy. Když si s ním nepromluví nikdo jiný, budu to muset být já. Řekla jsem mu, že než sinice vypustíme, měli bychom na nich ještě více pracovat, aby neublížili okolnímu prostředí. Avšak vedoucí jako kdyby mě nevnímal. Stále trval na svém a nedbal na rady ostatních. Nakonec to vyústilo v hádku, která znamenala definitivní konec pro náš tým. Ještě ten den z něj odešli všichni zbývající lidé, se slovy, že se vedoucí zbláznil a že se výzkum takhle nikam neposune. Ke konci jsem tam stála už jen já a on. Nevěděla jsem, co vlastně ani chci. Zachránit planetu? Opravdu? Už si ani nejsem jistá... Všechnu naději pro tento výzkum zabil vedoucí svou posedlostí. Proč to takhle muselo dopadnout?

Při odchodu jsem ještě naposledy pohlédla na nádržku, kterou před tím vedoucí pozoroval. Sinice si potichu plavaly na povrchu, jako by pro ně zbytek světa ani neexistoval. Jako by vše, co znaly, byl jen ten limitovaný prostor vody, který teď plně pokrývaly. Jenže ony ho celý nepokrývaly. Až později jsem si uvědomila, že ten večer byla část hladiny, která většinou bujně oplývala zelení, prázdná.

Netrvalo dlouho, než se roznesly zvěsti o tom, že si vedoucí začal pronajímat různé vodní plochy a vypouštěl do nich své nepovolené sinice. Ale také si lidé v té době začali uvědomovat, že se pomalu vytrácející procenta kyslíku jen tak nevrátí a že by se mělo začít něco dělat. A tak na popud komise i nadále nechávali

vedoucího zkoušet implantovat sinice do více a více míst, kde se jim až podivuhodně dařilo. A skutečně procenta kyslíku v atmosféře začala pomalu stoupat. Nejdříve to byly jen setiny, pak desetiny, a nakonec, když jeho obsah stoupl o celé jedno procento, se vedoucí stal celosvětovou celebritou.

Podstoupil nespočet rozhovorů, vystupoval v televizi a co víc – byl považován za novodobého spasitele světa. Stále více míst se stávaly jeho továrnami na sinice, vodní plochy se barvily do smaragdově zelené. Až do chvíle, kdy si lidé začali všimnout, že sinic je najednou až příliš. V rybnících, v jezerech, v potocích, v řekách, a nakonec i v oceánech. Čističky vod začaly mít problémy sinice vyčistit, a i s tehdejší technologií je bylo téměř nemožné zničit. Pitná voda se hemžila zelenými organismy, které nešlo nijak zastavit.

Procenta kyslíku v ovzduší začala stoupat, avšak mnohem rychleji, než se očekávalo. Během pár měsíců překonala původně plánovaných 21 %, a vystoupala až na 24 %. A čísla jenom rostla. 25, 26, 27, 28... Zanedlouho jste již žádnou vodu nenašli bez zeleného povlaku. Mrtvé ryby byly vyplavovány na břeh, jelikož nemohly nadále ve vodě přežívat, nejrůznější rostliny začaly odumírat a hnít, protože se nedokázaly přizpůsobit nárůstu kyslíku v atmosféře. Lidé měli víc a víc problémů s dýcháním kvůli kyslíkové toxicitě, obrovské požáry začaly pustošit celou planetu a bylo je čím dál nemožnější uhasit. Pitnou vodu bylo stále těžší najít, protože sinice se rozmnožily i do podzemí. Začalo nespočet mezinárodních konfliktů. V pozadí se začal odpočítávat smrtící časovač. Kdo mohl vědět, do jaké výše stoupne? **29, 30, 31, 32...**

Oheň přetvářel některé oblasti na neobyvatelné, spoustu lidí se stalo uprchlíky a překračovali nekontrolovatelně hranice. Ozonová vrstva se nebezpečně tenčila, obyvatelé dožadovali přístup do podzemních měst, které se nedávno dokončily, avšak marně. Začal čas revolucí, kalamit a strachu. Mrtvol rostlo jako hub po dešti a krajinou se nesl nesnesitelný zápach rozkládajících se sinic. Světem zavládl chaos. **33, 34, 35, 36...**

Od té doby jsem byla najata spoustou vědeckých jednotek, které měly katastrofu zvrátit. Žádné z pokusů však neuspěly, jelikož sinice byly až příliš odolné. Budova centra Nexus Research byla k nepoznání. Vypadala teď jako opuštěný zchátralý dům pomalovaný nejrůznějšími grafitti. Nejčastější však bylo: „Vydejte nám Spasitele!“ Při pomyslení na to, v jaké výši se toto centrum neslo, když jsem začínala, v porovnáním s dneškem, mě zabolelo srdce. Ale měla jsem teď důležitější úkol, než klít nad stavem centra: najít vedoucího. Nikdo jiný jeho sinicím nerozuměl tak dobře, jako on. Potřebovali jsme jeho pomoc, ať si o tom lidé mysleli, co chtěli. **37** Už to bude dlouho, co jsem ho naposledy viděla. Ale i když ho najdu, budu ho moci přesvědčit? Naše cesty se přeci rozešly v hádce... **38.** Vyšla jsem po schodech nahoru. Musím se o to alespoň pokusit. **39.**

Konečně jsem dorazila na zdejší střechu. Tady sedával nejčastěji, když zrovna nebyl v laboratoři a pozoroval zbytek zelených organismů, které potřebovali větší nádrž. Do očí se mi valily slzy z urputného zápachu sinic, ale i tak jsem mohla vidět, že tady přece jen není. V zoufalství jsem došla k okraji nádržky a zadívala se do ní. Opravdu se nedá nic jiného dělat? V tu chvíli se sinice rozestoupily a cosi vyplavalo na hladinu. S hrůzou jsem hleděla na scénu, která se přede mnou odehrávala. Vedoucího opuchlé tělo plulo v zeleném povlaku, jeho prázdné oči byly zvláště vypouklé a brýle, které vždy nosil, byly v nedohlednu. **40.**

Kolena mi vypověděla službu a já se svezla k zemi. Slzy se mi teď řinuly z očí v plném proudu a já je nedokázala zastavit. Tak takhle skončil jeden z největších vědců v historii, moderní spasitel i ničitel světa... Opravdu jsem selhala. Rty se mi navzdory slzám zkroutí v škleb, který hned na to přejde v smích. Směju se, ani nevím proč. Možná proto, že tenhle svět se žene do záhuby a já jsem neschopná s tím cokoli udělat. A tvůrce toho všeho se rozhodl zničit všem poslední naději, když se uložil ke spánku právě mezi svými výtvary. Co jsem udělala špatně, abych si tohle zasloužila? Mohla jsem toho udělat víc, že ano? Mohla jsem tomu nějak zabránit, mohla jsem něco změnit, mohla jsem... **41.**

Se zalapáním po dechu se svezu k zemi a spadnu do zelené vody. Zůstala jsem venku moc dlouho, mé plíce zdejší kyslík už dále nezvládají. Nemůžu dýchat, bolí mě hrud', točí se mi hlava, oči mi těžknou, ztrácím vědomí. Možná že si to zasloužím. Možná že od nás bylo sobecké myslet si, že dokážeme změnit osud světa. Přeci jen nejsme ti výjimeční... Ale jen ti chamtiví.

V nádrži leží dvě siluety zabalené ve smaragdovém potahu. Možná byli jediní na světě, kteří jeho konec kdy mohli zvrátit, a možná nebyli. Ale už je moc pozdě na to, aby měli jakékoliv výčitky. Osud lidstva byl zpečetěn v ten den, kdy jsme si začali připadat, že jsme něco víc. A my jsme ho v tom jenom utvrdili. Planeta Země umírá a je to naše vina. To je to, co nám vždy říkali, co nám vštěpovali do paměti, a co se stala pravda.

Vakcína Medizin

Petr Vokál

Bum! Ohromný záblesk z místnosti na konci chodby se rozezněl po celém spodním patře a otrásl tím horním.

„Jde to už zase z laboranky toho cvoka!“ křičel mladý pracovník v bílém, nijak zvlášť zajímavém plášti. Ač se nad tou příhodou všichni pozastavili, po příchodu pana S. nastalo hrobové ticho. Světle šedivé vlasy, rázný pohled prosvítající hranatými brýlemi a vysoká statná postava procházela chodbou bez jediného pohledu do očí zaměstnanců. Sám moc dobře věděl, oč se jedná, a s kým má, opět, tu čest. Chůze mu netrvala více než pár vteřin, zastavil se před vchodem do kanceláře jistého Maxe Medizina. Přítomnosti svého nadřízeného si Max ani koutkem oka nevšiml a otočen zády, už zase smíchal látky k sobě.

„Ehm ehm!“ zabručel pan S. s očekáváním reakce svého pracovníka. Ten se rychle otočil a hned s nervózním smíchem nepustil šéfa ke slovu.

„Áh, Karle, omlouvám se za ten menší hluk, omylem jsem si spletl dvě baňky a místo roztoku draslíku jsem přilil roztok s podílem uranu,“ kdyby mohl, hned po dokončení své věty, začal by opět pracovat, ale pan S. se chystal k dalšímu ze svých monologů. Maxovi se zdály nudné, ať už na něj křičel, či jen monotónně mluvil.

„Zaprvé, jsem tvůj nadřízený, proto mě příslušně oslovuj! Ten tvůj malý experiment mohl srovnat celou budovu se zemí! A poslední věc, co to máš proboha na sobě! Tvůj plášť má být zářivě bílý tak, jako ho mají ostatní. Tak proč tedy ty na svém máš malůvky a jiné hlouposti!“ Zdálo se, že tento rozhovor otrásl budovou více, než samotný výbuch. Ve tváři pana S. se dalo přímo ukázkově vyčíst čirý hněv. Max věděl, že ať odpoví jakkoliv, nebude jeho nadřízený spokojený, zkrátka jen stál a hleděl na něj.

Pan S. vešel dovnitř a pokusil se zavřít dveře, které sotva držely, ale aspoň něco.

„Oba víme, že jestliže nepřestaneš s těmito problémy, budeš propuštěn. Víš, co by to pro tebe znamenalo... Pan Smrček o tobě mluvil vždy jen v superlativech, díky němu jsi tu a díky němu máš poslední šanci. Tvá soukromá práce končí, zítra ti přidělím laboratoř, ve které s kolegy budeš spolupracovat na vývoji paliva pro nové motory, rozumíš?“ dopověděl mnohem tišším hlasem, načež málem Maxovi spadla brada.

„Cože?! Já přeci nemohu pracovat s téměř lidma! Všichni jsou naprosto jiní a ke všemu paliva, ta nejnudnější práce na celém světě!“ Všechny tyto výkřiky se ve výsledku staly zbytečnými, mohl buď vzít, anebo nechat být.

28. května, budova P41

„Důvodem složení této skupiny vědců je vyvinutí přečištěného paliva pro spalovací motory třetí generace.“

V tom se rozrazily dveře, v nichž stál určený Max. Pan S. po něm střílil pohledem, a tak zůstal stát na místě. „Pro vaši práci máte k dispozici materiál od společnosti Carburant, vedoucím celého výzkumu jme-

nuji doktorku Redde. Stála u zrodu organických a biochemických laboratoří v této budově, proto má i nejvíce zkušeností se zacházením se zdejšími přístroji.“ Max na ni pohlédl, tmavé vlasy svázané v copu a inteligentní dojem mu přinášely alespoň malou víru v tento projekt.

„Nadále se zúčastním já, jakožto zástupce univerzity. Poté následuje zástupce společnosti pan Rokote, jenž je držitelem několika prestižních ocenění v rámci teoretických prací. Následuje inženýr Aide, přeci jen názor mechanika se znalostí motoru je jaksi stěžejní a celou práci nám usnadní.“ Dva muži, jeden v perfektně padnoucím obleku s krátce střiženými vlasy a ostrým nosem, druhý s jemnou postavou a kulatými brýlemi nemohl být starší pětadvaceti let. „A poslední dva jsou Max Medizin, experimentální chemik pracující pro laboratoře univerzity a pan Regering, který je vládním zaměstnancem v oboru výzkumu.“

Místnost se první podívala na Maxe a poté na Regeringa. Pan S. domluvil a všichni se začali postupně seznamovat, až na toho jednoho v barevném plášti. Ten zůstal stát ve dveřích a jednoho po druhém si všechny prohlížel, tak tady teď musí pracovat.

„Zdravím, ehm, jsem Redde, sice mě pan S. vybral za vedoucí projektu, ale stejně doufám, že spolu budeme přátelsky vycházet,“ napíjala ruku k Maxovi. Ten jí ruku na souhlas podal, ale nic neodpověděl.

6. června, dopis S. pro Smrčka

Zdravím vás Rudolfe, již je to nějaký pátek, kdy se věnuji projektu pro společnost Carburant, přičemž nám napomáhá váš bývalý student Max. Předmětem mého psaní je jen ujasnění si stavu výše zmíněného Maxe. Pokaždé jste mi říkal, že je to nejtalentovanější žák v celém chemickém oboru naší země, přitom ve všech odvětvích zde naprosto selhává. Nepořádnost a neuznávání autority, by bylo maličkostí, ale jeho vyložená nechuť podílet se na práci je věc, která mi vrtá hlavou. Přitom sám ve svém vybraném oboru a skoro až samostatném výzkumu není nijak limitován. Ostatní spolupracovníci s ním vycházejí, jen on o ně zájem nejeví. Zkrátka mám zájem o přiblížení jeho povahy, jež byste Vy měl znáti. Tudíž i jeho kartu studenta. Pokud nezvládne spolupráci zde, jeho studium nemohu ukončit, tím pádem svůj titul nemůže dostat. To jest důvodem mé snahy o přiblížení pana Medizina.

S přáním hezkého dne pan S.

8. září, společenská místnost

„Všichni do místnosti B04, všichni do místnosti B04,“ hlásal rozhlas po celém komplexu laboratoře P41. V prosklené místnosti s televizí už stál S. a také Redde, neboli dvě vedoucí osoby odpovědné za celý tým.

„Stal jsem se pro vás pro dnešek poslem špatných zpráv. V celé naší zemi zavládl chaos s příchodem nové nemoci zvané Morbus. Její příznaky jsou následující: první je dehydratace a následuje tvorba černé vyrážky, která z počátku pouze svědí. Jakmile se ale vyrážka více rozroste, na kůži se tvoří boláky, ty zprvu působí bolest a poté odpadnou. Mezi to nepočítám i časté napadení nervového systému.“

Nikdo nic neříkal, zavládlo ticho, rozmluvila se proto doktorka: „Nevíme, kde se vzala a jak je možné, že se rozšířilao tak neviditelně, že ji nikdo nepostřehl. Nejspíš to trvalo ale malou chvíli, což je pro nás, ještě horší novinou.“

S. přikývl a pokračoval: „Všechny laboratoře univerzity jsou nyní pod ochrannou a díky jejich zařízení jsme zde do odvolání v karanténě. Náš úkol se nikterak nemění, stále pracujeme na palivu, nýbrž teď se pár týdnů nepodíváte domů.“ Vypukla obrovská diskuze, prakticky všichni byli buď vyděšení, anebo rozčilení, podávali výpovědi s cílem odejít domů. Max se zvedl ze židle a raději odešel do své laboratoře.

15. září

„Já odcházím! Nikdo, ani sám Bůh, mě tady nebude držet jako vězně!“ zahlásil Rokote naštvaným hlasem.

„Nemůžeš odejít, vystavíš tím nebezpečí nejen sebe, ale i svou rodinu! Tohle není žádná rýma, tohle je smrtelná nemoc nejvyššího kalibru!“ odporovala Redde takřka velitelským hlasem.

„Ta nemoc nás asi stejně zabije! Vždyť se podívej, co dělá se všemi lidmi! J-já tady také nechci být, měl jsem vědět, že ty prachy jsou podezřelý!“ přidal se Aide nervózně.

„Jen je nech jít,“ ozvalo se z úplného konce chodby.

Tam má snad pracoviště Max, ten přeci nikdy nemluví a když už, tak ne nijak nahlas zablesklo všem v hlavách.

„Konečně se objevilo něco, hodného mé pozornosti! Potřebuju trochu té nemoci, abych něco otestoval,“ mluvil dál Max a ostatní jen civěli s otevřenými pusami.

„Sehnal bych ti něco vhodného k experimentům, ale to není tvoje náplň práce zde!“ vložil se S.

„A kdo sakra určuje důležitost naší práce? Mám zachránit životy, nebo si hrát na ropného magnáta?“ nikdo od Medizina nečekal takovou konverzaci, snad to byla i ta nejdelší za poslední měsíce.

Pan S. nad tím mávl rukou a odešel, načež se zdála vidina vzorku naprosto v nedohlednu, jen kdyby neodpověděl on, Regering.

„Kolik toho potřebuješ? Vláda ti může být nápomocná, jen si řekni a já to přetlumočím“. Tím blikla jiskra, jak pro naději země, tak pro Maxův titul.

17. září, dopis od Smrčka

Starý příteli,

omluv můj zlovyk neodepisovat, čas mi není nakloněn, a se současnou vytížeností ohledně léku na Morbus jsem opravdu zaneprázdněn. Psal si mi několikrát o mém studentovi, dám ti jen jednu radu, starý brachu, dej mu volnou ruku. Jako kdybys dal dítěti prázdný papír a tužku, on ti tak přinese i Nobelovu cenu, jen ten zpropadený titul potřebuje. U nás jej dostat nemohl, ať jsem tlačil na rektora, nešlo to, ale ty ten vliv máš, tak tedy je jeho osud v tvých rukou.

Psal si mi v dřívějších dopisech i o jeho nechuti, tu musíš ignorovat, každý génus má své problémy, to má i svůj mysl. Mimo jiné, ozval se vládní zástupce z vaší laboratoře s požadavkem na vzorek Morbusu. Oba víme, že je chce Max, mám pravdu? Já vám je poskytnu, ty přimhuř naposledy oko a opatruj se.
Tvůj přítel R. Smrček

30. září, odpoledne

„Všichni hned to mý laborky!“ znělo po chodbě od Maxových dveří. Překvapeni touto výzvou rozhodli se všichni uposlechnout a odložili své práce.

„Jak již všichni víte, pracuji mimo palivo, a to na léku pro Morbus. Chemie mi otevřela svou bránu a já ji plně využívám, v tomto boji se smrtkou, jakožto anděl vědy. Nyní jsem došel k finálním pokusům, a proto chci, abyste byli všichni u tohoto okamžiku.“ Na jejich tvářích se objevila překvapenost nad jeho jednáním, ale nadále stáli a pozorovali jej jako kouzelníka na poli logiky. Ani jedna z kádinek, baněk, či Petriho misek nebyla popsána, přitom v nich měl přesný přehled.

„Do misky se vzorkem přilijeme prvně směs hexakyanoboritanové směsi. Teď druhá směs, ta prošla destilací a její destilát teprve použijeme, jde o dioxouranát draselný. Poslední přísada! Kyselina monoplutonio uhličitá společně s 1,4-ethyl-7,7-pentyl-3,6,9-hexylcyklonon-1,2-en-4,7-yn“. Toto vše bylo v jedné kupě a celá skupina napjatě očekávala, co se s nemocí stane. Nic. Ani píp.

Pan S. se chystal k promluvě, ale nestihl to, protože Max začal dříve: „Hle! Dělejte, teď to konečně začne!“ a ukazoval na namířený mikroskop. Bylo to neskutečné, buňky Morbusu se opravdu ničily a zůstávaly jen zdravé tkáně.

Právě vznikla vakcína Medizin.

O síle vazeb

Tatiana Vošvrdová

Kdysi dávno, hluboko v divočinách periodické tabulky, v malé chaloupce v údolíčku žilo šest bratří z rodiny Halogenů – nejstarší Chlor, druhý Fluor, další Jod, Brom, za ním Astat a nejmladší Tennessin. Přestože mezi nimi byly rozdíly nejen v povaze, vycházeli spolu bez větších problémů a chovali se k sobě spravedlivě.

Jednoho zářijového dne se do jejich končin skoro na kraji světa dostala zpráva o námluvách šesti princezen z drobného, přesto bohatého království Sphera. Chlor okamžitě začal přesvědčovat zbytek, aby vyrazili. Avšak to celé mělo jeden velký háček – království Sphera bylo od nich tak vzdálené, jak nejvíce to šlo. Museli by projít přes skoro celou periodickou tabulku, a to by znamenalo spoustu nebezpečí. Ostatní bratři se na tento pošetilý nápad netvářili, kromě Bromu, který byl Chloru vždy dost názorově blízký.

Fluor a Jod, oba chytří a empatičtí, nakonec souhlasili, ovšem pod jednou jedinou podmínkou – Tennessin a Astat zůstanou doma. Oba sice protestovali, ale nebylo jim to nic platné. Starší bratři nakonec slíbili, že jakmile se dostanou do královského paláce, přijedou za nimi a budou zase spolu.

A tak se naši čtyři hrdinové po pečlivých přípravách vydali na dlouhou cestu přes periodickou tabulku. Ani jeden netušil, jaká dobrodružství tam na ně čekají.

První překážkou bylo sídlo sourozenců Chalkogenů. Byli bohatou rodinou v království Pars, ve kterém žili i bratři Halogenové, a o přípravách na námluvy věděli již dlouhou dobu. Přestože nebyli vládnoucí vrstvou, byli si dobře vědomi toho, že kdyby se alespoň jeden z nich dostal do království Sphera, získali by ještě větší vliv.

Jod i Fluor se z toho důvodu obávali, že je nepustí skrz jen tak bez úhony, a oba se proto radili, jak je obejít. Nebo spíše přejít, jelikož vyhnout se jejich panství je nemožné – zabírá kompletně šířku světa. Avšak žádný prvek není dokonalý. Známou slabostí Chalkogenů je to, že při normálních teplotách jsou (kromě kyslíku) pevní. Kyslík pro ně mohl představovat problém ve chvíli, kdyby se začalo blýskat. Ale jak se říká, odvážným štěstí přeje, a jakoby jim pomáhal nějaký neviditelný anděl, byl zrovna prostředek října, obloha bez mráčku a teploty nedosahovaly na jejich poměry vysoko – asi 100 °C. Byly ovšem dostatečné pro to, aby se Brom začal vypařovat, a díky sublimaci Jodu mohli všichni jednoduše přeletět palác, kde Chalkogenové v tuto část roku zůstávali.

Pentely, Tetrelly a Trielly byly jiný šálek kávy. Když se naši hrdinové blížili k domu Pentelů, už z dálky byl slyšet neskutečný povyk. Prozíravý Jod okamžitě navrhl, aby se ukryli do stínu domu. Chlor nechápal, ale Fluor ho přesvědčoval tak usilovně, jak to jen šlo. Důvod mu Jod i Fluor odmítli vysvětlit, tudíž jim to trvalo notnou chvíli.

Hned jak se všichni uchýlili do bezpečí, je málem oslepila neskutečně silná záře. Fluor se významně podíval na Chlor, nic nebylo třeba říci. Fosfor se opravdu hodně rozzlobil, to je patrné. Proto se nabídla otázka: Proč? Odpověď našli za chvíličku.

„Já jsem přece všude, copak to nevíš? Jak bys mohl být důležitější?“ popichoval Uhlík ostatní, ale tato poznámka byla mířena především na teď už bílý Fosfor, který měl co dělat, aby nevybuchl úplně. Jako náš Astat, pomyslel si Fluor a rozhodl se, že bude vyjednávat.

„Dobrý večer, pánové, co se tady děje?“ otázal se zdvořile.

„No, co by se dělo?“ odsekl Olovo jedovatě, uražen, že se někdo další přidává.

„Hádáme se, který z nás je nejdůležitější,“ vysvětloval Křemík, „ale vypadá to, že se nemůžeme dohodnout.“

„Jak to myslíš, že se nemůžeme dohodnout?“ vystartoval Dusík. A celé to hádání začalo zase nanovo.

„Pokud chcete naši radu,“ prohlásil šibalsky Jod, „musíte nás nechat projít až na hranici království. Bez boje, zrad a lstí,“ dodal rychle. Ihned nastalo hrobové ticho, takové, že byste slyšeli špendlík upadnout.

„Dobře tedy,“ vypadlo nakonec z Cínu po dlouhém přemýšlení za hlasitého nesouhlasu Olova a Uhlíku.

„Nejdůležitější prvek není ten, co má nejvíce izotopů nebo nejvíce protonů,“ začal pomalu Fluor. Jod za něj dokončil větu: „Ale ten, kdo jiné nemusí o svoji důležitosti přesvědčovat.“

V ten moment vypukla totální vřava. Všechny prvky, které se hádaly, se rozzlobily, některé dočervena, další doběla, ale protože musely dodržet slib, nevrhly se na bratry, nýbrž na sebe navzájem. Bily se hlava nehlava, a tak si ani nestihly všimnout, že bratři Halogenové bez úhony proklouzli mezi nimi a zmizeli za kopci. Jen Germanium, Indium a Bismut jim slabě zamávali.

Po několika dlouhých dnech putování se ocitli u hranice království Pars, ovšem nevěděli, kudy kam. Pěšinka se dál dělila na dvě – byli na rozcestí. Kterou se dát? Je lepší jít přes království Dura s lidmi s myslí pevnou jako skála, nebo království Flamma, kde má každý obyvatel v sobě silný plamen?

Pravá strana je ta správná! Byť v království Dura najdou pár komplikovaných jedinců, rozhodně je nějak zvláště neohroží. Naopak v království Flamma by na ně vyskočilo 10 nebezpečných draků najednou. Mohou-li se mu vyhnout, mají vyhráno.

Jimi vybraná cesta se ukázala trnitá, dokonce i jako těžká. Zanedlouho narazili na uzoučký mostek z kamení. Byl jediná možnost, jak se dostat přes hlubokou soutěsku na druhou stranu. To poslední, co potřebovali, bylo spadnout.

Což o to, Chlor i Fluor jednoduše přeletěli, ale protože bylo brzo ráno a dost se ochladilo, Brom a Jod museli přejít pěšky. Starší Jod se tedy vydal dláždit cestu Bromu. Ten ho rychle následoval. Postupovali rychle a přesně, kladli své stopy jednu vedle druhé, vyhýbali se okrajům.

Jodu najednou uprostřed mostku podklouzla noha a jen tak tak se stačil zachytit za jeho okraj. Bylo mu jasné, že se dlouho neudrží, ale zároveň nečekal, že se k němu natáhne červenohnědý rukáv Bromu. Jakmile se ho dotkl, ucítil štiplavou bolest v předloktí. Ale ať se Brom snažil sebevíc, podařilo se mu Jod vytáhnout jen o pár centimetrů. Pak k nim přiletěl Chlor a uchopil Jod za jeho druhou ruku, o vteřinu později se přidal i Fluor.

„Do protonu, seš nějak těžkej,“ ulevil si s úšklebkem Chlor.

„Vydrž, máme tě,“ zasupěl Fluor, „kruci, kluci, musíme všichni najednou.“

„Jedna, dva, tři!“ zvolal Brom.

V ten moment všichni zaťali zuby a konečně se jim podařilo Jod přitáhnout k sobě tak, že se přehoupl zpátky na pevnou zem.

Prvním reflexem bylo lapání po dechu a smích, Jod potom všechny své bratry objal. Stáli by tam celý den, kdyby si některý z nich nevzpomněl, že mají ještě kousek mostku před sebou.

Následujících devět dní se vyhýbali Transuranům, drakům, jež slýchávali z jejich jeskyní během noci. Desátým dnem stanuli před honosnou bránou do království Sphera stráženu dvěma vojáky: Skandiem a Yttriem.

„Jste-li tady kvůli námluvám, ušetříme vám čas a povíme vám královu hádanku,“ prohlásili sborově, jako by tato slova opakovali tisíckrát. A jak řekli, tak udělali: „Někdy je tu a jindy ne. Vlastnosti všech on určuje. Jeho počet dál se mění, protipólem jádra není.“

„To je jasné, jde o neutron,“ špitl Jod svým bratrům. A po několika souhlasných kývnutích to zopakoval nahlas, tentokrát pro strážce. Ti jim ustoupili z cesty a otevřeli zlaté dveře. Bratrům připadaly jako z jiného světa. Váhavě vykročili směrem k zámku na kopci.

V královské zahradě zrovna princezny Lithium, Sodík, Draslík, Rubidium, Cesium a Francium trávily svůj volný čas. Nebyly to princezny v bohatě zdobených róbách, jak byste asi čekali. Místo toho na sobě měly jezdecké oděvy z projížďky ve vesnici Kovů alkalických zemin. Všechny byly laskavé a vlastně i hodně podobné, přesto vypadala každá úplně jinak.

Kromě charakteru sdílely i nadšení, s jakým pozorovaly čtyři drobné, přibližující se body. Rozpustile běžely otci oznámit jejich přítomnost, ale to už stál král před zámkem a přijímal bratry s jejich úklonou.

Za pár dní se konala čtyřnásobná svatba. Astat a Tennessin nadšeně tleskali, Cesium a Francium, které si na své bílé šaty musely ještě počkat, též, stejně tak dav hostů, které pozvali všichni svatebčané – Fluor s Lithiem, Chlor se Sodíkem, Brom s Draslíkem a Jod s Rubidiem.

A tak žili všichni šťastně až na věky věků.

Kategorie

**VYSOKÉ ŠKOLY
A OSTATNÍ DOSPĚLÍ**

Vzorce života

Vladimíra Hirsh

Hypotéza

Možná jsme nejen směsí uhlíku, kyslíku a dusíku, ale i molekul vášně, nostalgie a touhy po změně. A co když i ony mají svůj chemický vzorec?

Laboratorní zpráva č. 1

Nozomi milovala čokoládu už od chvíle, kdy poprvé ochutnala sladký čtvereček, který jí tajně podstrčila babička. Jenže čokoláda nebyla zadarmo a ona žádné kapesné nedostávala, takže místo toho, aby si ji kupovala, ji pouze očichávala. Každý den se cestou ze školy zastavila v malém obchůdku v sousedství šintoistického chrámu a opatrně přejížděla prsty po papírových obalech. Představovala si, jak asi chutná Cacao Bogota Esmeralda v luxusním smaragdově zeleném obalu s jemnými stříbrnými kresbami kakaových lusků nebo mňamka v temně indigovém přebalu s měsícem v úplňku a nápisem Mwezi Noir ohraničeným zlatožlutými kapkami medu. Snila, že je jednou ochutná, ale prozatím jen nasávala jejich vůni.

Nozomi nechodila ze školy sama. Většinu cesty sdílela s Kentarem, který miloval hady natolik, že už v šesti letech znal jejich latinské názvy a tvrdil, že bude nejlepším hadologem na světě.

Měli společný rituál: nejdřív čokolády v krámku pana Tanso, pak hadi ve zverimexu pod viaduktem. Kentaro zasněně pozoroval terária a plánoval, jak v jihoamerické džungli najde křovináře aksamitového, zatímco ona popisovala, jak procestuje vzdálené země a bude baštit čokolády.

Když Nozomi vyrostla, skutečně se vydala za těmi nejvybranějšími chutěmi napříč kontinenty. Pod Eiffelovkou si dopřála vyhlášené pařížské pralinky s nadýchanou náplní, v Galeries Royales Saint-Hubert belgické ganache, které se rozplývaly na jazyku, a v Curychu na náměstí Paradeplatz jemnou švýcarskou mléčnou čokoládu s lískovými oříšky. V Ghaně jí na místním trhu prodavač s radostí vložil do dlaní tabulku čerstvě upražených bobů s intenzivní vůní deštného pralesa. Když v Mexiku ochutnala pálivou variaci s chilli, nestála se divit. Ohnivá kombinace jí vehnala slzy do očí, ale zároveň ji uchvátila svou jedinečnou chutí.

A pak ji osud zavál do Kolumbie. Jakmile poprvé vkročila na kakaovou plantáž a vdechla vůni sušících se bobů, věděla, že našla svůj druhý domov. Vybrala si jedinečné japonské ingredience – matchu, yuzu a hojichu – a doladila je hedvábnou jihoamerickou čokoládou. A tak vzniklo Camino del chocolate – malá čokoládovna s mottem *May the chocolate be with you* – *Nechť tě čokoláda provází*.

Jednoho večera, zatímco usrkávala horké kakao s kapkou saké a poslouchala, jak aguacero – prudký kolumbijský liják – bubnuje na střechu, vyhledala na Facebooku dávno ztracený kontakt. A věděla přesně, co napsat.

Molekulární dynamika

Při cestování za čokoládou je mozek mistrovským dirigentem chemické harmonie.

„Tohle je nejlepší rozhodnutí v životě!“ spustí dopamin nadšeně po prvním soustu.

O pár chvil později si šťastně notuje serotonin: „Už nikdy nebudu jíst nic než čokoládu.“

Fenyletylamin euforicky volá: „Dám si další čtvereček!“

Jenže právě v tu chvíli, kdy se zdá, že život nemůže být krásnější, se do dění vloží adrenalin. Dojde na placení za vzácnou delikatesu s kousky zlata a mořskou solí a mozek se náhle probere do reality: „Právě jsem prošustrovala půlku cestovního rozpočtu!“

„Peníze budou a my nebudem, tohle je štěstí v jeho čiré formě,“ poklidně odpovídá serotonin a dál si spokojeně hoví ve slasti tmavého kaka.

„Nemám na hotel!“ vyděšeně zalapá po dechu adrenalin a vytřeštěně zírá do poloprázdné peněženky.

Fenyletylamin se ale jen zasní: „Mám čokoládu. A lavičku s tím nejlepším výhledem na Montmartre. K čemu postel?“

Výsledek

Čokoládová cestovatelská vášeň = (dopamin + serotonin + fenyletylamin) × (nové chutě + objevování) ^{adrenalin + kakao}

Laboratorní zpráva č. 2

Dne 3. srpna 1999 budík zazvonil v 6:31. Ostatně jako každé ráno. Kentaro natáhl ruku, nejistě zamáchl tlačítko a vstal. V 6:41 už seděl u kuchyňského stolu s hrnkem zeleného čaje. Podíval se na hodiny – 6:42. Vše šlo přesně podle plánu. Otevřel notebook a projel e-maily. Zarazil se. Nebylo běžné, aby v jeho pečlivě organizovaném vesmíru přistálo něco nečekaného. Máte žádost o přátelství a jednu novou zprávu od Nozomi Nagaoky.

„Pamatuješ, jak jsme chtěli cestovat? Já už začala. Přijedeš?“

Čaj pomalu chladl. Celý jeho mikrosvět, složený ze zvyků a rutin, se zachvěl. Z šuplíku vytáhl čistý papír a napsal si:

PRO: čokoláda, možnost změny, hadi v národním parku Los Katíos

PROTI: neznámo, výdaje, komáři přenášející dengue a malárii

Dne 4. srpna 1999 budík zazvonil v 6:31. Kentaro vstal a podíval se na seznam. Pak sáhl po notebooku, otevřel stránky letecké společnosti ANA a bez dechu sledoval, jak se jeho prst zastavil nad tlačítkem *Rezervovat*. Klik. Vzápětí se v e-mailu objevila letenka do Kolumbie a s ní i trhlina v jeho dosud úhledně uspořádané realitě.

Strukturální analýza

Bod zlomu je stav, kdy se v mozku zhroutí chemická rovnováha a rozjařený dopamin řve: „Jdu do toho!“

Ale adrenalin panicky kontruje: „Co když mě to zabije?!“

A stresový hormon kortizol jen rezignovaně pokrčí rameny se slovy: „Je mi to jedno, já se stejně bojím všeho!“

Výsledek

Bod zlomu = (adrenalin + dopamin) × nespokojenost + touha po změně / strach

Laboratorní zpráva č. 3

Kentaro vystoupil z letadla a okamžitě ho ovanul těžký, vlhký vzduch. Tričko se mu přilepilo na záda. Zhloboka se nadechl – a zalitoval toho. Směs benzínu a lehce žluklé papáji ho zaštipala v nose a připomněla mu, že se právě ocitl tisíce kilometrů od svého pečlivě nalinkovaného života.

Jeho kufr se zatoulal někde při přestupu. V jedné ruce držel telefon s téměř vybitou baterií, v druhé pomačkaný letáček s reklamou na místní turistickou atrakci. Vůbec nerozuměl, co je na něm napsáno. Španělsky zvládl jen „Hola“, „Sí“ a zoufalé „¿Dónde está el baño?“.

A pak ji uviděl. Nozomi stála opodál ležérně opřená o zábradlí. Měla na sobě bílé lněné kalhoty, volné tričko a lehké letní boty s plátěným svrškem a jutovou podrážkou. Slamák se širokou krempou byl posazený trochu nakřivo. Jakmile ho spatřila, rozzářily se jí oči a vykouznila přesně ten úsměv, který si pamatoval.

„Všechno v pohodě?“ zazubila se.

„Jo, jen provádím experiment. Jak dlouho vydrží člověk na cizím letišti bez kufru a s omezenou španělskou slovní zásobou.“

„Vsadím se, že sis už zjistil polohu všech únikových východů a záchodů,“ smála se.

„Přesně tak. Zásadní informace pro přežití.“

Stáli tam proti sobě. Stejný letmý úsměv a pohled jako kdysi.

Vešli do Nozominy čokolaboratoře. V místnosti se vznášela hřejivá vůně kakaa, vanilky a limetkové kůry. Chuťové pohárky mu polechtala ještě dřív, než cokoli ochutnal. Podala mu pralinku. Uvnitř se ukrývala sytě zelená, sametová matcha.

„Zaměř se na jednotlivé chutě: nejdřív na jemnou hořkost a na svěží travnaté tóny, pak tě obejmě mléčná hebkost,“ vysvětlovala a sledovala ho s pobaveným očekáváním.

Kentaro se zakousl. Přivřel oči a pomalu polkl: „Jako procházka zahradou těsně po dešti, ale...“ Na okamžik zaváhal a nechal chuť doznít: „Je jako hadí kůže. Nejprve hladká, pevná, téměř chladivá. Potom se rozpustí, odhalí vrstvy pod sebou, a nakonec se kolem tebe důvěrně obtočí.“

Rozřehtala se a zavrtěla hlavou: „Ty seš pořád posedlej hadama. Kdo jinej by k nim dokázal přirovnat čokoládu?“

Kentaro se nadechl a chtěl odpovědět, ale pak... S každým soustem hořké pochoutky se vynořovaly vzpomínky. A nevyřčená slova jen tiše poletovala ve vzduchu.

„No teda,“ zamrkal.

„Co?“ lehce nakrčila nos.

Zavrtěl hlavou, jako by se sám snažil pochopit, co se právě stalo. Pak se podíval na ni, na pralinku v ruce a vydechl: „Myslel jsem, že některý věci odnese čas. Ale on je jen skryje, než přijde správná chvíle.“

„A co s tím uděláš?“ zakřenila se.

Zaváhal jen na zlomek vteřiny. A naklonil se blíž.

Biochemické působení

První láska je chemická bomba. V mozku způsobuje zmatek podobný letu na Venuši bez skafandru, kdy dopamin nadšeně provolává: „Tohle je skvělé! Už nikdy nebudu šťastnější!“ A oxytocin ho láskyplně obejmě a šeptá: „Cítím blízkost, pouto, napojení – to je ona!“

Jenže pak serotonin frustrovaně rozhodí rukama: „Proč pořád myslím jen na ni?!“ A adrenalin marně bojující o kontrolu panikaří: „Srdce bije, ruce se potí, mozek nefunguje. Uteču? Ne! Chovej se normálně... Pomoc! Právě jsem ji polil kafem!“

Výsledek

První láska = (dopamin + oxytocin + serotonin + adrenalin) × vzpomínky

Závěr

Chemie není jen věda, ale i příběhy, co prožíváme každý den.

Doporučený experiment

Život.

Domácí úkol

Vypracujte vzorec radosti z maličkostí, souznění beze slov a tepla domova.

Devátý z osmi

Eva Maříková

„Nemůžou nám to zakázat!“

Do sborovny oknem sálalo překvapivé jarní vedro a rosilo potem otupělé tváře přítomných pedagogů. Ti postradatelní se pokoušeli prospat do vytouženého konce porady. Ramena méně šťastných se u zasedacího stolu ohýbala pod nápory zuřivosti ředitelky Syrové.

„Vozíme ho na olympiády pět let a NIKDY s tím NIKDO neměl problém!“ soptila. „A sotva se pořádání chopí Tupá... Ona prostě nesnese, že je moje škola lepší než ta její!“

„Klid, Kristýnko,“ procitl z letargie dějepisář Ženatý. „Nějak to už vymyslíme...“

„A jak prosím tě?“ posunula ředitelka výkon svého hlasu o dalších pár decibelů. U mých nohou se ozvalo zaštekání školního maskota a Syrová na něj ukázala prstem. „Ten labrador je cvičený pro práci s dětmi. Nikdy nikomu neublížil!“

„Jim jde spíš o alergie, ne?“ vydechla matikářka Plecitá. Natáhla se pro dopis s logem gymnázia ze sousedního města ležící uprostřed stolu a posunula si na nose brýle. „Vždyť to tu píšou – rodiče alergiků si stěžují, že se děti nemohou soustředit...“

„Výmluvy! Tupá udělá VŠECHNO, aby nás poškodila!“

Černý pes, náležející léta ke školnímu inventáři, se vedle mě opět nervózně zavrtěl.

„Klid, Uhlíku,“ šeptla jsem a pohladila ho po hlavě. Svou chybu jsem si uvědomila vzápětí, když se ozvalo zasyknutí a sborovna znehybněla.

„Prosím?“ zachrčela mi ředitelka do ucha. Přikrčila jsem se pod tíhou jejího hněvu.

„Pardon,“ špitla jsem a v tichém volání o pomoc zvedla oči k naproti sedícímu hudebkáři Kulovanému. Marně. Petr s rukama sepnutýma před obličejem vyhlížel seriózně, ale ramena se mu viditelně otrásala smíchem.

„Že chemie do vašeho uměleckého světa ani náznakem nepronikla, s tím už jsem se vyrovnala. Nicméně rozdíl atom–sloučenina byste snad v hlavě udržet mohla!“

„Všichni mu říkají Uhlíku,“ bránila jsem se, „je to taková zdrobnělina...“

Petr vyprskl následován francouzštinářem Krutým. Jejich smích ovšem zanikl v šokovaném mručením ostatních kolegů. Ženatý mě dokonce pod stolem kopnul.

„Ten pes se jmenuje Uhlíčitan!“ zahřímala Syrová a všichni nadskočili. „Je naším zástupcem pro oxidační číslo IV! A když s námi nepojede na olympiádu, rozpadne se celá naše školní prezentace! Ta, kterou naléváme základy chemie do hlav našich terciánů. Ta, s níž objíždíme školy po celé republice. Ta, která našemu gymnáziu zajistila Zlatého Ámose a pozornost sponzorů!“

„Hlavně tobě,“ pohnul Krutý nepatrně rty, ředitelka ho však nevnímala.

„Ale já jim to nedaruju! Seženu čtyřku, i kdybych měla někoho z vás dotáhnout na matriku k úřední změně příjmení!“

* * *

„Ty neuvažuješ o změně, Cyrile?“ dobíral si Petr na obědě Krutého. „Teda já tvoje příjmení žeru. Akorát pro Syrovou jsi naprosto nepoužitelný.“

„A ty se nebojíš, Kulovaný?“ ušklíbl se Cyril. „Myslíš, že jsi nenahraditelný?“

„Právě že nejsem!“ rozzářil se Petr a objal kolem ramen vedle sedící fyzikářku Vážnou. „Tady Laduška souhlasila, že pojede letos místo mě.“

„Cože?!“ málem jsem se udusila čajem. „Neříkej, že se ti z toho podařilo vyvléct!“

„Snadno,“ kasal se Petr. „Kyselina Síro- ehm... cenami ověřená chemikářka a ředitelka Kristýna Syrová souhlasila, že mít v týmu učitele přírodních věd je prestižnější než účast průměrného hudlaře.“

„Já vás, lidi, nechápu,“ odložil Cyril příbor a rozvalil se na židli. „Proč to děláte? Nemáte v sobě kousek hrlosti? Já bych jí na něco takového nepřistoupil.“

„Jenže ty nemáš závazky,“ namítla Vážná. „V tomhle okrese nezavádím o slušnou práci a jinam jít nemůžu – pečuju o rodiče a jako učitelka to líp zvládám i časově.“

„Syrová mi dovoluje používat pro soukromé účely zdejší výtvarnou dílnu,“ přidala jsem se. „Ilustrátorství je nárazová práce. Mít navíc pravidelný učitelský plat a příjem za odpolední kroužky je příjemné.“

„No a já jsem ten hudlař, co si přivydělává jako učitel a dojíždí na zkoušky filharmonie,“ křenil se Petr.

„Uvědom si ale, co tě nalákalo na tuhle školu,“ ukázala Lada na Cyrila vidličkou. „Ať je Kyselina jakákoli, to píárko dává skvěle. Který státní gympl si dokáže zajistit takové dotace z veřejných rozpočtů a podporu od soukromých firem? Těch výletů, exkurzí, stáží pro studenty vyšších ročníků... A ví se o nás, vždyť máme žáky i z Prahy.“

„Jenže trdlovat v tričku s římskými číslicemi na stupidní písničku...“

„Myslíš -ný, -natý, -itý, chemie tě navždy chytí?“ zanotoval Petr. Protočili jsme oči.

„Je fakt, že ona dokáže lidi zpracovat,“ naklonila jsem se blíž a ztišila hlas. „Pamatujete, když se vdávala Petra Čistá, jak ji přiměla nechat si rodné příjmení? A co kauza Botičelý? Věčně v lihu, rodiče tlačí na jeho výměnu a pořád je tady. A bude nejspíš navždy.“

„Tak najít někoho na -ičelý je asi trochu oříšek,“ připustil Cyril.

„Proto se taky zavedla výuka italštiny s rodilým mluvčím,“ přikývl Petr. „A když se tu pak Botticelli usadil a chtěl získat občanství, Syrová ho přesvědčila, aby se nechal počestit.“

„To už je regulérní šikana,“ divil se Cyril. „Ještě že jí stačí shoda v koncovce a nevyžaduje celé chemické jméno, třeba Dusičná místo Jiříčné,“ mrkl na mě.

„Děsně vtipný,“ zamračila jsem se. „Jenže to ti nedojde, když tě sem ředitelka láká, že vyfasuješ tričko

a muzikálové vystoupení několikrát ročně, protože nejde o tvoje pedagogické kvality, ale o to nahradit Písečného, který odchází do důchodu.“

„No hlavně že vám to tuží kolektiv,“ pokrčil Cyril přezíravě rameny.

* * *

Seděla jsem zadumaně v kabinetu, známkovala výtvarné práce a poslouchala Petra cvičícího na klarinet. Pro Syrovou jsme jako učitelé uměleckých předmětů představovali nutné zlo odsunuté do suterénní místnosti v zadním traktu školy.

„Tomu neuvěříte,“ vpadla do dveří Lada Vážná. „Ředitelka sehnala čtyřku!“

Ztuhla jsem s výkřesem v ruce. Petr odložil klarinet.

„Prý ukecala známého z pracáku a našla ji v databázi mezi tisícovkami jmen,“ vykládala Lada. „Jmenuje se Jelena Viničitá, je to imigrantka, česky skoro neumí, ale pojede s námi na chemickou olympiádu! Jo a je to uklízečka!“

Petr zrudl a vzápětí se zlomil v pase v neovladatelném záchvatu smíchu.

„Tak to musí být největší headhunting v historii uklízení,“ utíral si slzy.

„Zrádce! A ty jsi nás v tom nechal!“ osočila jsem ho.

„Promiň. Ale celostátní kolo chemické olympiády se vždycky kryje s festákem. Letos už na něj chci konečně vyrazit. Půjde i Cyril.“

„Já vím!“ hudrala jsem vyčítavě. „Když přišel ten zamítavý dopis kvůli Uhličitanovi, jáসা jsem, že tím padne účast celého okteta. Taký bych chtěla na festák s Cyrilem!“

Sice si z nás nepřestal jízlivě utahovat pro naši neschopnost vzepřít se ředitelce, ale i tak jsem měla pro nového francouzštináře slabost – a Petr to dobře věděl. Zachmuřeně jsem hleděla na tričko s římskou pětkou a nápisem *Jiř-ičná* pověšené na dveřích skříně s výtvarnými potřebami. Lada sledovala můj pohled.

„Tak jí do toho hoď vidle, zajdi na matriku a vyber si nějaké nudné české příjmení přechýlené na -ová. Šestku má koneckonců Syrová doživotně zabranou.“

„Ta by mě zabila,“ otočila jsem se na Petra, který zamyšleně přejížděl prstem po displeji mobilu. Oči mu kmitaly pod soustředěně staženým obočím. Náhle se jeho tvář rozlil ďábelský úsměšek. Zdvihl ke mně pohled.

„No, pokud jde o Cyrila, tak možná vím, jak ti pomoci.“

* * *

„Ani omylem!“ práskl Cyril o stůl deskami s domácími úkoly.

„Co se děje?“ předstíral Petr zdvořilý zájem. Netušila jsem, co přesně provedl, ale jeho nezáludný výraz mě fascinoval.

„Že prý existuje oxidační číslo IX!“ vybuchl Cyril. „Teď mi to Syrová hlásila celá rozzářená! Mám jet s vámi jako další člen souboru. Už pro mě chystá triko!“ chrлил ze sebe.

Češtinářka Čistá se nechápavě rozhlížela kolem stolu. „Teda já nejsem chemik, ale my se vždycky učili jenom osm oxidačních čísel: -ný, -natý, -itý, -ičitý...“ vyjmenovávala snaživě. Sborovna ji umlčela odmítavým zahučením.

Vytáhla jsem mobil a otevřela vyhledávač. Pátrání netrvalo dlouho.

„Existuje i sloučenina stechiometrického složení IrF_9 , s dosud neprozkoumanou strukturou, ve které iridium nabývá teoretického oxidačního stavu IX,“ předčítala jsem neuměle. „Pro sloučeniny s oxidačním číslem IX je navrhována koncovka –“ nevěřicně jsem se zarazila a zdvihla oči k Cyrilovi. Jeho pohled zabíjel.

„Hele, ono fakt existuje něco jako fluorid iridutý!“ zírала mi Lada přes rameno. Ani jí Cyril nedal pokoj, že se nechala uvrtat do týmu, takže si ho nyní patřičně vychutnávala. „Fluorid iridutý je nestabilní a snadno podléhá rozkladu,“ rozřehtala se. „Blahopřeju, Cyrile! Teď chci vidět tebe, jak se ředitelce postavíš!“

„Všude píšou, že je to jenom TEORETICKÁ možnost! Ve skutečnosti NIC takového neexistuje!“ lálel Cyril. „Rozhodně nehodlám –“

„Slyšeli jste tu novinu?“ přihrnula se do dveří ředitelka Syrová. „Tohle je tak progresivní! Naše vystoupení bude naprostý trhák! Ještě upravit *Oxidační song* a zahrnout do choreografie kolegu Krutého a zaplavíme sociální síť!“

„Paní ředitelko, já ne –“ vymrštil se Cyril, ale Syrová jen zamávala rukama.

„A všechno díky tady kolegovi!“ rozbila Petrův pokerový výraz. „Zklamalo mě, když jste se vzdal své role, ale vidím, že vám na naší škole opravdu záleží! Oxidační číslo IX, nádhera!“ odklapala po chodbě.

Zraky přítomných sklouzly k Petrovi. Ten Cyrilův sliboval pomstu.

* * *

„Kde je tvá hrdost?“ neodolala jsem, když Cyril procházel autobusovou uličkou.

„Rozleptala ji Kyselina,“ ucedil, nacpal batoh nad sedadla a poskládal se vedle mě. Ponuře sledoval, jak si venku Plecitá odškrtává účastníky olympiády, Ženatý úslužně táhne kufr ředitelky Syrové a Botičelý zkouší zapůsobit podroušeným šarmem na vyjevenou Viničitou. „Jinak ale respekt,“ ukázal na své tričko s nápisem *Kr-UTÝ*, „tohle bylo pěkně zákeřné.“

„Petrův nápad,“ culila jsem se nevinně. „A teď si sám bude užívat na festáku...“

„Tím bych si nebyl jistý,“ zkřivil Cyril rty.

Tázavě jsem zdvihla obočí. Vtom za mnou Vážná s Čistou vybuchly smíchy.

„No nekecej!“

Koukla jsem z okna a začala se pochechtávat společně s nimi.

Před autobusem stál Petr s cestovní taškou. Na sobě měl triko s nápisem *Kul-OVANÝ*. Pod ním na místě, kde my ostatní hrdě vystavujeme svá oxidační čísla, se skvěl nápis *Možná až XII*. Vyhledal pohledem Cyrila a uznale pokýval hlavou.

Chemické epigramy

Matěj Říha

- (1) Fáze se mi nedělí,
snad to bude v neděli,
však času je vždy škoda.
Řešení je prosté:
jen dolévat prostě,
samý ethylacetát
...
samá voda.
- (2) „Lázeň už hřeje,
to se mi líbí!“
řekl a neviděl,
že chladič mu chybí.
- (3) Je to tak, přátelé,
nedá se svítit;
když nezapneš digestoř,
ten sulfan bude cítit.
- (4) Reakce neběží,
konverze malá.
Kdepak se, kdepak se
asi chyba stala?
- (5) Produkt nikde,
hodnoty tlaku se mi zvedly,
produkt utekl
do kanystru s rozpouštědly.
- (6) Mýt sklo mě nebere,
nu, paní laborantko, což,
prosté má to řešení:
pád, střepy a koš.
- (7) Trochu to štípe,
čí je to vina?
Studentu po ruce
lije se kyselina.
- (8) Tři vzorečky v kyvetách,
však byl to trochu šok,
zjistit, že na NMRu
je volno až tak napřesrok.
- (9) Baňky myju acetonem,
o ruce se nestarám,
z rukou bude tedy právem
tak trošičku Sahara.
- (10) Čas nás tíží velice,
za rohem jsou státnice.
Vesele se ale tvař,
bude z tebe bakalář!
- (11) Studium je někdy depresivní,
na dobrou náladu mám tašku.
Hádej, copak našel bys v ní?
Kamarádku flašku.

(12) Dobíhání na vlaky
že sotva chytám dech,
ruka jehlou probodnutá, připálený prsty,
mám já to zase pech.
A občas, když reakce neběhá,
trochu to i mrzí ...
cítím se jak Churchill chemie:
krev, pot a slzy.

(13) Kinetika je krásná.
Všemu, všem jde o rychlost.
Jakpak asi rychle bude
všech integrací dost?

(14) „Technically, alcohol is a solution.“
Stačí rozumět chemickému žargonu,
sejdeme se nad půllitrem
ethanolu v Carbonu.

(15) Občas radši verše píšu,
než bych vzorce čmáral,
i mysl musí odpočinout
a chemik byl i Páral.

(16) Proč že radši organiku?
možná se mě ptáte,
tedy:
ne vždy je zlatem,
jen co vypadá zlatě,
a říci by se mělo,
že každá buňka, každé tělo,
živý i pod zemí ztuhlík
mají něco společného ...
uhlík.

(17) Chemie je zlá a krutá
a není o co stát,
však dál se vaří.
Když se pak daří,
začne ji mít člověk rád
– stockholmský syndrom na to tata,
a mnohý máme sen,
že jednou bude den,
kdy nás pozvou do Stockholmu,
kde bude placka zlatá.

(18) Spíš než epigram
sem se hodí óda.
Být jen a pouze jízlivý
zdálo by se škoda.

Chemie je za vším:
víno je i voda.
V lásce je i ve hvězdách,
věčný žár i marný prach,
přátelství i temný strach,
každý krystal, kapka, pára,
věc nová i věky stará...

Zkrátka za vším bys ji hledat měl.
Co vidíš a ještě spíš
cos nikdy neviděl;
co pochopíš
i co se chápat nedá.
Aspoň zatím – však od toho je věda.

Závěrem říci by se chtělo
– nic není, jak jsme mysleli,
a vše je, jak by mělo.

Umírající Chaos

Liulka Yevheniia

Pohled padá na starý popraskaný hrnek, který z nějakého důvodu svírám v obou rukou jako nejvzácnější poklad. Prasklina je hladká, rozděluje bílý povrch na „před“ a „potom“ a míří ke dnu. Zdá se, že právě tento hrnek mi vypadl z rukou, když jsem usnul na podlaze chodby. Káva se rozlila po bílých dlaždicích beztvorou skvrnou... to je všechno, co si pamatuji.

Teď z okraje hrnku vykukují nedopalky, vrší se v páchnoucí nikotinovou horu, a já se stále nemůžu dokopat k tomu, abych došel k odpadkovému koši a vyprázdnil svůj nový popelník. Další nedopalek padá na vrchol hory. Opřu se o zeď, ale bojím se zavřít oči – už dvě noci jsem nespal.

Vrátím se do laboratoře na neohybných nohách, schovám ruce do kapes pláště a zamračím se. Moji podřízení nemusí vědět, že jejich vedoucí se před chvílí málem rozbrečel v kuřárně z čiré bezmoci.

Bezmoc. Jediné slovo, které dokáže popsat poslední dva měsíce mého života.

Roztěkaným pohledem přejedu laboratoř. A tohle je naděje lidstva? K smíchu. Nemotorná Donovan loktem shodí prázdnou zkumavku, ta se rozbije a stovky střepů se rozletí po podlaze, ale z nějakého důvodu mám pocit, že se roztříštila naprosto tiše. Červený diplom nikdy neznamenal, že člověk nemá ruce levé.

Pitters zívne a mrkne na hodinky, Adams už pět minut soustředěně hledí do své zkumavky, jako bychom tu pracovali na výrobě kamene mudrců. Ti nejlepší z nejlepších. Zavření jako doživotně odsouzení, oblečení do bílých svěracích kazajek s kapsami nacpanými poznámkami, propiskami a vším možným harampádím. Jaká čest – nést odpovědnost za vývoj léku, který zachrání svět před smrtelnou nemocí, jejíž příčiny ještě nejsou úplně prozkoumány.

Možná bych si tu práci dokázal užít, kdyby nebylo té tíživé odpovědnosti, kdyby nešlo o miliony srdcí, která strnuly v očekávání zázraku. Jak bolí vědět, že na ten zázrak čeká i moje vlastní srdce.

Naděje umírá poslední. Potřebuji jen pár dní, abych konečně získal výsledek – vytvořil jsem dokonalé složení a jsem si jistý svými schopnostmi. Stačí už jen provést finální syntézu a lidstvo bude zachráněno.

„Doktore Davisi?“ laboratorní ticho přeruší hlas asistenta, který se objeví ve dveřích. „Volali vám z nemocnice.“

Několik okamžiků stojím jako přimražený. Smysl těch slov mi dochází až se zpožděním, ale pak už se řítím prázdnou chodbou, šedé stěny tíživě svírají prostor. Zatracený telefon jsem nechal v kanceláři.

Echo vyzvánění se táhne jako lepkavá bažinatá mlha, ruce se mi třesou. Ani jsem nerozsvítil a převrhl židli, když jsem naslepo šmátral po stole ve snaze najít telefon.

„Doktore Davisi?“ ozve se ze sluchátka.

„Ano, ano, to jsem já! Jak je na tom?“

„Doktore Davisi, dnes přišly výsledky laboratorních analýz. Nemoc vaší manželky přešla do finální fáze. Je mi to moc líto.“

Uvnitř se něco zvedá. Žhavé, vroucí, připravené vyrazit ven. Ruka se sevře v pěst, zvedne se – a hned zase klesne. Bezmoc. No samozřejmě.

Uvnitř – prázdnota.

„Doktore Davisi?“

Ach ano, pořád jsem na lince.

„Ano, slyšel jsem vás. Přijedu dnes.“

Zavěším, aniž bych čekal na zdvořilé rozloučení z druhé strany.

„V ranním horoskopu říkali, že mě potěší příjemná překvapení – a hele, jsi tady!“ oznámí Anne věčně a natáhne se ke mně pro objetí.

Spolu s ní se pohnou i hadičky od infuze. Snažím se být opatrný, abych nic nevytrhl. Kolem její postele se tísni tolik přístrojů, že už jen pohled na ně vyvolává nevolnost.

V jejím hlase zaznívají vítězné tóny. Moc dobře ví, jak horoskopy nesnáším.

Anne nepodléhá zákonům logiky. Věří, že hvězdy řídí lidi, že černé kočky přinášejí smůlu, a také tomu, že když přiložíte lasturu k uchu, uslyšíte šum příboje.

Na jejím nočním stolku leží lastura, která se jen stěží vejde do dlaně. Víím, že když zůstane sama na pokoji, dlouho leží s touto lasturou u ucha a věří, že tam uvnitř šplouchá Středozemní moře.

Její oči září radostí, ale pod nimi se táhne modř. Pleť má bledou a průsvitnou, jsou vidět každou žilku. Z nemocniční košile vykukují ostré klíční kosti a její zápěstí jsou tak tenká, že mám pocit, že je dokážu obejmout jednou rukou.

„Takže horoskop nelhal,“ usměju se a políbím ji na tvář.

Voní po nemocnici. Po naškrobených prostěradlech, lécích, lihu, mýdle... A kdysi voněla po květinovém parfému a pudru.

„Víš, cítím se mnohem líp. Dneska mi bylo tak dobře, že jsem přečetla celých čtyřicet stránek. Stihnu to dočíst?“

V ruce drží otevřeného „Mistra a Markétku“ v měkké vazbě. Stránky jsou pomačkané, rohy se kroutí, na hřbetu – prasklina. Rychle pohlédnu na otevřenou stránku – tučnou čarou tužkou je podtržená věta: „Nezaslouží si, aby byl na světě“.

„Proč bys to nestihla?“ zeptám se a snažím se potlačit chvění v hlase.

„Nevím, prostě to odložím, jako všechno ostatní. Nebudu mít dost koncentrace,“ usměje se nevinně. „Jak to jde v práci?“

„Anne, miláčku, jsme na cílové rovince. Teď nesmíme ztratit ani minutu – dnes nebo zítra musíme provést finální syntézu, jinak přijdeme o dva drahocenné měsíce práce. Všechno by přišlo vniveč a museli bychom začít znovu. Ale představ si, co nás čeká, když uspějeme! Svět bude zachráněn! Všechno to skončí a my dva spolu oslavíme naše vítězství!“

Na zlomek vteřiny sám začínám věřit téhle hlouposti, ale pak si všimnu Annina pohledu – plného lásky a smutku. Jemně vezme moji ruku do své, palcem pohladí dlaň a tiše řekne:

„Tobě nikdy nestačilo být jen dobrým člověkem, Tede. Chceš být významný. Jsem si jistá, že to dokážeš.“

„Rád bych zůstal jen dobrým člověkem, miláčku. Ale celý svět ve mně vkládá naději.“

Nestydatě lžu. Ne proto, že bych byl pokrytec – ne. Jen chci, aby si mě Anne zapamatovala právě takového. Lidského. Ale podle jiskry v jejích očích poznám, že všechno chápe – vždycky jsem chtěl být víc než jen beztvářný člověk v plášti.

Bezejmennost, zapomnění, proměna v šedou masu, v prach – nic z toho mě nikdy nelákalo. Ale teď se dívám na Anne a bodne mě pronikavá myšlenka: „Pro ni jsem nikdy nebyl beztvářný. Byla to právě ona, kdo jako první spatřil ve mně velkého vědce a od samého začátku mě na této trnité cestě podporoval!“

Anne mě čte jako otevřenou knihu, ale vždycky mlčí. Občas mám pocit, že už dávno zapustila kořeny v mé lebce a zná každou moji myšlenku, ale je příliš skromná na to, aby to řekla nahlas. Teď se na mě dívá s chápavým úsměvem.

Musím znovu odejít. Nevím, kdy se vrátím.

„Za posledních dvacet čtyři hodin nemoc připravila o život sedmdesát tisíc osob,“ bezcitně drmolí televize v lékařském pokoji. „Každým dnem se nakazí stále více lidí, ale připomínáme vám – v žádném případě nesmíte podléhat panice! Veškerá naděje spočívá v doktoru Davisovi a jeho týmu, kteří pracují na výrobě léku. Očekáváme dobré zprávy v nejbližších dnech. Doktor Davis, vítěz...“

Nedoposlechnu, co dál mumlá, a rázně přibouchnu dveře lékařského pokoje.

„Doktore Davis?“ vedle mě se objeví ošetřující lékař Anne.

Nevypadá o nic lépe než ona. Pravděpodobně, stejně jako já, už dlouho nespál.

„Omlouvám se,“ řeknu bez skutečné snahy.

„To je v pořádku,“ nuceně se usměje.

„Víte, na co se zeptám, že ano?“

Lékař stiskne rty a přikývne. Odvrátím pohled, zadívám se na šedobílou nemocniční chodbu, studenou a děsivou, a nakonec promluví:

„Kolik času mi zbývá?“

„Nemoc postupuje velmi rychle, doktore Davisi.“ Ach, na tuhle otázku se očividně připravil! „Minimální doba, se kterou můžete počítat, je osmnáct hodin.“

„A maximální?“

„Ne víc než dva dny. Je mi to moc líto,“ zopakuje tuhle větu už podruhé za dnešek a spěšně se vytratí.

Dívám se na jeho vzdalující plášť. Svěrací kazajky, příliš volné pro duševně choré, to je to, co nás spojuje.

„Finální syntézu musíme provést dnes. Nechceme přece ztratit dva měsíce práce, že?“ vpadnu do laboratoře a otevřu mrazák.

Prodírám se mezi zkumavkami v kontejnerech, pohledem kloužu po štítcích. Vzorky nikde. Prudce přibouchnu dvířka mrazáku a otočím se k Donovanové.

„Kde jsou vzorky?“ hlas se mi třese na hraně.

„Jsem... jsem je dala do sousední přihrádky...“ vykoktá se a nervózně si pohrává se šňůrkou pláště.

„Do toho, kde je teplota o čtyřicet stupňů vyšší?“ zeptám se ledově klidným hlasem.

Donovanová sotva znatelně kývne.

Otevřu druhou přihrádku, horečně prohledávám zkumavky a konečně je najdu. Srdce se mi vrátí na místo, ale vztek mi stále pulzuje ve spáncích.

Zavřu mrazák a snažím se udržet kontrolu.

„Všichni. Domů. Hned.“ Hlas mi zazní hluboce, výhružně.

„Ale... finální syntéza...“ pokusí se někdo z kolegů namítnout.

„Řekl jsem, jděte. Udělám to sám.“

Laboratoř se vyprázdní. Za zády slyším, jak si Donovanová spěšně utírá slzy.

Ať jdou k čertu! Na ně se tak zoufale nemůžu spolehnout, že moje přítomnost v laboratoři během příštích několika hodin je naprostou nutností. Musím všechno dohlédnout. Lék musí být do rána hotový.

Drahá Anne, prosím, vydrž do rána!

Pustím se do práce a zahájím reakci. Na obrazovce monitoru se objeví: „Syntéza 5 %. Stav: iniciace reakce. Vyžaduje kontrolu. Předpokládané dokončení: 24 hodin.“

Čas na mě dopadne jako betonová deska. Anne to nevydrží. Je to jasné.

V laboratoři je ticho. Sotva znatelně hučí ventilace, monitory poblikávají. Mé kroky se odrážejí od stěn jako něco nepřírodního v tomto chladném, bezživotném hrobě, a srdce mi zběsile buší. Mohu syntézu jen kontrolovat, ale urychlit ji je nad mé síly.

Na docela obyčejné obrazovce se objeví nové znaky a čísla. Jak směšné – za těmito písmeny a čísly se skrývá naděje celého lidstva. Pokud tato syntéza proběhne úspěšně, zachráním tisíce životů... Ale co když ji přeruším? Kolik životů budou stát poslední hodiny s Anne? Tato myšlenka tíží ze všeho nejvíc – nemohu si dovolit slabost, ani kvůli ní.

Ohlédnu se zpět na kovové skříně s desítkami kontejnerů – každý je označený, každý stojí na svém místě. Pracovní stoly jsou hladké, sterilně čisté, bílé stěny, bílá dlažba. Dokonce i propisky na stole skládám do rovných řad, aniž bych si to uvědomoval.

Tohle se vůbec nepodobá nočnímu stolku Anne, kde vedle lastury leží obaly od bonbonů a mandarinková kůra, nepodobá se pomačkaným stránkám její knihy, jejím neposedným vlasům a zvonivému smíchu. Jako by všude, kam přijde, nesla s sebou kousek sebe – malý chaos, který vnáší zvláštní rovnováhu do mé neochvějné touhy po dokonalosti.

Co si jen počnu bez jejích lastur, bez pestrobarevných lapačů snů a desítek knih s pomačkanými stránkami? Co se mnou bude, až najednou její pestré oblečení přestane viset na židli? Co se stane, až přestane smát?

Má drahá Anne, můj umírající chaos!

Jak ubohý je člověk, který se chystá zachránit svět, ale nedokáže zachránit to nejdražší. Potřebuji vůbec svět, ve kterém nejsi ty, můj umírající chaos? A záleží na tom, když svět potřebuje mě?

Písmena poskakují po obrazovce, oči mi přecházejí.

„Syntéza: 10 %. Kontrola je kriticky nezbytná.“

Krokuji laboratoří, v hlavě mám nesouvislé myšlenky, připomínající blouznění šílence.

Prasklina na hrnku, hora nedopalků, „před“ a „potom“.

V jednu chvíli mám pocit, že jsem připraven zahodit všechno a rozběhnout se za ní, zabořit obličej do nemocniční deky a poddat se zoufalému pláči. A k čertu s prací, s reputací, s lidstvem! Z nějakého důvodu mám pocit, že zemřu spolu s ní.

Ale pořád neodcházím. Pohled upřený na monitor, ruce sepnuté za zády.

Misky vah — Anne a svět, láska a povinnost. Němá otázka visící ve vzduchu.

A najednou je všechno křišťálově jasné, jako by správná odpověď vždycky existovala, vždycky byla na dosah, jen jsem ji neviděl.

Ticho rozřízne prásknutí dveří.

Plamenné pojednání o dracích

Alena Čunátová

CENA
VYDAVATELE

Rozdělení ohně bez sirek? Žádná velká věda! Chemik vezme manganistan pokropí ho krapet koňskou sírovkou a pak už stačí jen přiblížit k hořlavině a oheň je na světě. Ale došlo vám, jaký přesah může mít tahle vcelku banální reakce na celý svět fantasy? Ba že s trochou chemické fantazie bychom mohli jistě tvory možná dokonce s klidem zařadit do naší reality? Ještě stále nechápete? Už v dávných legendách existovali přece organismy proslulé svou schopností chrlit oheň. A nikde se nepíše, že by si připalovali sirkou nebo snad zapalovačem. No ano, mluvím o dracích!

Když se nad tím nezaújatě zamyslíme a pomineme všeobecně rozšířenou pomluvu, že draci neexistovali, možná si nakonec i dokážeme zdůvodnit, jak by takový organismus mohl vlastně fungovat. Vezměte si, kolik bizarností už se přírodě podařilo vytvořit! Leckdy zůstává rozum stát nad tím, v jakých nehostinných podmínkách může existovat život. A to jsme prosím s objevy ještě zdaleka neskončili! Tak proč by měl být dokonce pro buňku tak hrozný problém zrovna expozice ohni, když je jistě schopna si vytvořit hafo obranných adaptací? Drak bývá vyobrazován jako obří okřídlený ještěr s masivními, zrohovatělými šupinami po celém těle. Nikde už ale není psáno, že tyhle šupiny nemůže mít i ve svém chřtánu a chránit se tak před upečením chrleným ohněm. Navíc není vyloučeno, že by si drak sem tam zpestřoval jídelníček nějakým tím šutrem. Tedy odborně řečeno, pokud uvážíme jeho zvýšený příjem minerálních látek, napadne nás také možnost inkrustace buněk například formou oxidu křemičitého.

Kde a jak by ale oheň v těle draka mohl vznikat? Odpověď se dost možná skrývá právě ve výše zmíněné chemické reakci. V podstatě jde o vznik nestabilního oxidu manganistého v čase potřeby a o jeho rozklad doprovázený velkým množstvím tepla s možností přeskočení jiskry. Proč by tak pěkně vymyšlená reakce měla zůstat jen v našich laboratořích, když se jí nabízí mnohem zábavnější využití? Proč by nemohl mít drak v sobě nějaké oxidační činidlo jako právě třeba manganistan? Vždyť i my máme v těle spousta oxidačních činidel! Jenže oproti manganistanu nám třeba takový NAD^+ přijde víc v pořádku. Ale to je věc zvyku a výběru metabolických strategií. A stejně jako se snažíme být otevření vůči různým aspektům pestrosti v naší společnosti, možná bychom si podobnou nezaújatost měli uchovávat i ve světě biochemických alternativ, jakkoli nad nimi kroutíme hlavou. A jen tak pod čarou, není přece tak nemyslitelná představa lehce nafialovělého draka s naakumulovaným manganistanem. Možná nakonec oxidační činidlo dává drakům jejich specifickou barvu a schopnosti.

Pokud byste byli ochotni skousnout fyziologickou přítomnost manganistanu v těle živých tvorů, cítím, že koncentrovaná kyselina sírová už skrze vaše fundované předpoklady projde stěží. Ale když se na to podíváte zase trochu shovívavějším pohledem, tak proč by si nakonec draci nemohli generovat i vlastní kyselinu,

jakkoli je žíravá? Jistě tušíte, že budu argumentovat naší tvorbou kyseliny chlorovodíkové v žaludku, což taky není zrovna balzám pro živé tkáně. Ale přesto si epitel žaludku nějak poradil. A možná v tuhle chvíli nevíme přímo jak, ale *nějak* by si tkáň mohla poradit i s kyselinou sírovou. Třeba je v těle draka stejně běžný síranový anion jako u nás ten chloridový. Věda by přece neměla být zaslepena svými zkostnatělými fakty, aby skrze ně nebyla schopná získat poznatky nové. A slovo *třeba* neberte prosím jako signál nejistoty, ale spíš jako hledání nových perspektiv.

Tak tedy *třeba* disponuje dračí tělo oddělenými kompartmenty, které oddělují dvě natěšené výchozí látky až do chvíle, kdy vyšle mozek draka plamenný signál k jejich buněčným receptorům, aby došlo ke smísení obou chemikálií kdesi ve chřtánu a posléze k vyšlehnutí plamene při usilovném výdechu. Dávalo by mi smysl, kdyby draci měli od základu jinak vystavěný svůj metabolismus a nikoho by myslím nepřekvapilo, kdyby v něm hlavní roli hrála právě síra v různých oxidačních stavech a podobách. Tak například ve střevech draků bych si dokázala docela živě představit nějaké ty anaerobní bakterie, kterak ze sulfanu či ze síry jejich oxidací získávají energii. Všechno do sebe zapadá, vždyť draci se často situují do hor a kolem sopek, kde se to sirnými látkami přece jenom hemží a bez pochyby je zde draci hojně inhalují či snad olizují. Vedlejším produktem tohoto metabolismu by pak právě byly sírany potřebné pro tvorbu kyseliny sírové a kruh by se tím uzavřel. Mutualistické vztahy s bakteriemi jsou nám rovněž víc než známé a nevidím důvod, proč by si i draci jimi takto nezjednodušili život.

A sehnat v těle draka nějakou tu hořlavinu už je vyloženeš sranda. Možná že by svedli nakonec i tu anaerobní glykolýzu a vytvářet si tak klidně rovnou ethanol. No a pak už stačí jen řádně uzpůsobený a ohnivzdorný nervový či hormonální systém, který bude efektivně řídit celou kaskádu uvolňování váčků s kyselinou sírovou a manganistanem, čímž vznikne nestabilní produkt vytvářející atomární kyslík, který s okolním ethanolem reaguje, až kolem létají jiskry, rozhoří se oheň, který pak drak, jak už bylo řečeno, svým mocným výdechem nasyceným parami kyslíku vychrlí do okolí, a to s nesmírně efektním a mnohdy i smrtícím provedením. Těžko říct, co takový drak viděl tenkrát na těch princeznách, ale dost možná si jimi doplňoval nějaký esenciální prvek koncentrovaný právě u aristokratů s modrou krví pro fungování tohoto specifického procesu.

A kdyby vám přece jen nesedělo, jak může drak svoje plamenné reakce zkoordinovat, tak si uvědomte, že na to má přece obvykle nejmíň sedm hlav, a to už dává dohromady i celkem slušnou inteligenci. Mnozí z vás by jistě navrhli i jednodušší metody produkce ohně a věřím, že i věrohodnější. Ale ať už dračí tělo fungovalo jakkoli, legendy popisují v podstatě takový jev, který by šel s trochou fantazie a víry v kreativnost evoluce docela dobře zkonstruovat. Nakonec proč by příroda nezkusila dát do vínku některým organismům schopnost generování ohně? Zkusit se má přece všechno, nebo alespoň mi připadá, že se tím příroda řídí. Oheň by přece mohli organismy využít nejen jako formu obrany proti nepřítelům, ale i coby jakýsi druh mimotělního trávení, neboť oběť by byla rovnou denaturována místo zdlouhavé práce štěpných enzymů. A mimoto samot-

né hoření je přece úžasným zdrojem energie. Jen je pro nás zkrátka trochu nezvyklé, aby živá hmota využívala ke svému žití v nějaké významnější míře tyto anorganické přístupy.

Teď už doufám nemáte pochybnosti o tom, že draci skutečně kdysi mohli žít mezi námi. A dost možná je sami lidé v čele se sv. Jiřím prostě vyhubili, protože si dokážeme určitě představit, jakou spoušť mohl takový drak třeba zemědělcům napáchat. Ne nebojte, nedělám si iluze, že bych o něčem takovém přesvědčila racionálně uvažující čtenáře, za které vás považuji. Nicméně pokud jste se obtěžovali alespoň na malou chvíli nad touto teorií kriticky zamyslet, abyste ji posléze vyvrátili, účel byl v podstatě splněn. Věda by totiž podle mě neměla být o dogmatech a jejich uctívání, ale o nespoutaném a kreativním uvažování o věcech a dějích kolem nás.

Tekuté zlato

Lucie Albrechtová

Přízraky...

Podivná trojice mladých lidí se krčila u plápolajícího ohničku. Mary byla nejmladší, nedávno oslavila dvacátiny, ale nikdo z kolemjdoucích by jí její mládí netipoval. Mary si už nevzpomínala, proč vlastně začala brát. Rodiče na ni byli vždy hodní, měla starší sestru Myrtil, ke které celý život vzhlížela. V dětství byla Mary Myrtiliin stín a doslova dychtila po každé příležitosti být s ní. Jednoho slunečného letního dne chtěla Myrtil mladší sestru odměnit svou pozorností a vzala ji s sebou za garáže. Myrtil byla o šest let starší a byla imunní vůči pohádkám všech těch podivných existencí za garáží, ale cítila se s nimi trochu nadřazeně a škodolibě, přestože si tuhle její temnou stránku nechtěla přiznat. Myrtil chtěla své sestře ukázat, jaký má na ostatní vliv, jak je samostatná a důležitá. Po chvíli ale viděla, že se Mary zajímá více o pokušující kluky než o ní, někde v koutku duše si uvědomila, že pootevřela vrátka něčemu děsivému.

Přestože byl chladný listopadový večer, Mary se odvracela od ohně, u kterého seděla jen v krátkém tílku. Neustále se ošívala, vykrucovala a škrábala. Ošklivé krvavé léze se už nesnažila skrývat, nebylo před kým. Všechny, kterým na ní záleželo, od sebe odehnala. Promodralé rty mačkala k sobě až jí krvácely a ona křivila obličej při náhlé vlně nevolnosti, která se jí rozlévala po těle.

Vedle Mary seděl Charles, nervózně podupával kolenem a okusoval si poslední zbytky nehtů. Z očí mu čpěla agresivní touha po droze, pro kterou by vraždil. Charles vyrůstal mezi ulicí a diagnostickým ústavem, nikdy nepoznal, jaké to je, když v něho někdo věří. Každý mu opakoval, že je to grázl a roste pro kriminál, tak se přizpůsobil. Co se však nedalo Charlesovi upřít, bylo jeho charisma a schopnost stáhnout do hlubin beznaděje další nevinné a slabé oběti.

Posledním členem smutného společenství byla vychrtlá žena s visícím břichem přes kraj kalhot. Vypadala na pozdních padesát, ale bylo jí pouhých 26 let. Jmenovala se Eva, byla dlouholetou Charlesovou zákaznicí a partnerkou, tvrdou drogu si poprvé píchla ve čtrnácti a od té doby pohltily drogy každou část jejího života. Tu nejsmutnější část, kterou jí drogy sebraly, bylo mateřství. Zrovna nedávno porodila své třetí dítě, kvůli jejímu těhotenství měla snadnější přístup k metadonu a díky Charlesovým znalostem věděla, jak tento přísun maximálně zneužít. Navíc feťačka ve vysokém stádiu těhotenství vyvolávala u lidí určitou míru lítosti, nebo atraktivnosti, či úchylnosti, a toho uměl Charles velice dobře využít.

Eva vyndala z malé igelitové tašky tmavou lahvičku s jantarovou kapalinou. Z kapsy pak vyndala stříkačku, natáhla do ní „dvacítku“ tekutiny a stříkla si ji zkušeně a bez zaváhání do rozpíchané žíly. Podala vybavení Charlesovi a čekala na očekávanou, alespoň drobnou úlevu, která jí dovolí chvíli bezmyšlenkovitě usnout bez toho, aby slyšela ten vysoký nelidský dětský pláč.

„Ta je poslední,“ řekla tiše Eva.

Eva oplakávala poslední lahvičku substitučního metadonu k perorálnímu užití z dob jejího těhotenství. Charles vymyslel, že když si to píchnou, vydrží jim to mnohem déle. To, že v lahvičce není čistý metadon, ale další složky včetně medu, stabilizátorů a plnidel je nezajímalo, a i kdyby to věděli, nikoho z nich by to nezastavilo.

Včely...

Dokonalé načasování a perfektní kamufláž, kdy parazit hostitele postupně využije až do úplné kapitulace. To byl základ úspěchu bakterie s latinským názvem *Paenbacillus larvae*, u široké veřejnosti známá jako původce včelího moru. Na česně probíhala poslední bitva, domobrana obětovala i poslední dělnice a nebylo už, kdo by smrtelně vyčerpaný úl bránil. Silnější zlodějky vyhrály bitvu, ale ač nevědomky, prohrály válku.

Majitel vítězného včelstva, starý včelař, si zpočátku ničeho nevšiml, spokojeně bral včelám med a prodával ho dál farmaceutické firmě. Ta ho používala jako složku sirupu metadonu, který se využíval při substituční léčbě opiátů, jako je třeba heroin. Když včelař našel černé příškvarky mrtvých larviček, bylo již pozdě. Otevřel si průzračnou lahev pálenky, pořádně si zavdal, rozlil na úl a jeho okolí trochu benzínu a škrtnul.

Včelaři ukápla slza, zapil ji pálenkou a povzdychl si: „Škoda jich!“

Nemocnice...

„Kdy ji přivezli?“ zeptal se prošedivělý lékař v ordinaci urgentního příjmu.

„Asi před patnácti minutami, spolu s ní ještě jednu. Ta zatím leží v sanitě. Nevíme, co s nimi, smrdí jako bolavá noha. Našli je ležet před supermarketem. Tahle zvrací a je somnolentní a ta druhá kašle a má nízkou saturaci. Obě mají febrílii 39 °C,“ domluvila unaveně sestra.

Laboratoř...

V laboratoři bylo nečekaně slunné ráno, mlha pomalu ustupovala, Myrtil seděla u okna a přebírala jednu petriho misku za druhou. Mezitím se podívala do mikroskopu a mechanicky hlásila laborantce: „Gram plus tyčky, vidím asi i dva morfotypy, řekni mi, prosím, kdo to je?“

„Nějaká mladá holka, dvatisíce ročník, svítí tu na mě žloutenka B a C. Přijatá dva dny zpátky, leží na infekci, ale odběry má z psychiatrie. V biochemii drug test pozitivní snad ve všem,“ hlásila rychle laborantka.

„Aha, takže další... Koukneme na tu krev, co nám narostlo. Dle předběžného určení *Paenbacillus larvae*,“ podívala se Myrtil při pohledu na papír s výsledky identifikace.

„To snad není možné, to bude nějaká chyba, určitě to zkusíme znovu. Jak se ta holka jmenuje?“ domluvila Myrtil.

„Blaumová Mary, Blaumová, to je nějaká přízeň?“ uculovala se nevědomě laborantka.

V Myrtíl hrklo, jako by ji někdo přetáhl kladivem, polil studenou vodou a začalo se jí chtít zvracet. Vyskočila ze židle a upalovala na záchod. Nevěděla, jestli bude zvracet, plakat nebo obojí, její noční můra se zhmotnila během jedné jediné vteřiny...

Myrtíl...

„Ano?“ ozvalo se z reproduktoru u dveří.

„Dobrý den, jmenuji se Myrtíl Blaumová, jdu navštívit mou sestru, Mary Blaumovou, mluvila jsem s ošetřující lékařkou, heslo je Mary,“ domluvila naprosto věčně a automaticky Myrtíl. Sestra stála před sesternou a čekala na Myrtíl, aby ji zavedla do pokoje.

Obě dvě měly respirátory a Myrtíl se tak cítila trochu chráněná od zvědavých očí, ale sestra se bystře otázala: „Neznáme se, jste mi povědomá?“

Myrtíl se udělalo špatně, jasně, že ji zná, v jídelně se potkávají každý den. Trochu rozpačitě ale odpověděla: „Asi od vidění.“

Bylo jí jasné, že sestra zjistí, kdo je, ale už jí to bylo jedno. Chtěla jen vidět svou sestru nebo to, co z ní zbylo.

Seděla vedle Mary v pokoji a dlouho na ni jen zírala. Snažila si ji vybavit jako dítě, krásnou střapatou holčičku, co věčně malovala hlemýžďům ulity, pouštěla je, a pak znovu hledala. Teď tu před ní ležela vyhublá, zanedbaná žena, které toho z té Mary moc nezbylo. Myrtíl byla v koncích, vzala sestru za zuboženou ruku a plakala. Najednou Mary otevřela oči a podívala se Myrtíl do očí, na malou chvilku to byla zase ona, ta střapatá holčička. Myrtíl se usmála a uvědomila si, jak je šťastná, že sestru vidí, jak je šťastná, že sem přišla.

Pohládla ji po tváři, přes kterou měla kyslíkovou masku a řekla: „To bude dobrý Mary, to bude dobrý sestřičko, dají ti antibiotika a společně to zvládneme, jen s tím musíš chtít přestat, ale ty to zvládneš!“

Mary se trochu propadl obličej a ukápala jí slza, na malou chvíli byla opravdu ráda, že sestru vidí a že ji poznává, ale další myšlenky se už týkaly jen a jen drog. Kde sežene něco silnějšího a slova jako *chtít přestat* už úplně ignorovala.

Myrtíl za sestrou neúnavně chodila, domluvily se co dál, jak ji se vším pomůže. Půjčila jí nějaké peníze do začátku, Myrtíl věřila, že je na tom Mary lépe. Jednoho dne však přišla po práci do obvyklé společenské místnosti, kde se s Mary scházela po tom, co ji přemístili zpátky na psychiatrii. Mary však nepřišla, na odvykací program nenastoupila a podepsala negativní revers. Myrtíl jen nevěřicně seděla na židli a cítila, že něco v ní právě zemřelo.

Nečekaný hovor...

„Dobrý den, paní Blaumová, tady vyšetřovatel Rozko z policejního oddělení Holbrook. Nalezli jsme na váš kontakt, ohledně vaší sestry Mary. Bohužel je tady určitá pravděpodobnost, že zemřela a potřebujeme identi-

fikovat její tělo. Mohla byste přijít?“ domluvil mladý mužský hlas v telefonu.

Myrtil vypadlo sluchátko z ruky a v poslední chvíli se přidržela stěny...

Včelař a jeho žena...

Včelař seděl se svou manželkou u snídaně, spokojeně žvýkali toast a přikusovali k němu vejce se slaninou. Oba četli místní plátek, který vycházel každý týden, a předčítali si to, co je zaujalo.

„Místní policie objevila dvě mrtvé ženy ve věku 23 a 28 let. Obě předávkované neznámou návykovou látkou. Policie momentálně pátrá po dalších souvislostech a původu látky,“ recitovala vážně včelařova žena.

„Bože, tak mladé,“ ustaraně se podívala na manželův posmutnělý obličej a pokračovala v listování.

Včelař jen tiše zašeptal: „Škoda mladých životů, škoda jich!“

Pátek třináctého aneb Není všechno tak zlé, jak se na první pohled tváří

Johanka Andersonová

Zazvonil budík. Zaspala jsem! Ne, planý poplach. Tohle nebylo mé vyzvánění. Tohle byly sirény. Co se asi stalo? Že by se zase dělo něco s našimi železárnami? Co když došlo k chemické havárii? S tlukotem srdce jsem bedlivě poslouchala hlášení rozhlasu, ze kterého se linula věta: „Právě proběhla zkouška sirén.“

To snad nemysleli vážně! Vylekali ve dvě hodiny ráno celé městečko obyčejnou zkouškou sirén... Moje hlava adrenalinu dolétla až do oblak, takže už jsem neusnula. Šla jsem si raději sednout do kuchyně a uvařit si kávu. V kalendáři se zalesklo číslo dnešního data – 13. dubna. Už mi došlo, proč tento den takhle začal. Loni mi v pátek třináctého bouchl mošt ve skříni plné bílých košil a předloni jsme měli doma roupy a děda dokonce i škravku. Co nás čeká asi letos?

Při mém vzpomínání a přemýšlení utekl čas velmi rychle a mě nezbylo nic jiného než se vypravit na cestu do práce. Vzala jsem si všechny potřebné věci a se svým šedým autem vyrazila. Na silnicích bylo poloprázdno. Byl klid před bouří, jak se říká.

Zaparkovala jsem automobil před školou. Vystoupila jsem a venku jsem si všimla dvou kluků, kteří plivali na chodník.

„Hele, hoši, co tu provádíte?“ zeptala jsem se tázacím a zároveň káravým tónem.

„Nic, paní učitelko,“ odpověděli hláskem dvou andělíčků.

„Tak ať už se to příště neopakuje. Znáte přece tu historku...“

„Historku?“ skočil mi jeden z mladíků do řeči a oba kluci se na sebe překvapeně podívali.

„Jedna moje kamarádka, patoložka, mi vyprávěla, jak stoupla do plivance, a pak když čistila své boty, se ten plivanec rozvířil do povětří i s bakteriemi a ona onemocněla tuberkulózou. Takže příště, bacha na plivance, protože nikdy nevíte, jaká bakterie v nich může přebývat. A teď už honem do školy.“

„Ano, paní učitelko,“ poslušně pokývli hlavou a pelášili do šatny.

Já jsem zase pospíchala do svého kabinetu. S cinkajícími klíči v ruce jsem se vlekla až do třetího patra, kde na mě čekala pohroma. Vzduch se stával stále hustší a mlha, ta by se dala krájet. Bylo by vážně divné zapálit tuhle školu, která je z velké části vybudovaná z kamene, ale chemici, ti dokážou zapálit třeba i sníh, a to s pomocí karbidu vápenatého. Z divné vůně mě chytaly závratě a kolem mě se hromadili studenti, kteří utíkali po schodech dolů s šátky na puse, aby si filtrovali to, co dýchali. Na nic jsem nečekala, vytáhla jsem z kapsy kapesník a kráčela k místu dění. Když jsem v dýmu na konci chodby uviděla svou šílenou kolegyni, zapálenou, a to doslova, pro chemii, bylo mi hned jasné, co se děje.

„Dobré ráno, chemici. Copak to tady provádíte?“ zeptala jsem se zvesela, jako by se nic nedělo, koneckonců jsem taky chemikářka.

„Ahoj, vyrobili jsme si trochu víc směsi červené krevní soli a chlorečnanu draselného a po vzplanutí jsme vytvořili tenhle hustý kouř,“ odpověděla hrdě.

Najednou se rozblikala všechna čidla na stěnách a my jsme věděli, že máme problém. Spustil se alarm a ve škole nastal zmatek. Přijeli hasiči. Ze školního rozhlasu se ozýval hlas rozzlobeného pana ředitele, který si přál, aby se viník dostavil okamžitě do ředitelny. Moje spolupracovnice otevřela dokořán okna v laboratoři, požádala účastníky chemického kroužku, aby laboratoř hlídali a vydala se do kanceláře nadřízeného. Já jsem ji pro jistotu doprovázela. V mezipatře jsme se zastavily a pozorovaly jsme, jak se pan ředitel potí a snaží se vysvětlit celou situaci hasiči.

„No, víte, zdálo se nám, že by bylo dobré po těch spoustu letech zase vyzkoušet, zda fungují naše protipožární senzory, a tak jsme provedli tento experiment...“ mluvil s troškou nejistým podtónem v hlasu.

„V pořádku. Hlavně, že se nikomu nic nestalo. Příště nás prosím o takových testech informujte dříve,“ pověděl pousmívající se požárník, ve kterém jsme poznaly tatínka jedné žačky z naší školy.

Pan direktor si oddechl, když se rozloučil s mužem v rudé uniformě. Teď přišla řada na nás. Přijde další výbuch, tentokrát však hormonální a emocionální. Vstoupily jsme do dveří sekretariátu a pokračovaly dál až k šéfovi kabinetu.

„Dobrý den, milé chemikářky, jdete mi oznámit příčinu exploze na našem gymnáziu?“ otázal se směrem k nám dvěma.

„Ano. Dneska jsme na chemickém kroužku odpálili dvě chemikálie, které dost čmudí,“ odpověděla moje spolupracovnice.

„A co odpálíte příště?“ vzešel dotaz položený tak, že jsme netušily, jestli to má být vtip anebo zcela seriózní otázka.

„Příště půjdeme odpalovat raději ven.“

„To bych Vám doporučoval. Můžete jít,“ ironicky se ušklíbnul a naznačil hlavou, že pro dnešek už nás nechce vidět.

Když jsme se vrátily do labiny, čekaly nás tam bleďé tváře žáků. „Copak se vám stalo?“ zvolala jsem v údivu nad jejich vystrašenými výrazy v obličejích.

„Nevyhodí vás za to, že ne?“ zašeptala tiše a smutně jedna dívka.

„To víš, že ne. Náš pan ředitel se zlobil jen proto, že je taky učitel chemie a závidí nám to, co se nám dneska povedlo. Nemusíte se bát a teď můžeme společně začít uklízet ten binec,“ pravila vůdkyně chemického kroužku.

V osm hodin ráno zazvonil školní zvonek a začalo vyučování. Vešla jsem do 2.A, zapojila počítač do zásuvky, rozsvítila si světla, protože bylo poněkud šero a než počítač nastartoval, zapsala jsem docházku. Po deseti

minutách světla zhasla, počítač se vypnul a já měla chuť prásknout hlavou o stůl. Co mám teď probírat bez prezentace? Tak jsem mladým vyprávěla své zážitky ze školy za dob svého studia. To byla doba, kdy jsme vymalovali stěnu při pokusu s hliníkem a jódem, když jsme vyráběli kočičí zlato nebo pěstovali chemickou zahrádku... Školní rozhlas se rozezněl, dnes už podruhé, a my jsme se dozvěděli, že celý den nepojede elektřina a že můžeme jít domů. Propustila jsem tedy celou třídu, která zmizela dřív, než jsem stihla mrknout. Taký jsem se sbalila, rozloučila se s ostatními pedagogy a autem odjela. Po cestě jsem telefonovala se svou neteří, která mi po mém vyprávění řekla něco, co mě zasáhlo: „Víš, kdyby ráno nebyla ta prapodivná zkouška sirén, už by ses mi nedovolala. Začalo nám dýmat v noci z koše a udusili bychom se, kdyby nás zvuky houkačky nevzbudily,“ podělila se se svou zkušeností.

Po tom, co jsem slyšela tohle svědectví, přehodnotila jsem události dnešního dne. Uvědomila jsem si, že žít v paraskevidekatriafobii nemá smysl. Všechno má svůj důvod a pro někoho neštěstí, může pro jiného znamenat štěstí.

A co se týče chemie, i kdybych vystudovala všechny chemické školy, stejně mě vždycky něčím překvapí.

Manuál mladého chemika: Jak to správně dělat v laboratoři

Lenka Brůhová

Představte si tuto situaci. Jste mladý nadějný chemik. Je sedm hodin ráno, venku se pomalu rozednívá a vy vcházíte do osvětlené bíle zářící laboratoře odbýt si své vůbec první laboratorní cvičení na vysoké škole. Společně se svými novými spolužáky, taktéž oděnými v bílých zatím stále ještě čistých a neposkvrněných laboratorních pláštích, procházíte úzkými dveřmi. Ve velké místnosti spatříte několik pracovních stolů, po stranách stojí pár digestoří a v zadní části se nachází chemické přístroje.

Do nosu vás ihned praští zápach ethanolu a dalších rozpouštědel – tyto laboratorní vůně se v místnosti drží stále, po nějaké době už je nelze vyhnat pravidelným větráním. Místo na vás zprvu působí stísněným dojmem. Se skupinkou studentů proplouváte laboratoří, hlavu držíte hrdě vztyčenou. Je vám však jasné, že po těch čtyřech hodinách spánku to dnes nebude žádná hitparáda. Proč musí toto šestihodinové laboratorní cvičení začínat v pondělí v sedm ráno? A proč se vaši kamarádi musí scházet v hospodě na pivu zrovna v neděli večer?

Se skupinou spolužáků míříte k pracovním stolům. Na jednom z nich spatříte stříčku s ethanolem na čištění skla. Nenápadně plastovou nádobku berete do ruky a lehce si potřísníte rukáv laboratorního pláště. Vypadá to jako nehoda, ale vy víte, že potřebujete zakrýt alkoholové výpary, které jsou z vás lehce cítit po včerejší bujaré noci. Začátek hodiny je podle očekávání věnován krátké, ale důkladné přednášce o bezpečnosti. Na vysoké i střední škole jste o bezpečnosti slyšeli už tisíckrát, dokonce jste již podepsali papír, kde se s bezpečností v laboratoři seznamujete. Přesto všechno uslyšíte to samé na začátku každých praktických cvičení. Bezpečnost na prvním místě, a tak to má být.

Snažíte se udržet oči otevřené a věnovat tomu povídání co nejvíc své pozornosti. Je vám jasné, že by vás tento monolog uspával za jakékoliv situace. Po ukončení bezpečnostního školení berete do ruky laboratorní deník a tváříte se, že tam máte zapsanou důkladnou přípravu na dnešní úlohu včetně bezpečnostních vět ke každé chemikálii, se kterou dnes plánujete mít co dočinění. Ačkoli ani nemáte ponětí, kterou úlohu dnes děláte. Modlíte se ke všem bohům, aby na začátku cvičení nebývaly pravidelné testíky. V tuto chvíli se poprvé setkáváte se svým laboratorním partnerem, který vám při vykonávání úloh bude dělat společnost.

Existují asi tak tři typy laboratorních partáků. Zaprvé, a to máte velké štěstí, člověk, který je na rozdíl od vás do detailu připravený a naprosto přesně ví, co se bude dít a v jakém pořadí. Takový laboratorní partner je skutečná výhra, a vy dost pravděpodobně budete moct odpočívat a jen se mu koukat pod ruce, případně plnit jeho pokyny. Druhý typ laboratorního partnera je něco jako vy. Zběžně tak tuší, co dělá za úlohu, není

příliš připraven a ze začátku na vás tupě zírá a doufá, že jste ten první typ člověka. U tohoto případu jsou vaše síly vyrovnány a příjemně se během celého cvičení doplňujete. Poslední, nejhorší typ laboratorního parťáka je takzvaný flákač. Ten na žádnou přípravu neměl chuť ani čas, a tudíž leží úplně všechno na vás, což je ten nejhorší možný scénář a stojí vás potom hodně sil laboratorní cvičení zvládnout. Ať už ale máte do dvojice kohokoliv, je důležité udržovat se svým laboratorním parťákem dobré vztahy. Tento profesní vztah je možná důležitější než manželství a vaše souhra v laboratoři vám dokáže ušetřit hodně času. Zajít s ním občas na pivko a probrat školní i osobní záležitosti vůbec není na škodu. Především se musíte naučit správné komunikace a najít v sobě navzájem aspoň malé zalíbení, jelikož spolu v laboratoři i mimo ni při zpracovávání protokolu během semestru jistě strávíte mnoho času. Že se semestr blíží ke konci poznáte tak, že svého laboratorního parťáka nemůžete už ani vidět.

Při samotném vykonávání dané úlohy je potřeba dbát především na svou bezpečnost. Na potřísnění ethanolu jste možná zvyklí z různých oslav a nejspíš vám to moc neuškodí, ale občas se v laboratoři nachází látky, které tolik přívětivé nejsou. Některé z nich jsou silné žíraviny. U těch se doporučuje mít především gumové rukavice, někdy i dvoje, brýle nebo ochranný štít, a laboratorní plášť je samozřejmostí v každé situaci, jinak vás žíraviny sežerou zaživa. Že za žádných okolností v laboratoři nic neochutnáváte (ačkoli máte hlad a ten nazelenalý prášek, co jste vyrobili, vypadá lákavě) je asi zcela zbytečné říkat. Jiné látky mohou být toxické, a to například už jen při vdechnutí, tudíž v takovém případě musíte zamířit přímo do digestoře. Další, především organické látky, často vykazují teratogenitu a mutagenitu, rozhodně tedy není dobré chodit do laboratoře, pokud zrovna čekáte potomka. Tedy, pokud nejste budoucí otec.

Co se týče laboratorních pojmů, je důležité si uvědomit, že v topném hnízdě žádná vajíčka nenajdeme, ani není dobré ho topit ve vodě. Magnetická míchačka se vůbec nepodobá Julče od Bořka stavitele a pokud se někde v návodu dočtete něco o koloně, není to místo, kde čekáte půl hodiny cestou ze školy. I když někdy se u té laboratorní kolony také dost načekáte.

Pokud jste strávili aspoň nějaký čas domácí přípravou na úlohu, tedy pročtením návodu ve skriptech, může se později, až přijde na věc, dost dobře stát, že vám vedoucí cvičení nebo paní laborantka pracovní postup na místě změní. Například z důvodu nefunkčnosti nějakého přístroje. Je důležité neděsit se, být stále ve střehu a flexibilní. Také se může stát, že je pro vás návod nepochopitelný nebo špatně napsaný. V takovém případě je důležité zachovat chladnou hlavu a dbát na pokyny paní laborantky, které jsou obvykle nadřazené pokynům vedoucího cvičení. Někdy může dokonce mezi těmito dvěma subjekty docházet k drobným konfliktům po celou dobu laboratorního cvičení.

Samotné vykonání úlohy obvykle uteče rychle, ani nevíte jak. Je pravda, že pokud někdy už mícháte tak padesátý roztok, případně sedíte a čekáte na zdárný konec destilace nebo až se vám plynový chromatograf uráčí ukázat nějaké výsledky, může být laboratorní cvičení poněkud nudné a jednotvárné. Většinou si ale užijete plno zábavy při základních výpočtech, u kterých si snad nikdy v životě nebudete jistí, jestli jste je spo-

četli správně, při pipetování (ideálně skleněnými pipetami například o objemu 100 ml), při titracích (ty vydají na knížku samy o sobě), či při měření na přístrojích známých i neznámých.

Po několika hodinách je zpravidla laboratorní cvičení u konce. Při troše štěstí máte všechny čtyři končetiny, žádná vám neubyla ani nepřibyla, nemáte spáleniny od kahanu či omrzliny způsobené kapalným dusíkem, a zmáhá vás pouze lehká únava. Práci v laboratoři to ale nekončí. Ba možná naopak. Obvykle pak ještě tentýž týden strávíte několik hodin tvorbou protokolu. Obzvláště nepříjemné a zdlouhavé jsou protokoly související s úlohami z analytické chemie, protože u takových se zpravidla vyskytuje víc statistiky, než by bylo zdravé. Laboratorní cvičení je pak definitivně ukončeno, až když příští týden, v pondělí v sedm ráno, vítězoslavně donesete se zarudlýma očima hotový protokol vedoucímu cvičení. Opět pak stojíte v té zapáchající místnosti, modlíte se, ať je váš kolega na dnešní úlohu pořádně nachystaný a v duchu proklínáte své kamarády, se kterými jste opět v alkoholovém opojení strávili celý nedělní večer.

Už se kácí v našem lese

Dominik Burian

Doktorka Jandovská se odtáhla od monitoru počítače a věnovala pohled dvojici sedící u jejího stolu. Manželé z ní nespouštěli oči. Doktorka si položila předloktí na stůl, plnou vahou se o něj opřela a naklonila se více k tmavovlasé ženě.

„Paní Vyskočilová, já už vám nemám co nabídnout,“ řekla pacientce.

Vysokoškolák Erik Vyskočil se sklání nad učebnicí. Na obalu je napsáno: Společenskovědní výzkumné metody. Pomalu otáčí jednu stránku za druhou. Samý text, minimum grafů, žádné obrázky. Podle něj jedna z nejnudnějších knížek, co četl od... přinejmenším od nástupu na vejšku v říjnu 2021.

Celý čtvrták na střední se soustředil hlavně na maturitu. A taky na autoškolou. Závěrečky dělal pár týdnů před maturitou. Veškerou pozornost upíral hlavně k těmhle dvěma zkouškám. K získání řidičáku a úspěšnému ukončení střední. Nějakou vejšku moc neřešil. Říkal: „Sotva se zvládám učit všechny ty haldy věcí na maturitu a mít jízdy v autošcole. Fakt nechápu, kde bych měl ještě brát čas a energii se učit na přijímačky na vejšku!“

Na vejšku prostě neměl čas. A energii. Rozhodně neměl pocit, že by díky roku a půl covidové distanční výuky měl na věci více času. Nebo energie. Spíš obojího. Zvládání všech povinností mu připadalo až překvapivě složité.

Řidičák získal a maturitu udělal s poměrně dost slušným výsledkem. Na přijímačky se vůbec neučil. Neměl na to časoenergii. Přesto se na dvě vejšky dostal. Jednu z nich si vybral. A od nástupu na ní toho litoval.

„To je sračka,“ zabouchl Erik učebnici, s překvapivou námahou se zvedl (když dlouho sedí nad učením, při zvedání ze židle si fakt připadá jak důchodce) a došoural se do kuchyňky.

„Moje řeč,“ houkl za ním spolubydla. Pohled měl při tom stále pevně zabořený do učebnice Anatomie. Klasická Čiháková Anatomie s barevnou lebkou na obalu = nezbytná výbava každého medika. Přinejmenším všech prvků na medicíně. A přesně jedním z nich byl Daniel, Erikův spolubydla na koleji.

Narozdíl od něj byl Erik už ve druháku. A opět, narozdíl od něj, nebyl na medicíně. Otázku, co to vlastně studuje, Erik ze srdce nesnášel.

Vrátil se do pokoje se sklenicí džusu. Dan měl pohled přivrtaný do anatomie.

„No jo,“ uchechtl se Erik a sedl si na postel, „ale ty studuješ něco, co pro tebe má smysl. Co pak chceš dělat jako práci. Hned víš, že z tebe bude doktor. Furt celkem lukrativní a uznávaný povolání. Já...“ usrkl si ze sklenice, „... studuju něco, co učeň profesoři, docenti a magistři tak mizerně placený, že plánujou stávkovat, aby jim stát přidal.“

Pořádný lok džusu. „A co se uplatnění týče... určitě to není tak hrozný, jak všichni říkají. Kdybych toho společenského vědce fakt chtěl dělat, nejenom že bych si uplatnění našel, ale hlavně to je fakt docela užitečná práce. Pro celou společnost.“ Zbytek džusu zmizel v Erikovi. „Jenomže čím dýl to studuju, tím víc si uvědomuju, jak mě to strašně nebaví. Je to super pro každého, koho to baví. Ale já to nejsem.“

Erik se zkoumavě podíval na Dana. Tak se soustředil na svůj monolog, že ani nezkontroloval, jestli ho medik vůbec poslouchal.

„Hmu?“ Ozvalo z ústní dutiny nad anatomii. „... co že nejsi?“

Ukázalo se, že neposlouchal.

„Ále nic,“ mávl Erik rukou. „Vrať se ke kostem a tkáním.“

Sám si pak došel pro další sklenici džusu, vrátil se ke stolu a s největším sebezapřením znovu otevřel Společenskovědní výzkumné metody na stránce nekonečno, téhle nekonečně objemné bichle.

„Jen do konce zkouškového,“ mumlal tiše Erik (i když to mohl klidně zařvat a Dan by sotva hnul brvou). „Jen do té doby se budu s tímhle štvát a pak si pořádně odpočinu.“

A budu trávit víc času s kámošema a rodinou, pomyslel si. Hlavně s rodinou. Konečně se musí dokopat, aby rodičům za všechno pořádně poděkoval. A mamce musí pochválit ten koláč, co má zrovna v kolejší ledničce.

Znuděně koukl na mobil. Bylo 22:33. Pondělí 2. ledna 2023.

Až přijede domů, určitě musí mamce pochválit ten výbornej jablečnej koláč, zopakoval si znovu.

Přesně ve 23:00 si Erik řekl, že už má učení tak akorát a vítězoslavně odložil učebnici výzkumných metod. Letmo koukl na spolubydla. Dan se skláněl nad anatomii v takřka stejné pozici jako před hodinou. Erik měl pocit, že se snad za celou tu dobu ani nepohnul. Zauvažoval, jestli nemá medikovi zkusit tep a dýchání, jestli ještě žije. Nakonec si ale jen oblékl bundu a vytratil se z pokoje.

Spolubydla bude na pokoji strašit tak do dvou do rána. A po celou tu dobu se doopravdy bude učit. Na základě téhle nadlidské výdrže začal Erik rozvíjet hypotézy, jestli je medik vůbec člověk.

Vždycky, když jde Erik spát, zhasne v pokoji stropní světlo, ale medikova stolní lampička svítí ještě dlouho do noci. Takže na usínání furt nic moc. A v zájmu zachování dobré atmosféry nemůže medika s učením poslat do háje ani kamkoli jinam.

Místo aby se pokoušel spát v poloosvětleném pokoji, vyrazil do klubu Miracle. Ten je v areálu vysokoškolských kolejí.

S púllitrem Plzně se usadil u volného stolu. Vytáhl mobil, nasadil si velká sluchátka a začal poslouchat songy. Průběžně se rozhlížel po klubu. Obsazená byla asi polovina stolů, většinou tak dvou až pěti člennými skupinkami.

Že by někdo šel do Miraclu sám, jako Erik, se moc nestávalo. Většinou sem chodily skupinky lidí, jejichž členové se dobře znali už odjinud. Erik nepatřil mezi ty, kteří by se v klubech seznamovali s náhodnými lidmi a popravdě snad nikoho takového ani neznal.

Vysokoškoláci se mezi sebou znali z přednášek, různých akcí od školy, případně přes známé na kolejním pokoji. Že by někdo šel potkat nové lidi do baru? Možná tak někdy v minulosti, ale určitě ne v postcovidový době.

Do baru jste zásadně chodili s lidmi, které už znáte. Alespoň to byla Erikova zkušenost.

O to překvapenější byl, když se vedle něj ozvalo: „Ahoj, máš tu místo?“

„Hmu?“

„Ne hmu, místo...“ zopakovala holka s dlouhými fialovými vlasy.

„Jo, jasně,“ usmál se Erik a sundal si z hlavy sluchátka.

„Co je vůbec hmu?“ Ptala se holka, když si vedle něj sedala. Na stůl při tom položila svůj půllitr Plzně. „Teda... jestli to vůbec něco je,“ pousmála se.

„To je řeč mého spolubydly,“ odpověděl Erik. „Takhle se mnou mluví, když se zrovna učí. Takže pořád.“

„Jasný,“ zazubila se holka. „To chápu. A asi by to samý říkala moje spolubydlící o mně. Studuju Syntézu a výrobu léčiv na VŠCHT. Jo a jinak jsem Majda,“ podávala mu fialovlásku ruku.

„Erik, rád tě poznávám.“

„Taky,“ mrkla na něj. „Tak na zdraví!“ Zvedla půllitr. Přitukli si a napili se. „I když,“ zakřenila se Majda. „je vlastně trochu divný připíjet na zdraví zrovna něčím, co zruinovalo tolik zdraví, jako máloco jinýho.“

„Tak na to se napiju,“ zasmál se Erik a kopl do sebe zbytek půllitru.

„Jo,“ mrkla na něj znovu. „Co vlastně studuješ ty?“

Zase tahle otázka. Tak rád by na ní Erik měl pořádnou odpověď. Nebo přinejmenším takovou, se kterou by byl sám spokojenější.

„No... společenský vědy,“ řekl po chvilce.

„To je fajn. Akorát to neříkáš moc nadšeně.“

„Ne, protože mě to nebaví, nechci to dělat a ke všemu celá společnost říká lidem z humanitních a společenských oborů vyžírky společnosti!“

„Co kdo říká je úplně fuk,“ mávla Majda rukou. „Důležitý je, co si o tom myslíš ty.“

„No... podle mě je to užitečný, ale stejně mě to nebaví.“

„Tak to se na to radši vykašli,“ řekla hned Majda. „Život je moc vzácný, abys ho trávil studiem něčeho, co nechceš! Nikdy nevíš, kdy tvůj chemický stroj přestane fungovat,“ pousmála se.

„Jo, to je pravda,“ souhlasil a loknul si Plzně. „Mamka dělá zdravotní sestru na LDNce a někdy jim tam umře člověk i třeba v jejím věku. Jednou doma napůl ze srandy říkala: ‚Už se kácí v našem lese,‘ jako že i lidi v jejím věku, víš prostě...“

„Jo, chápu,“ pokývala hlavou Majda. „To má z té písničky ne?“ Usmála se. „Letokruhy. Od Traktoru.“

„Asi jo, já to neznám,“ pokrčil Erik rameny.

„Venku ti to pustím. Jinak bych ale v životě neřekla, že jsou společenské vědy méně důležité než přírodní,“

zavedla řeč zpět na školu. „A jednodušší už vůbec ne. Naopak mi někdy přijdou takový zamotanější a složitější. Aspoň jak si je pamatuju ze střední. Na VŠCHT jsem šla asi i proto, že mi společenky prostě přišly těžší.“

Všimla si Erikova nechápavého pohledu a hned dodala: „Jo, fakt si myslím, že výroba lepších léčiv je v mnoha ohledech jednodušší než výroba lepší společnosti! I když by se mnou ta tvoje ‚celá společnost‘ nesouhlasila. Ale popravdě,“ pokrčila rameny, „je mi to úplně buřt.“ Kopla do sebe zbytek Plzně.

O pár piv a hodinu později už Erik s Majdou seděli na lavičce před Miraclem. Mimo jiné se dozvěděl, že Majda byla už ve třetáku a zrovna psala bakalářku na téma „Vývoj léčiv v oblasti chronických plicních onemocnění se zaměřením na Bronchiektázie.“

„Moji oba rodiče jsou doktoři a celý život vyrůstám v tomhle prostředí,“ říkala Majda už trochu přiopilým hlasem. „Ale medicína mi přišla jako mega votročina, takže ty Léčiva byly kompromis. Mamka dělá na plicním a táta je neurolog. Oba v Motole.“

„Jasně,“ pokýval Erik hlavou. „Hele, jinak, máš Facebook? Že bych si tě přidal.“

„Jojo. Majda Jandovská.“

„Super, dík.“ Začal psát do vyhledávače její jméno. Pak se zarazil.

„K doktorce Jandovský chodí i moje mamka. Ohledně astmatu, právě i bronchiektázií a celkově nějakých plicních problémů... teď si říkám, že bych se místo těch kravin do školy měl naučit spíš to, co přesně jí je.“

Majda pokývala hlavou a mátožně se zvedla z lavičky. „Jop, Jandovská je tam jenom jedna, to bude určitě moje mamka... hele, já o tom píšu tu bakalářku... tak neříkej dvakrát a dám ti podrobnou přednášku o plicích,“ zasmála se.

„Jo a pak ti musím pustit ty Letokruhy... ale nejdřív si dojdou támhle na hajzl,“ od-mátožila se za nejbližší strom.

V tu chvíli Erikovi zazvonil mobil.

„Hele, snad ti nevolá ten tvůj robotickéj spolubydla,“ ozvalo se žoviálně zpoza stromu. „Ten teda určitě chemickéj strom, teda stroj, není.“

„Ne, ten zírá do anatomie. Volá ségra,“ prohodil Erik. Zmocnil se ho nevysvětlitelně špatný pocit.

Vzal hovor.

„Ahoj...“ ozvala se sestra. „... vůbec nevím, jak ti to mám říct... mamka umřela.“

Jak jsem se stala chemikem

Anna Ďurišová

V naší rodině nebyla nikdy chemie příliš oblíbená.

Již od doby, kdy jsem se naučila číst, jsem četla etikety popisující složení veškerých potravin a kosmetiky. Tuto zálibu jsem projevovala zejména při společných jídlech, kdy jsem hlasitě předčítala složení laciných drůbežích párků či juniorského salámu. Čtení to bylo velice vydatné a informacemi někdy i předčilo školní učebnice. Tato kratochvíle mi ovšem byla rychle zakázána a nezbylo mi, než se jí potajmu věnovat při vynášení odpadků obsahujících zakázané čtivo.

Výuka chemie na gymnáziu byla velkým zklamáním. Z bezpečnostních důvodů nám bylo při pokusech povoleno používat pouze vodu, sůl a cukr, z čehož ani ten nejlepší chemik při vši snaze mnoho parády nena-dělá.

Až při prvních laboratořích anorganické chemie na VŠCHT jsem konečně poprvé držela v ruce koncentrovanou kyselinu sírovou. S velkou opatrností a ochrannými rukavicemi jsem nalévala kyselinu do vody tak, aby ani kapka nepřišla nazmar. Díky své obezřetnosti jsem byla ušetřena na rozdíl od svých méně šťastných kolegů mnohých ztrát, ať už v podobě kyselinou vypálených děr v oblečení či placení mastných účtů za rozbité laboratorní sklo.

Laboratoře organické chemie byly též nezapomenutelné. Vůně toluenu a acetonu se šířila po celé místnosti a v destilačních aparaturách to jen bublalo. Nejtěžší výzvou bylo ovšem umývání nádobí. Jelikož jsme všechny zábrusy důkladně promazávali Ramsayovým tukem, jak jsme byli poučeni při úvodní instruktaži, zůstaly nám skleněné baňky i po umytí krásně namaštěné, které nám laborantky vracely k opakované koupeli v acetonu. Po třetím opakování této lázně jsme již zvítězili nad odolnou mastnotou a také překonali rekord ve spotřebě papírových utěrek a mycích prostředků na jednu laborku.

Anorganická ani organická chemie přesto nebyla mojí nejoblíbenější částí chemie. Barevné plameny i vůně organických rozpouštědel mají sice své kouzlo, ale mou vášní byla vždy potravinářská chemie. Proto jsem se také přihlásila na potravinářskou fakultu. Chemičtí inženýři nás sice posměšně nazývali „jogurtáci“ nebo také „paštičkáři“, ale vytvořit šunku, která obsahuje jen padesát procent masa vypadající jako ta téměř devadesáti pětiprocentní vyžaduje opravdu pokročilé znalosti chemie.

Nejspíše nám jen záviděli, protože při zmínce o proslulém předmětu Senzorická analýza se vždy rozzuřili. Při cvičeních z tohoto předmětu nebylo nutné nosit ten den do školy svačinu, jelikož se tam člověk dobře najedl a občas si něco zbylo i k večeři. Jen ke vytoužené degustaci alkalických nápojů nikdy nedošlo, s výjimkou ústní vody. I na jiných potravinářských přednáškách jsme občas byli potěšeni nějakou tou ochutnávkou. Ne vždy ovšem ochutnávkou příjemnou, například v podobě veganského sýra, který svou texturou připomínal

nepovedený výsledek experimentu z ústavu polymerů. Při otázce profesorky, zda je někdo z posluchačů vegan se v posluchárně rozhostilo ohlušující ticho narušené jen zvukem padajícího hrnku s keřírem, který byl mým stálým doplňkem na přednáškách od té doby kdy jsem absolvovala přednášky o fermentovaných mléčných výrobcích: „Dobře připravený keřír obsahuje malé množství alkoholu a měl by perlit,“ bylo druhou nejzajímavější částí přednášky, hned po podrobném popisu automatizovaného systému dojení krav.

Laboratoře z analýzy potravin byly úplně jiné než ty předchozí. Hráli jsme si na potravinářskou inspekci a kontrolovali, zda nějaký ziskuchtivý výrobce potravin nefalšuje své výrobky a netráví své zákazníky. Ačkoliv jsme byli velmi odhodlaní odhalit velké aféry rovnající se přinejmenším té methanolové, zjistili jsme, že námi analyzovaný výrobek obsahuje přesně to, co bylo napsáno malým písmem na obalu.

Výběr bakalářky byl velký boj. Dobrých témat bylo málo a konkurence veliká. Přesto se mi povedlo získat exkluzivní téma zahrnující mimo jiné pečení sušenek, které bylo samozřejmě nazváno poněkud honosněji Hodnocení obsahu procesních kontaminantů Maillardovy reakce při výrobě cereálních produktů, aby tomu kolegové z jiných ústavů, zvláště chemického inženýrství, nerozuměli. Pečení sušenek v laboratoři ovšem nebylo zdaleka tak zábavné, jak to znělo. Předepsanou dvoumilimetrovou tloušťku těsta jsem měřila pravítkem, sůl a cukr rozpouštěla v destilované vodě pomocí ultrazvuku a vážila hmotnost každé sušenky na dvě desetinná místa.

Až jednoho krásného červnového dne nadešel den státnic a obhajoby. Srpnový termín mi nebyl umožněn s tím, že se přece kvůli mně nebude scházet celá komise a kazit si tak prázdniny. Prezentace bakalářky se vydařila, komise neměla žádné otázky, neboť měla plná ústa poněkud obzvláště vypečenými sušenkami, které byly doneseny v rámci ukázky výsledků experimentální části. Ani po několika měsících od upečení příliš nezměkly.

Zkoušení ze státnicových okruhů bylo též snadné. Díky informacím od starších kolegů jsem nebyla zaskočena a nenechala se nacytat na malování pětivazného uhlíku. Ani otázka na bod varu ethanolu nebyla pro mne nesnadná.

„Teplota varu ethylalkoholu za atmosférického tlaku o hodnotě 101 325 Pascalů je přesně 78,37 stupně Celsia což odpovídá 351, 52 stupňům Kelvina. Mám to převést i na stupně Fahrenheita?“ Nikdo nechtěl, a tak jsem úspěšně zakončila své bakalářské studium.

Jen ta údajná praktická zkouška v podobě rozeznávání Plzně dvanáctky od Plzně desítky, o které také starší kolegové vyprávěli veselé historky, se nekonala. Asi už předešli spolužáci, co byli zkoušeni přede mnou, vypili zásoby.

Mraveniště

Václav Havelec

V pomalu potemňující ulici se s rozblikáním rozsvítily pouliční lampy. Osvětlovaly tak široké chodníky a silnici, která vedla uprostřed. Vysoké budovy stojící po obou stranách vytvářely pomyslné břehy řeky a přechody na obou koncích bloku poskytovaly během rušného dne chodcům možnost, jak bezpečně onu řeku překonat. Hosté si na předzahrádce jedné z kaváren vychutnávali kávu a konečně si oddechli od nekonečného provozu. Lidé ulicí klidně procházeli, když v tom se ozval krátký výkřik, který po chvíli utichl s dunivou ránou. Zanedlouho se ulicí rozlehl další, ze kterého srčela hysterie. Zvuk sirén byl slyšet v dálce a za pár chvil se ulice obarvila červenomodrými blikajícími světly.

V té stejné ulici před desítkami minut stál muž. Na zašpiněném tričku mu držel svršek montérek. V dolní části zad měl vlhké skvrny od potu a několik kapek mu stékalo po čele. Na to, že slunce bylo už zapadlé bylo stále horko. Vlasy měl oholené, nebo spíš vypadané a zbylé, které se mu držely jen po stranách hlavy si pečlivě holil. Zrovna sahal do kapsy a vytáhl krabičku kuřiva. Vytáhl předposlední a koutek úst mu cukl, když viděl poslední zbývající kus. Rozdoutnal tabák a vypustil do ovzduší první obláček dehtového dýmu. Pod sebou měl na zemi položený obrovský kufr s kolečky. Další job, řekl si stojíce před jednou z budov a klepnutím do cigarety se zbavil popela, který vítr roznesl do okolí. Vstoupil do jedné z budov. Byla to nějaká obchodní společnost a budova měla pater tolik, že mu z toho přecházel zrak. V přízemí byla recepce, kde seděla starší žena s nepřítomným výrazem ve tváři.

„Dobrý večer. Jsem tady na tu dezinfekci,“ řekl muž vřele. Žena z obrazovky počítače vzhledla, zdvihla obočí a rozklepanou rukou si posunula brýle na nose.

„Desáté patro,“ ucedila jen, „výtah je támhle.“ Rukou ukázala vpravo a Ondřej Vrbička jen zvedl obočí nad její příjemným uvítáním. Takový mám nejradši, blesko mu hlavou, ale dále se paní recepční nezabýval a rozhlehlým přízemím se ozval zvuk rolujících koleček jeho kufru. Výtah s cinknutím otevřel své plechové dveře, Ondřej vešel dovnitř a brzy se octil v desátém podlaží. Vykročil do dlouhé chodby a automatická světla se rozsvítila. Na obou koncích chodby bylo sklo a na straně přivrácené k ulici byly vidět vzdálené záře pouličních lamp.

„Jak tady může někdo pracovat,“ řekl si sám pro sebe a pozoroval namačkanou kancelář vedle druhé. Neotálel a vešel do jedné z kanceláří a kufr si vezl s sebou. V místnosti ho nezajímalo nic jiného, než to co z dálky připomínalo černou šňůrku. Když přišel blíž viděl, že je tvořena stovkami mravenců putujících za sebou. Vyhlížel místo odkud přicházejí a popošel blíž k velké skříni. Otočil se, otevřel kufr a okamžitě ho do nosu udeřil zápach podobný ředidlu. Uchopil jeden ze sprejů a zamíchal jím. Výstražné symboly na jeho obalu ho nijak netrápily a insekticidem pokryl prostor za skříní. Tuhle práci už dělal desítky let. Dalo by se říct, že

téměř celý život a nebezpečnost těch přípravků bylo to poslední, co ho trápilo. Nikdy příliš nedbal na bezpečnost a sám nevěděl, jestli na sobě vůbec nějaký ochranný oblek, kdy měl. Dokonce i lidmi, kteří si pečlivě četli bezpečnostní upozornění a navlékali se do ochranných obleků pohrdal. Ještě jednou okem prohlédl místnost a žádný další hmyz neviděl. Vyšel zpět na chodbu a zamířil rovnou do vedlejší kanceláře. Vešel dovnitř a těch černých šňůrek zde bylo znatelně víc. Nesnažil se to počítat, ale minimálně desetinásobek jich tam byl určitě. Jakmile otevřel dveře, tak se všechny šňůrky z mravenců začaly stáčet k němu. Než se stačil otočit pro ten stejný sprej, plný usmrcujícího insekticidu, byly už u něj. Mravenci se pohybovali rychle. Lezli a mezi nohama se všechny ty černé nitky sjednotily do jedné obrovské. Viděl to a nechápal, tolik jich najednou snad ještě nikdy neviděl. Bylo to zvláštní, ale moc nad tím nepřemýšlel. Jenom pozoroval, jak putují na chodbu a vyrazil za nimi. Náhle světla pohasla a celé desáté poschodí se ponořilo do tmy.

„Sakra,“ zaklel a vyšel na chodbu. Doufal, že sensory zaznamenají pohyb a rozsvítí se, jenže se nestalo vůbec nic. Z náprsní kapsy vytáhl telefon a svítil si jen matným světlem displeje. Marně se rozhlédl po chodbě, ale nikde nemohl spatřit žádný spínač nebo elektrický box s nimi. Vyrazil na schodiště a myslel si, že najde něco takového tam. Cestou cítil, jak podrážkou cosi rozšlápl a chodbou se ozvalo tiché zapráskání. Otevřel si dveře na schodiště, nad nimiž zeleně fluoreskovala indikace nouzového východu. Sešel o polovinu patra níže. Ve zdi tam našel zamontovanou skříňku a na ní znak blesku. Otevřel ji, spadlé jističe nahodil zpět a blikající světlo nad ním se rozsvítilo. Štiplavá bolest mu projela tělem a cítil, jak ho něco kouslo do zad a pak hned do stehna. S hněvem pomyslel na ten maličký hmyz a rukama se pokusil oklepat. Blikavé světlo na schodišti mu vadilo, začala se mu z něj motat hlava a bylo mu na zvracení. Otočil se a spatřil cosi, co se schodištěm vkrádalo výš a výš. Hrdlo se mu stáhlo. Sotva se mohl nadechnout. Nohy ho zradili a zůstal jako přikovaný k jednomu ze schodů. Pozoroval, jak ta černočerná věc... hmota... stoupá schodištěm. Když se to dostalo blíž všiml si, že je to tvořeno několika tisíci nebo spíš stotisíci mravenci, kteří lezou jeden přes druhého. Vytřeštil oči a nemohl uvěřit tomu co vidí. Desítky šňůr se z toho obrovského roje odtrhávaly a začaly mu lézt po nohou. Až další štípnutí ho probralo z šoku a schodištěm vyběhl nahoru. Ohlédl se. Světlo blikalo. Cítil, jak mu mravenci lezou po celém těle. Kousají ho a štípají. Než zavřel dveře viděl jak s každým bliknutím, je ten černý roj blíž a blíž. Jak se tisíce mravenců sune k němu a do patra, ve kterém byl. Vší silou zabouchl a u nohou se mu škvírou mezi futry rojil ten hmyz. Kousali ho na krku a cítil, jak mu stovky malých nožiček leze po oblíčeji. Cítil je v nosu. V uších. Pociťoval, jak zalézají hlouběji do jeho těla a štípají ho zevnitř. Byl to nesnesitelný pocit. Ondřej Vrbička vzdoroval a snažil se je všechny setrást. V tom celém chaosu spatřil, jak se ze dveří všech těch kanceláří valí obrovské řady mravenců. Bylo jich několik a všechny vedly do dveří úplně na samém okraji chodby. Muže vše štípalo a rozhodl se dveře otevřít, ale to, co se před ním vynořilo na světlo chodby mu zatajilo dech. Teď už se nemohl vůbec nadechnout. Cítil, jak se mu hrtan stáhl. Mravenci jako by mu začaly lézt mozkem. Srdce mu začalo bít. Z očí se mu valily slzy. Cítil, jak mu teplá krev koluje žilami a jak v něm vře. Srdce se mu v hrudníku chvělo a stejně tak jeho ruce. Dělal malé krůčky zpět. Pryč od té zrůdy. Nikdy ho ani

nenapadlo, že dokáže být mravenec tak odporné stvoření a nikdy nad tím ani nemusel přemýšlet, ale tenhle, který se vynořil z temnoty jedné z kanceláří, byl možná dvakrát větší než on sám. Obrovská tykadla sebou cukala na všechny strany a když spatřil obrovská kusadla měl pocit, že se mu snad srdce zastavilo. To zvíře bylo celá pokryto chlupy. Velké článkovité nohy pokračovaly chodbou blíž k němu a on snad ani nedýchal. Ústa mu naplnil ten hmyz. Cítil, jak mu lezou někde uprostřed břicha. Pokryly celé jeho tělo a zdánlivě cítil, jak jím prolézají. Ten pocit byl strašlivý. Celý se třásl a bylo mu na zvracení. Otočil se a viděl před ním jedinou možnost, jak před tím stvořením utéct. Děsivá hrůza, kterou ten tvor vyvolával donutila Ondřeje se rozběhnout proti sklu okna vedoucího na ulici. Ozval se řev a následně strašlivý zvuk těla dopadajícího na betonový chodník. Ulicí se ozval další výkřik. Hysterický a patřil ženě, která zrovna procházela okolo. Po chvíli se začaly ozývat zvuky přibližujících se sirén a modročervená světla pohltila ulici.

Uběhl nějaký čas a laboratoří se ozývalo jen pípání jednoho z přístrojů.

Náhle se otevřely dveře: „Máš už nějaké výsledky?“ promluvil muž, který vstoupil.

„Mám jen něco, ale myslím si, že ti to bude stačit,“ odpověděla mu dáma zahalená v laboratorním plášti a muž nadzvedl jedno obočí.

„Překvap mě,“ vyzval ji a usadil se na jednu ze židlí.

Laborantka se jen lišácky usmála a začala. „Vrátná potvrdila, že byl té noci jediný, kdo do budovy v tak pozdních hodinách vstoupil, a z toho jsem vyvodila závěr. V tukové tkáni byla dokázána přítomnost cypemethrinu, firponilu a imidaclopridu.“ Muž ji podezřívavě sledoval pohledem.

„Všechno jsou deriváty organických chemických látek používané jako insekticidy, a pokud se tedy živil jako deratizátor, běžně s nimi přišel do styku. To, že byla jejich přítomnost dokázána v tucích a v játrech vypovídá o tom, že se zde tyto látky dlouhodobě ukládaly, a byl jim opakovaně vystavován.“

„Co to znamená?“ zeptal se netrpělivě detektiv.

„V těle měl ještě několik dalších jedovatých látek jako kyselinu boritou nebo třeba chlorfenapyr...“ Muž si ji opět přeměřil pohledem a ona pochopila.

„Ty látky by na něj v malých koncentracích nijak nepůsobily, ale měl jich v těle tolik, že začaly působit toxicky. Trpěl chronickou otravou a není vyloučeno, že před smrtí mohl trpět halucinacemi a přeludy...“

Detektiv se jen zachmuřil a přemýšlel nad dalším vyhaslým životem.

Mámy pochopí a tátové prominou aneb jeden obyčejný den na mateřské „dovolené“

Zuzana Hübnerová

Hned jak brzy ráno vstanou,
mateřské hormony divoce planou.
Nenechají ji ani chvíli vydechnout,
tělo je musí ihned poslechnout,
Kortizol jako první kráčí,
celé tělo s sebou vláčí,
když batole křičí a malé pláče,
máma hned kolem nich, jak na pérku skáče.

Kortizol postavil všechny do pozoru,
stresem nepustí nikoho z dozoru.
Části těla má vytahané až na zem,
po dávce hormonů na to zapomene rázem.
Orgány zmítané ránem,
tělo volá, že vystačí s málem:
„Dejte mi mou dávku oxytocinu,
bez něj tady jen bídne zhynu.“

Prolaktin pomáhá to nejmenší nakrmit,
větší jedlík se snaží lžící zahodit.
Po kuchyni zbytky jídla rozhází,
máma marně trpělivost nachází.

Malé do kočárku, batole už napřed běží,
i mámy adrenalin stíhá ho stěží.
Naštěstí před silnicí zastavuje,
noradrenalin se mámě vyplavuje.
Na hřiště dojdou naštěstí vcelku,
ani pak nedojde na chytání lelků,
jedním okem kočárek hlídá,
jednou rukou snídani dojídá.

Batole se na lanech zapotácí,
matce barva z tváří se vytrácí,
adrenalin zvedá jí srdeční tep,
jak skáče a batole chytá hned,
modřiny na kolenou ani nevnímá,
hormony opadnou, bolestí zuby zatíná.

Malé už znovu hlady šílí,
nevydechla si máma ani na chvíli.
Její tělo šeptá a bolestivě mrká,
zatímco s kočárkem zběsile hrká:
„Dejte mi mou dávku oxytocinu,
bez něj tady jen bídne zhynu.“

Zbytek dne v bezpečí domova stráví,
i mimo hřiště jsou však děti hraví,
batole z pohovky se vrhá,
matka si záda námahou trhá.
Když klika cvakne, máma slaví,
nadešel večer a jsou všichni zdraví.

Muž ve dveřích stojí,
zatímco žena bolestivě kojí,
i když oxytocinem oplývá,
jak se na to malé s láskou dívá,
oči bolestivě mhouří,
když to malé zoubky do tkáně noří.
Batole tátu zmerčí,
vzdálenost k němu hned zmenší.
Hlavou proráží otcovu chloubu,
zajistí tak dalších sourozenců zhoubu.
Tu i muž se s kortizolem přidá,
když zbytky svého mužství v předklonu hledá.

Malé se jen vesele směje,
mámina náruč příjemně hřeje.
Hned jak se muž zmátoří,
nucený úsměv na tváři vytvoří,
máma mu i menšího potomka předá,
usměje se a polibek dá.
Koktejl hormonů za celý den,
nebyl pro tělo úplně sen.

Máma vyčerpaně do postele padá,
jen co zavře oči, hladový pláč malého jí zvedá.
Hodina uplynula, ona to ani neví,
jen pohled na vyčerpaného muže jí to poví.
Tělo jí milosrdně na chvíli vypnulo,
aby hormonům jízdu zatnulo.

Mozek nastartuje program péče o děti,
endorfiny k malému spolu s mlékem letí,
batole pořád vesele skáče,
tělo ženy jen potichu pláče:
„Dejte mi mou dávku oxytocinu,
bez něj tady jen bídne zhynu.“

Když melatonin klidnou noc dává,
se světlem hned sbohem mává,
rád by mámu ve spánku kolébal,
to by se ale zbytečně holedbal.
První roky malých dětí,
melatoninu se v noci nepoštěstí.
Pro mámy kolébat a kojit dítě potmě,
denní chléb, to vše je hračka pro ně.
Když však přijde na výměnu plíny,
nestačí vidět jenom stíny.

A tak tělo mámy bez melatoninu,
tiše a vyčerpaně volá po stínu.

Já, ty. Oxid Olovnatý

Tomáš Choura

Vidím tě a říkám: Ó,
nadechnu se, to by šlo!
Buď jen moje, buď můj kyslík,
tajně sním, jak bych tě vysvlík.

Já jsem tíha, já jsem Pé bé,
rád bych ležel vedle tebe,
kdo mi jenom upraví
tabulku periodické soustavy?

Povede se? Neon tvrdí: Ne!
Helium se směje. He, he, he.
Pan Kobalt se diví: Co?
Soustavu nech soustavou, to chce akci, trumbero.

Už se tavím, volám: Juchů!
Pomůže nám trocha vzduchu,
ano, ze mě, z olova,
budeš zkrátka hotová.

Já, ty.
Oxid olovnatý.
Lásko, je z nás Pé bé O!
Tak to nějak
vykrystalizovalo....

A co dál teď bude s námi?
Olovnatý křišťál všechny zmámí.

Věda pod pokličkou

Pavel Jaroslav

Dědo, upeč mi chleba

„Dědo, upeč někdy chleba,“ zažadonil jsem jednou jako malý kluk.

„Pavlíku, já bych ti ho klidně upek,“ odpověděl mi tenkrát děda s úsměvem, „ale nemám žitnou mouku ani kvásek,“ dodal. Řekl to možná trochu smutně, jako by se mu po pekařském řemesle zastesklo. Vůbec by mě tenkrát nenapadlo, že neuběhne zas tak mnoho let a žitná mouka bude běžně na pultech, a z pečení chleba se stane skoro až národní zábava.

To by bylo, abych já, kluk z pekařské rodiny, ač amatér, ale nadšenec, chleba neupekl, řekl jsem si, když jsem si po mnoha letech na tu chvíli s dědou vzpomněl. A dal jsem se do práce. Nejdřív bylo potřeba získat kvas. Prý se má smíchat mouka a voda ve stejném poměru, a v teple to prý začne kvasit. Ve sklenici od okurek jsem vytvořil kaši, přiklopil víčkem, a dal na kuchyňskou linku. Uplynulo několik dnů a kvásek začal skutečně bublat, a za další den jsem byl překvapený, jak ho bylo mnoho. Jenže ten chleba, který jsem z něho upekl, sice krásně vykynul, ale moc mi nechutnal. *Ale já se to naučím,* zatvrdil jsem se a dal se do dalších pokusů. Bylo to jako rozhodnutí ke startu na nějakou dobrodružnou cestu, o které jsem předem nevěděl, kam mě dovede. Škoda, že jsem se jako kluk dědy víc neptal. Dnes už není zeptat se koho.

Jak jsem šlapal zelí

„Proč jsi zase nevynesl ten koš! Vždyť jsem ti to říkala už včera!“ zlobívala se na mě v dětství máma. „To necítíš, že už to začalo smrdět?“ Cítil jsem, a uvědomuji si, jak takové neviditelné živé organismy rychle pracují. Některé proti nám, a jiné pro nás.

U babičky jsme měli takový kameninový soudek. Pamatuji si, jak jsem byl nadšený, když jsem poprvé zaslechl, že budeme do toho soudku nakládat zelí. A prý ho bude potřeba šlapat.

„Babí, já chci takýý!“ nadšeně jsem volal a babička se tvářila, že je jí jasné, že mi to dlouho nevydrží.

Nejdřív jsme zelí očistili, odstranili košťály, hlávky rozřízli na menší kusy, a pak připravili takové velké kruhadlo. Z něj jsem měl respekt. Ty ostré kovové břity v dřevěném rámu ve mě vyvolávaly strach. S tím mě babička ani děda pracovat nenechali. Ale když bylo zelí nakrouhané na proužky, a přišla na dno soudku vrstva těchhle proužků, na ni pak sůl, kmín, ...pak jsem přišel na řadu já a do soudku jsem pečlivě umytýma nohama vstoupil. Začal jsem nadšeně šlapat. Ze začátku to šlo, pak začalo zelí pouštět šťávu, a když se k tomu přidala další a po ní ještě další vrstva zelí, soli a kmínu, měl jsem pod nohama tolik břečky, že jsem musel vylézt a děda tekutinu plecháčkem vybral. A tak několikrát. Nevydržel jsem víc než několik málo takovýchhle sérií.

Babička měla pravdu. Usmála se, pokývala moudře hlavou, a poslala mě, abych si nohy umyl a nazul teplé ponožky. Zbytek domačkal děda rukou. Vmžiku jsem byl zpátky obutý, a koukal, jak už je vše hotovo, jak hladinu zatěžují dřevem a kameny, a do žlábků hrnce nahoře nalévají vodu.

„Proč je tam ta voda, babi“ ptal jsem se.

„To aby dovnitř nemohl vzduch.“

„A proč tam nesmí vzduch?“ byl jsem zvědavý.

„Aby to dobře kvasilo a nezkazilo se to,“ odpovídala babička.

„A proč by se to zkazilo, kdyby tam šel vzduch,“ nedal jsem pokoj.

„Ty kluku jeden hromskej, dej už pokoj,“ obrátil se na mě děda.

„Až to začne kvasit, uvidíš, jak z té vody půjdou bublinky,“ dodala babička.

Nevěděl jsem nic o kvasinkách nebo bakteriích, které kvašení způsobují, a přesvědčil jsem se pak po čase, když jsme hrnec otevřeli, vyndali kameny a dřevo a ochutnali první kvašené zelí, že tam musejí být, protože obsah hrnce proměnily v naprostou lahůdku úplně jiné chuti.

Mladý chemik

Nějaký čas poté mě zaujal pokus, který jsme tenkrát dělali ve škole. Připravili jsme si tři nádoby. V jedné byla čistá voda a trocha kvasnic, ve druhé voda, kvasnice a trocha cukru, a ve třetí to samé co v té druhé, ale učitelka ji dala na topení. První dvě nechala na chladném parapetu okna. Během dne jsme je chodili okukovat a porovnávat. Kvasnice v čisté vodě neudělaly za půl dne téměř nic. Ve druhé nádobce se nějakou dobu také nic nedělo, po čase se začaly objevovat drobné bublinky, ale ta třetí už za hodinu úplně přetekla. Dostali jsme výklad o tom, že droždí je plné živých jednobuněčných organismů – kvasinek, které se živí cukrem, ten zpracovávají na alkohol a kysličník uhličitý, a ten vidíme v podobě těch bublin. A dělají to lépe a rychleji, když mají dostatek cukru a tepla.

Jakmile jsem o víkendu pak přijel k babičce, hned jsem poprosil o trochu kvasnic a pokus zopakoval. Zaujalo mě, že to, co z kvasnic jejich prací vzniklo, nebylo vůbec kyselé, oproti zelí. Jak to, že něco zkysne a něco ne? Experimenty s droždím ve mně vyvolaly veliký zájem o chemii a chemické pokusy. Co bych si přál k Vánocům? No to je přeci jasné. *Mladého chemika*. To byla taková veliká krabice plná chemikálií, zkumavek a dalších potřeb pro domácí pokusy.

Přiblížil se Štědrý den a já se zase těšil na ty vánoční chutě, vůně, Vánoční hudbu, a samozřejmě na stromeček a na to, co bude pod ním. Toužil jsem po té zvláštní veliké krabici v hračkářství. A taková byla i pod stromečkem, a když přišel čas rozbalování, trhal jsem vánoční papír nedočkavě, šťastný, protože jsem věděl, co v ní je. Ještě ten večer jsem se dal do zkoumání. Začal jsem limonádou z kyseliny citronové a jedlé sody, napojil jí celou rodinu, připravil jsem lízátka z karamelizovaného cukru, a z příručky hltal další experimenty. Dokonce i o těch kvasnicích tam byl odstavec. *Co kdybychom si, když jsou svátky, té zábavy udělali víc? Konec-*

konců blíží se Silvestr, tak ať je to opravdu veselé. Hořčíkový pásek, železné piliny, manganistan draselný... To bylo radosti, efektů, a taky kouře a smradu. Kam se hrabaly prskavky a vánoční františek.

Dnes, když připravuji kvas na chléb, na ty okamžiky rád vzpomínám. Už vím o třístupňovém vedení, o vlivu hustoty, teploty, typu mouky, délce kvašení na kvalitu kvasu. Ale on sám by nevznikl, kdyby nebylo chemických a biologických procesů, které v něm vyvolávají ty malé, neviditelné mikroorganismy, o které je potřeba se velmi pečlivě starat.

Kvas do švestek

Podzim. *Kvas do švestek*, vybaví se mi tahle fráze – jak to, že se na podzim někdy kvas kazí, když vysoké letní teploty už jsou pryč a kvašení je možné teplotně regulovat pomocí termostatu docela dobře?

Podzim mám rád, protože se všechno zklidňuje, usazuje, a různé věci, přes léto tak hektické, zabíhají do svých pevných kolejí, slunce už nepálí, ale hřeje příjemně do zad, je znát vůně tlejícího listí, obličej sem tam pošimrá vlákno babího léta. Na poli, kde byl ještě nedávno prach ze sklizně obilí a pak pichlavé strniště, je cítit čerstvá ornice, listí podél silnice a potok voní jinak než v létě. Je znát, jak začaly pracovat ty procesy, které mají v přírodě uklidit, vyčistit ji, proměnit nepotřebné zbytky v další energii a živiny. A to dělají mikroorganismy, které nejsou pouhým okem vidět, ale je jich kolem nás nepočítaně. Ale jen některé pracují pro nás. A jiné jim tu práci kazí. Některé útočí a jiné se brání. Musím svůj kvas ubránit, říkám si dnes, když se na něj na podzim dívám. *Ve vzduchu se to najednou hemží kde čím, když to listí tlí, musím dát dobré podmínky těm bakteriím a kvasinkám, které jsou pro chléb užitečné. A ty podmínky musím připravit já. Když se o kvas nebudu starat, bude žít a nebude dobrý. Ale co to je, ty správné podmínky? Správná mouka, čistá voda, část předchozího zdravého kvasu jako základ ve správném poměru, teplota a čas. Stačí to? Něco mi prozradily knihy a hodně pozdější zkušenosti.*

Co bychom si bez chemie v kuchyni počali

Saccharomyces cerevisiae, Lactobacillus – zaznělo mi to jako zaklínadla, když jsem tyhle termíny zaslechl v jednom videu na youtube. I když nejde o žádná kouzla, jakmile jsem pochopil některé zákonitosti a principy, které jsou s kvasem a těstem spojené, byl jsem překvapen, jak dobře to funguje a byl okouzlen.

Když tak právě zase pečů – a to se mi dnes sešel chléb i mazanec v jednom odpoledni – koukám na všechno, jak je to svázané s chemií. Nejen kvasné a kypřicí procesy, ale i věci okolo celé kuchyně a domácnosti. Když se vrátím k samotnému pečení, jsem rád, že máme takové pomocníky, jako jsou kvasinky, bakterie i neživé látky jako *hydrogenuhličitan sodný* nebo *hydrogenuhličitan amonný*, *chlorid sodný*, i tak běžný *dihydrogen monooxid*... :-) Jsem rád za chemické procesy, které prostřednictvím těchto součástí probíhají a dávají nám dobré, kypré a chutné pečivo, chléb, cukroví. Jinými slovy: *Co bychom si bez chemických pochodů – ať už biochemických nebo čistě chemických – počali? Dnes i kdykoliv předtím.*

Vaříte rádi? Pečete? Já pečů rád. Nechcete si se mnou upéct? Třeba právě teď? Připomenout si, že nejen ve zkumavkách, křivulích, pipetách a byretách, ale všude okolo nás je chemie – veliká chemická továrna a laboratoř tvořená a obklopená přírodou a přikrytá modrým nebem. Připravená pro nás, abychom ji mohli využít doma, nejen v lahvičkách v koupelnách garážích a dílnách, ale i v hrncích, mísách a pekáčích.

Mezi námi chemie

Tomáš Jelínek

Modrá skalice

Ano, jsem vysušený,
naprostá dehydratace,
jsem roztroušené kameny
vybledlé modré skalice.

Ano, kdysi zářil jsem,
pln světla a živé vody,
oslnivým modrým jasmem,
co záviděly LED-diody.

Ano, to bylo kdysi,
když léta vlhkost vypařila,
od tebe však se dočkám spásy,
když vodě jsi mě otevřela.

Ano! Krystalky hýří!
Ano! Dej mě do světla!
Jsem CuSO_4 ,
pod tvou péčí rozkvetlá.

Manželská poradna

Myslel jsem, že je to dáno,
že ty jsi můj a já jsem tvůj,
už v prapolevce bylo psáno:
jen se mnou se propojuj.

Bylo to snad mámení?
slova sladká jako ribóza?
tvá kyselost je znamení -
jsi bezcitný jak RNáza!

Tvé mínus jsem ignoroval,
jak zkroucený jsi! Chirální!
A přesto jsem se zamiloval,
jsi mi komplementární.

Co má thymin a já ne?
Či že mi kyslík navíc zbyl?
Tak proč? Proč adenine?
- navždy Tvůj,
uracil

Krápníky

Natahuj se! Drž se pevně!
Hlavní je se nepustit!
Pojď, můj drahý, spusť se
ke mně,
ty, můj chrabrý stalaktit.

Tvoje rosa, živá voda,
zabrání mi polevit,
odvahu a sílu dodá,
jak rostu výš, já stalagmit.

Sobě pojďme navždy patřit,
po staletí ve tmě stát,
my, CaCO_3 bratři,
společně jsme stalagnát.

Nukleární fúze

Naši lásku nezapře nám
žádný zákon fyziky,
o čísla se nezajímám,
když tvou dlaň vezmu do ruky.

Miliony stupňů snést
je malou cenou, chabou,
projdu ohněm, tlakem hvězd
za jednu chvíli s tebou.

Za kvantový okamžik,
já položím své jádro v sázku,
vzdám se toho býti vodík
za naši ničivou lásku.

O O

Spíš, než abych se topil
či do kosmu unikál,
samoty jsem se chopil,
radši budu radikál.

Nevěrný elektron

Zastav se! Tak kde jsi?
To neznámo mě děsí.
Točíš se? Jsi ještě můj?
Mluvím s tebou! No tak! Stůj!

Nevím, jestli mám ti věřit,
když nenecháš mě spin ti změřit,
a jestli máš mě stále rád,
když nevidím tě obíhat.

Večer za večerem v tahu,
ty jsi pořád v orbitalu
a já snažím se být optimista,
však nemůžu být si jistá.

Mám strach, že jsou tvé brykule,
známkou, že jsi v molekule,
a že náš vztah je nefunkční,
ty jsi elektron valenční.

Protiklady

Ach, jak jsi dechberoucí,
diamante, to ty, to ty!
Odoláš mé lásce vroucí?
Jsem zamilován do čistoty!

Prošels peklem, tlakem země
a vyšels hezčí než-li dřív,
jak mohu doufat, že šel bys ke mně,
když byl jsi stvořen pro obdiv?

Ach, jak jsi křehký, uhlíku,
hned se na mě sesypeš.
Snad nevíš, ty můj truhlíku,
že chci tě tak jak ty mě chceš?

Miluji, jak odolný jsi
a kolik vrstev skrýváš.
Ty, grafite, tvůrce krásy
do papíru se vrýváš!

Fenolftalein

Ty víš, jak to mám nejradši,
ty znáš mou smyslnost,
ty víš, kolik mi postačí
a kdy už mívám dost.

Ze začátku rychle, plně,
nebojíš se povolit,
a potom začneš láskyplně
kapku po kapce lít.

A už cítím cíl tvé snahy,
blížím se, ó má byreto,
do bodu zlomu, rovnováhy,
kde zastavíš... a je to.

Fialovou barvou hýřím,
nekyselá, bez zásad,
odevzdaná zamírím
pak do odpadu titrát dát.

Příběhy ze zkumavek

Dana Kardová

Příběh chemickými symboly nebezpečí

Na slavnostním večírku slavnostního zavedení **CLP** se po těžkém, **hořlavém** dni v laboratoři sejdou u sklenky šampaňského dva nejlepší kamarádi už od školky. Martin je laborantem a Ondřej ředitelem chemické společnosti.

„Co je, Martine, že se tak **výstražně**, až **nebezpečně** rozhlížíš?“ ptá se Ondřej. „Upozorňuješ snad na to, že pokud po tobě bude dneska někdo chtít něco víc, než je jen přiřknout si, můžeš mu **poškodit** jeho **zdraví**?“

„Přesně, Ondřeji! Tos vystihnul,“ odevzdaně přizná Martin, „celý den mám nafouknutý, jak **plyn pod tlakem**. Nevím, kde mi hlava stojí, a připadám si jako náhle vzniklá **výbušnina**. V laboratoři neustále někdo **oxidoval** a musel jsem furt vypínat a zapínat **plamen nad kahanem**,“ líčí Martin.

„Navíc mě matka neustále **užír**, kdy už přijedu na návštěvu. Však ji znáš, dokud jí nesplníš, co po tobě žádá, vykřičí ti díru do hlavy. Je často **vysoce nebezpečná pro moje zdraví**.“ Ondřej bedlivě naslouchá a Martin pokračuje.

„A ke všemu jsem nevydržel akutní **toxicitu** Milošových nohou a řekl mu, že ten jeho smrad je **nebezpečnej pro životní prostředí**. Odešel se domu vysprchovat. Aspoň něco. No ale já kvůli tomu nic neudělal a teď místo toho, abych doháněl resty, tak tu na nuceným večírku čekám na oslavu zavedení **nového systému klasifikace a označování nebezpečných chemických látek**. Takže další práce navíc.“

Martin po vysíleném monologu padne hlavou na stůl. Ondřej mu poplácá po rameni: „Tak hod' už dneska všechno za hlavu a pojďme na panáka.“ „Tak jo,“ souhlasí Martin a dnešní večer, noc i ráno si užije jako **bouřlivá chemická reakce**.

Byla jednou jedna esterifikace

V jedné zapadlé vesničce žili byli dva zvláštní obyvatelé: veselý **Alkohol** a silná, trochu tajemná **Kyselina**. Alkohol měl rád společnost, zatímco Kyselina si s sebou nesla moc, před níž měl každý respekt. Jednoho dne se oba vydali na místní veselku, kde si okamžitě padli do oka. Alkohol s úsměvem vyzval nesmělou Kyselinu na parket. Ona s lehkým zatetelením souhlasila.

Začali spolu tančit tancem zvaným **Esterifikace**. Jejich pohyby byly tak ladné a synchronizované, až kolem nich vznikla jiskřivá mlha – **voda**, která postupně odplavovala jejich staré životy a otevírala cestu novým vyhlídkám. První společné kroky vedly k jejich celoživotnímu spojení, díky kterému vytvořili ušlechtilý, elegantní a voňavý **Ester**. Jejich tanec trval dlouho, předlouho. Ale nakonec život zavedl Alkohol s Kyselinou až k jejich samotnému konci.

Ester i díky své vůni zůstal v srdci obyvatel jako symbol jejich lásky a krásného spojení. Stal se chloubou vesnice a na počest svých rodičů jí náramně sloužil. Stal se nejen lamačem dívčích srdcí, které si vzpomínku na něj nosily vtisknutou na zápěstí, na krku nebo na klíční kosti.

A i když čas plynul a veselka dávno skončila, tanec Esterifikace zůstal otevřen všem podobným duším, jako byly Alkohol a Kyselina. Těm, kdo dodnes věří na kouzelná chemická spojení. Zazvonil zvonec a Esterifikace byl konec.

Zvýšené hladiny

Adéla Klapilová

Oči se střetnou, letmo setká se tvá dlaň s mou dlaní,
přílivu dopaminu se mé neurony neubrání,
napětí, horkost, zrychlený dech a opojení
fenylethylamin náš pohled na svět mění.
Čas ale běží a dny pomalu se vlečou,
adrenalinu nostalgicky slzy tečou,

všednost společných dnů už nás nudí,
odlesk včerejšků však ve mně starou touhu vzbudí,
ten chemický koktejl chci pít dnes a denně,
jen už s někým jiným, chápeš mě, ne?
Vztah, to je dřina! - vzdychneš a přispěješ radou:
zůstaň se mnou a dopamin si zvedni čokoládou.

Napořád

Adam Kleman

Máš místo na světě od zrodu prvních hor,
kam sahá paměť má, jestli v ní cosi zbylo,
touláš se v mé mysli pod vrstvou temných nor,
a já skrz tebe vím, že ve mně něco žilo.

Vytváříš tenhle svět jen z částic maličkých,
kde tělo slupkou je a jádrem jest má mysl,
kde cítím přízeň tvou v momentech kratičkých,
a vše, co učiníš, mi dává jasný smysl.

Jsi složka neměnná i živel nezkrotný,
co spoutal mě do hlubin vášnivé přírody.
Tam jsem já všechno zřel, ten pocit nehmotný,
co pohání kupředu mé skromné důvody.
Ve chvílích bez tebe si kladu otázku,
jestli to, co cítím, visí na provázku.

Když se má cesta s tvou smyslně proplétá,
vzdálenost ani čas pro nás nic neznamená,
A když nás rozdělí i válka stoletá,
v mém srdci napořád jsi země zaslíbená.

Cítím se jak zloděj, co vidí drahokam,
ve fázích života, co slíbila jsi jen nám.
Snad nejsem naivní, snad netrýzní mě klam,
snad tvůj slib na duši mi nevytvoří šrám.

O tobě přemýšlím, někdy až příliš snad,
vždyť nejsem dokonalý a mohu chybovat.
A když mi vyženeš z mysli ten hořký chlad,
budu se moci smět v tvé oči podívat.
Jednou tě opustím – já nedělám to rád,
jen věz, že milovat tě budu napořád.

Za světlejšími zítřky

Jakub Klimeš

Rozsvítla se zelená a turniket se pootočil dost na to, aby se William protáhl skrz. Volným krokem dále směřoval k rozsáhlé hale, jedné z několika v celém průmyslovém areálu. Čas už dostatečně pokročil, aby se na asfaltové ploše nelepil podrážkami k zemi, přesto měl potom smáčená celá záda – z větší části horkem, z menší části představami na nadcházející osmihodinovou směnu. Samotná práce už dávno problém nebyla, v řízení vysokozdvizného vozíku a přesunech materiálu mezi výrobou a skladem nakonec našel až jakési uspokojení. Práce to sice nebyla nijak zvlášť výnosná a prakticky bez šance na kariérní postup, ale byla jeho. Ne, skutečným důvodem zad zmáčených víc než obvykle, byl nevyžádaný telefonní hovor o týden dříve.

Nejsmysluplnější by bylo ten telefon vůbec nezvedat, a to bylo přesně to, co měl Willi v plánu. Jenže on pořád zvonil. Znělka se začala opakovat, pak znovu... Pak to volajícího evidentně konečně přestalo bavit. Ale jen zhruba na tři minuty, pak se rozhodl pokus zopakovat. A zvědavost zvítězila.

„Haló?“

„Přeji krásný den, Williame. Měl bych pro vás nabídku,“ ozval se hlas z druhé strany. „A ne, nemám v plánu vám nabízet levnější internet nebo investice do cenných papírů,“ dodal rychle.

Ještě zbývá třeba plyn, pomyslel si William. „Jakou nabídku? A kdo volá?“ řekl nahlas.

„Říkejte mi Bob,“ řekl člověk, co se s největší pravděpodobností vůbec Bob nejmenoval, „a co se mojí nabídky týče, pokud jsou moje informace správné, přijdete během práce do styku s polotovary baterií, že?“

Bobově nabídce by se dalo říkat průmyslová špionáž, pokud by Williamovi takové slovní spojení přišlo na mysl. Zabalená do hezkých slov ale vlastně nezněla jako špatný nápad. Bob nemarnil čas a velmi rychle uvedl, jak moc si takové služby cení, částkou v hodnotě téměř tří ročních platů. Samozřejmě se zálohou předem. Na něco takového se opravdu špatně říká ne. Obzvlášť, pokud jde jen o vynesení drobného zaobleného kvádru, co se bohatě vejde náprsní kapsy.

Rozsvítla se další zelená a ve dveřích cvaknul zámek. William vešel do relativního chladu haly a následně do šatny. Ve skřínce čekal jeho oranžový pracovní oděv s reflexními pruhy a helma.

„Nevíme jak, ale vaše baterie mají výrazně vyšší kapacitu při stejných rozměrech a stejném uváděném složení,“ vysvětloval Bob. „Snažili jsme se o reverse engineering, ale ani jednou úspěšně. Jednou složená baterie už prostě nejde nedestruktivně rozebrat. A proto potřebujeme vás.“

Přidal namátkově pár technických detailů – ne, že by na tom záleželo, nešlo o nic jiného než chemii. A té William rozuměl asi tolik, co rozumí cvrček pálení cihel. Občas ve firemní kantýně narazil na skupinky lidí z vývoje. Nenosili sice bílé pláště (nebo alespoň ne během oběda), ale člověk je i tak snadno poznal. Už jenom

proto, že v běžné mluvě používali slova jako oxidace, ionty, nebo valenční elektrony. Ale aťsi. Vědci si můžou klidně bádát, William měl svůj vysokozdvihový vozík.

„Jako lidstvo už se bez baterií neobejdeme. Brzdit pokrok v jejich vývoji škodí úplně všem. Váš příspěvek nám může pomoci ke světlejším zítřkům. Stačí jeden vzorek“, zakončil svou řeč Bob. A William na jeho nabídku kývnul, do určité míry zcela spontánně. Koneckonců, co by na tom mohlo být složitějšího? A pak obdržel zálohu a už nepřicházelo v úvahu z obchodu vycouvat.

Střídání směn probíhalo zásadně u automatu na kafe. William měl na sedadle řidiče nahradit Lauru. „Chvála bohu, dneska to bylo fakt nekonečný“, prohlásila, když se dostala na dohled a na doslech.

„Lítalas sem tam? Výroba jede na plné obrátky?“, zeptal se Willi. Jak mu ubývala tmavá tekutina v kelímku, začal mít pocit, že se mu nepatrně třesou ruce.

„To teda jo.“ Laura neomylně zamířila prstem na tlačítko horká čokoláda. Dalo se mezi ostatními snadno poznat, vypadalo velmi podobně jako možná před sedmi lety, kdy ten stroj postavili jako zbrusu nový na jeho místo. Moc lidí horkou čokoládu nepilo, když bylo na výběr i kafe. „Ale jako vyjezdít se to dalo, nic jsem ti navíc nenechala. Spolehni se“, prohlásila po krátké odmlce způsobem, že si člověk nemohl být jistý, jestli je to vtip, nebo ne. Dále upíjeli mlčky.

Laura nakonec i přes Williamův náskok dopila první. „Tak zatím.“

„Tak zatím“, rozloučil se William. Krátce nato se i on vydal od automatu pryč. Čekalo ho osm hodin práce.

Svoje pracoviště na kolečkách našel tam, kde vždycky, v rohu haly, napravo od vjezdových vrat. Ty zůstaly otevřené a zvenku stále sálalo večerní teplo, i když rychle slábnoucí. Slunce, pokud ještě nezapadlo, tak brzy udělá a od žádné jiné hvězdy na obloze se člověk tak intenzivně nezahřeje. Nalevo od vrat se rozléhal samotný sklad. Nekonečný les regálů a polic, prakticky kam až oko dohlédlo. Některé plné, jiné poloprázdné. Pro vysokozdvihový vozík to vlastně nebylo úplně ideální pracovní prostředí, příliš stísněné, bez možnosti velkého manévrování. I proto už se několikrát objevily snahy sklad zcela automatizovat – na benefitech takového počínu se sice prakticky všichni shodli, ale firma zatím nehodlala do systému investovat. Koneckonců současný stav byl perfektně funkční, tak proč ho měnit?

Klíček zůstal v zapalování, stačilo jenom otočit a vyrazit. První cesta vždy vedla k administrativní budově, kde je potřeba zjistit alespoň rámcový plán směny. Malý stroj se šinul po asfaltu mezi velkými halami a chvílemi se zdál jedinou zbývající funkční součástí ohromného organismu. V to Willi i doufal, když plánoval svoji záškodnickou akci. Čím méně potenciálních očí, tím lépe.

William zastavil u šoupacího okénka na boku stavení, co mělo nápadně více oken než většina ostatních. „Ahoj, jak to bude dneska v noci vypadat?“ zeptal se, jakmile se okénko odsunulo.

Na druhé straně seděla starší paní s mohutnými brýlemi. William ji znal akorát od vidění. Ozařovalo ji jen světlo obrazovky, která stála hned vedle. Svítily na ní obligátní tabulky s rozvrhem dodávek. A taky rozehraný Solitaire.

„Ahoj. Vypadá to tak, že do hodiny dorazí tři kamiony se zásobováním. Část půjde na sklad, zbytek rovnou na bé trojku. To bude chtít odbavit hned. Jakmile s tím budeš hotový, je potřeba přesunout na sklad á jedničku,“ zněla odpověď. „Zatím se připrav k rampě jedna. Kdyby se cokoliv změnilo, dozvíš se to.“

William kývnul, poděkoval, usednul do své mobilní kanceláře a zamířil k vykládacím rampám. Tak Laura přece jenom nekecala, opravdu stihla všechno. V opačném případě by těžko dostal prakticky hodinu volna. Naštěstí nedošlo na nejhorší – taky se totiž mohlo stát, že by se za celou směnu k oněm vytouženým bateriím vůbec nedostal. Návštěva haly A1 byla ale tutovka, právě tam podle všeho vznikaly téměř finální články, které pak už jen čekaly na sestavení do baterie, určené k distribuci. B3 před tím bude nezajímavá, tam celý výrobní cyklus teprve začínal. Dočkej času...

Zastavil na příhodném místě nedaleko vykládacích stanovišť, vypnul zapalování a pohodlněji se opřel v sedadle. Nastalo ticho. Občas kdesi za plotem areálu projelo auto, občas pinknul chladnoucí kov motoru vozíku. Zvednul ruku před obličej a upřeně ji pozoroval. U automatu se mu to nezdálo, opravdu se mu mírně třásla, i když se sám sebe přesvědčoval, že o nic nejde. Neměl přímo plán, o kterém by mohl být přesvědčený, že je skutečně neprůstřelný. Neměl prakticky ani plán jako takový – tohle přece není hollywoodský thriller o vykrádání Wall Street, jde mu o jeden jediný článek baterie, nic víc.

Jako špatný nápad se jevilo součástku prostě vzít ze skladu. Myslet si, že nikomu nebude chybět, bylo jednoduše naivní. Dříve nebo později někdo zjistí, že je v přepravce méně kusů, než udává průvodní list, a někdo jiný začne pátrat, kde se daný kus ztratil. Ve skladu bylo přitom víc než dost kamer, než aby se odtamtud dalo něco vynést zcela nepozorovaně. A už vůbec by se potom nedalo tvrdit, že šlo o nějaké nedorozumění. William měl místo toho v plánu se článek zmocnit ještě před tím, než se s přepravkou vůbec dostane skladu na dohled.

Z myšlenek zpět do reality ho vytrhlo bručení naftového motoru, ozývající se do padající noci. O pár chvil později se k akustickému projevu přidal i optický v podobě kuželů světla. První z avizovaných třech aut právě dorazilo. Jeho řidič si zkušeně najel do protisměru, když viděl, že žádný velký provoz nehrozí, zařadil zpátečku a s celou soupravou jedním plynulým pohybem zacouval na první volné stání, jako by to byla ta nejsamozřejmější věc na světě. Pak bručení ustalo a otevřely se dveře do kabiny.

William se mezitím se svým strojem přesunul do větší blízkosti a mávnutím pozdravil řidiče nákladního vozu, který se po bůhvíjak dlouhé cestě na asfaltu trochu protahoval. Na první pohled v šeru lamp trochu připomínal Toma Cruise ve filmu Top Gun: menší, ale ne drobný, s hustou kšticí tmavých vlasů a hladkým, skoro až chlapeckým obličejem. Jen velké černé brýle proti slunci chyběly. Musely zůstat položené na palubní desce.

„Dobřej, teda to je fofr, to jste musel čekat hned za rohem, ne?“ prohlásil. „Ještě mi dejte minutku, odpójím vám návěs a s tahačem se zmizím někam vyspat. Od vykládání jste tu, předpokládám, vy.“

„Ano a... ano,“ potvrdil William s úsměvem. „Udělejte, co potřebujete.“

To už se ale řidič věnoval svému vozidlu a zřejmě i s vidinou brzkého ulehnutí neztrácel čas. Návěs odemknul, zajistil proti ujetí a vztyčil na vlastní nožičky. Pak naskočil zpět do kabiny, nastartoval, stáhnul

si okénko a o kus popojel. Když ve zpětném zrcátku zpozoroval, že nedošlo k žádné katastrofě, zdvihnul na Williama palec a zamával. William na oplátku zasalutoval a dovolil si okamžik sledovat, jak osvobozený tahač odjíždí. Pak sám usednul. Čekala ho práce.

Návěs byl naložený až po okraj. Sklad byl prakticky naproti, do haly B3 vedla cesta o něco dále, ale ne příliš. Mají přijet ještě další dvě auta... Williho v jednu chvíli bodla nejistota, aby ty baterie stihl. Tohle přece jenom nevyloží hned. I když nikomu neslíbil, že právě dnešek bude tím dnem, chtěl to mít už za sebou. Ne, ne, to stihne. Musí!

Nabral první paletu směny – tahle podle identifikace přijde do skladu – a vyrazil. Být všední den dopoledne, byla by to skoro až výzva vzhledem ke všem těm lidem, autům, kamionům a jiné mechanizaci potulující se po areálu. V noci oproti tomu byl ohlušující klid a William mohl jet na autopilota, z větší části ztracený v myšlenkách.

Dělal to, co dělal, už něco přes šest let. Celou tu dobu ho zajímal ale především volant a přidružené páčky než náklad jen o kus dále. Vzhledem k okolnostem se nyní ale jeho postoj, zvláště když nebyl až tak vytížený samotným řízením, změnil. Bob apeloval, že má na sobě každý člověk téměř nevědomky několik baterií, které bereme jako samozřejmost. Přinejmenším do té doby, než se vybijí. Ale taková baterie, jak vlastně funguje? Stejně dobře by mohlo jít o magii, ale věřit tomu, že v klimatizovaných kancelářích (nebo dokonce laboratořích?) sedí kouzelníci, už se zdálo jako příliš velké fantasy.

William zjistil, že je zpět u nakládacích ramp a míří pro další zátěž.

Nicméně pokud to není magie, co teda? A hlavně, baterie jsou jen malým kouskem, malým dílkem velké skládačky světa, který považujeme za moderní. Kolik dalších věcí bereme jako zcela všedních, přitom se za nimi skrývají znalosti dalece přesahující běžného člověka? William naštěstí zůstal myšlenkami u baterií. Jak tedy fungují? A sám sobě si musel přiznat, že neví.

V hlavě mu od Boba utkvělo slovo elektrolyt. Bylo stejně dobré, jako cokoliv cizího, co ten den slyšel, a ve volné chvíli si už dřív zkusil najít jeho význam. Podle všeho to byly „substance vodící elektrický proud skrz pohyb iontů“. Jinými slovy: nejenom, že se William nic nedozvěděl, ale ještě mu přibýly další otázky. Ale spoň malou útěchou mu bylo, že podle všeho elektrolyt tvoří zásadní část takové baterie. Další hledání vzdal.

Když se opět přiblížil na dohled výchozímu bodu svých rozvážkových cest, uvítal ho pohled na dvě nové podlouhlé krabice na kolečkách, připravené k vykládce. Druhý a třetí kamion musely přijet společně a stejně jako stíhací pilot prvního, i řidiči těchto dvou se zřejmě těšili do postele, protože po nich nezůstalo ani památky. Až na přivezený materiál, samozřejmě. Podle hodinek zbývalo do konce šichty něco přes pět hodin. „To půjde,“ pokýval William hlavou.

To, že nerozumí chemii, o které se psalo na Wikipedii, by ještě asi tolik nevadilo. Ale copak on po areálu vozí nějakou chemii? Přišel za ním někdy někdo, že by „potřeboval přesunout tyhle dvě chemie na cé dvojku, prosím pěkně“? Nebo o tom možná jenom nikdy nevěděl, protože ho to nezajímalo. V zavřené bedně se

koneckonců může skrývat cokoli. Ale všechno, co může naložit na vysokozdvížný vozík, je přece hmatatelná, fyzická věc. Kudy a jak jsme se dostali k tomu, že najednou můžeme mluvit o nějakém spojování atomů, nebo přemísťování elektronů? To se přece nedá dělat pinzetou. Ne poprvé pocítil něco jako lítost, lítost, že vlastně nerozumí světu okolo sebe. Co kdyby byl před těmi patnácti lety chodil do školy o něco víc, věnoval o něco víc času přípravě...mohl by dnes být kouzelníkem?

Chmurné myšlenky ale brzy nahradily mnohem veselejší, to když místo do minulosti zkusil nahlédnout do budoucnosti. Chybí jen velmi málo, aby si sice jednorázově, ale za to významně polepšil, a vlastně neměl s penězi žádné plány, alespoň zatím. Zařídí si nové bydlení? Mohl by si dovolit nové auto, odstěhovat se na druhý konec země, i když to by asi vyšlo s odřenýma ušima. Pokud ale vše dopadne dobře, nebude třeba nikam utíkat. Může si nechat svou současnou práci, jenom být posledních pár dní před měsíční výplatou ve větším klidu. Může...

Zarazil se. Opravdu právě odvezl poslední paletu z posledního návěsu? A na hodinkách zbývá nějaká... hodina času? Všechno vyjde přesně, jak má! William nabral kurz k hale A1, která ležela jakoby odsunutá v rohu areálu, ale momentálně v jeho očích zářila jako úsměvy v reklamách na zubní pasty. Vrata se otevřela, když přešel svou kartičkou okolo senzoru, a zajel dovnitř.

Jedno je jisté, pomyslel si, na rozdíl od Laury po mně práce dnes zbyde. Do skladu to nebylo zrovna nejbližší a materiál byl připravený na čtyři cesty. Stihne ale právě jednu, než se bude muset vrátit k paní v kukani (jest-lipak už alespoň dohrála svou partii) a odevzdat vysokozdvížný vozík. To znamená jeden jediný pokus splnit to, co si předsevzal. Ale to půjde. Musí!

Nejradši by z přepravky článek sebral hned, nebýt nemrkajícího oka kamery umístěné přímo nad vraty. Teď už se mu ruce třáslы zcela očividně, když paletu nabíral. Tohle je ono! Na tohle čekal celou směnu, chemie nechemie!

Ne zcela elegantně z haly vycouval a venku svoje vozidlo otočil. Když se za ním vrata začala zavírat, cuknul sebou jako dítě přistižené s plnou pusou bonbonů. *Uklidni se, okřiknul se v duchu, jsi stále pánem situace!* Rozjel se. Jenže v jakou chvíli vlastně tu zázračnou kostičku vzít? A jak?

Nejlepší by to určitě bylo za jízdy, přemýšlel. Prostě se natáhnu a jednu vezmu. Kdybych zastavil, bude to vypadat podezřele!

Ano, zatímco řidič vysokozdvížného vozíku, co se za jízdy naklání, aby rukou dosáhnul na náklad, je jev zcela běžný, namítala opatrně druhá část jeho mysli.

Ale Williamovi už myšlenky pádily jako o závod a nervy sotva držel na uzdě. Musí to udělat hned, než bude příliš pozdě! Pokusil se rukou šáhnout na nejbližší roh přepravky. Nešlo to, byla příliš daleko! Naklonil si náklad blíže k sobě a zkusil to ještě jednou. Stále ne! Ale určitě by to šlo, nebýt bezpečnostního pásu! Odepnul ho, čímž si vysloužil výmluvné kroucení hlavou od té části mysli, co ještě nebyla úplně poblázněná.

Projížděl právě poměrně dlouhým úsekem uprostřed dvou hal, společností mu byl jen asphalt a blednoucí východní obzor. Ted', nebo nikdy! Posunul se na sedadle, co nejvíce dopředu to šlo, a natáhnul ruku. Bříškem prstu by téměř dokázal přepravku nahmatat! Ještě o kousíček dál, ještě o kousíček! Nadzvednul se ze sedu, aby bylo možné se více naklonit. Levou rukou svíral volant, pravou šátral uvnitř přepravky, až konečně nahmatal cíl svého snažení. Cítil, jak mu po hrudníku stekla kapka potu. Ukazováčkem se pokusil článek vytáhnout z přihrádky, aby ho dokázal s palcem uchopit. Už to skoro měl!

Vysokozdvížný vozík, kterému William mezitím věnoval méně pozornosti, se mezitím dostal k pravému obrubníku vozovky. Pak do něj narazil. Vozidlo poskočilo, jak ho betonový mantinel odstrčil pryč. William, zcela soustředěný na svůj problém, sebou trhnul a zpanikařil. Noha, do té doby jen lehce zatěžující plynový pedál, dopadla s plnou silou, ruka, do té doby víceméně udržující volant v jednom směru, najednou marně ve volantu hledala pevný opěrný bod.

Vozidlo začalo prudce zatáčet doleva na rozdíl od nepřipoutaného a nepřipraveného Williama, jehož tělo mělo tendence pokračovat přímo a vypadnout ven. Jednou rukou se mu podařilo zachytit rámu stroje a zabránit tak bezprostřednímu pádu na zem. Tím ale zároveň narušil jeho rovnováhu a kola na vnitřní straně opísaného kruhu se zvedla do vzduchu. Helma se Williamovi odkutálela pryč. Vysokozdvížný vozík se jedním plynulým pohybem převracel na bok a William z něj nakonec chtě nechtě vypadl. Stihnul si uvědomit, že se jeho náklad rozsypal přes celou silnici, a taky to, že mu na hlavu padá půl tuny železa, kterou před chvílí řídil. Pak už byla jenom tma.

Eliška Králová

Škola je jak laboratoř,
zkumavek má dosti,
jako malá konzervatoř,
žáci, její hosti.

Dnes dveřmi jinak vstupují,
pomalu a nevýrazně,
v rukách sešit s chemií,
drží trochu ulekaně.

Je to třída **8.C**,
žáků jako z filtrace,
Hubert tady říkájí mi,
kráčím s nimi, mívám dámy.

Pořád hledím do zápisu,
v alkylaci hledám spásu,
jedenáct zvon ohlásí,
zatáhne se počásí.

Vtom však prudce srazíme se,
čas na chvíli zastaví se,
moc dobře ji poznávám,
rád **Norinku** vídávám.

Jako kyslík spojíme se,
ona na mě usměje se,
krásná jak ta chemie,
v klidu duše u ní je.

V chumlu plných molekul,
pořádek jsem našel,
teď tu ale předstírám,
že mám velký kašel.

Rudé tváře schovávám,
nesměle se omlouvám,
rámě své jí nabízím,
snad ji ještě uvidím ...

Sedím vzadu zamlklý,
nad písemkou z chemie,
už jsem skoro zoufalý,
čekají mne galeje.

A tak hledám indicie,
není to však komedie,
spíše samá alchymie,
tahle moje poezie.

Zčistajasna propojí se,
v hlavě nápad objeví se,
zanechám tu pro ni vzkaz,
přec $\text{C}_8\text{H}_{11}\text{N}$ je důkaz.

Neb kdykoli si nevíš rady,
chemie ti pomůže,
zažiješ s ní hezké stavy,
vynese tě do výše.

Láska ve zkumavce

Natálie Králová

Ve světě, kde se všechno rychle mění,
vzala jsem zkumavku plnou nadějí.
Začala míchat, co přišlo mi na mysl,
bohužel pro mě to byl zase jenom nesmysl.

Nápoj lásky namíchat jsem se rozhodla,
ovšem pouze rýma se mi z toho rozmohla.
Jednou mi probublá kyselina,
a najednou je všude pěna!
Podruhé lahvičku bez nápisu
a špetku tajemství jsem přilila,
jen proto, abych to pak celé vylila.

Laboratorní náčiní jsem sestavila,
úspěch jsem ale opět neslavila.
Bolavý prst jsem si pofoukala,
o přednáškách jsem jistě špatně poslouchala.

Nad kahanem obočí jsem si připálila,
a kouřovým odérem komára přivábila.
Očička se komárovi rozzářila,
chvilí předtím, než jsem ho lektvarem otrávila.

Zkumavka mi barvami hýří,
za dveřmi slyším podivný hluk.
Nepříjemná vůně se po laboratoři šíří,
do laborcky mi nakoukl nějaký kluk.

Krásný a vysoký! Můj lektvar funguje,
zdá se mi to, nebo se mnou flirtuje?
Opět chyba, to mi jen hubuje,
že je tu smrad a on tady studuje!

Ovšem k ničemu můj lektvar nebyl,
právě ten se mi do srdce strefil.
Tohle řemeslo nás všechny přežije,
protože pravdou je, že láska je chemie!

Tajuplný návštěvník

Tereza Krejzová

Na škole vysoké dneska
je velmi neobvyklý den.
Všem dětem ukážeme jen,
jak moc je chemie hezká.

Kádinka vedle kádinky
a též pokus za pokusem,
dětské tváře se úžasem
naplní během chvilinky.

Mezi všemi pokusy ale
jeden svou barvou vyniká,
modrý plamen při něm vzniká,
víc vám o něm povím dále.

Krystalky modré skalice,
co skleněný odlesk mají,
nám spolu s vodou dají
roztok překrásný velice.

Dále chlorovodíkovou
kyselinu tam přidejme.
Roztok pak, pozor dávejme,
získá barvu zelenkavou.

Teď už pouze kov hlinitý
do kuliček přetvoříme,
pokus hotový stvoříme
hodinovým sklíčkem krytý.

K baňce všech se stáčí zrak,
do níž se kuličky vhodí,
zvláštní šum se náhle zrodí,
v baňce objeví se drak.

Copak se stane, kdo to ví,
když strčíme tam plamínek,
drak na ten drobný ohýnek
plamenem modrým odpoví.

Zvídavé děti též vědí,
že závěr nelze vynechat.
Drak se rozhodl nám nechat
pár šupinek svých z mědi.

Jak voní láska

Barbora Kreysová

Někdo bouchá na dveře a rovnou je rozrazí. Průvan zaklapne okno. „Nenechte se rušit, jen dám dezinfekci do umyvadla!“, sanitářka vylije něco do odtoku a odejde do vedlejšího pokoje. Zanechá za sebou štiplavý závan. Předevčírem se mi narodil druhý syn. Budu žena v kruhu mužů, tedy spíše v trojúhelníku. Mám v srdci místo pro tolik lásky?

Leží na jednotce intenzivní péče. Sám, uprostřed sterilního místa, k jeho malému tělíčku připojené přístroje. Jdu se za ním podívat. Zvoním, otevírají se dveře, myji si ruce dezinfekčním mýdlem. Naštěstí slouží milá sestra a rozdává úsměvy i přes respirátor. Můžu si ho poprvé vzít do náruče. Vše kolem včetně pípajících přístrojů, novorozenců a nemocničního smradu, mizí v mlze. Jsme v naší bublině a snažíme se poznat. Spí, má skoro neviditelné řasy a obočí, k tomu nečekaně světlé vlasy. Jeho blízkost a dotek mě naplňuje světlem. Oxytocinové high – cítím, jak se mi silně stahuje děloha. Chci ho držet pořád a nepustit. Otevírá se mi nová komora v srdci, místo pro víc lásky.

Říkala jsem si, jaká selanka to bude, sžívat se s druhým dítětem. Teď v polospánku sedím a odsávám mléko. Pouštím si stopky na mobilu, sedm minut jeden prs, sedm minut druhý, mezitím z toho neodsávaného odkapávají bílé kapky. Mokrý noční erární košile univerzální velrybí velikosti. Odsávací mechanismus monotónně vibruje o stůl, notuje si s neonem v koupelně. Mléko už je světlejší, ještě před pár dny jsem ho sbírala po kapkách do zkumavky jako žlutou lidskou manu nebeskou. Za chvíli ponesu pľlnoční várku, malou skleněnou láhev, nasbíranou za poslední odpoledne a večer. Chodbou se ozývají mlaskavé zvuky, Jana z vedlejšího pokoje nese nadílku svému synovi, který leží na JIPce vedle malého.

„Dáme vám ho na pokoj, dobře?“ dívám se na sestru jako čerstvě vyoraná polní myš. „Včera jste plakala, že ho nemáte u sebe. Nejste ráda?“ Po týdnu jsem se dočkala a trochu se bojím, sestry syna označují jako dráždivého. Někde uvnitř ale vím, že to zvládnou, že jsme s dětmi kousky skládačky, které do sebe zapadají.

Pořád nějaké vážení, kojení, vyzvedávání ohřátého mléka, krmení z láhve, odsávání, sprchování, měnění krvavých vložek, převlékání košil, přebalování, přinesou jídlo, přijdou vytřít podlahu, nalít dezinfekci do umyvadla, nabídnout čerstvé košile, čaj. Ještěže mám nadstandardní pokoj, kde jsem nadstandardně sama a nemusím se dívat na cizí standardní novorozence se standardními matkami. Snažím se něčeho chytit a hledám pro nás klidný ostrov. Svlékám malého do plenky, lehám si s ním do postele a dávám si ho na nahou hrud. Usíná a pravidelně dýchá. Připluje ke mně pocit jistoty, že k sobě patříme. Doposud jsem si nedovolila truchlit nad tím, že jsme byli týden od sebe. Týden musí být pro týdenního novorozence věčnost. Usmívám se a teďou mi slzy. Klesá na mě únava, ale nechci usnout, aby mi náhodou nespadl z postele na zem.

Za pár dní jsme už doma. Je fakt malý. Dělán si na památku otisky jeho ručiček a nožiček. Tak trochu nakřivo, ale hlavně, že jsou. To samé by se dalo říci o mnoha věcech, které dělám během následujících týdnů – trochu nakřivo, ale hlavně, že jsou.

Pláče často, často pláče, plááá-čeee. Prostě řve. Narodil se dříve, má nezralou a z toho asi nevlou nervovou soustavu. Potřebuje blízkost, pořád nosíme nebo kojím. Mám pozvracené a pomlékované veškeré domácí oblečení, ze kterého se dají vytáhnout prsa. Ty máš pozvracená trička, párkrát tě pozvracel až po chlupy na nohou a nazvracel ti do pantoflí. Vyzvracené mléko na zemi. Občas má výraz, jako by tu něco smrdělo a náramně ho to znechucovalo. Snažíme se vcítit do jeho malého těla a duše a být s ním. Ale kdo je s námi?

„Poslouchej, nevím, jestli sis toho všiml, taky ti nevoní?“, odvažuji se odhalit temnou pravdu, nad níž už dlouho přemýšlím.

„No, nechtěl jsem to říkat, ale ani já nic necítím,“ přiznáváš.

Ulevilo se mi: „To je dobře, už jsem si myslela, že to necítím jen já.“

Abys mě povzbudil, dodáváš: „Abych pravdu řekl, mně spíš smrdí zvratky.“

Snažím se najít rozumné vysvětlení: „Možná každý novorozenec to má jinak?“

Mlčíme v okamžiku společného sdílení a sblížení, když si vyděšeně přiznáváme, že nám naše druhé dítě nevoní, ale smrdí. Je něco v nepořádku s ním nebo s námi? Neklapla někde nějaká chemická reakce? Vyčichla z něj ta vůně na JIPce? Máme znečitlivělé čichové receptory po dávném covidu? Googluji miminkovskou vůni a ukazuje se, že ani hlavy odborníků nejsou v této věci o moc moudřejší.

Melou nás dny a melou nás noci. Ještě nás nezemlely, ale máme na mále. S obrovskou naivitou jsem si říkala, jak dobře mi to mateřství jde. Ale malý je jiný. Zatím ve všem. Večery jsou obzvláště složité. Všichni jsme unavení, a nějak je toho už na nás moc. Starší syn dnes v noci vyskočil z dřevěné postýlky s vysokými bočnicemi, naštěstí se mu nic nestalo. Je zraněný, ale ne skokem z postele. Tady jsem, mami, tati, já jsem přece pořád malý! I já chci do hlubokého kočárku, do zavinovačky, chci se kojit, chci nosit a uspávat! Koukněte, napustil jsem bidet vodou, stříká na podlahu, podívejte, co když se celý natřu indulonou? Pochopil, že z bráchy roste člověk. Chvilí ho hladí a pak mu tlačí hlavu k zemi jako ve cviku z Vojtovy metody, který s malým cvičím na závěr sestavy. Naše respektující rodičovství dostává pořádně na frak. Obrňujeme se trpělivostí, ale brnění z nás často padá a když spadne, řinčí. Křičíme a zavíráme do ohrádky a je nám líto. Otevírá se mi v srdci nová komora. Je v ní místo i na tohle.

Když je malému devět měsíců, dám mu pusku do vlasů a v mžiku to cítím. Je to jako elektrický výboj z ohradníku u koní, jako ležet na zemi před chalupou na slovenských Kysucích a dívat se na hvězdy, jako pohled na fotky z předsvatební cesty. Jako chodit po teplém písku, pustit si naši písničku, zpívat si ji nahlas a tančit po kuchyni, jako vrátit se k prvnímu synovi v útlém miminkovském věku a zavřít oči. Cítím to celou svou

bytosť, jako bych se napila nějakého elixíru lásky namíchaného na míru. Přesto si jedna část mého vědomí myslí, že si to namýšlím.

Večer malého kojím a starší mi leží u zad, vyprávím pohádku. Konečně oba spí a najednou vypadají, že k sobě patří. Starší si už pomalu nepamatuje, že tady malý někdy nebyl. Vyplížím se z ložnice a lehnu si vedle tebe na matraci v obýváku.

„Poslyš, mám pocit, že malý začal vonět,“ říkám do stropu a tisknu ti ruku.

„Cože, ty sis toho taky všimla? Já jsem si to dnes uvědomil a nechtěl jsem nic říkat, kdybych to náhodou cítil jen já.“ „Jak ti voní?“

„Stejně jako starší. Jako rozkvetlá louka, po jahodách. Je náš.“ Když se ho nadechnu, propojím se s podstatou jeho, sebe i vesmíru. Opojná, jedinečná vůně. Asi je to chemie, ale působí spíš jako alchymie, mystická a nepoznaná. Byl by náš, i kdyby vonět nezačal, ale nebylo by to jedno. Cítíme, jak v nás roste rodičovská hrđost na malého, na staršího, na nás, naše propojení.

Přes otevřená okna dovnitř přilétají hlasy ženského sboru, který večer cvičí nedaleko. První syn se narodil tři dny před vyhlášením nouzového stavu kvůli pandemii, malý šest týdnů po začátku války na Ukrajině. Svět je brutálně bizarní a bizarně brutální. Teď stojím ve chvíli, která je praobyčejná, ale je v ní dobře. Je v ní místo pro nás všechny, pro hluboký nádech a výdech, pro vděčnost, pýchu i pokoru, a dokonce i pro mě. Pořád jsem tady, i když jsem se sama se sebou dlouho nesetkala. Ano, i pro tebe a pro sebe mám v srdci ještě místo. Když vyjdeš ze sprchy, přeneses staršího do postýlky, tam na tebe bude čekat. Když začne malý plakat, půjdu si přivonět.

Lék, který zničil svět

Martin Kubelka

Nikdy by netušil, jak těžké bude kliknout na tlačítko nahrávat. Byl celý roztřesený a na čele se mu tvořily krůpěje potu. Natáhl se za monitor počítače a utrl si kus papírového kapesníku, kterým se otřel. Musí se uklidnit. Takhle přece nemůže...nesmí vypadat na svém posledním výstupu! Zhluboka se nadechl a zavřel oči.

Klik. Na obrazovce se objevilo okno nahrávacího programu. Když otevřel oči, spatřil na obrazovce muže ve středním věku, ke kterému nebyl poslední dobou život shovívavý. Byl zarostlý, jeho vlasy byly rozcuchané a začaly se v nich tvořit ostrůvky šedin. Na pohublé tváři se objevovalo čím dál tím víc vrásek. Jen jeho oči zůstaly pořád stejné, pronikavě smaragdové. I ty ale byly zachmuřené, stejně jako jejich majitel. Chvilí pozoroval, jak se na něm podepsalo uplynulých pár let. Klik. Červené kolečko v levém horním rohu okna oznamovalo, že právě začalo nahrávání.

„Dobrý den, jmenuji se Antonín Šeliga. Zhruba před třemi hodinami jsem zničil pravděpodobně největší objev 21. století a možná celé historie. Už na to přišli. A zhruba do hodiny zjistí, kdo to udělal. Pak nebude problém se dopátrat k tomu, kde jsem. Jediné, co nebudou vědět, je důvod. Nechtějí ho znát, nezajímá je. Jen chtějí zpátky svůj svatý grál. Já jsem však toho názoru, že moje argumenty by měly být vyslyšeny. Mohou totiž zabránit podobným incidentům. Aspoň něco moje oběť přinese. Nebudu vás zatěžovat svojí minulostí. Není to podstatné a nemám tolik času. Jediné, co potřebujete vědět je, že jsem vždy chtěl pomáhat lidem a pohrdal jsem válečnými výzkumy. A že mě vždy fascinovala léčba rakoviny – nemoci, u které jsme pořádně nevěděli, proč vzniká. Nemoci, která se nám vysmívala do obličeje a postihovala lidi bez rozdílu.

Můj zájem a kontakty ve škole mě nakonec dostaly do výzkumné skupiny, která vyvíjela nová léčiva pro leukémii, tedy rakovinu krve. Při jedněch preklinických testech tohoto léčiva pak došlo k něčemu neobvyklému. U jedné laboratorní myši jsme si na počátku nevšimli, že kromě námi indukované leukémie má i melanom. Zjistili jsme to až po vpravení testované formulace. Jaký šok nás čekal, když se ukázalo, že naše léčivo nejen že zabránilo rakovině krve, ale zničilo i melanom. Ty dvě nemoci se sice jmenují obě jako rakovina, ale typologicky, jak jsme do té doby byli přesvědčeni, to měly být jiné choroby. Ze začátku zavládla skepse. Tohle přece nemělo být možné, musí se jednat o náhodu nebo chybu. Vedení projektu jsme ale nakonec přesvědčili pokus replikovat na několika dalších krysách. A výsledek byl stejný. Nikdo jsme nevěděli, proč to funguje, a myslím, že mnohé z nás ani tento experiment nepřesvědčil. Začali jsme kombinovat různé druhy rakoviny a léčit je pomocí té molekuly. Vždy se stejným výsledkem. A nakonec jsme přišli i na to proč. Všechny typy rakoviny měly něco stejného – jednu metabolickou cestu, kterou jsme doposud nedokázali objevit. Detaily

vás nebudu zdržovat, ale léčivo zkrátka působilo jako analog k jednomu meziproduktu této metabolické cesty a deaktivovalo jí. A to mělo za následek buněčnou smrt rakovině.

Chtělo se nám brečet štěstím. Věděli jsme, co máme v rukou. Univerzální lék proti rakovině – matka všech léčiv. V následujících letech všechny experimenty prokázaly vysokou účinnost a nízkou toxicitu. Nechali jsme si tuto molekulu patentovat a patent prodali jedné originální firmě. Tenkrát jsem chtěl, aby byl patent v rámci solidarity poskytnut co nejvíce společností, nicméně mí dva kolegové byli proti. Projekt přece musí vydělat, no ne? Měli jsme na kontě největší objev 21. století. Všude se o nás psalo. Vzývali nás jako bohy, na každém kroku po nás chtěli rozhovory, dávali nám jednu cenu za druhou...“ jeho obličej byl při vyprávění o objevení léku hrdý a veselý, při poslední větě se však zachmuřil. Věděl, že jeho zázračný příběh nyní nabere temný spád.

„Když opadlo prvotní nadšení, začaly se objevovat první problémy. Farmaceutické firmy na všech možných léčivech spojených s rakovinou vydělávaly biliony dolarů. Obávali jsme se, že když jim do toho skrze náš lék hodíme vidle, budou se nás snažit zdiskreditovat a náš projekt zničit. Farmaceutické společnosti ale náš objev přijaly dobře. Udivilo nás to, ale nic jsme nenamítali. Zpětně si uvědomuju, jak slepý a hloupý jsem byl, když jsem si myslel, že se nechají o ty prachy připravit. Další následky našeho léku na sebe nenechaly totiž dlouho čekat. Programy na prevenci rakoviny se začaly ve velkém rušit. Nebyly již potřeba přece. Lidé se postupně přestali rakoviny bát. Všechny přestaly zajímat rakovinotvorné látky ve všemožných výrobcích, a tak je fabriky opět mohly beztréstně začít používat. Mnoho látek, které byly potenciálními nebo úplnými karcinogeny, bylo opět možno používat. Dokonce i v potravinářství. A nárůst rakoviny všeho druhu se zvedl. No a co? Máme přece lék. Lidé tu nemoc začali brát jako chřipku. A já se proti tomu začal ohrazovat: tohle přece nebyl účel našeho bádání! Nevytvořili jsme lék kvůli tomu, aby se lidi začali chovat jako by nebyly následky! Začal jsem o tom ve všech rozhovorech mluvit, upozorňovat na to, že základem je zdravý životní styl, že léky by měly sloužit jako poslední možná instance. Vysmáli se mi. Vrcholem pak bylo, když si tabákové společnosti prosadily menší restriktce vůči nim. Snížily se daně. A ve světě se začalo kouřit jako v šedesátých letech. Jenže tentokrát jsme už všichni věděli, co všechno to způsobuje. Jaké je to zlo! Ta absurdita! Nikdo jim ani nemusel lhát o to, jak je to zdravé a prospěšné. Stačilo zahrát na jednoduchou notu lidské zhýralosti.

Následky na sebe samozřejmě nenechaly dlouho čekat. Doktoři se začali potýkat s prudkým nárůstem kardiovaskulárních onemocnění. Po celém světě se začali objevovat další důsledky karcinogenů – jejich teratogenní účinky. Děti hlavně v rozvojových zemích, kde chemické společnosti totálně upustily od jakýchkoli zábran, se začali rodit s těžkými vadami. Rakovinotvorné látky si vzaly daň i na přírodě. Korálové útesy zmizely. Neuvěřitelné množství druhů zvířat bylo vyhubeno nebo ohroženo. A teď ten největší paradox: při opakováních použití léku byla zaznamenána tvorba rezistence u některých druhů rakoviny! Lidi zase začali umírat na rakovinu, a ani tak nezměnili názor. A farmaceutické firmy měly rekordní tržby. Skoro jako kdyby

za tím stály ony. V ten moment mi došlo, že nejsem o nic lepším člověkem než ti, co stvořili jadernou bombu. Paradoxně jsem vytvořil ještě něco daleko horšího. Jaderná zbraň je sice naprosto děsivý vynález, ale právě pro její děsivost jí nikdo nechtěl použít. Já ale dal lidem do ruky daleko ničivější nástroj. Udělal z nich šílence bez kouska sebereflexe bez toho, aniž by se to vůbec uvědomili.“

Po tvářích mu stékaly slzy. Pokud při popisu svého úspěchu byl šťastný, tak nyní se vrátil opět k mizérii, jakou zažíval poslední dobou. Nikdy nedokázal pochopit a smířit se s tím, že jeho vynález byl strůjcem těchto hrůz.

„Snažil jsem se to zastavit! Opravdu jsem chtěl! Spojil jsem se s lidmi, kterými jsem opovrhoval: antiva-xery, konspirátory a všemožnou chátrou. Ne proto, že bych s nimi souzněl, ale proto, že jsem je potřeboval využít ke zvrácení událostí. Tím jsem se ale ještě více zdiskreditoval. Měli mě za blázna, člověka, kterému z jeho slávy přeskočilo a potřeboval být za každou cenu kontroverzní. A tak jsem došel k jedinému možnému řešení – musel jsem ten lék zničit. Šílený a na první pohled neproveditelný úkon. Naštěstí jsem měl stále přístup k těm nejinternějším databázím a technice díky tomu, že jsem měl ještě pár mých přátel uvnitř firmy. Jistě jim teď hrozí drakonické tresty za to, že mi dovolili udělat to, co jsem udělal. Věděl jsem, že to odnesou, ale byli to nutné oběti, stejně jako bude ta moje! Kdybych je musel zabít, udělal bych to! Už dávno jsem ztratil veškerou lidskost. V tomhle zasraném světě to totiž jinak nejde! Jsme tak zkurvená rasa, že i lék proti nejhorší nemoci, kterou kdy lidstvo spatřilo, dokážeme předělat do nástroje k sebezničení! Nakonec se ukázalo, že jsem učinil další objev století. Sociologický, psychologický a vlastně všeobecný: vždycky to bylo v lidech. Nikdy za naše utrpení nemohly přírodní katastrofy, zbraně nebo nemoci. Ale my. To my jsme vždy našli způsob, jak se vraždit. Jak se obohatit na úkor jiných. Vždycky jsme to na něco svedli, na bohy a na přírodu. Ale vždycky jsme to byli my. A tohle všechno,“ bezmocně kolem se rozmáchl rukama, „je toho zasraným důkazem!“ vykřikl a začal se psychopaticky smát.

„Jistě vás tedy zajímá, jak se mi to povedlo, co? Naštěstí hamižnost mých kolegů hrála v můj prospěch. Místo toho, abychom v minulosti náš patent poskytli co nejvíce firmám, prodali jsme ho jenom jedné, která dala nejvíce peněz. Jediný, kdo tedy znal celý postup syntézy a molekulu jako takovou, jsem byl já a ti 2 idioti, co se mnou pracovali v týmu. Bylo to jako v Coca-Cole. Jen hrstka vyvolených zná celou recepturu. Ostatní pracovníci dostávají pouze dílčí informace. A stejně jako u té limonády, i zde existovala jedna, JEDNA, fyzická kopie. Uložená v trezoru hluboko pod HQ budovou. K té měla přístup skupinka nejvýše postavených zaměstnanců. Nebudu zde zmiňovat to, jak se mi podařilo se tam dostat a zničit to. Ať si s tím lámou hlavu. Důležité je, že se mi to povedlo. A vzhledem k tomu, že ti dva dědci, co se mnou tenkrát dělali, jsou mrtví, jsem jediný, kdo zná ten postup. Jsem jediný klíč k tomu, aby se to mohlo zase celý rozjet. Jenže to já nedopustím. Jak jsem řekl na začátku, je třeba obětí. Nikdy mě nedostanete! Je pozdě! Měli jste šanci zachránit svět a promrhali jste jí! Všichni jste odsouzeni k tomu selhat...a lidstvo k tomu se zničit,“ ozvalo se kovové cvaknutí a přiložil si nabitou zbraň ke spánku.

„Tohle video se odešle na všechny sociální sítě a všem dostupným médiím. Chci, abyste vy všichni věděli, že tohle celý je vaše chyba! A chci, abyste viděli, co jste způsobili. Nenávidím vás! Nenávidím tenhle svět! Nenávidím sebe...“ ozvala se rána a následně dutý zvuk dopadajícího těla. Tvář doktora Šeligy zmizela nadobro.

Příspěvky do soutěže Příběhy ze zkumavek

Tibor Malinský

Vzplanutí

Málokdy se stává,

že co prošlo ohněm,

projde jím i znova,
ale uhlí z dřeva,

které špiní hmatem,

v žáru dvakrát spává.

Není trochu málo

vzplanout pouze dvakrát?

A jak se nesplést, když
nevíš, kde se probudíš,

budeš hořet, jiskřit?

Či popelem dávno.

Poprvé se kde kdo

snadno zmýlí. Ale

napodruhé může
padnout špatné múze.

Vzplane jako alej

a potom jen prázdno.

Dvakrát vzplanout nestačí.

Navíc lidé, většinou,

víckrát vzplanout nemohou.
A doopravdy zaplanou

pouze jednou, jedinou.

Chci se mýlit, mé přání.

Kéž bych mohl hořet, ale obávám se, že posledně to bylo naposled...

Dopaminová chaloupka

Na zem mi spadl perníček.

...

Ztuhl jsem.

Rozplývá se

Všechno

Se vlní

Opadá...

Seberu ho?

...

Sebral jsem ho.

Obrys,

nejen v prstech,

perníček

i zbytek,

do formy by zapadly.

Spadl mi perníček.

...

Rozbil se

Drobky!

Všude

Už není

Spadla vlna

Chci se posadit, ale už sedím

Je pryč...

...

Upekl se další.

Sedím a vím, že sedím,

a slyším,

zní mi hudba,

plnost a klid,

tvar a nálada,

celek, víc.

... !

Ticho.

Všechno opadlo

Dm... Dm... Dm... Dm...

Nic

Prázdnost

Vše se rozplynulo

A to ticho

Absolutní ticho!

Dm... Dm... Dm... Dm...

Padám

Mám pocit, že padám!

Ale ležím

Dm... Dm... Dm... Dm...

Třes v rukou

Široce otevřené oči

Vlny jdoucí proti sobě

Destruktivní interference

A pak zas jen prázdno

Dm... Dm... Dm... Dm...

Nerozbil se perníček

Nerozbil se na kousky

Ale jak kdyby mi někdo

Někdo mi uloupil

Z mé dopaminové chaloupky

...

Podoba

Tak jako dřív, tak i nyní
rád koukám do tvých očí.
Zda mi stále připomínají
věci mně tak vlastní.

Jestlipak mi ještě budou
připomínat svou podobou
cyklohexan,
konformaci židličkovou.

Emoční kapacita

Látku, jež pevná je, ohřívám
pečlivě, pečlivě.
Teplota její se zvyšuje
postupně, postupně.

Mihne se, vibruje, třese se!
Jak dlouho to ještě vydrží?
Pod nápořem tepelné energie,
smutně se přede mnou
rozpouští.

Valentýnka

K tobě afinitu chovám,
jež velká bude vždy,
mým nejsi jen opačným nábo-
jem,
gluonem mým jsi ty!

Co je keton bez kyslíku?
Jaký význam držet pár,
když není žádné kyseliny,
které bych ho mohl dát.

Ohřívám, ohřívám, ohřívám,
ale teplota už neroste.
Veškeré teplo, jež dodávám,
na změnu skupenství užije.

Člověk, který žije,
vídá špatné lidi,
chovají se hnusně,
často na něj křičí.

Není žádný únik,
ve středu kruhu klečí,
prosí, už dost, prosí,
stávají se větší.

Ty indolu přidáváš hydroxid,
a ethylaminem ho ozdobíš,
jen ty štěstí umíš vytvořit.

Jádra k sobě připojíš
a můj den tak stačíš rozzářit
jako fluorofor, na nějž posvítíš.

Zatnul oči, pěsti, i dech,
jak dlouho to ještě vydrží?
Pak zazněl strašlivý výsměch
a on se před nimi rozbřečí.

Posměšky, nadávky, urážky,
slz už více neroní,
řve a po dechu lape,
v kaluži plné neštěstí.

Singletový kyslík

Singletový kyslík vzniká tak,
že určitá látka světelnou energii přijme
– tím se dostane do excitovaného stavu
– a několika způsoby se zbavit jí může.

Nejčastěji je to formou tepla,
nebo emitací fotonů, tedy fluorescencí,
či svou energii předá okolnímu kyslíku,
což ze všeho je nejdestruktivnější.

Dochází k tomu, že valenční elektron změní
svůj spin,
čímž se dostane do valenční vrstvy druhého atomu.
Taková molekula mnoho energie má
a zničí vše, co přijde s ní do styku.

Dobrým producentem na příklad je azaftalocyanin,
jenž produkuje ještě více, pokud dimeruje,
neboť intramolekulární přenos náboje
– nezářivý proces – dimerizace potlačuje.

Kvantový výtěžek měří se pomocí spektroskopie.
Do kyvety dáno rozpouštědlo,
diphenylisobenzofuran
a nakonec zkoumaná látka.
Dále vzorek ozařován světlem
o určitých vlnových délkách,
excitujeme tak producenta,
a na absorpčním spektru sledujeme,
kterak absorbance DPBF poklesává.

A tak započalo měření...
Ve tmě vidím pouze digestoř,
oranžová čísla svítí mi do tváře,
kyveta nehnutě na místě,
klepou se mi z toho paže.

Stačí o chvíli se zpozdit,
měření mohu zahodit.
Stopky pozoruji neustále,
abych zavčas clonou zavřel světla zdroje.

Když patnáctisekundové intervaly běží,
nervózní jsem – vždyť tady i milisekundy hrají roli!
Bez mrknutí oka musím hledět
a v pozoru být, nenechat se rozrušit ničímkoli.

Dalších patnáct sekund zírám,
ten okamžik, kdy zřím 00:30:00 očekávám.
Kéž bych mohl aspoň odstoupit,
na chvíli optickou lavici opustit...

Měření takových ještě pár
a pak celé zopakovat,
po výsledcích prahneme,
byť se z toho nezblázníme!

Další měření proběhne v toluenu
– nekoordináčním rozpouštědle.
Zkoumán nyní nesmyetrický azaftalocyanin s
dibuthylaminopyrazinovou substitucí
maje jednu dimethyltetrahydropyrazinovou
substitucí.

První ozařování krátce trvá,
pouze jedna minuta,
avšak další...
Po nich snad budu o sto let starší!

Ve tmě vidím pouze digestoř,
oranžová čísla svítí mi do tváře,
kyveta nehnutě na místě,
klepou se mi z toho paže.

Neb ozařuje se již dalších dvě stě sekund,
mohu si na chvíli do křesílka sednout.
Bez mrknutí kontroluji stopky upjatě,
jak ozařuje se kyveta na světle.

Dlouho sedím nehnutě,
po čemž na mě mrkne číslo mrňavé.
mrknu zpátky s úsměvem,
slyším „hned teď pojďme ven!”

Pro minutu jednička,
city mé změkčila.
V tom náhle z jedné číslo je dva,
kde je? Kde je má jedna?
Uvidivše bědování moje,
ostatní čísla se mi smála.
Konec tohle, konec to je,
trojka mi už mává.

Mráz mi přejel po zádech!
Sebou jsem ihned otřesl,
mám už jen chvílek nemnoho,
abych zas vzorek přenesl.
Jsem já to hrozné nemehlo!

Zákrytku jsem zavčas zavřel,
vzorek do spektrofotometru byl dán,
z počítače na mě absorpční graf koukl a žel!
O mnoho ubyl diphenylisobenzofuran.

V hlavě mám už šum,
slyším srdce moje bušit
a z kyvety slyším ruch.

Zašel mi rozum,
boudu na mě chtějí ušít,
obuškem rozbiju světla kruh!

Pak vzpamatuji se ihned,
hlavou mlčky zakroutím,
k pyridinu čuchnu,
znovu se tak probudím.

Čerstvý jako vítr
ke kyvetě stoupnu,
hlasy slyším rázem,
hlasů slyším spoustu.

Prosí mě o milost,
chtěj vypustit ven,
žít si svůj život,
vypořádat se s katem.

Nepřistupuji na takové bláznovství,
nejsem ještě tak moc šílený.
... Pravda ale je,
budou-li na svobodě,
odejít budu moci,
osud svůj mám v moci...

Ne ne ne, nesmysl,
mají smůlu,
my ty výsledky potřebujeme,
to mě maj' za moulu?

Světlo jsem přerušil,
úbytek přeměřil,
na světlo dal je zpět,
nechci jim nějak přispět.

V klidu mě nenechaly,
přemlouvání započaly,
já neposlouchal zprvu,
ale nebylo úniku!

Zacpal jsem si uši,
přesto mě ruší,
začal jsem křičet,
oni na to řinčet!

Židlí jsem hodil,
pod stůl jsem zalezl,
v tom ozval se oddíl,
hlouček do hlavy mi vlezl.

„Pusť nás, pusť nás!
Vždyť to znáš!”
Pomoz nám ven,
být s jedničkou byl tvůj sen!”
Ano! Jen sen!
Přeci snil jsem!
Vše rázem utichlo,
měření započlo.

Graf se mi objevil,
výsledky čekané,
světlu jsem nastavil,
nejsou řeči volané.

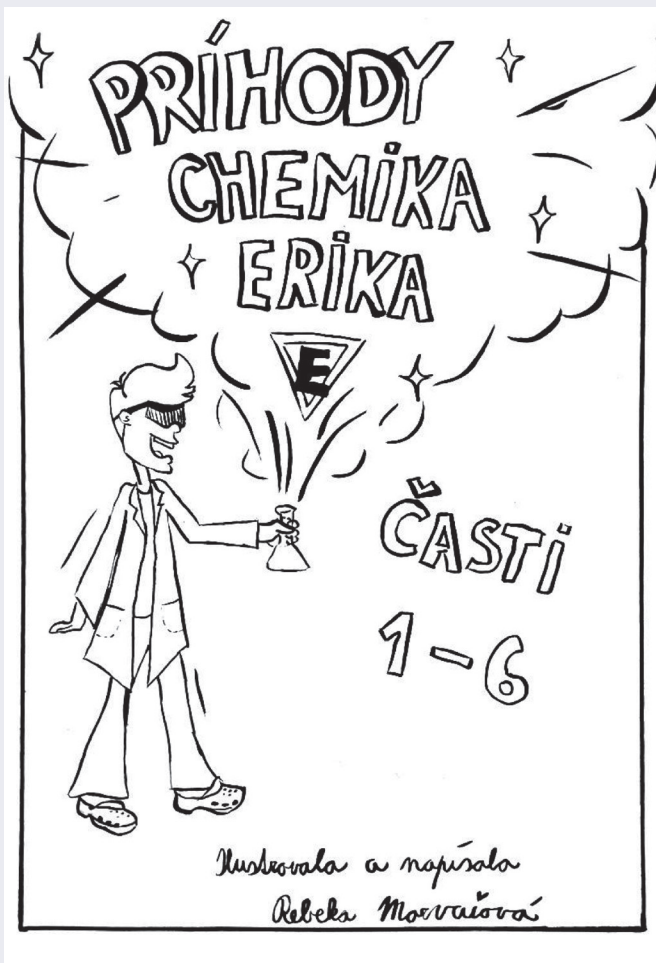
Pak jednohlasný sbor se ozve:
„Pusť nás ven, ty sobče!”
Za hlavu chytl jsem se.
„Proč to po mně chce!”

Křičel jsem na stran všechny,
kolem mě praskaly stěny.
Nevydržel jsem ten nápor,
nekladl jsem jim již odpor.

Kyvetu jsem popadl a napráhl,
o zem ji co nevidět roztřísknu!
V tom kolega do místnosti vtrhl,
já všimnuv si ho vykoktal jsem:
„Jen-jen s-se pr-prot-tahuju...”

Komiks

Rebeka Morvaiová

CHEMIK ERIK VS ČASTICOVÝ DUALIZMUS

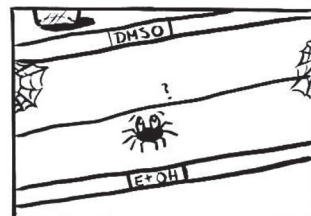
2

CHEMIL ERIK VS PI

11

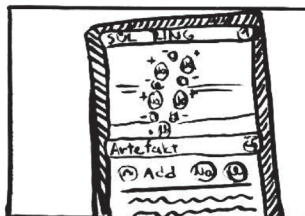
CHEMIK ERIK vs ETHANOL

4

CHEMIK ERIK vs ALCHEMY THE GATHERING

5

Vinkristýna

Jan Mazel

Na ruce kápnutý vesikant
Hltám vodu jak desikant
přál bych si inhibovat tubulín
mou virózu nezvrátí betulín

Mou nemocí je totiž stesk
Z chmurného nebe udeřil blesk
A lékem může být jen vinkristýna
Krásná, chytrá a zřídka líná

S klidem může být bazická
Na nárok nemám nárok
Láska, semisyntetická
ať má ucho, játra, každý lalok

Jediné, co mohu chtít
Je zbytek mého srdce ctít
Než kousek po kousku se rozpráší
Tak jak viriony nemoc roznáší

Ženy vědkyně

Nikola Najbrová

Adam a Eva, balada věků,
O objevování světa záhad,
Boj dávných reků,
S přírodou, zákony,
tajemstvím života,
On získá korunu,
Ona je nicota.

Ta, která v ráji zahálce ne řekla,
Podnícena zvědavostí,
Moudrosti se nezalekla,
Od té doby zatracená,
Kde nemůže čert,
Tam to zmákne žena.

Zneuznaná, posmívána,
Pokusy jen u plotny,
Škola ženě odpíraná,
Nechcem žádné novoty,
K práci je tu muž,
Tak dej pokoj už!

Síla vůle všechno zmůže,
Duch nejde zpomalit,
Ať jsi v těle ženy, muže,
Toť jen obal, co má být?
Kdo chce bádat, bádá,
Nenechá se zastavit.

Všichni známe jistou paní,
Z Polska s duší nezlomnou,
Ano, myslím Marie-Curie,
Slavnou dámu Sklodowskou.
Dostala se do učebnic,
Sláva jí, a to je co říct.

Otevřela, řekli byste,
Dveře dalším vědkyním,
Projděte si učebnice,
Hledejte rod feminine,
Kdo objevil, kdo má cenu?
Najdete tu někde ženu?

Když Watson a Crick řekne se,
Hned vidíš tu spirálu,
Ale že na to přišla žena,
To se ví jen po málu,
Nějaká paní Franklin to byla,
Ne Benjamin, Rosalinda!
Lisa Meitner, v bledě modrém,
Kouzlí s jádrem štěpení,
Spojí síly s Hahnem Ottem,
Ale nic se nezmění.
Nobelovka přeposlána,
Jen do rukou elegána.

A co teprv paní Burnell,
A její pulsary?
Sám pan Hewish oceněn,
Úplně bez sorry,
Jestli pak si zpíval,
Když se na Nobela díval?

Neměly ty vědkyně,
Na růžích ustláno,
Naštěstí pro ně,
Je to už dost dávno,
V posledních letech je to boží,
Laureátkama se to tu množí.

Nikdo se už nehněvá,
Když v ruce se zkumavkou,
Namísto oběda,
Kuchtí ženy nové teorie,
Že být matkou,
Tvou práci nezabije.

Až na Muzeum

Adéla Picková

Michal Gott jezdí rád metrem.

Zbožňuje chladný klid stanic a tunelů skrytých pod povrchem světa, nikdy nespátřující jiné než umělé osvětlení. Miluje sledovat, pohodlně usazen na chlupatém sedadle, nekonečně ubíhající provazy různobarevných drátů a trubek za oknem. Ale ze všeho nejradši má kontroly revizorů. Často se u toho spolu zasmějí nad jeho příjmením – „Ne, ne, kdepak, je to jen shoda jmen!“ pak často rád říká, a po odchodu kontrolora si připadá výjimečně, že to právě on pobavil podzemního strážce zákona.

Bydlí poblíž zastávky Strašnická, zaměstnán je pak hlavním pracovním poměrem na letišti. Na svém oblíbeném místě, tedy v útrobách linky A, je mu tak poštěštěno trávit opravdu dlouhé chvíle. V brzkých ranních hodinách, ve kterých ho před Sluncem ukrytý vláček unáší do práce, si s pomlaskáním vychutnává každou tuto chvíli. V odpoledních hodinách, jež jsou vyplněny návratem do Strašnického domova, nastává situace poněkud jiná.

Metro je stále metrem, neměnné a stále, avšak cestovatelé v něm přebývající, ať už po kratší, či delší dobu, se od ranních tichých spolujezdců ponořených do vlastních myšlenek a světů zásadně liší. K nepopiratelné nelibosti pana Michala, nutno podotknout.

První dvě zastávky probíhají bez větších problémů, daří se mu povětšinou i uvelebit na volném sedadle s dobrým výhledem z okna. Zkáza přichází s Dejvickou stanicí.

Z nástupiště této univerzitami obklopené zastávky se do dosud přiměřeně poklidného vagonu vlije záplavová vlna švitořících a strkajících se studentů, rozbouřená a řvoucí v prostorách doposud nezalitých takovým lomozem tříštící se o zadní dveře metra a tím se rozlévající do každé skulinky mezi sedadly, zabraňujíc tak jejich přístupu k výhledu na nekonečné pruhy za okny. A pak přijde to nejhorší. Rozhovorům vedeným jednotlivými skupinkami nejenže pan Michal nerozumí, nerozumí ani potřebě bavit se o takových věcech. Rozmluva s přáteli by dle něj měla být buďto účelová, nebo příjemná a strukturovaná, držící se jasně zasetých řádů a zvyků mezilidské komunikace. Ty jsou však stády studentů technických škol ostudně opomíjeny.

„Hej, já fakt ale nevím už s tím druhým příkladem.“

„Ten s oxidem chromitým? No páč to musí bejt v přebytku.“

Michal nevěděl co je to oxid chromitý.

„Jo, no, ale taky furt zapomínáš na jakoby vlhkosti a nečistoty, to je ízy trojčlenka bráško.“

Michal nerozuměl anglismům stále častěji se objevujícím v mluvě mladší generace.

„Tak tebe by stejně z těch laborek měli vyhodit, když's nás zvládnul všechny vhodit dichromanem, ty vole!“

Takhle by mladá slečna rozhodně mluvit neměla, pomyslel si Michal.

„Hele běžte všichni do prdele, co se to tady děje za gangbang.“

Michal nevěděl co je to gangbang. Rozhodnul se, že se přemístí na jiné místo ve voze, ač ho to bude stát sezení. Nevadí, už jen čtyři zastávky do vysvobození.

„Hele holky, věděly jste, že na Marsu je den 25 hodin?“

„No jo no, proto tam kolonizuji ne? Lidská infekce se šíří všude fakt.“

„No jasný, ale můj point je, že až se tam teda přesunem, tak jako jak to bude s antinou? Budem si posunovat cykly? Nebo to zůstane stejný, korát to bude fakt nepraktický s tamtou denní dobou?“

„Ou shit, no to nevim, takže generace po nás pak budou krvácet jako v úplně jinejch intervalech ještě?“

Michal rozhořčen a pohoršen touto konverzací o tématech správně řešených jen za zavřenými dveřmi se prodrál o partičku delikventů dál. Už jen tři stanice, říkal si pro sebe.

„No tak ozon kempící v troposféře taky můžem stanovit tou jododraselnou metodou, ne teoreticky?“

„Tyjo kolego, a to mi teda proboha prosim řekni, jak bys takovou věc chtěl asi jako provýst? Co, jako práškovacím letadlem asi nebo jak si to představuješ?“

„Hej jo a pak se to dole z chodníku seškrábe a máš to žejo!“ Celá skupinka propukla v huronský smích, porážejíc tak kolemstojící svými přeplněnými batohy, které, jak si pan Michal s pohrdáním povšimnul již při přívalu studentů, zůstaly nerušeně na zádech svých majitelů za výsledného ohrožování zdraví svého veškerého okolí. I Michal se s nimi musel utkat na své cestě pryč od věcí, kterým nerozumí. Sám sebe utěšoval, že za dvě zastávky už nastane klid.

„Za váma je tam víc místa, kam se já a Tonda líp vejdem s těma hokejkama, podte se otočit.“

„To bude na hovno v tomhle davu.“

„No ne ale jakože chápeš, my tam pudem a otočíme se a budem za váma, jak vy ste teď konc, a vy se otočíte, jak my jsme teďka, jenom čelem vzad.“

„Hele... cože?“

„Prostě to vezmem s kladným determinantem, ale zaporným Jakobianem, bože kámo fakt.“

„No ahaa, tak řeknu rovnou ne.“

Michalovi se udělalo nevolno od žaludku, když se po všech těchto vyslechnutých naprosto nejasných instrukcí skupinka skutečně přetvořila dle zamýšleného plánu. Už jenom jedna, jenom jedna zastávka!

„Nechceš na to použít ultrazvuk? Pak se ti ty nanočástice budou rozbíjet jakože kontinuálně, žejo.“

„Můj osobní názor je, že neutronová aktivační analýza je taky destruktivní, kvůli té radiaci jako, ale můj názor nikoho nezajímá I guess.“

„Kámo! Voni tam plácnuli pětivaznej uhlík, ale jak úplný amatéři! Do novinovýho článku!“

„Až na to, že lední medvědy dřív zabije heachlorcyklohexan akumulovanej v jejich játrech a koulích, než nějaký oteplování, ale je od tebe cute, že se jakože zajímáš o prostředí zlatíčko.“

„A v čem spočívá, když tam mám to mínus em krát gé sinus fí? Však jde jenom o úhel ne? Nebo jsem úplně vypatlanej?“

Michal, nyní už téměř zoufale uhánějící vagonem, tedy alespoň, jak současné podmínky dovolovaly, se už chystal k odpovědi na poslední otázku položenou do éteru, když v tom mu konečně na záchranu přispěchaly skřípějící brzdy celé soupravy ohlašující jejich příjezd na stanici Muzeum.

„Jo, tak já tady přestupuju, čau.“ Ano, tak je to správně!

„Aaa my už jsme tady, běžim, ahoj.“ Přesně tak, sbohem vám všem.

„No tak to doproberem zejtra, to byla fuckin cool debata teďka, čus.“ Jen se běžte bavit o nesrozumitelných věcech někam jinam!

Michal v duchu jásal, když se drtivá většina dejvického přílivu začala posunovat dveřmi ven vstříc přečpanému nástupišti. Zbylé jednotlivce, kteří tímto metrem hodlali ve své cestě pokračovat dál, rychle opustila předchozí bujarost a nebojácnost podporovaná stejnomyslným davem. Postupně jeden po druhém omezili své vnímání okolního světa pomocí sluchátek a telefonů.

Michal Gott konečně vydechl. Než dojeli na Náměstí Míru, podařilo se mu najít místo s výhledem. Souprava ubíhající po trase metra A se opět blížila jeho milované klidné oáze. Nikde ani památky po nesmyslných teoriích, nepřátelských výrazech pohazovaných mezi kamarády, ani po nicneříkajících pojmech a vzorečcích. Svět se uklidnil, zpomalil a k Michalovu nadšení pozbyl přítomnosti chemie, matematiky a fyziky v jeho přímém okolí.

Na Jiřího z Poděbrad přistoupil revizor. Vše bylo zase tak, jak má být.

Případ vyloupené laboratoře

Zuzana Rampichová

Můj přítel pan Sherlock Holmes mi často připomínal, že nejvážnější věci mohou záviset na nepatrných maličkostech. Tak tomu bylo i v tomto případě. Nejdříve nic nenaznačovalo, že se groteskní a zpočátku nicotná příhoda, kterou popisuji, promění v další úspěšný případ vyřešený mým geniálním přítelem Sherlockem Holmesem. Tento problém byl, podle slov velkého detektiva, jedním z nejjednodušších, které během své bohaté kariéry řešil, ale navzdory jeho názoru si ho dovoluji uveřejnit, protože se domnívám, že výborným způsobem ilustruje Holmesovy metody a myšlenkové postupy.

Jednoho pošmourného říjnového rána zazvonil telefon dlouho před devátou, právě když jsem se chystal do ordinace. Zcela nečekaně se v telefonu ozval ředitel mé někdejší alma mater a žádal mě, jako bývalého absolventa, o laskavost. Ředitele, pana Blanea, jsem sice ze svých školních let už neznal, byl mi jen matně povědomý podle jména, v době, kdy jsem odcházel na vyšší stupeň, nastupoval jako čerstvý absolvent, ale na školu jsem si samozřejmě dobře vzpomínal – kdo by zapomněl na šťastná a bezstarostná chlapecká léta! Do telefonu mi ředitel nechtěl sdělovat podrobnosti, zmínil jen, že jde o sice nevýznamný, ale zato podivný problém, a že, vzhledem k reputaci, které se těší můj přítel detektiv a potažmo i já, se domnívá, že bych mu mohl pomoci. To bylo samozřejmě nadsazené, nemohl jsem si přičítat žádné zásluhy, pouze jsem svým skrovným dílem přispíval v několika málo případech, kdy jsem o to byl Holmesem požádán, nicméně na školní léta jsem měl jen ty nejlepší vzpomínky, a tak jsem okamžitě souhlasil. Domluvili jsme si schůzku večer o sedmé přímo v budově školy.

Do školy jsem se původně chtěl vypravit sám, ale náhoda tomu chtěla, že tentýž večer odpadly Holmesovi povinnosti související s případem, na kterém v posledních dnech pracoval a který úspěšně vyřešil, a tak mě hodlal pozvat na večeři a pak na smyčkový koncert v Covent Garden. Velmi mě mrzelo, že kvůli domluvené schůzce budu muset přítele zklamat, ale jakmile jsem Holmesovi pověděl o podivné žádosti pana Blanea, rozhodl se mě doprovodit.

Tak se stalo, že jsme v pochmurný mlhavý podvečer stanuli před školní budovou, která ve mně probudila tolik vzpomínek, oba dva. Přesně úderem sedmé se otevřela vstupní vrata a pan Blane nás uvedl do svého království. Škola byla menší, zašlejší a méně impozantní, než jak jsem si ji pamatoval, a vyzařovala tu ponurost a tajuplnost na noc opouštěných veřejných budov. Pan Blane byl plešatící mužík s brýlemi, který by připomínal spíš účetního než ředitele prestižního chlapeckého ústavu, nebýt jeho odhodlaného přísného výrazu, jaký vídáme na tváři jen u těch, kteří mají na starosti koně nebo chlapce. Jeho zachmuřený výraz se rozjasnil pouze na okamžik, když poznal mého slovného přítele.

„Výborně, já jsem se Watsona neodvážil požádat o vaši přítomnost, vzhledem k tomu, že se jedná o něco tak banálního,“ brebentil Blane, když nás rychle prováděl setmělými chodbami. „Víte, dnes v noci se nám někdo vloupal do chemické laboratoře, neodnesl toho moc, ne tolik, aby to zajímalo policii, ale nemám klid. Co kdyby se to opakovalo? Jsem zodpovědný za chod školy...“

Vedl nás chodbami, které mi připadaly cizí i důvěrně známé zároveň. Ve třetím patře odemkl spojovací dveře přepažující chodbu, za nimiž teprve byly dveře do jednotlivých laboratoří. To bylo tajemné hájemství, do kterého byl žákům, jak jsem si vzpomínal, přísně zapovězen přístup kromě několika vzácných případů, kdy vybraní chlapci, vždy pod bedlivým dozorem kantora, přinášeli či odnášeli nejrůznější pitoreskní pomůcky.

Blane nás dovedl až před dveře, před kterými se leskly střepy vysypaného skla.

Situace nemohla být jasnější. „Zloděj zřejmě rozbil dveřní výplň a tou se protáhl dovnitř – musel to být akrobatický kousek, třeba zanechal nějaké stopy,“ pečlivě jsem prohlížel střepy, které zůstaly ve dveřích, jestli neobjevím stopy po zloději – krev nebo uvízlá vlákna. Holmes k mému překvapení nevěnoval dveřím jediný pohled a pokynul Blaneovi, aby odemkl.

„Byly dveře zamčené, když jste objevili tu krádež?“ otázal se Blanea, zatímco se rozhlížel po zaprášené laboratoři přecpané pečlivě popsanými nádobkami s chemikáliemi.

„Ano, byly zamčené, jako každý den. Stejně jako dveře na chodbu a všechny vchody. Školník každý večer o šesté, když zavírá školu, projde celou budovu a všechny dveře zkontroluje. Ráno v osm hodin odemyká hlavní vchod a opět kontroluje budovu – právě přitom si povšimnul rozbitého skla.“

„Podařilo se vám zjistit, co schází?“ Otázal se můj přítel a pohlédl na nepřehledné police.

„Ano, zkontroloval jsem to osobně,“ v ředitelově hlase zazněla pýcha. „Vedeme velmi přesné evidence. A to je právě to zvláštní, zloděj neodnesl žádný jed, ani tu trochu vzácných kovů, co tu máme, ale pouze nějaké kyseliny. Sírovou a dusičnou. Jinak se, pokud se nám podařilo zjistit, ničeho nedotkl.“

„Šel zřejmě najisto,“ Holmes pokynul holí k zaprášeným policím. „Podle neporušené vrstvy prachu je možné poznat, že tu s ničím jiným nehýbal. Co soudíte o tom, milý Watson,“ obrátil se na mě, „že jeho zájem vzbudily právě tyto dvě kyseliny?“

„Podsvětí,“ odvětil jsem okamžitě, „četl jsem nedávno, že v New Yorku si mafie vyřizuje účty pomocí kyselin.“ Při té představě jsem se až otřásl.

„A tak jste usoudil, že se londýnské podsvětí rozhodlo vykrást školní laboratoř,“ Holmes zavrtěl hlavou, „Myslím, že jste na omylu, příteli.“

Pak se Holmes obrátil na ředitele: „Neschází tu přece jen ještě něco dalšího? Kupříkladu glycerol?“

„Glycerol tu nemáme, pokud ho potřebujeme, využíváme pro pokusy obyčejné mýdlo,“ Blane byl otázkou zjevně zaskočen.

„Děkuju, Blane, už jsem viděl vše, co jsem potřeboval,“ Holmes vykročil z laboratoře, my v patách za ním.

„Povězte mi ještě, odešel v poslední době někdo z personálu školy?“ otázal se můj přítel, zatímco pečlivě prohlížel zámek na dveřích v chodbě. Věnoval mu velkou pozornost, přestože – pokud jsem já byl schopen posoudit – se na něm nenacházely žádné známky násilí.

„Personál máme díky bohu stálý, jen minulý semestr odešla francouzštinářka, vracela se do Paříže, a od prázdnin máme novou kuchařku. A, ano, asi před pěti týdny odešel pomocný školník, který tu byl jen pár měsíců, prý si našel lépe placené místo. To bylo velmi nepříjemné, museli jsme za něj shánět náhradu ze dne na den. Naštěstí se zatím uvolil zaskočit jeden náš bývalý zaměstnanec, který je na odpočinku.“

„To bylo od něj velmi nezodpovědné,“ pokývl Holmes, „víte, jak se jmenoval?“

„Počkejte,“ rozpomínal se Blake, „už to mám – Wallis. William Wallis.“

Holmes si od Blanea vzal Wallisovu adresu a bez dalšího vysvětlování se rozloučil. Pouze podotkl, že dle jeho mínění se ředitel dalších vloupání už obávat nemusí. Blane na něj hleděl se zjevným zklamáním – očekával zřejmě, že slavný detektiv zloděje odhalí okamžitě.

Chytili jsme drožku a vydali jsme se na danou adresu, Wallise jsme tam ale nenašli. Už před pár týdny se prý přestěhoval, aniž nechal novou adresu.

„Nezbyde nám tedy, než vyčkávat,“ prohlásil můj přítel cestou do Covent Garden. Vrtalo mi hlavou, z čeho Holmes usoudil, že zlodějem je zrovna školník Wallis. Nakonec jsem neodolal a zeptal jsem se.

„Ale drahý příteli, to je přece zřejmé, musel to být někdo, kdo má klíče od všech dveří ve škole. Tím rozbitým sklem jsem se nenechal ošálit ani na okamžik. Pachatel byl jednak schopen odemknout a zamknout troje dveře bez toho, aby zanechal stopy po paklíči či páčidle, jednak, jak jste si jistě povšiml, ležely střepy přede dveřmi, sklo bylo tedy rozbité zevnitř, a to z jediného důvodu, aby to vypadalo, že pachatel neměl klíče od laboratoře. Dále to musel být někdo, kdo se v laboratoři vyzná, jak jsem upozornil, nebyly tam žádné stopy po tom, že by při svém hledání tápal, šel najisto přímo po kyselinách. Takže to musel být některý ze zaměstnanců nebo bývalých zaměstnanců školy, který měl do laboratoří častý přístup...“

„Ale...“ Holmes zodpověděl moji námitku, než jsem ji stačil vyslovit, „kdyby to byl někdo ze současných zaměstnanců, mohl by si kyseliny postupně odlévat po troškách, což by nevzbudilo žádný rozruch. A u francouzštinářky ani u kuchařky se nezdá pravděpodobné, že by měly k dispozici klíče od laboratoře, nebo že by se v ní vyznaly. Rovněž vylučuju bývalého zaměstnance, který se na náhle uvolněné místo dostal čistou náhodou. Zbývá tak jenom školník, který měl k dispozici klíče od všech místností.“

Zbytek cesty už věnoval Holmes rozebírání nadcházejícího koncertu.

Mezi nejpozoruhodnější vlastnosti Sherlocka Holmese patřila schopnost vyřadit mozek z činnosti a zaobírat se pouze nenáročnými věcmi, kdykoliv byl přesvědčen, že další práce by byla už zbytečná. V následujících dnech se Holmes věnoval čtení chemických věstníků a k příhodě ve škole se už nevyjadřoval, ani v ní, pokud jsem věděl, nepodnikl žádné kroky. Já sám za svou osobu se nemohu chlubit takovou schopností uvolnění, ale

přestože jsem byl nadmíru zvědavý, nechtěl jsem svému příteli tento drobný neúspěch připomínat, a uvítal jsem tedy s úlevou, když se k němu po třech dnech sám vrátil.

Právě jsme posnídali a hospodyně paní Hudsonová sklídila ze stolu zbytky výtečných vajec na slanině a topinek s marmeládou. Při snídani mi Holmes vyprávěl s velkým zaujetím o Albertu Nobelovi, vynálezci dynamitu. Po kávě očividně ae nudící Holmes stočil na otoman s dalším dílem chemického věstníku a vypadal, že podřimuje, a já nahlas předčítal těch pár zajímavějších zpráv z ranních novin.

Ale Holmese ten den nic nezaujalo, ani převrat, ani hrozící válka, ani nadcházející změny ve vládě.

Dostal jsem se až k notickám v černé kronice, ale zprávy o řadě drobných krádeží mého přítele kriminálního nijak nevzrušily.

„Londýnské podsvětí je líheň tupohlavců,“ stěžoval si rozčarovane jako myslivec, kterého zklamala lovná zvěř, „z podsvětí se vytratila všechna odvaha a romantika.“

Až jsem se dostal k dalšímu titulku *„Výbuch v londýnské galerii – vzácné pařížské tisky zničeny“*. Tu Holmes vyskočil, jako když ho píchne a vytrhl mi noviny z ruky. Nahlas přečetl krátkou zprávu: *„V londýnském muzeu Gilbert Gallery došlo dnes v noci k výbuchu. Nikdo nebyl zraněn, ale bylo zničeno několik vzácných tisků, které byly zapůjčeny z Francie a měly být vráceny příští týden. Příčinu výbuchu vyšetřuje Scotland Yard.“*

„Rychle Watsoně, sežeňte drožku a připravte se, jedem do Gilbert Gallery. Hádám, že tu máme pozdrav od našeho přítele Williama Wallise.“

Galerie byla rozsáhlá, ale zapadlá na vzdáleném břehu Temže a prakticky zapomenutá. V posledních měsících, jak jsem věděl z novin, vystavovala vzácné tisky zapůjčené z pařížského Muzeum D'Orsay. Několikrát jsem sám pomýšlel výstavu navštívit, ale pro množství jiných povinností jsem se k tomu nedostal.

Když jsme dorazili na místo, byl Scotland Yard už pryč, ale galerii střežil uniformovaný policista. Na budově nebylo na první pohled patrné žádné poškození, až Holmes pokynul k levé straně a teprve pak jsem si povšiml vyražených oken a očazených zdí. Policista nás uvedl dovnitř, tam už byly stopy neštěstí nepřehlédnutelné – ve vzduchu byl cítit kouř a na bílých zdech se usazovaly saze.

Všude se hemžili zaměstnanci galerie, sundávali ze zdí obrazy a pečlivě je čistili a balili. Z jednoho z nejmouněnějších se vyklubal sám pan John Garrideb, ředitel galerie, který se aktivně podílel na záchraně svých miláčků. Přesto, že jsme ho vytrhli z plného nasazení, byl mile překvapen zájmem slovutného detektiva. Zavedl nás do postranního traktu galerie, ve kterém došlo k výbuchu.

Holmes se s onou bystrou zvědavostí, která pramenila z jeho nepokojného ducha, jal zničenou místnost prozkoumávat. Kromě sazí a popela se po podlaze válely nepatrné cáry pláten a doutnající zbytky papírů a ohořelých rámců.

„Bohužel se zde nedá vůbec nic zachránit,“ bědoval pan Garrideb, „takové neštěstí.“

„I to se podívejme, zdá se, že centrum výbuchu bylo někde v těchto místech,“ pokynul Holmes k oknu.

„Co říkáte na tohle, příteli,“ natáhl dlaň a ukázal mi střep. Byl tenčí než střep z oken a sklo bylo zaoblené. „Vypadá to jako střep z nějaké nádoby, snad baňky.“

„Výborně, Watsoně, a máte představu, jak se tady pod oknem, ocitnul?“

Přemýšlel jsem.

„A co tohle,“ Holmes nadzdvihl holí žalostný cár závěsů zachycený na okně, „všimněte si těch skvrn.“ Tam, kde nebyla látka zcela ohořelá, byly znatelné bílé flíčky.

„To vypadá jako od kyseliny, Holmesi,“ vykřikl jsem vzrušeně, „myslíte, že Wallis... že Wallis. Nenapadá mě ale, co by v galerii s kyselinou dělal.“

„Ale vždyť je to zcela zřejmé, drahý příteli,“ Holmes se obrátil na ředitele galerie, „předpokládám, že k vám asi před pěti týdny nastoupil nový vrátný.“

„Máte pravdu, náš vrátný se jednoho večera cestou domů z práce zranil, spadl totiž do díry po odkrytém kanálu, taková nedbalost, a zlomil si nohu. Narychlo jsem sháněl náhradu, ale naštěstí se téměř okamžitě přihlásil jeden mladík.“

„Ten měl včera službu?“

„Ano.“

„Mohl bych s ním mluvit?“

Ředitel galerie se bezvýsledně rozhlédl: „Myslím, že dnes nepřišel – alespoň jsem ho tu neviděl.“

„To jsem předpokládal,“ přikývl Holmes, „mohl byste mi dát jeho jméno a adresu? I když myslím, že jeho jméno už známe...“

Wallisův nový podnájem byl nedaleko od muzea, Holmes se celou cestu věnoval pouze své staré lulce.

Na zazvonění nám přišla otevřít postarší domácí, která nás celkem ochotně odvedla do pokoje svého podnájemníka. Naposledy ho viděla předchozí den ráno, než odcházel do muzea.

„Nepožadoval po vás v posledních dnech něco neobvyklého?“ tázal se Holmes, zatímco přeběhl zrakem chudě vybavený pokoj, ve kterém se nebyly vidět téměř žádné osobní věci.

„Ne, ne, pan Wallis není náročný. Ne tak jako někteří jiní. Ale přece jen – předevířem jsem mu musela přinést nové mýdlo, přestože moji nájemníci dostávají mýdlo každé dva týdny. A všem to tak zatím vyhovovalo.“

„Mýdlo, říkáte? To je vysoce zajímavé a potvrzuje to zcela moji domněnku.“ Holmes pokynul svou holí k několika hliníkovým hrncům nedbale zastrčeným za postelí: „tohle je vaše nádobí?“

„Ne, to si musel donést pan Wallis.“

„Nevíte, jestli se chystal někam odjet?“ Holmes zalistroval jízdním řádem vlaků, který byl na odjezdech do Edinburghu založen mapou Skotska.

„Moji podnájemníci se mi nezpovídají. A pan Wallis zaplatil za byt a stravu na měsíc dopředu.“

„Rozumím. A nevíte ještě náhodou, nesháněl se pan Wallis po nějakém ledu?“

Udiveně jsem pohlédl na svého přítele, jeho dotazy byly čím dál tím záhadnější.

„Ano, máte pravdu. Poslala jsem ho do pivovaru, kousek odsud. Můj nebožtík manžel tam dělal, tak náhodou vím, že mají hluboké sklepy a led po celý rok.“

„Děkuji, to jsem čekal,“ Holmes už se poroučel udivené paní bytné a spolu s jeho úklonou k ní putovala i drobná diskrece.

„Do Scotland Yardu,“ poručil kočímu Holmes pohodlně spočívající v drožce, „návštěva u paní bytné byla velmi inspirující, nemyslíte, drahý Watsone?“

„Obávám se, Holmesi, že tomu stále nerozumím.“

„Shrňme si tedy fakta, příteli, která jsou mimochodem velmi jasná. Ve školní laboratoři se ztratilo větší množství kyseliny sírové a kyseliny dusičné. Bývalý školník, který nyní pracuje jako hlídač v galerii a který se náhle ztratí v den výbuchu, potřebuje v posledních dnech mýdlo a velké množství ledu. Kdybyste alespoň občas četl chemický věstník, jak vám neustále kladu na srdce, milý Watsone,“ povzdychl si Holmes, „věděl byste, že z glycerinu, který je mimo jiné i složkou mýdla, kyseliny sírové a kyseliny dusičné lze vyrobit nitroglycerin, velmi účinnou trřaskavinu, která je žel i velmi nestabilní – vybuchuje i při zahřátí nebo nárazu. Esterifikace je jednoduchá, leč nebezpečná, protože nitroglycerin je velmi nestálý, ale určité bezpečnosti při výrobě lze dosáhnout použitím hliníkových nádob a neustálým zchlazováním. Nebo přimícháním křemenného prachu, jak geniálně zjistil kolega Nobel, kterému se tak podařilo vyrobit plastickou trřavinu, kterou nazval dynamit – jistě jste o ní už četl. Ale jsem si téměř jist, že Wallis pracoval pouze se zchlazeným nitroglycerinem. Výbušninu podomácku vyrobil poté, co se mu podařilo získat místo hlídače v galerii. Myslím, že měl prsty i v tom odkrytém kanále, ve kterém se zranil jeho předchůdce, ale to je pouze moje domněnka. Poté Wallis při zavírání muzea zcizil vzácné tisky, které měly být v nejbližších dnech vráceny do Paříže, a ve výstavní místnosti nechal otevřené okno. Jím pak v noci, vhodil do galerie baňku s nitroglycerinem. Následný výbuch měl zakrýt, že v galerii došlo předtím k loupeži. A opravdu – ty ubohé zbytky exponátů jsou neidentifikovatelné. Ale že nejde o nehodu, nám dokazují nejen střepy baňky, které jsme identifikovali,“ zde Holmes laskavě užil množného čísla, „ale i skvrny po kyselině sírové, která je odpadním produktem při nedokonalé esterifikaci při výrobě nitroglycerinu.“

„To je úžasné Holmesi,“ vykřikl jsem, „škoda jen, že nám ptáček upláchl.“

„Myslím, že Scotland Yard si s ním již poradí. Pokud se jim ho nepodaří dostihnout ve vlaku do Edinburghu, mohou na něj počkat u lorda Wimseyho, sběratele vzácných tisků,“ Holmes poklepal na titulky novin, které měl přeložené na stránce se společenskou rubrikou a nedbale zastrčené v kapse svého svrchníku, „který je toho času na návštěvě svých skotských panství. Nejsem tu od toho, Watsone, abych chytil policii její zločince.“

Můj geniální přítel se v drožce uvelebil pohodlněji, zapálil si lulku a otázal se mě: „Už jsem vám líčil, jak se mi podařilo na dražbě v Tottenham Court Road zakoupit stradivárky za pětadesát šilinků?“

Aspirin pro maminku

David Šebesta

Poté, co si maminka diagnostikovala revmatoidní artritidu, jsem se rozhodl pokusit o syntézu aspirinu. Maminka byla totiž kdysi lékařkou, v čase PŘED, a tak i nyní zastávala pozici ošetřovatelky. Úřadovala v dřevěné chalupě a nemocným nabízela různé bylinné odvary a tinktury. To mě opět přivádí k mé touze vyrobit aspirin, ale nejdřív by bylo, tuším, vhodné vysvětlit naši situaci.

Podle starého kalendáře by se psalo dvacáté druhé nebo třetí století, ale kalendář byl v této době věcí zbytečnou a přežitou. Čas se dělil jednoduše na tři období: PŘED, MEZI a PO. PŘED bylo období přepychu – bohužel však také období devastace a znečištění, kdy se atmosféra naplnila CO₂ a oceány rtutí, olovem a plasty. Následovalo období MEZI, tedy období kolapsu. Stoupající moře pohltila pobřežní města a došlo k bezprecedentní migrační krizi, kdy lidé utíkali ze zaplavených měst. Přišly války a hladomory, a poté se přes svět přehnaly středověké choroby, jelikož už neexistovalo zdravotnictví, které by je drželo na uzdě.

Přišlo období PO. Konec civilizace netrval déle než pár desetiletí, a tak se někteří z nás dožili dnešního dne. Náš kněz říká, že to Bůh nás ušetřil.

Mnozí by mě počítali k těm, kteří měli zemřít, k těm, kteří nemají, co nabídnout znovuzrozené společnosti. V jedné z bitev v období MEZI jsem přišel o obě nohy, když raketa proměnila v prach čtvrt města, v jehož ulicích jsme vedli válku. Jeden z mých spolubojovníků mi ten den zachránil život, když mi pahýly zaškrtil, aby zastavil krvácení. Ten samý člověk, nešťastník, zemřel v boji jen o měsíc později. Můj život několik následujících let zachraňovala maminka, která nás nějakým zázrakem byla schopná oba uživit.

Nyní jsme žili v nově vyrostlé osadě na břehu velké řeky. Naše osada byla postavena ze dřeva na kraji jednoho z mála lesů, který nelehл popelem ve válce. Máme kostel a také jakási pravidla. Svět PO je sice svět, kde platí právo silnějšího, ale v naší osadě hrají významnou roli kněz a další, kteří jsou ochotni vyslechnout i ty slabší z nás. Jedním z těch slabších jsem samozřejmě já.

Ti, kdo jsou příliš staří, aby pracovali, se často obětují Bohu. Kněz zpočátku jevil jisté pochybnosti ohledně tohoto rituálu, že je to prý nekřesťanské. Nicméně potřeba zbavit se krků na živěni je veliká, jelikož jídla je stále tak hrozně málo, a tak se naši staří obětují „z lásky k pozůstalým“.

Přestože se maminka snažila, aby se ke mně podobné řeči nedostaly, postřehl jsem, že v osadě panuje poměrně velká touha, abych ji též tímto způsobem opustil. Maminka mi byla schopná prosadit poloviční příděl jídla, což je málo, ale podle mnohých je to stále příliš. Proč by mě měli žít, když ničím nepřispívám?

Jediné, čím jsem disponoval, byly vědomosti. Studoval jsem totiž chemii, kdysi, a střípky z ní mi v hlavě zbyly i po válkách a hladomorech. Byl jsem stárnoucí muž na vozíčku živený ještě starší matkou, ale snil jsem o Grignardových činidlech a Friedl-Craftsově alkylaci a o tom, jak tyto zázraky lidstvu vrátit.

Moje odhodlání se o to konečně pokusit, které vzniklo s maminčinou diagnózou revmatoidní artritidy, bylo svým způsobem sebestředné. Na maminčinu nemoc nebyl lék a já nevěděl, jak ho vyrobit. Aspirin, který bych byl schopen připravit, mohl pouze zmírnit její příznaky. Jakmile maminčiny prsty ztuhnou a ztratí schopnost léčit, pravděpodobně se vydá cestou rituální sebevraždy, aby nebyla přítěží, a co pak se mnou? Musel bych ji následovat.

Schopnost vyrobit léky by mi dala možnost pokračovat v životě, po čemž jsem stále toužil, možná navzdory všemu, čím jsem si prošel. Byl to tedy z mé strany úmysl sobecký. Bylo to něco, co jsem měl podniknout už dávno, neboť už dlouho tu jsou tací, kteří trpí – a bez možnosti tuto bolest nějak utlumit.

Ale člověk, který si navykl životu v posteli, zachumlaný s těmi knihami, které se zachovaly, někdy potřebuje slušný impuls, aby se probral a sedl na vozíček. Můj vozíček byl jeden z luxusů, které nám zanechali naši předci. Maminka ho našla v troskách nějakého města, kde zrovna ošetřovala raněné, a přinesla mi ho. Navzdory tomu, že byl nalezen v troskách zanechaných válkou, byl jako nový.

Navlékl jsem na sebe svůj nejtlustší zimní kabát, protože venku byla pekelná zima, a vydal se na cestu. Opustil jsem naši chalupu a snažil se, pokud možno nepozorovaně, proklouznout kolem chalupy, kde maminka ošetřovala, neboť by mohla mít námitky k mým úmyslům. Ale nevšimla si mě, poněvadž měla zase práce jako na kostele, a tak jsem mohl pokračovat.

Jel jsem po prашné cestě obklopené dřevěnými domy. Kolem těchto domů rostly trsy trávy, ale jen takové malé a seschlé, protože tu bylo pořád sucho. Teď v zimě byly navíc pocukrované trochou sněhu. Cíl mé cesty byl celou dobu vidět: nízká dřevěná věž s křížkem, věž našeho kostela.

Kněz seděl v kostele, jako by na mě čekal, a přivítal mě se zřejmou radostí. Možná doufal, že jsem se přišel nechat pokřtít, možná doufal, že jsem mu přišel sdělit svůj úmysl ulevit své komunitě jejím opuštěním. Místo toho jsem mu ale vysvětlil svůj plán, a nakonec přidal velkou prosbu.

„A myslíš, že právě toto si Bůh přeje?“ tázal se mne, když jsem skončil.

„Chemie je další nástroj, který nám Bůh dal, stejně jako sekera nebo motyka,“ odpověděl jsem.

„Ale nemyslíš, že přílišný technologický rozvoj vedl k našemu pádu?“

„Pýcha vedla k našemu pádu,“ odpověděl jsem. „Pýcha a hřích. Mně jde pouze o to, snažit se pomoci lidem.“

„A kdyby to nevyšlo, vydáš se k Pánu.“

„Ano.“

Kněz, svalnatý třicátník s plnovousem a dlouhými vlasy, se zahleděl do země. „Tvá prosba je určitě zajímavá,“ pravil pak. „A mohlo by z ní vzejít dobro, vyhovím ti tedy.“

Kněz byl bohatý – měl koně. Kůň byl jednou z věcí nezbytných pro uskutečnění mého plánu; kůň a opuštěná fabrika ležící pár desítek kilometrů proti proudu řeky. Souhrou náhod v ní zůstalo několik kousků použitelného chemického vybavení, jak vyprávěli ti, kteří tím směrem vyrazili na průzkum. Kněz na koni vyrazil do této továrny druhého dne, vybaven pytlí se slámou.

Dva pytle vybavení obaleného slámou, aby se cestou nezničilo, mi pak večer předal, spolu se strašidelně vypadající sklenicí. Sklenice byla pokryta varovnými symboly, jako například „toxický“, „žiravý“ nebo „hořlavý“. Jednalo se o bílý fosfor, chemickou zbraň z období „Mezi“. To, kolik se ho ve světě využilo, je bezpochyby tragédií, ale teď se mi to zároveň hodilo, protože ho po válkách hodně zbylo.

„Bůh žehnej tobě a tvé vědě,“ pravil kněz.

Brzy potom se vrátila maminka z ošetřovny. V tuto chvíli jsem byl donucen ji seznámit se svým plánem, poněvadž dva pytle laboratorního skla a slámy prostě nešlo schovat. Na jednu stranu měla radost, když viděla mé nadšení pro tento projekt a mou obnovenou vůli k životu. Na druhou stranu jsem si všiml jejího strachu, co přesně jsem knězi slíbil, aby mi nádobí sehnal, i když se nezeptala. Asi nemusela. K mé sklenici přidala druhou – sklenici tužebníku jilmového, cenné byliny, kterou někdy využívala na utišení bolesti a horečky.

Dalšího dne jsem se pustil do syntézy aspirinu. Nejprve jsem extrahoval kyselinu salicylovou z bylinky tužebníku. Následně jsem se pustil do koncentrování kyseliny octové z octa. Měl jsem štěstí, že byla zrovna neobvykle tuhá zima, a většina povrchu řeky byla pokryta ledem. Led jsem využil k ochlazení octa na teplotu, při které v něm začala krystalizovat kyselina octová. Tu jsem se snažil získat co nejkoncentrovanější. Krystaly kyseliny jsem odfiltroval a převedl do baňky.

Nyní mě čekala nejriskantnější část syntézy. Bílý fosfor, skladovaný ve vodě, jsem vyjmul a co nejlépe ho vysušil cárem látky. Bílý fosfor je pekelná látka – jakmile se ocitl na vzduchu, hrozilo jeho samovznícení, a tak jsem pracoval s rozklepanýma rukama a srdcem v krku. Naštěstí se nic nestalo a fosfor jsem mohl vložit do připravené kádinky. Tam jsem ho nechal vznítit. Tedy původně jsem čekal, že mu pomůžu zahřátím, ale zapálil se sám, zatímco jsem připravoval oheň. A tak jsem získal oxid fosforečný, silné dehydratační činidlo.

Oxid jsem přidal do baňky s krystaly kyseliny octové a začal pomalu zahřívat. Nejdřív by na sebe měl navázat zbylou vodu, a potom, doufejme, začít reagovat. Mělo dojít k dehydrataci kyseliny, kdy se odtrhne molekula vody a z kyseliny vznikne její anhydrid. Tento produkt jsem plánoval následně z reakční směsi získat destilací.

A vskutku, destilací reakční směsi jsem získal bezbarvou kapalinu, snad acetanhydrid. Do něj jsem nasypal kyselinu salicylovou, bílý prášek. Nyní mělo dojít k té zásadní reakci, kdy měl vzniknout aspirin. Z této reakční směsi jsem získal bílé krystaly. Jejich bělost zdála se být indikací mého úspěchu – aspoň mi nevznikl nějaký pochybný, barevný hnus, očividně znečištěný bůhví čím. Čisté látky byly často bílé. Mamince jsem vysvětlil celou situaci, všechna rizika spojená s požitím čehosi připraveného nezkušeným chemikem za pochybných podmínek, ale přesto se nabídla jako pokusný králík. O nějakou půlhodinu později se z ničeho nic zasmála a zvedla hlavu od svých bylinek. „Myslím, že to funguje,“ řekla. „Prsty už mě skoro nebolí.“

A možná že ten den byl začátkem něčeho velkého, jakési obnovy toho, co bylo na starém světě dobré. Minimálně to byl začátek lepšího života pro mě. Krátce po mém objevu jsem totiž, vůbec poprvé, pozoroval ve tvářích mých spoluosadníků jakési smíření s mojí existencí – ba dokonce střípky uznání.

Kterak doktor Horáček objevil génium

Tomáš Sedlačík

Následující příběh není vhodný pro malé děti a studenty prvního ročníku vysokých škol chemicko-technologických. Příběh je pouhou fikcí a jakákoli podobnost se skutečností nebo skutečnými osobami je pouze náhodná...

„Nesmysl. To je úplný nesmysl,“ zakroutil pan profesor hlavou.

„Ale...“

„Pane kolego, přestaňte s těmi vašimi nesmysly a dělejte to, co máte. Podívejte se támhle na inženýra Soukupa.“

Inženýr Soukup, jediná další osoba v laboratoři, mezitím zdvihl velký pytel, odnesl ho k reaktoru, který vypadal jako velké akvárium, a pytel před ním položil na zem.

„Sice nemá doktorát, ani červený diplom, ale dělá, co se mu řekne.“

Inženýr Soukup mezitím vytáhl z kapsy pláště malý ručník a utřel si zpoceně čelo.

„Jak jste na tom s tou amidací piktorinu? Samozřejmě, že nic! Děláte si tady ty své nesmysly a k ničemu to nevede. Človče, vy jste nenapravitelný snílek. Vy žádný grant nikdy nedostanete!“

Doktor Horáček začínal uvnitř pění jako mýdlová sopka. Soukup? Soukup je naprostý blb, nemá ani červený diplom, natož doktorát jako já! Dělá jen to, co se mu řekne.

Inženýr Soukup opět zdvihl pytel, trochu u toho hekl, vylezl s ním na schůdky a obsah vysypal do reaktoru, ve kterém to mohutně zabublalo. Pak rychle sáhl po stopkách, které mu visely na krku, a spustil odpočítávání.

„Pane profesore, jsem už blízko velkému...“

„Řekl jsem vám už tolikrát, že je to nesmysl. Až budete mít vlastní laboratoř, dělejte si, co chcete. Ale vy mít nikdy vlastní laboratoř nebudete. Buďte rád, že jsem vám dal šanci. Jiní na mém místě...“

Pan profesor Plachý se otočil a vykročil ke své kanceláři, která byla hned naproti laboratoři na konci dlouhé chodby. Byl nezvykle rozrušený. Zlobil se na doktora Horáčka i na sebe, že opět neudržel nervy na příslušné uzdě. To jsem mu neměl říkat, pomyslel si po cestě, to bylo neprofesionální. Měl bych jít zpět a omluvit se. Kolega Horáček je velmi talentovaný vědec, jen potřebuje usměrnit, přemítal profesor. Ale neotočil se. Ne že by mu to hrdost nedovolila, ale spěchal na přednášku.

Inženýr Soukup tou dobou zastavil stopky a obsah reaktoru zezelenal. Vše je, jak má být. Ústa pana inženýra se zaoblila úsměvem. Zato doktor Horáček byl vzteky bez sebe.

Já jim ukážu, já jim to vytmavím, to budou koukat!

Když inženýr Soukup úderem čtvrté odešel domů, tak jako každý den, a kancelář profesora Plachého zela prázdnotou, doktor Horáček začal konat. Odemkl sklad přiléhající k laboratoři a s funěním k reaktoru dostrkal kovový sud. Bylo mu jasné, že nahoru jej nevynese, a tak sáhl po ovladači jeřábu. Kolem sudu upnul řemenu a vytáhl jej nahoru na plošinu. Pak vystoupal po schůdkách a otevřel víko.

Já vám ukážu, já vám to vytmavím, to budete koukat!

Ve chvíli, kdy se doktor Horáček opřel do sudu, aby jeho obsah vyklopil do reaktoru, zjevil se v laboratoři profesor Plachý.

„Co to děláte?! Okamžitě toho nechte! Slyšíte?“

Profesor vyběhl po schodech jako by byl o dobrých čtyřicet let mladší. *„Vy jste se dočista... Eh...“*

„Hhh...“

„Pomá... ááá...“

V reaktoru to mohutně zabublalo. Profesor Plachý, objevitel piktorinu a geniocyťů, donedávna zcela neviditelných buněk, první Nobelista z Vysoké školy chemicko-technologické v Praze, zmizel pod hladinou reakční směsi. Doktor Horáček věděl, že mu není pomoci. A vlastně mu to bylo jedno, cítil totiž jakousi vnitřní úlevu. Opřel se znovu do sudu a jeho tekutý obsah vyprázdnil do reaktoru. *Tady máš tu svoji amidaci!*

Co ovšem doktor Horáček nevěděl je skutečnost, že se geniocyty profesora Plachého začaly v reaktoru dělit. Ty geniocyty, které byly definitivně považovány za nedělitelné. Každý jeden z nás jich má jen tolik, kolik mu jich příroda nadělila. Profesoru Plachému jich nadělila rovných dvacet. Uctěme nyní památku tohoto génia minutou ticha...

UPOZORNĚNÍ: Minutu ticha si čtenář odměří sám a následně může pokračovat v četbě.

Doktor Horáček má geniocyťů dvanáct, což je výtečné a značí mimořádné nadání. Inženýr Soukup jich má čtrnáct. Diví-li se milý čtenář, kolik jich příroda nadělila jemu, nebude zřejmě daleko od pravdy, bude-li si myslet na číslo od jedné do deseti.

Doktor Horáček sestoupal z plošiny zpět na zem, což bylo obrazně řečeno naposledy, kdy se ocitl na zemi. V tu chvíli si všiml, že se obsah reaktoru zbarvil do trochu jiného odstínu zelené než obvykle. To přitáhlo jeho pozornost zapáleného vědce. *No ovšem, však jsem tam nalil... No ano, to je ono!* Přistoupil ke kohoutku umístěného na boku reaktoru a trochu směsi odpustil do odměrného válce.

„Ale co to...? Ta vůně!“

Zní to jako bláznovství. I student prvního ročníku přece ví, že v laboratoři je zakázáno pít. Ale doktor Horáček se napil! A začaly se dít věci...

Doktor Horáček se chytil za hlavu a začal pobíhat po laboratoři, plazil se po zemi, a kdyby to zákony fyziky dovolovaly, plazil by se i po stropě, úpěl a křičel, a dokonce se pomočil. Uběhlo několik dlouhých minut, než vše pominulo.

To je přece jasné! Jak jen mě to nemohlo napadnout? Katalytickou přeměnou... v zásaditém prostředí... No ovšem! Tady máš tu svou amidaci, profesůrku!

„Tak počkat,“ vykřikl Doktor Horáček a odběhl ke své aparatuře. Začal tam cosi přelévát a odměřovat, smíchal to a ono a pak zvolal: „Heuréka, mám to! Kdepak nedostanu! Pche. To budete koukat!“

Ráno našli doktora Horáčka spát v křesle profesora Plachého nad divoce načmáranými poznámkami. Páchl močí. Nikdo se raději na nic neptal...

V reaktoru se poté našel plavající oblek a motýlek profesora Plachého. Jeho žena, paní Plachá, mezitím do školy zavolala, že manžel nepřišel domů. Všem bylo jasné, že se stala strašlivá nehoda. Přijela policie a vše se zaprotokolovalo. Pan rektor nechal vyvěsit černé vlajky a vyhlásil tři dny smutku. Pan inženýr Soukup byl moc smutný mnohem déle, protože měl pana profesora velmi rád. Na kolegiu se začalo řešit, kdo pana profesora vypustí a jak by se to mělo udělat s úctou. Doktor Horáček ale hned první den zakázal vstup do laboratoře a v noci reaktor tajně odpustil do několika sudů, které si odvezl domů. Reaktor pak znovu naplnil reakční směsí, tentokrát bez profesora Plachého, na jehož místo bylo vypsáno výběrové řízení. Asi nikoho nepřekvapí, že jej vyhrál doktor Horáček – ostatně nikdo jiný se nepřihlásil.

V následujících týdnech se doktor Horáček nezastavil. Neustále pracoval v laboratoři a přicházel s jedním nápadem za druhým. Jeho osobnost se však začala nebývale proměňovat. Začal dávat na odiv, že on je nejchytřejší, vše muselo být po jeho, nikomu nedůvěřoval. Nejvíce to odnášel inženýr Soukup, který neustále slýchal, že je neschopný, a dokonce, že nešťastná smrt profesora Plachého je jeho vina. Doktor Horáček si pořídil sportovní automobil a umístil na něj nálepky GÉNIUS. Občas páchl močí, ale nikdo se raději na nic neptal.

Brzy renomé pana Horáčka, nyní už profesora, dalece překročilo stín zesnulého profesora Plachého a v zahraničí se začalo vážně mluvit o nominaci na Nobelovu cenu. Jen se vedly diskuse za co. Nebo spíše za co dříve. Za univerzální lék proti rakovině? Za průlom v oblasti umělé fotosyntézy? Nebo snad za jiný z řady objevů, které tento génius učinil? Doktor Horáček se též začal angažovat v ekonomických otázkách a politiky. Například se zasadil o ukončení rusko-ukrajinské války i mír na Středním východě. Tak že by snad cenu za mír? Nebo za literaturu? Básně profesora Horáčka jsou neuvěřitelně inspirativní. Pokud jste je ještě nečetli, vřele Vám je doporučuji k ranní cestě do laboratoře.

Autor této fiktivní povídky ji odeslal do soutěže, zaklapl notebook, vypil poslední dávku génia, chytil se za hlavu... a v amoku se pomočil. Hned zítra ráno uvaří novou várku.

Zamilovaný Jednoruký Vodík

Michal Šerfel

Chcem byť tvoj vodík,
ak ty budeš môj uhlík.

Aj keď sa naviažeme len
väzbami jednoduchými,
ja verím, že sme pre seba stvorení,
ale ty sa rád viažeš s inými,
aj keď môj jediný elektron je ti verný.

Periodická tabuľka je ako list tvojich milencov,
a to som si myslel, že si ten človek z mojich snov.

Zaplnené orbitály a prázdne sľuby.
Určite je to len výdobytok modernej doby.
Na tinderi swajpujeme molekuly,
ochromujeme sa svojimi chromatogramami
očarovaný infračervenými spektrami.

No ty si ma osvietil hneď ako som ťa videl,
tvoja žiara zobrala všetok kyslík z môjho tela.
No zrovna ten kyslík už má obidve ruky okolo teba.
Zrazu moja jedna už ti nebola dosť
a mňa začína naplňať zlosť.

Obaja vieme že to nie je vôbec fér,
ale keď sa stretne vodík a kyslík
príde jedine výbuch jak Hindenburg.

Nešťastná Svata

Daniela Skoumalová

Sotva procitla, viděla Radkův obličej. Od toho dne, co se na ní usmál (možná se mu přece jen líbila!), se to zhoršovalo. Myslela si, že se to zlepší, když ho dlouho neuvidí a nebude chodit na jeho zápasy, že na něj zapomene a zbaví se tak neustálých myšlenek na něj, to si myslela... Faktem zůstávalo, že včera paní místo žádaného ibalginu dala endiaron, a když jí paní připomněla, že nemá průjem, ale bolí jí hlava, Svata se na ní usmála a popřála jí taky hezký den. Její kolega Kamil se na ní po zbytek směny divně koukal, ale protože byl (na její vkus) přehnaně zdvořilý, nic neřekl.

Leč neměla žádný umělecký talent, kreslila si doma do sešitu srdíčka, někdy osamocená, někdy s jeho jménem. Z receptáře se tak stal zamilovaný diář, za který se upřímně styděla a někdy ho musela schovávat i sama před sebou. Připadala si jako zamilovaná pubertáčka, jenomže to už dávno nebyla – vlastně jí pomalu táhlo na třicet. I přes všechnu snahu zachovat si zdravý rozum a nadhled (vždyť ho ani pořádně neznáš!) se utápěla hlouběji ve své beznadějně lásce.

On je v úplně jiné lize než ty, připomínal jí rozum (až moc často). Nikdy by ses mu nelíbila.

Ale minule se na mě usmál, napomenula ho naděje.

No tak, usmála se ta věc uštěpačně, podívej se na sebe.

Prdel má plochou jako přistávací dráha, slychávala od kluků, a ti se tomu vždycky smáli. Puberta byla krušným obdobím – zatímco její kamarádky a spolužačky rostly do krásy a stávaly se z nich ženy (některé prdelaté, jiné prsaté, některé obojí), jí narostlo jen jedno prso, a to druhé si užívalo dovolenou a doteď letělo v první třídě. Nemít dlouhé hnědé vlasy, vypadala by zezadu jako chlap – to se o ní taky povídalo.

Jsi taková šedá myš no, říkávala její máma, dokud před rokem neumřela na rakovinu. Ne každá se holt rodí krásná, ty jsi aspoň chytrá. Ježíši, aspoň že tak!

Jenomže intelligence nebyla přitažlivá, anebo nebyla tou prvotní věcí, které si muži všímali. To věděla už dávno. Tak si přála být krásná. Nepřála si být krásná kvůli svému sebevědomí, tuhle fázi už měla za sebou. Přála si být krásná kvůli němu. Vždyť si zasloužil tu nejhezčí a nejhodnější ženu, která by ho milovala, viděla v něm tu dobrotu a potenciál, podporovala by ho, pečovala o něj, aby mohl růst a stát se z něho muž, jaký se z něho měl stát. Ten nejlepší.

Ušklíbala se. Její vnitřní cynik nebo sebenenávist nebo co to bylo, se znovu ozvala. *Bože, ty seš stupidní. Vždyť víš, že zažíváš pouhé účinky fenylethylaminu – láska je jednoduchý vzoreček, není skutečná, je to chemie, které se nemůžeš zbavit. Nejsi pro něho dost dobrá.*

Druhý hlásek, který vždy namítal, se zmohl jen na hlasité povzdechnutí. Snad to byla právě tahle myšlenka, co jí k tomu dohnala, leč už delší dobu nad tím přemýšlela.

Byl čtvrtek a ona šla do práce. Otevírali v osm hodin, Kamil přicházel obvykle dvacet minut předem, ona půl hodinu. Za pět minut sedm. Srdce jí nervózně tlouklo a bolelo. Udělá to? Vážně to udělá? Kdyby ho tak nemilovala, nikdy by se k tomuto plánu neuchýlila, ale byla zoufalá. Oblékla si pracovní oblečení, úzkostlivě vykoukla ven a zapnula počítač. Do vyhledávače napsala fenylethylamin a i když čekala, že žádný mít nebudou, ucítila osten zklamání. Nenechala se tím ovlivnit a už psala email jejich dodavateli. Napsala mu o deset gramů za účelem magistraliter použití, adresu a poděkování. Pak smutně koukala z okna a přemýšlela, jestli udělala správnou věc. Celý její plán byl pošetilý. A ani nevěděla, jestli bude fungovat. Vyrobit nápoj lásky – zasmála se. Připadala si jako nějaká novodobá čarodějnice. Místo myšího ocásku špetku bílého prášku, vodu, nějaké ochucovadlo, abychom lektvar zbavili chemické chuti a voilá, máme dryák, který by mohl uměle probudit lásku.

Samozřejmě, byl to zoufalý pokus. Nikde nebylo prokázáno, že by něco takového opravdu fungovalo. Dost možná to byl stejný nesmysl jako parfémové feromony, ale jak řekla, byla zoufalá a bolest, kterou v sobě měla, už cítit nechtěla. Navíc, konečně po měsících beznadějně lásky pochopila: nikdy by se mu přirozeně nelíbila.

Odpověď na její email přišla v poledne. Kamil zrovna vydával recept jednomu pánovi, když si ho Svaťa četla a potěšeně zjistila, že jí přísada přijde v pátek. Očkem pohlédla na Kamila a smazala email. Nechtěla si vymýšlet, proč to nakupuje, byla příšerná lhářka, ale pravdu by taky nikdy nevyslovila nahlas. Sice by se jí Kamil nevysmál (na to byl až moc, však vy víte), ale myslel by si o ní svoje. Také tu pracoval déle a kamarádil se s jejich šéfem. A ona nechtěla dostat vyhazov. Měla svou práci ráda. Aspoň v něčem byla úspěšná, když už ne v lásce.

V pátek ráno přijel dodavatel a dovezl zboží. Svaťa se mohla přetrhnout, aby ho šla převzít ona (obvykle tohle vyřizoval Kamil), a jenom na ní hleděl, když odešla personálním vchodem a zmizela za dveřmi. Podepsala papír o převzetí a s malou lahvičkou v kapse a bušícím srdcem v hrudi se vrátila prodávat.

Domů přišla o půl sedmé, nalila si víno a při pomyšlení na to, co se chystá udělat, se hořce rozplakala. Celá tahle situace byla její chyba. Kdyby si Radka nepřipustila k tělu... Kdyby byla hezčí... Jak se mohla zamilovat do někoho, s kým nikdy nemluvila?

Nalila si další skleničku, pustila si smutnou hudbu, když jí cinknul mobil. S prázdnou Jonášovi odpsal a se zaschlými slzami se dala do vaření. Po čtvrté skleničce si zpívala a s černým (jakože čarodějnickým) kloboukem na hlavě kouzlila nad sporákem. Na parní lázni rozpouštěla kvalitní hořkou čokoládu, do ní pak vlila svůj chemický zázrak. Když svůj láskobudič přelila do formy, schovala jej do lednice. Pak vzala do ruky telefon a políbila Radkovu fotku. Už zase se jí chtělo brečet. Vzala receptář, do kterého si několik měsíců kreslila srdíčka a vyhodila ho do koše. Zítra to už snad skončí.

Ráno byla čokoláda lásky hezky ztuhlá a připravená k požitku. Svaťa ji zabalila do alobalu a schovala do tašky. Pohlédla na sebe do zrcadla.

„Jsi si jistá?“ zeptala se svého odrazu, který na ní sklesle koukal zpátky.

„Jo – já taky ne. Ale mám snad na vybranou? Zkusila jsem už všechno. Tohle je poslední šance na hezký život. A vždyť je fajn. Vlastně i docela hezký.“

Smutně si povzdechla, přinutila se k úsměvu a odešla do kavárny. Když přišla, ještě tam nebyl. Doufala, že přijde včas – měla tak deset, dvacet minut, než by účinky odezněly. V ruce křečovitě držela svůj čokoládový přípravek, který jak doufala, vyvolá chemickou reakci.

Přijel autem. Svaťa se zvedla, s čokoládou v ruce odešla na záchod, kde ji celou spořádala. Když se vrátila, Jonáš už seděl a zářivě se na ní usmíval. Opětovala mu úsměv a ani se nemusela přemáhat. Cítila se jako na obláčku – nepředávkovala se?

„Čemu se směješ?“ zeptal se Jonáš trochu zhrozně z jejího náhlého výbuchu.

„Ále ničemu, jen tě ráda vidím.“

„Víš, byl jsem docela překvapený, když jsi mi napsala. Myslel jsem si, že nemáš zájem.“

Svaťa (pořád se pitomě usmívala) na něj zamrkala a stiskla mu ruku.

„Asi jsem si předtím nevšimla tvých předností. Ale teď, víš co, líbíš se mi. Vlastně hodně se mi líbíš, přímo tě – tebe – Jonáši zbožňuju! Není ti horko?“

„Je ti dobře?“

Svaťa na něj vypoulila oči. „Dobře? HA! Mně je skvěle! Už dlouho mi nebylo takhle skvěle! Jonáši a víš co? Vážně, vážně se mi líbíš!“

„Tak to jsem rád,“ poškrábal se rozpačitě na hlavě.

„Co si dáte?“

„Hořkou čokoládu,“ vyhrkla na servírku. Litovala, že si svůj chemický zázrak neudělala dvakrát. „Jo a vodu, dám si vodu,“ usmála se a přejela si vysušeným jazykem po patru.

„Já si dám espresso,“ řekl Jonáš a servírka odešla.

„Vážně ti nic není? Zdáš se taková, jak to říct, energická, ale jako bys vypila šest káv za sebou.“

„Měla jsem předtím čokoládu,“ usmála se pitomě. „Víš, co čokoláda obsahuje?“

„Asi kofein,“ usmál se trochu podivně.

„Ten taky. Ale ještě jednu takovou specifickou látku – slyšel jsi někdy o fenylethylaminu?“

„Tak to jsem opravdu neslyšel. Ty jsi vlastně farmaceutka, že? Dobrá v chemii. To já u ní propadal, nikdy mi nešla.“

„Espresso pro vás a hořkou čokoládu s vodou tady.“ Servírka postavila karafu s vodou na stůl a vedle skleničku – Svaťa se musela přemáhat, aby nezačala pít z celé karafy, měla tak sucho v krku!

Přelila jí do sklenice, celou na jeden hlt vypila a už si nalévala další. Nevšimla si, že Jonáš má už své espresso vypito a zamračeně jí sleduje.

„Ty fetuješ?“

Svaťa se málem utopila. Začala kašlat a u toho vrtěla hlavou.

„Ne, neee, bože, to nee. Já a fetovat? Nezkusila jsem ani marihuanu.“

Dál na ní skepticky pohlížel. „Víš, můj brácha fetoval – osm let. Pak umrzl někde ve škarpě, taky měl takové výkyvy nálad a dobře lhal.“

Zvedl se a položil stovku na stůl. „Škoda – vážně ses mi líbila.“ Odešel.

Svaťa se nezmohla na půl slova. Šok jí zmrazil na místě. Vážně se tohle teď stalo? Ustrkla si horké čokolády a zamyšleně koukala z okna. Její magická čokoláda přestávala účinkovat, cítila, jak se z obláčku pomalu spouští zase na zem – přesto, svítilo jí v očích. Sice se do Jonáše nezamilovala, ale lektvar nakonec přece jen vyřešil její trápení.

Druhý den si ze zbytků fenyethylaminu udělala další dryák, tentokrát v kapalně formě (nechtěla už čokoládu ani vidět). Hezky se oblékla, vlasy vyčesala do slušivého drdolu, namalovala nehty a vyrazila na Radkův zápas. Byla tam už mnohokrát a jako pokaždé jí líce rudě zčervenaly, když ho viděla. Tentokrát měla svůj nápoj lásky, svůj malý chemický životabudič. Když Radkův tým vyhrál, lokla si, a s oním sebevědomým pocitem za ním šla. Poklepala mu na rameno, on se na ní otočil a překvapeně se usmál.

Svaťa na místě zkolabovala.

Zázrak ve zkumavce

Miriam Šumníková

Laboratoř na Karlově univerzitě žila svým vlastním životem. Všechny ty složité přístroje, pípající monitory a chemikálie v regálech vytvářely místo, kde věda hovořila svým vlastním jazykem. Bylo pondělí, kdy tým chemiků pod vedením profesora Lukáše Svobody prováděl běžné experimenty. Nikdo netušil, že tento den vstoupí do dějin.

Lukáš, charismatický muž v bílém plášti s prošedivělými vlasy, byl průkopníkem v oblasti výzkumu neuronových sítí. Se svým týmem se zaměřoval na závislosti – od alkoholu přes drogy až po moderní hrozby, jako jsou sociální sítě. Svět zoufale potřeboval lék, který by dokázal lidi vytrhnout z jejich nebezpečných návyků.

Tým se v posledních měsících soustředil na novou sloučeninu – látku označovanou pouze jako **LIBEROL-25**. Jednalo se o lék, který měl schopnost zablokovat receptory v mozku odpovědné za závislost, aniž by poškodil jiné funkce. Byla to zatím jen teorie, ale ten den se vše mělo změnit.

Osudový experiment

Student Tomáš Baran nervózně pipetoval poslední kapku látky do zkumavky. „Pozor na koncentraci,“ napomenul ho Lukáš. Všichni napjatě sledovali, jak se ve zkumavce smísil LIBEROL-25 s enzymem získaným z kořene kudzu rostliny nejučinnější v čínské medicíně. Tato rostlina, nedávno přivezená botaniky, má údajně jedinečné chemické vlastnosti.

Když Tomáš opatrně promíchal obsah zkumavky, roztok náhle změnil barvu. Nejprve byl průhledný, pak se zbarvil do jasně smaragdové. V tu chvíli se všichni v laboratoři zarazili.

„Tohle jsme nečekali,“ řekl Lukáš s očima vytřeštěnýma na zkumavku. „Musíme to okamžitě otestovat.“

Probíhající testy

Během následujících týdnů byla látka testována na zvířatech. Výsledky byly ohromující. Potkani, kteří byli předtím závislí na nikotinu, náhle přestali projevovat jakékoliv známky touhy po droze. A co víc, neměli žádné vedlejší účinky.

„Tohle může změnit svět,“ pronesl doktor Petr Dušek, který měl na starosti neurologickou část výzkumu.

Michal však byl skeptický. „Musíme být opatrní. Lidé jsou složitější než potkani.“ Ale byla by to cesta, jak by mohlo lidstvo vystřízlivět.

Po schválení etickou komisí se látka dostala k prvním lidským dobrovolníkům. Lék se užíval 14 dní. Název LIBEROL je od slova „svoboda“ (liberty), symbolizuje osvobození od závislosti. Výsledky překonaly veškerá

očekávání. Pacienti, kteří byli roky závislí na heroinu, cigaretách nebo alkoholu, popisovali, že touha po návykové látce úplně zmizela. Cítili se svobodní – poprvé po mnoha letech.

Světová pozornost

Jakmile se zpráva o zázračné látce LIBEROL-25 dostala na veřejnost, vzbudila celosvětovou senzaci. Časopisy psaly o „českém zázraku“ a zástupy vědců i politiků chtěly vědět víc. Lukáš a jeho tým byli zváni na přednášky a konference, kde prezentovali výsledky svého výzkumu.

„Tohle není jen lék na závislost,“ řekl Lukáš novinářům. „Je to druhá šance pro miliony lidí, kteří byli uvězněni ve své vlastní mysli.“

Nobelova cena

O rok později, při slavnostním ceremoniálu ve Stockholmu, stál Lukáš Svoboda na pódiu. Spolu s ním tam byl celý jeho tým, od Tomáše, který udělal první vzorek LIBEROL-25, až po Petra, který vedl klinické testy.

„Je to pocta nejen nám, ale celému českému národu,“ pronesl Lukáš ve svém projevu. „Tento objev je důkazem, že věda má moc léčit a dávat naději. A že i malá země v srdci Evropy může změnit svět.“

Sál bouřil potleskem. Česká republika získala svou historicky druhou Nobelovu cenu za chemii a svět už nikdy nebyl stejný.

Závěr

LIBEROL-25 se stal běžně dostupným lékem a zachránil miliony životů. Dokonce se uzavřela oddělení v psychiatrických nemocnicích, protože už nebylo potřeba léčit pacienty se závislostí. Města se proměnila, nebylo vidět kuřáky ani potácející se lidi bez domova. V laboratoři Lukáše Svobody mezitím začal další výzkum – tentokrát zaměřený na pomoc lidem s obezitou.

„Nikdy nevíte,“ řekl Lukáš svým studentům, „kde se objeví další zázrak. Klidně to může být znovu ve zku-
mavce.“

Tahy šťastného polypeptidu

Petra Šupejová

Mezi trpaslíky vládla pozitivní nálada. Zdálo se, že Karolínin nový úlovek schvalují. Usmívali se od ucha k uchu a radostně poskakovali. Jejich dlouhé nosíky se ohýbaly do rytmu skoků. Po rozblikání všech kontrolních světylek zelenou barvou všichni souhlasně přikývli a vyslali do řídicího centra svůj verdikt.

„Myslíš, že projde?“ zeptala se Puberťačka Tělocvikářky.

„Abys ty zase všechno nekomentovala,“ odvětila jí. „Jsou jich tam miliony. Takže rozum nějaký mají. Spíš se divím, že se v takovém počtu dokážou na něčem dohodnout.“

„Vždycky měli zvláštní názory. Hlavně nikdy nepochopím, proč mají ty zatracené kolíčky na frňácích. A taky proč jsou tak chlupatý. Copak nikdy neslyšeli o žiletce?“

Tělocvikářka jí chtěla odvětit něco smysluplného, ale ve vteřině jí zamrzla slova na rtech, když vzhledla k řídicí tabuli, od které se rozezněl nepříjemný zvuk. „Pozor! Teď to přijde!“ křikla.

Všechny pohledy vystřelily vzhůru. Zvuk nabíral na intenzitě a linul se prostorem jako příslib akce, na kterou všichni čekali. S očima upřenými na obrazovku sledovali, jak se Karolína usmívá, když svůj úlovek na rozloučenou objímá. Využila příležitosti, a když mu byla nejbližší, přičichla si k jeho krku. Přivřela oči a políbila ho na tvář.

„A máme tu shodu! Právě to odsouhlasili!“ radostně vyhodnotila Tělocvikářka situaci na tabuli. „Volám nadledviny!“ Vesele si poskočila a naklikala na obří klávesnici sérii znaků, kterými žádala o uvolnění adrenalinu. „Kulturista tu jistě bude coby dup.“

„Nechápu, proč oni rozhodují o tom, zda do toho jdeme nebo ne,“ odfrkla si Puberťačka.

„To víš, jsou úzce spojený s těma kravaťákama nahoře, takže mají výhody.“

Rozevřely se dveře výtahu a do potměšilé místnosti vstoupil Kulturista. Na čele a na zápěstích měl sytě červené potničky, byl oblečený do lesklých modrých elastáků a v každé ruce svíral dvacetikilové činky.

Rozhlédl se po dlouhém stole, a když zahlédl Tělocvikářku, nadzvedl bradu a kývl jí na pozdrav. Poklesl rameny a rozeběhl se po vyznačené trase, která vedla po okraji celé místnosti. Po deseti zahřívacích kolech se zastavil u posilovací věže. Odhodil činky, které se odkutálely stranou. Vyskočil na hrazdu a za funivých výdechů se začal přitahovat.

Jak se prostorem šířily hlasité vzdechy Kulturisty, všichni bedlivě pozorovali Karolínu. Srdce jí bušilo jako o závod. Začala zrychleně dýchat a po tvářích se jí rozlily ruměnce, které se jí propalovaly hluboko do kůže. Žaludek na vodě vystřídal břicho plné motýlů.

„Možná bychom ho měli trochu krotit,“ pronesl Stresař. „Nadledviny musely poslat nějakou jeho nabušenější verzi. Pokud bude takhle pokračovat dál, bude z Karolíny přehřátý rajče.“

„Ne! Potřebujeme ho,“ zpražila je udýchaně Tělocvikářka a naštvaně odhodila švihadlo, přes které neúnavně skákala. „Největší riziko přináší největší odměnu.“

Ohlédlí se za Kulturistou, který se s přivřenými víčky a srolovaným obličejem snažil odlepit kolena z hrudníku na *leg pressu*.

„Jo. Jak taky jinak,“ ušklíbla se Puberťačka. „Na nohy při cvičení už nezbýval čas, že jo?“ zasmála se nahlas. „Takový kuří nožky,“ odmlčela se, když po ní Tělocvikářka střelila rozhněvaným pohledem.

„Tak to by už stačilo, Puberťačko. Prý hormon dobré nálady. Mě snad trefí.“

Místností se prohnal pobavený šum, který ustal tak rychle, jako začal. Na řídicí desce se rozblikaly další kontrolky.

Vyšinutý Stresař běhal za jejich zády tam a zpět. Absolutně netušil, kde mu hlava stojí. Ostatní seděli na židlích jako přikovaní a sledovali na monitoru, jak s oroseným čelem Karolína odhazuje ze skříně jedny šaty za druhými, a ne a ne si vybrat. Celá její ložnice vypadala jak po explozi. Všechny zásuvky otevřené s vysypaným obsahem a její postel už pod tou horou oblečení nebyla ani vidět.

„Prý je to nějaká šifra,“ zmínila ospale Puberťačka.

„Šifra? To už je tady všechno zakódovaný?“ rozčilovala se Tělocvikářka. Otočila se na židli a na klávesnici natukala sérii znaků. „Už to mám!“ zvolala nadšeně.

Na tabuli nad jejich hlavami se rozsvítil nápis $C_8H_{11}N$.

„Cehlin?“ zakroutil hlavou Mlíčňák. „To jsem teda ještě neslyšel.“

„Blbost! Žádnej cehlin,“ zpražila ho nechápavým pohledem. „To je přece vzorec.“ *Ten oxytocin je zase úplně mimo*, pomyslela si.

„Stejně mi to nedává smysl,“ zabručel Mlíčňák. „Já myslel že do klubu už nikoho nebereme a obzvlášť ne žádnýho cehlina.“

„Ach jo,“ povzddechla si Tělocvikářka. Frustrovaně si přejela rukou po obličeji a zadívala se Mlíčňákovi do očí. „Jmenuje se Obrýlenec a už je na cestě sem. Teď ho nutně potřebujeme. A věř, že tu odted' bude pořádná legrace.“

Železné dveře výtahu zaskřípaly a všechny pohledy od oválného stolu vystřelily jeho směrem. Vysoký klučik v pruhovaných kalhotách a širokém, asi o tři čísla větším tričku párkrát zamrkal a dvakrát nadzvedl obočí na pozdrav. Z temene hlavy si levou rukou stáhl syté růžové brýle a posadil si je na kořen nosu. Těsně předtím, než se zavřely dveře výtahu, zarazil do nich nohu.

„Ještě někoho vám vedu,“ pronesl vesele a ustoupil stranou. Za jeho zády se objevil Kurýr.

„Ach ne. Zase tenhle zmatkař, co všude překáží s tím obřím batohem?“ komentovala znuděně Puberťačka. „Na tyhle dopamiňácký otrapy tu nikdo není zvědavěj.“

Z tiskárny, která byla postavená vedle Pubertáčky, se za doprovodu šoupavého zvuku pomalu vysouval arch s aktualizací pocitů Karolíny.

Pubertáčka se pro něj natáhla a prudce ho odtrhla, až jí zůstal v ruce jen asi třetinový popis.

„Pubertáčko!“ křikla Tělocvikářka úplně zbytečně, protože ji stejně vůbec nevnímala.

Pubertáčka začala předčítat: „Zvyšující se intenzivní radost a energie a naprostý pocit štěstí.“

Tělocvikářka se usmála. Něco asi dělala správně, i když věděla, že v tom není sama. Zrovna teď seděl u řídicího stolu Kurýr, který přišel právě včas.

„Jako vážně?“ zvedla obočí Pubertáčka. „To si místo toho týpka měla dát čokoládu. Fungovalo by to stejně.“

Karolína se svým úlovkem už prakticky bydlela, takže Obrýlenec měl napilno. Když úlovek odešel do práce, dopřával si s Pubertáčkou příjemného šlofíka na jednom z pohodlných gaučů. Když ovšem byli spolu, tak po celé řídicí místnosti vypouštěl růžové balonky a po stole kreslil srdíčka.

Bylo zábavné ho pozorovat, ale téměř všem začínal pomalu lézt na nervy. Neustále si prozpěvoval, narážel do skříní a ustavičně se přihloupě usmíval.

Karolína na tom byla podobně. Přehlížela věci, ze kterých by jí normálně vstávaly vlasy na hlavě. Přecházela jeho oblečení poházené vedle koše na prádlo, a dokonce i tupé zírání do ledničky.

„Páni,“ zvolala Tělocvikářka s otevřenou pusou. „Obrýlenec se opravdu činí.“

„Však je složením podobný pervitinu, ne? Je to otravný!“

„To ty taky!“

„Mlíčňák má pravdu, Pubertáčko,“ vkročila do rozhovoru Tělocvikářka. „Měla by ses vrátit zpátky za kravatákama nahoru. Už tě tady nepotřebujeme.“

Pubertáčka neochotně sklouzla ze židle a šouravým krokem zmizela za dveřmi výtahu. Po několika dalších úkonech Tělocvikářka odvolala i Obrýlence. Jeho funkce už nebyla potřeba a Tělocvikářka ho poslala ke kravatákům na doplnění energie.

Tělocvikářka sledovala Mlíčňáka, který s ní v řídicí místnosti zůstal jako poslední, jak všemi deseti něco cvaká do veliké klávesnice.

Tiskárna opět zavržala a vyjel z ní další arch, který se sroloval až k Tělocvikářce. Ta ho uchopila a nahlas přečetla první řádky: „Důvěra, stabilita, stesk. Tvorba opravdového pouta a touha po dotecích.“

Podle aktualizace Karolína vystřízlivěla. Cítila se v bezpečí a zajištěná. Klesl jí tep a všechno pobláznění se stabilizovalo. Byla šťastná, i když cítila jakousi závislost vůči svému partnerovi.

Mlíčňák se pousmál po dobře odvedené práci. „Jo a pak že láska jde mimo naše chápání. Prý je to nadpozemská síla, které nemůžeme porozumět, pokud si jí sami neprojdeme. Zajímalo by mě, kdo tyhle kraviny rozhlašuje. Sami jsme teď byli svědky toho, že jde pouze o chemickou reakci. Nic víc, nic méně.“

„Ale no tak!“ rozkřikla se Tělocvikářka a rozhodila rukama až odlétlo několik formulářů ze stolu. Zrudly jí tváře, když si uvědomila, že Mlíčňák zírá na pergamen se vzpomínkou, kterou tajně schovávala pod hromadou nepotřebných papírů. Mohla být vytržena z té nejkřiklavější červené knihovny. Na moment se jí zastavil dech. Zastrčila si uvolněné prameny vlasů za uši, párkrát zamrkala, uchopila pergamen do rukou a zamávala s ním nad hlavou. „Ano! Já věřím na lásku!“

„To nemůžeš myslet vážně. Ty máš snad o jednu aminokyselinu víc! Vždyť tohle oddělení řídíš. Sama jsi povolala adrenalin i fenylethylamin. Nejde tedy o nějaké mýtické propojení, ale o chemii. Je to snad tím, že jsi opiátový peptid?“ odmlčel se. „Třicet zbytků je třicet zbytků.“

Tělocvikářka na něj užasle zírala. Párkrát na prázdno otevřela a zavřela pusy. Zhluboka se nadechla a pokrčila rameny. „Tobě se nemám proč zpovídat. Jedno je ale jisté. Nepochopil jsi základní rozdíl mezi láskou a zamilovaností. Chemie je základ života. Je všude kolem nás. Bez ní bychom neexistovali. Ale rozhodně není středobod vesmíru a nefunguje samostatně. Nepřijde ti zvláštní, že se všechno všední a šedivé promění na svěží a barevné?“

„Od toho jsi tady přece ty. Pokaždé, když šla Karolína cvičit, když hrála na klavír nebo malovala, vždycky jsi skákala přes švihadlo jako divá. Běhala jsi tu s jiskřivým úsměvem beze špetky únavy a byla jsi k nezastavení. Mnohdy jsem si říkal, že ti to švihadlo seberu. Nikdo přece nemůže být tak sjetý radostí ze života.“

„To asi nikdy nepochopíš,“ věnovala mu ten nejmilejší úsměv. „Láska je, když se nesetkávají jen pohledy, ale když spolu tančí duše.“ Mrkla na něj a otočila se k tabuli. Zjihly jí oči, když spatřila Karolínu, jak se na svůj úlovek dívá úplně stejně jako na začátku.

Vyprovodila Mlíčňáka k výtahu a potom se usadila za stůl. Překřížila si nohy a podívala se na velkou obrazovku. Hodlala si ještě chvíli užívat Karolíny, než ji také odvolají.

Jak působí drogy na organismus mládeže

Zdeňka Tábořská

Můj synovec byl od malička velmi všímavý a zvědavý. Během našich toulek přírodou mu nemohlo uniknout, že někteří jeho vrstevníci potulující se bez cíle ulicemi drží v ruce cigaretu, ze které vychází slabý kouř. A když ji vložili do úst, vyjma toho, že kašlali jako tuberáci, dýmali jako draci.

„Teto, proč to dělají? V čem je to dobré?“ zaznělo z Vojtíškových úst.

Jeho otázka mě zaskočila nepřipravenou, věděla jsem, že odpovědí typu: „Dobré to není naprosto v ničem“, jej neuspokojím.

Mezi nejčastěji zneužívané psychoaktivní látky patří beze sporu tabák, alkohol a marihuana. Tyto látky našly své uživatele nejen v řadách dospělých, ale oblibě se těší také u mladistvých. V porovnání s dalšími evropskými zeměmi se umístila česká mládež v pití alkoholických nápojů na „bramborovém“ místě. Podle průzkumů světové zdravotnické organizace WHO se alkoholovým radovánkám v naší zemi pravidelně oddává cca 30 % 15letých a zhruba 17 % 13letých adolescentů.

Přitom právě pro ně je (nejen) alkohol podstatně rizikovější než pro dospělou část populace. Může za to fakt, že organismus mladistvých se stále vyvíjí, mají menší tělesné rozměry (výšku, hmotnost a menší objem krve) a mnohem snáze spadnou do pastí drogové závislosti, ze které se jen stěží vymaňuje.

Třeba lidský mozek prochází vývojem přibližně do 25 let a po celé toto období může na něm zanechat užívání návykových látek dalekosáhlé následky, které nemusí být pouze dočasného charakteru. Pojďme se společně podívat, jak dokáží různé návykové látky ovlivnit organismus dítěte a zároveň tím přineseme odpověď na otázku mého synovce, ale i dalších lidí.

Alkohol

Tento „zabiják“ přechází do krve nejen sliznicí v ústech, ale také žaludkem a střevy, odkud se šíří do dalších tkání – mozku, jater, plic nebo ledvin. Dětský organismus nezvládne odbourávat alkohol tak rychle jako tělo dospělé osoby. Z toho také plyne vyšší riziko jaterních onemocnění a poškození nervové soustavy.

Alkohol má negativní vliv na paměť a schopnost učení, není proto ničím neobvyklým, že adolescenti holdující alkoholu mívají horší studijní výsledky. Toto poškození může být dlouhodobé, což prokázalo NMR vyšetření u pijících studentů, kteří trpěli potížemi s učením.

Nikotin

O škodlivosti nikotinu obsaženém v tabákových a dalších produktech není pochyb. Uvolňuje neurotransmitter dopamin (přirozeně se vyskytující látka v lidském těle napomáhající přenosu vzruchů mezi buňkami). Uvolnění dopaminu v nás vyvolává pocit radosti, spokojenosti a klidu, a právě tento příjemný pocit se stává příčinou závislosti. Právě proto se mu také přezdívá „hormon štěstí“.

Působí na centrální nervový systém – dokáže pozměnit způsob spojení neuronových buněk v mozku, což může vést k poškození částí mozku zodpovědných za pozornost, učení a paměť. Dalším negativním dopadem může být dlouhodobě snížená schopnost rozhodovat se.

Marihuana

Ačkoli je marihuana zelená rostlina, nelze konstatovat, že je pro zdraví člověka prospěšnější než nikotin. Hlavními zkoumanými účinnými složkami této rostliny jsou kanabinoidy – THC (tetrahydrokanabidol) a CBD (kanabidiol).

THC má na svědomí psychoaktivní účinek marihuany. Jde o vysoce lipofilní látku (dobře rozpustnou v tucích), která se ukládá do adipózní tkáně.

CBD je také vysoce lipofilní látka, která se obdobně jako THC, ukládá v tělesném tuku. Na rozdíl od něj však nevyvolává psychoaktivní účinek. Po orálním užití vykazuje špatnou biologickou dostupnost, tj. množství užitých složek, které se dostane v aktivní formě do systémového krevního oběhu.

Kouření jointu má na svědomí neurokognitivní poruchy (problémy s pamětí a pozorností). Ovlivňuje rovněž mozkovou tkáň, zejména bílou a šedou hmotu mozkovou. Chcete-li tedy mít mozek jako slavný anglický detektiv Hercule Poirot, marihuana vám v tom nepomůže.

Až budete uvažovat, zda začít s jakoukoli návykovou látkou, mějte vždy na paměti, že: „S čistou hlavou jde všechno líp.“

Když maminka není doma

Iveta Wiedermann

„Tome, prosím tě, musím jenom pro něco skočit k Janě, nebudu dlouho pryč, ale dohlídni na ty dva. Víš, že přijde odpoledne mamka, uklízela jsem ten bordel poslední dva dny,“ povzdychla si Hanka.

„No jasně, neboj!“ odvětil Tom.

„Já se nebojím, jen strach mám. Tak zatím, čau.“

Tom se vrátil do kuchyně, kde se „ti dva“ už solidně řezali. Ježíšmarjá, pomyslel si Tom, co já s nima zas vymyslím. Pak si všimnul zakutálených oranžových obalů od hraček z kinderka pod stolem a vzpomněl si na své mládí. Bombičky! No jasně, ukážu klukům, jaké jsem jako malý dělal bombičky. To bude bomba...

„Kluci, klid! Vymyslel jsem super experiment, kdo chce vidět výbuch?!“ Kluci na slova experiment a výbuch slyšeli, kuchyní se okamžitě rozezněly výkřiky: „JÁ, JÁ, JÁ...!“

„No výborně, takže hoši, budeme potřebovat tady ty kinder obaly, vodu a kypřící prášek. Jo a chtěli byste mít i barevné výbuchy?“ zeptal se jich Tom. „JooOooo!“ řvali kluci.

„Tak to obarvíme třeba nějakým kořením, kurkuma pro žlutou a tak...“ vymýšlel Tom.

Dal se do chystání. Na stůl přihrál obaly z hraček, kypřící prášek, do odměrky nalil trochu vody, aby ji měl po ruce, až s tím půjdou ven. Akorát, že mu do toho začal zvonit mobil. Krucifix, pomyslel si.

„Kluci, já to rychle vyřídím a pak uděláme experiment jo? Za chvíli jsem zpátky.“

Tom odešel, aby mu kluci do hovoru neřvali. Ti dva mezitím zkoumali předměty na stole.

„A jak se dělá expelyment?“ zeptal se mladší staršího.

„Asi se to nějak smíchá v tom obalu a pak to vybuchne, tatínek už jednou něco takového říkal,“ prohlásil moudře starší.

„Já ci výbuch, udělej výbuch!“ těšil se mladší.

„No tak jeden zkusíme a pak počkáme na tatínka.“

Starší nad tím chvíli špekuloval, ale pak se mu to povedlo. Mrsknul s tím o zem, ozvalo se zasyčení a za chvíli – prásk! Bombička vybuchla, bordel na podlaze, jásot těch dvou.

„Ci eštěěě!“ volal mladší. Starší vyrostl, jaký je borec, a tak připravil novou – prásk, střík!

„Ci balvý! Balevný výbuch!“ volal zase mladší. PRÁSK! Žlutý výbuch. Pěna na skříňkách.

Prohrabali šuplík s kořením a hledali barvy. Vyzkoušeli papriku, drcený kmín, sušený tymián a skořici, ta hezky voněla. Oba nadšeně jásal, starší byl na sebe hrdý, jak dokázal udělat experiment, když tu vešel do kuchyně Tom. Rovnou šlápnul – čvacht! – do paprikového cákance.

„Ježíšikriste! Co jste to tady udělali?! Maminka nás, teda mě, zabije!“

„Tatí, to je expelyment! Balevný!“ volal mladší

„Ale experimenty se dělají venku!“ zvolal zoufale Tom.

„Ale to jsi nám neříkal!“ řekl starší.

„Ani jsem vám neříkal, že máte začít!“ rozčílil se Tom. V tom uslyšel klíče v zámku. „Maminka... kluci, to je strašný průšvih, začněte uklízet, já to jdu nějak ututlat,“ prohlásil Tom.

„Miláčku, ahoj, ty už jsi zpátky?!“ tvářil se Tom nevinně.

„Jo, říkala jsem, že to bude chvilka. Proč, stalo se něco?“ tušila něco Hanka.

„Néé, neblázni, co by se dělo“ ujišťoval ji Tom. Do toho tam vlítnul mladší s podivně zbarvenýma rukama a volal: „Mamí, děláme expelyment! S balvama!“

„Jaký experiment??“ zděsila se Hanka.

„To nic, to je jen takové malé chemické okénko. Hani, prosím tě, ani se nezouvej, já potřebuju, abys ještě někam zašla... totiž do obchodu!“ snažil se Tom vymyslet kličku.

„Prosím tě a pro co? Včera jsme nakupovali,“ odbyla ho Hanka.

„Noo... došel nám kypřící prášek!“ nahodil Tom opět svůj nevinný výraz.

Není čas

Jan Zelený

Nevím, jak začít. Není možné ti sdělit odkud tato zpráva pochází.
 Brzy dozvíš se proč. Nyní budu vypravěčkou, která životem svým tě provází.
 Tento příběh je důležitý. Důležitější, než se ti na první pohled může zdát.
 Pokud nehodláš dále pokračovat, stejně, děkuji ti na stokrát.
 Pokud pokračuješ dále, vrátíme se o několik let zpět.
 Do časů, kdy byla jsem mladou dívkou, která poznávala svět.
 Náš dům na předměstí byl malebný, v něm se svou sestrou a svými rodiči jsem žila.
 Často chodívali jsme společně ven do zahrad. Vzpomínám, jak šťastná jsem s nimi byla.
 Ráda jsem v doprovodu své sestry chodila do knihovny. Zde našly jsme si vždy zábavu.
 Změnil se mi život, když našly jsme učebnici chemie – na její otevření měly jsme odvahu.
 Nová láska se zrodila. Stala se branou do naší cesty poznání.
 Po pár týdnech studia řekla jsem si – „Věnovat se chemii bude mé životní poslání“.
 Předtím lektvary lásky, nyní nám různobarevné tekutiny v baňkách hrály.
 Rodiče nám doma zařídili malou laboratoř, i přesto, že se báli.
 Nebylo dne beze smíchu, nebylo dne bez úžasného poznání.

Dny, kdy byly jsme pouze děti brzy skončily.

Dospělý život zanechal za okny našeho domu své zdvořilé pozvání.
 Se mnou to bylo marné, já svým baňkám v laboratoři věrná zůstala.
 Má sestra ponořila se do nových zájmů. Do umění šití šatů se ponořit nechala.
 To, co zprvu zdálo se jako prostředek dlouhých večerů překonání.
 Stalo se zálibou, srdeční záležitostí, snem o budoucím povolání.
 Když se podávaly přihlášky k dalšímu studiu, důležitý krok našich životních příběhů.
 Já vybrala si školu zaměřenou na chemii, má sestra vydala se na dráhu návrhářství oděvů.
 I když na první pohled těžké obory, záliba v nich nás dále hnala.
 Byla to jedna z nejhezčích kapitol, která se v našich životech psala.
 Ráda vzpomínám na rodinnou oslavu po úspěšném dokončení studií.

Tolik smíchu a úžasných plánů co bude dál.

Všichni jsme děkovali za dobrý život. V místnosti snad nebylo člověka, co by se budoucnosti bál.
 Jak se poté ukázalo, nebyl důvod k obavám.
 Obě jsme si brzy našly práci plně vyhovující naším představám.

Já našla místo v jedné laboratoři. Byla to laboratoř jako z mých dětských snů.
Sestra začala pracovat v butiku jako návrhářka krásných oděvů.
Našly jsme si vlastní bydlení, okusily jsme chuť dospělého života.
Vše zářilo v barvách štěstí, nikde ani náznakem nebyla vidět temnota.
Občas jsme si vyšly ven, tak jako když jsme malé byly.
Poté však přišel jeden muž, v ten moment se naše životy navždy proměnily.
Byl milý – sestra dostávala květiny, komplimenty, plno gest srdce hřející.
Stála v životě na přímé cestě ke štěstí, ani z kousíčku nebyla duší bloudící.
Trvalo to tak pár týdnů. Nebylo dne, kdy by má sestra bez úsměvu z domu vyšla.
Svět pro nás do té doby zalitý sluncem začal se měnit, studená a temná bouře přišla.
Kontakt s mojí sestrou začal být minimální, však chápala jsem sílu lásky.
Ať užívá si zamilovanosti. Je to rozhodně lepší než z čisté samoty mít na čele vrásky.
To, co zprvu zdálo se jako zamilovaných hrdlíček pouť,
Začalo být něčím zvláštním, co bránilo mi večer v poklidu ulehnout.
Sestra se mi neozývala. Už jsem si ani nepamatovala, kdy jsem ji naposledy viděla.
Proto jednoho dne po práci vydala jsem se k ní do butiku. Tak moc mi chyběla.
Když jsem dorazila k butiku, má sestra zrovna vyšla.
Její chování bylo zvláštní. Jako kdyby neměla radost, že jsem přišla.
Na mé otázky odpovídala rychle. Bylo vidno, že někam spěchá.
V dále zahlédla jsem jejího přítele, jak na ni s nervozitou ve tváři čeká.
Když se na mě sestra ani nepodívala, skoro nereagovala na otázky a pokračovala dál.
Nastal jeden moment, který si poté s mojí představivostí mnoho večerů hrál.
Dotkla jsem se jí těsně pod ramenem. Mé přání bylo, aby se alespoň na chvíli zastavila.
Ona však ruku mi odtáhla, zasykla bolestí místo toho, aby promluvila.
„Omlouvám se, co se ti stalo?“ ptala jsem se na její skryté zranění.
„Promiň, opravdu spěchám, ozvu se ti“ tiše odpovíděla. Lesk v jejích očích však nesl zlé znamení.
I když srdce si přálo jinak, nebylo dne, kdy bych jejím slovům před butikem věřila.
Měla jsem obrovský strach. Chtěla jsem vědět hned, jaká tajemství přede mnou střežila.
Není to nic hezkého, svým chováním velký otazník nad svým novým přítelem přidala.
Neozvala se ani po několika dnech, proto k ní domů jsem se vydala.
Trocha strachu, trocha nervozity, pocity se ve mně jako při Briggs-Rauscherově reakci měnily.
Hádka, která byla slyšet již od schodů vypovídala o tom, že má sestra a její přítel spolu šťastni nebyli.
Přiblížila jsem se ke dveřím a poslouchala, co se uvnitř odehrává.

Byly slyšet pouze nadávky sestřina přítele.

Nemohla jsem to vydržet, chtěla jsem ať přestane, ať už ji nenadává.

Po chvíli, která trvala jako věčnost, byl slyšet hrozný zvuk.

Byla slyšet rána a vzlyk mé sestry, začala jsem bušit do dveří, musela jsem udělat ten největší možný hluk.

Dveře se otevřely, za nimi přítel mé sestry stál.

Agresivně procedil ať mlčím, jeho pohledu snad každý by se bál.

Teď už nebylo nad čím váhat, má sestra se obětí domácího násilí stala.

Nenávist mi začala proudit žilami, do ostré hádky jsem se s tím násilníkem dala.

Začal mi vyhrožovat. Čekal, že se zaleknu, a již nebudu mít sílu pokračovat dál.

Já však nezalekla se a řekla, že mé sestře již ubližovat nebude, o to se postarám.

Povýšeně se pousmál, opustil byt a zmizel z mého dosahu.

Běžela jsem dovnitř za sestrou. Bála jsem se co sestře provedl, v jakém jsou její zranění rozsahu.

Měla oteklou tvář, ruce měla potlučené, na zemi jako tělo bez duše seděla.

Poté objala mě a poděkovala mi. Mou nabídku pomoci ale přijmout nechtěla.

Žádala jsem ať jde ke mně, tam ji žádné nebezpečí nehrozí.

Ona chtěla zůstat u sebe. Slíbila, že už mu nikdy neotevře. Už se nebudou opakovat chyby předchozí.

„Neboj se, už mi neublíží, už nikdy se to nebude opakovat“ pochmurně a se smutkem v hlase mi sdělila.

Domluvily jsme se, že se zítra zastaví u mě.

Já se vydala k sobě domů zlomená tak, jak jsem ještě nikdy nebyla.

Probděla jsem noc, má životní energie a nálada čím dál více vadla.

S mojí sestrou jsem se ten den nesetkala, jelikož cestou z práce přišla rána,
po které jsem do temných hlubin padla.

Příšerně mi třesla hlava. Ocitla jsem se na židli v temné, studené místnosti.

Přede mnou stála skupina maskovaných postav, nejspíše strážníci této krutosti.

Začala jsem se vysouvat z provazů, kterými jsem připoutána k židli byla.

Snaha to byla marná. Po úderu od postavy nejbližší mi nezbývalo nic jiného, než abych k nim promluvila.

Prosila jsem, ptala jsem se na otázky, každou vteřinu stupňoval se můj strach.

Jejich odpovědi nechápala jsem. Prohlašovali o mě, že jsem vrah.

„Já a vrah? Co je to za hloupost?“ nechápala jsem a žádala vysvětlení.

Oni sdělili mi, že kvůli mé znalosti chemie a jedů už na světě člen jejich skupiny není.

Když jsem slyšela to jméno, značné povědomí jsem o situaci nabyla.

Měl to být přítel mé sestry, koho jsem údajně svým věděním zabila.

Potlučená, blízko bran smrti začala jsem se procházet.

Však vše začalo mi zapadat, celý příběh začal mi docházet.

„Neboj se, už mi neublíží, už nikdy se to nebude opakovat“ to slova mé sestry byla.

Stalo se to nejspíše před tím incidentem.

Násilníková nenávist a zloba moji nebohou sestru v služebnou smrti proměnila.

Prý zemřel podivně, bez příčiny, nedlouho poté co jsem se mu postavila.

Nejspíše nevěděli o mé sestře a její zálibě pro chemii v mládí.

O mé sestře, která dle mého úsudku smrtící látku připravila.

Ptala jsem se, zda mě zabijí, zda dnešní den bude můj poslední.

To dle jejich slov byla první možnost, poté rozhodli se mi nabídnout nabídku poněkud nevšední.

Již zesnulý přítel mé sestry měl ve skupině velice důležité postavení.

Pokud někdo nepohodlný pro skupinu byl, postaral se o jeho odstranění.

Plánování promyšlených vražd, to byl jeho denní chleba.

Nyní pozice je volná, proto nový člen je třeba.

Mé zkušenosti v chemii ku pomoci by mohly být.

Samozřejmě, mám dost vědomostí na to, bez podezření kohokoliv odstranit.

Nechtěla jsem pro ně být vrahem, nebylo však možné vybírat si v této situaci.

Ukázali mi fotografii mé svázané sestry, to radikálně změnilo moji motivaci.

Deset lidí – počet, kterým si vykoupím svoji sestru a svůj život zpět.

Nebyla šance odporu, každému pokynu k odstranění nepohodlné osoby musela jsem vyhovět.

Nejdříve nepohodlné osoby, poté vraždy pro lidi, co peníze a moc měli.

Ano, mohla bych své vězňatele otrávit.

Bohužel neznám místo, kde drží mou sestru. Nikdy bychom se už neviděly.

Nyní přichází čas, kdy tu nejhorší část odhalit ti musím.

I když vím že nebudeš souhlasit, alespoň trochu útěchy tvému srdci dát zkusím.

Od dob, kdy se skupina zaměřila na vraždy na objednávku, pozměnila jsem své metody.

Mé jedy nezpůsobují bolest. Spíše to vypadá jako když člověk usne, než aby se stal obětí nemoci či nehody.

Nechci nikoho trápit. Nechci ať poslední chvíle života má někdo vytřeštěné oči a cítí, jak mu z pusy pění.

Z části proto i čteš následující řádky. To je jedno z mých přání, které se plní.

Mí vězňatelé dovolili mi splnit mé přání. Poděkovat za záchranu mé sestry, napsat své poslední oběti.

Je mi to moc líto, sama netuším, proč tou onou poslední obětí musíš být právě ty.

Nemusíš se bát, nepřemýšlej nad tím, zda tvůj nápoj chutnal zvláštně

či vzduch v místnosti byl poněkud jiný.

Omlouvám se a zároveň ti děkuji. Víím, jak hrozné jsou mé činy.

Prosím nesnaž se tomu zabránit. Je pozdě na protilátku i vytvoření důkazů k našemu zničení.
Tato zpráva bude v jakékoli formě odstraněna.

Skupina disponuje členem, který vše nevyhovující na prach promění.

Nejedná se o omyl. Toto není žert či příspěvek do literární soutěže.

Jsi správný příjemce, však neděs se. Za chvíli padnou tohoto těžkého momentu otěže.

Já věřím, že na druhé straně něco je. Naše duše další cestu podnikne.

Proto věřím, že bude ti dobře. Poté snad shledáme se na druhé straně, tento svár osudu mezi námi zanikne.

Musíme se rozloučit. Navždy vděčná ti budu za záchranu své sestry. Bohužel už nezbývá ti žádný čas.

Nyní zavři oči, neboj se, brzy ucítíš příjemný pocit tepla a shůry zavolá si tě klidný, nebeský hlas.

Studentská technologická

Jan Žižka

Když jako malý chlapec,
ve škole zlobil jsem,
tak mi říkali,
ty budeš chemikem.
Já smál se, jako dítě,
jé, toho nebude,
jenomže, rozhodl jsi jinak, osude.

Vodík, hliník, vápník, galium,
bromid, sodík, potaš, stroncium,
síran, sirník, sulfid, francium,
křemík, zinek, také valium,

jodid, čpavek, fenyl, hexanyl,
tak už jsem se dlouho nebavil,
draslík, propyl, etyl, karbonyl,
zkouška v háji, suřík, difenyl.

separace, kavitace, sterilace, sublimace,
termizace, fermentace, hodně štěstí v novém roce,
pyrolýza, hydrolýza, katalýza, polychrom,
kationty, anionty, alfa zdraví omikron.

Polypeptid, karbonáty,
barvení podle Gramma,
hydrogeny, saponáty,
Radka prý je večer sama.
sulfitace, permutace,
jemné vlasy – inspirace.
aberrace, kopulace,
polyfunkční deviace.

Acylace, prohibice,
lineární nerovnice,
orbit, pH v rovnováze,
teď to půjde mnohem snáze,
pasterace, kondenzace,
negativní podle Grama
keton, tenzid, oxidace,
Eva se prý bojí sama.
Nedestrukční analýza,
jenže, došla druhá míza,

Halogeny, deriváty, vyšší mastné kyseliny,
vodiče a nevodiče, uhlíkaté sloučeniny,
acetáty, difosgen a teď všichni rychle ven,
přežils? – Vzhůru pro titul – Gaudeamus igitur.

PŘÍBĚHY ze zkumavek

Sborník příspěvků z prvního ročníku literární soutěže

Vydala: Vysoká škola chemicko-technologická v Praze,

Technická 5, 166 28 Praha 6 v roce 2025

Návrh obálky: Mgr. Dana Husníková

Typo a prepress: Mgr. Dana Husníková

Počet stran: 264

Vydání: první elektronické